PUBLICAREA SOCIETĂŢII PSIHOLOGICE DE LA MOSCOVA ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE Și PSIHOLOGII JURNAL, fondat de prof N Ya Grotom și A A Abrikosov ANUL VIII Cartea ( ) Editat de L M Lopatin și V P Preobrazhensky MARTIE-APRILIE MOSCOVA Tipografie Foarte aprobat T-va I N Kushnerev and Co / Pimenovskaya uditsa, proprie, casă Biblioteca "Runivers" Biblioteca "Runivers " CONŢINUT Pagină, Despre ateism în filosofia lui Spinoza -A I Vvedensky Esența și metodele idealismului -B N Chicherina Conceptul de suflet și energie mentală în psihologie - N Ya Grota Gândurile despre moarte ale secolului nostru în Franța -A N Gilyarov Eseuri despre dezvoltarea gândirii filozofice în epoca Renașterii deniya I Viziunea asupra lumii a lui Francesco Petrarh -M CU Korelin Fundamentele machiavelianismului -V E Waldenberg Ce este o introducere în filozofie?-M V Bezobrazova ^ Fapte și teoria "auzirii culorilor "-P P Sokolova, La problema percepției spațiului -G I Chelpanova În apărarea idealismului Răspuns lui B N Chicherin -Kn S N Trubetskoi Critică și bibliografie I recenzie de cărţi Oswald Kulpe Einleitung in die Philosophie -K P Zantsevici Gustave Le Bon Psychologie des foules -Osip Lurie Raoul Pietet Etude critique du materialisme et du spiritualisme par la physique experimentale -Yu B Cannabiha : Biblioteca "Runivers" II • Pagina Felix Le Dante Theorie nouvelle de la vie -H D Vin grindină D H Oveyaniko-Kulikovek Schițe despre opera lui Turge- neva -V θ Grădinar V F ZALIEEKIY Puterea și legea -V E Waldenberg Cărți și broșuri noi primite de editori Societatea Psihologică ANUNTURI Biblioteca "Runivers" Despre ateism în filosofia lui Spinoza În cele mai multe cazuri, ei nu sunt de acord să recunoască învățătura lui Spinoza, așa cum este în cele din urmă expusă în Etica sa, ca ateă; dimpotrivă, din moment ce el vorbește constant despre Dumnezeu acolo, ei cred că aceasta este una dintre acele învățături care sunt complet străini de ateism să numim FILOZOFIE panteism, o bârfă despre imanența lui Dumnezeu în lume Și panteismul, desigur, nu este același lucru cu ateismul În același timp, este destul de consistent că nu Vreau să văd ateismul adesea în alte învățături, care, ca și a lui Spinoza, au lipsit de valoare este conceptul de Dumnezeu, păstrează-l numele, ca termen Desigur, nu toată lumea face asta De exemplu, Iberweg, vorbind despre Spinoza, se exprimă în felul următor: "În nici un caz nu ar trebui să interpreteze cuvintele lui Dumnezeu și apoi în ceva atât de complet străin ca substanța Dacă există o ființă personală, ca creator al lumii, cu putere necondiționată, înțelepciune și bunătate , atunci teismul este justificat sau intra în chestiuni teologice doar istoric (Ist nov Philos , traducere rusă, p) Dar în acest articol, am în vedere în principal opiniile care sunt larg răspândite în societatea noastră și post-Questions of Philosophy, Vol - Biblioteca "Runivers" ALEXANDER VVEDENSKY Îndrăznesc să arăt că doctrina lui Spinoza, de dragul cerințelor logicii, trebuie recunoscută ca atee (deși asta nu înseamnă că Spinoza însuși era ateu) și să explic de ce a căpătat un asemenea caracter și de ce Spinoza a putut nu observă propriul ateism În ceea ce privește discuțiile despre Spinoza, vor deveni clare și condițiile în care orice doctrină filosofică trebuie să fie recunoscută ca atеă; iar eroarea Iberweg în citatul tocmai citat va fi corectată în trecere eu Să ne amintim cum îl caracterizează Spinoza pe acel Dumnezeu, singurul pe care îl recunoaște Acest Dumnezeu este o "ființă absolut infinită, adică o substanta formata din infinit de atribute, fiecare exprimand o esenta eterna si infinita "Acesta este conceptul de Dumnezeu stabilit de Spinoza Si la aceasta definitie se adauga o serie de alte semne derivate in prima parte a Eticii acestea, ne vom concentra doar pe următoarele două:)

Spinoza neagă în Dumnezeu activitatea conform scopurilor,) şi în legătură cu aceasta, şi va Dar dacă acea esență, pe care Spinoza o numește Dumnezeu, nu are nici voință, nici activitate conform scopurilor, atunci ce fel de Dumnezeu este acesta? Nu înseamnă asta că conceptul de Dumnezeu a dispărut din el și doar cuvântul, sau numele, sau termenul Dumnezeu a supraviețuit, cuvânt care, de fapt, apare pe aproape fiecare rând a lucrării sale? Dar această împrejurare este cea care îi încurcă pe mulți; iar împotriva acuzației lui Spinoza de ateism, se obiectează că din faptul că Spinoza vorbește constant despre Dumnezeu, este clar că nu există ateism în învățătura lui, ci că doar îl înțelege pe Dumnezeu altfel decât pe alții, altfel decât religia dominantă Nu se poate cere, adaugă ei la aceasta, ca toată lumea să-L înțeleagă pe Dumnezeu la fel ca religia dominantă: la urma urmei, în asemenea condiții, sub Biblioteca "Runivers" OBIECTUL ATEISMULUI ÎN FILOZOFIA LUI SPINOSA îndrăznește să numești atei și adepți ai tuturor celorlalte religii; și asta este o absurditate totală Într-un cuvânt, apărătorii lui Spinoza, apărându-l de acuzațiile de ateism, se referă la faptul că fiecare are dreptul să gândească sau să-l înțeleagă pe Bosch în felul lui Dar, în același timp, ei nu trec cu vederea o împrejurare: fără îndoială că fiecare are dreptul să-L înțeleagă pe Dumnezeu în felul său, dar nu altfel decât la o anumită limită, tocmai până când nu contrazicem acele semne care se dovedesc a fi inerente în Dumnezeu în general, acelea la fiecare Dumnezeu Într-adevăr, înțelegerea lui Dumnezeu trebuie să fie supusă acelorași cerințe ale logicii ca și înțelegerea oricărui lucru: avem dreptul să ne gândim la orice lucru numai ceea ce nu contrazice conținutul conceptului său Și că dreptul de a gândi la Dumnezeu în felul propriu este limitat și de o limită similară, este evident din faptul că altfel nimic nu ne-ar împiedica să fim de acord să înțelegem prin cuvântul "Dumnezeu" orice lucru, de exemplu, materia și a nega existența oricărui alt Dumnezeu și în absența oricăror restricții cu privire la dreptul de a gândi la Dumnezeu în felul său, tot nu am putea fi acuzați de ateism Dar aceasta este o absurditate totală Așadar, este evident că în dreptul de a gândi sau înțelege pe Dumnezeu în felul tău, există într-adevăr o limită specificată Prin urmare, pentru a rezolva problema ateismului lui Spinoza, este necesar să ne asigurăm dacă a depășit această limită sau nu Și în acest scop este necesar să aflăm semnele inerente lui Dumnezeu în general, adică fiecărui Dumnezeu, indiferent de diferența de religii; căci a te îndepărta de aceste semne, a vorbi despre Dumnezeu (în general), va însemna să te joci cu cuvintele Să luăm în considerare semnele care ar fi comune pentru Zeus, și pentru Perun, și pentru Dumnezeul mahomedanilor și pentru Dumnezeul creștinilor și pentru Dumnezeul fetiștilor etc Ele vor fi semnele care formează conceptul de Dumnezeu în general, adică - e asemenea semne, pe care, fără a intra într-un joc de cuvinte nepermis din punct de vedere logic, nimeni nu are dreptul să le contrazică, indiferent de modul în care l-ar înțelege pe Dumnezeu în alte privințe * Biblioteca "Runivers" ALEXANDER VVEDENSKY Iar primul semn comun al oricărui Dumnezeu este că el este întotdeauna mai mult sau mai puțin superior omului Dumnezeul creștin este infinit superior omului; Zeus depășește doar semnificativ, și nu infinit; zeii fetiștilor sunt chiar mai puțin superiori lui decât chiar și Zeus, dar fiecare zeu este conceput ca fiind mai mult sau mai puțin superior omului Această superioritate îi putem atribui nemurirea atribuită zeilor Al doilea atribut al lui Dumnezeu în general este că Dumnezeu este întotdeauna gândit ca o persoană (având fie o persoană, așa cum se întâmplă în majoritatea cazurilor, fie trei persoane, ca

Dumnezeul creștinilor), care acționează conform scopurilor și, prin urmare, are și un testament Unii zei acţionează conform scopurilor legii morale, cum ar fi, de exemplu, Dumnezeul creştinilor; alţii, ca Zeus, mai mult sau mai puţin după scopurile stârnite de mofturile lor; dar fiecare zeu este în mod necesar conceput în fiecare religie ca acţionând conform scopurilor Chiar și fetiștii atribuie fetișurilor lor o activitate conformă scopurilor Acestea sunt cele două semne care sunt concepute în conceptul de orice Dumnezeu, indiferent de toate diferențele religioase A renunța la unul dintre aceste semne înseamnă a distruge conceptul de Dumnezeu în general De fapt, dacă semnul superiorității este aruncat, atunci conceptul de Dumnezeu nu va diferi de conceptul de persoană remarcabilă sau chiar de orice animal, dacă presupunem că acesta din urmă are o personalitate care acționează conform scopurilor Dacă renunțăm la persoana care acționează conform scopurilor, vom vedea că conceptul de Dumnezeu va înceta să mai difere de conceptul de materie sau de conceptul unei forțe uriașe a naturii, vizibil superioară omului, de exemplu, dintr-o uragan Ignorați, adică a distruge aceste trăsături esențiale care alcătuiesc conceptul de Dumnezeu în general și, în același timp, a folosi cuvântul "Dumnezeu" înseamnă a te juca cu cuvintele; Între timp, Spinoza face exact asta În concepția sa despre Dumnezeu, apare doar unul dintre semnele numite:

superioritate, întrucât, după definiția sa, Dumnezeu este o ființă absolut infinită Dar se străduiește cu încăpățânare să elimine cel de-al doilea semn, persoana care acționează conform scopurilor, precum și posesiunea voinței și, prin aceasta, distruge conceptul de Dumnezeu, chiar în momentul în care îl operează În consecință, obiecția față de acuzația sa de ateism, care se rezumă la faptul că nu îl neagă pe Dumnezeu, ci îl înțelege doar în felul său, se dovedește a fi admisibilă numai cu condiția ca dreptul de a nu exista limită să înțeleagă pe Dumnezeu în felul lui Dar din moment ce o astfel de limită există, iar Spinoza a trecut-o, nu are dreptul să-și numească Dumnezeul Dumnezeu fără să cadă într-un joc de cuvinte · Aparent, împotriva acestei concluzii se poate face următoarea obiecție: sub Dumnezeu - ni se va spune - întotdeauna se gândește în primul rând cauza lumii; iar în Spinoza Dumnezeul său este într-adevăr cauza lumii; de aceea, are dreptul să-l numească Dumnezeu, fără să se joace deloc cu cuvintele Dar Zeus nu este nici creatorul, nici cauza lumii în general În consecință, a fi cauza lumii nu este inclusă în alcătuirea atributelor obligatorii ale lui Dumnezeu în general Acesta este tocmai un astfel de semn, în privința căruia avem dreptul să-L înțelegem pe Dumnezeu în felul nostru *) Spinoza, în schimb, a păstrat tocmai acest semn lipsit de importanță și, în loc de acesta, a renunțat la unul dintre cele esențiale și a reținut astfel de la Dumnezeu doar un nume, dar nu un concept În sfârșit, mai putem face ultima obiecție: în alcătuirea conceptelor despre Dumnezeu, ni se va spune, într-adevăr *) La începutul acestui articol a fost dat un citat din Ist Nou Philos Iberweg și se menționează că a făcut un raționament eronat în el Constă în presupunerea că prin Dumnezeu trebuie să se înțeleagă neapărat creatorul lumii, o ființă cu putere necondiționată, înțelepciune și bunătate Dar atunci nici Zeus, nici Perun, nici Marte nu pot fi numiți zei și toți păgânii trebuie considerați atei Da, poate, și evreii, căci Dumnezeul lor este departe de a fi necondiționat bun Greșeala lui Iberweg se rezumă la faptul că, vorbind despre Dumnezeu în general, el are în minte doar Dumnezeul creștinilor, adică la quaternio terniinorum Biblioteca "Runivers" ALEXANDER VVEDENSKY include semnele indicate; dar

acesta va fi cazul numai dacă vom acorda atenție modului în care Dumnezeu apare în perspectiva religioasă, fie că este creștin, evreu sau păgân - nu are nicio diferență, atâta timp cât este religios Dar filozofia nu are dreptul să restructureze acest concept, adică corectați-i definiția înlocuind-o cu una diferită - una mai bună? Iar conceptul de Dumnezeu, ni se va spune, are nevoie de îmbunătățire, deoarece conceptul religios de Dumnezeu se distinge întotdeauna prin antropomorfism; la urma urmei, a atribui lui Dumnezeu voință și activitate în funcție de scopuri înseamnă a te gândi la El într-o oarecare măsură antropomorf Dacă totuși filosofia purifică acest concept de antrepomorfism, atunci poate că va deveni astfel încât să nu mai conțină nicio contradicție cu conceptul lui Spinoza despre Dumnezeu În esență, această obiecție se rezumă din nou la afirmația că fiecare are un drept neîngrădit de a-L înțelege pe Dumnezeu în felul său Întreaga ei diferență față de obiecția despre care tocmai am vorbit constă doar în faptul că acum acest drept nelimitat este atribuit nu lui Spinoza, nu indivizilor, ci întregii filozofii Dar aceasta înseamnă să atribui un asemenea drept nu unui filosof anume, ci tuturor filozofilor în general: căci filosofia nu există în sine, în afară de filosofi Și astfel, lor, luați împreună, li se atribuie acel drept, care le este interzis fiecăruia separat Ca și cum ceea ce este logic nepermis sau ilegal, dacă este făcut de câțiva indivizi, va deveni logic permis sau logic legal dacă este făcut de toți! Nu, evident, din moment ce fiecare filosof are dreptul să-L înțeleagă pe Dumnezeu în felul său, nu nelimitat, și nici altfel, de îndată ce o anumită limită, depășind care, pentru a evita un joc de cuvinte logic nepermis, el trebuie să renunțe la cuvântul "Dumnezeu", înlocuindu-l cu oricare altul, așa este și filosofia, adică toți filozofii, luând Biblioteca "Runivers" OBIECTUL ATEISMULUI ÎN FILOZOFIA SPINOSA Împreună, aveți dreptul de a reconstrui conceptul sau definiția lui Dumnezeu doar până la o anumită limită Dacă ea trece la el și renunță la conceptul de Dumnezeu un astfel de semn care îi aparține lui Dumnezeu în general, indiferent de diferențele religioase, atunci ea este logic obligată să numească conceptul, pe care îl primește printr-o astfel de restructurare, nu Dumnezeu, ci alt nume Conceptul pe care ea l-a construit să fie nemăsurat mai înalt decât conceptul de Dumnezeu în general, așa cum este conceput în diferite religii; dar pentru desemnarea lui nu se poate folosi termenul "Dumnezeu", ci trebuie să-l numim fie Primul Început, fie Absolutul, fie Unul, fie într-un alt fel, dar nu Dumnezeu A abate de la această regulă înseamnă a te juca cu cuvintele: la urma urmei, cuvântul "Dumnezeu" deja înainte de orice filozofie are un anumit sens stabilit, iar filosofia, dacă nu vrea să se joace cu cuvintele, este obligată să-l folosească în același sens sensul în care a fost folosit înaintea lui Desigur, filozofia, ca orice știință, are deseori tot dreptul să nu acorde nici cea mai mică atenție modului în care acest lucru sau acel lucru este înțeles în afară de ea, adică, în viața de zi cu zi sau în viața religioasă și să definească aceste concepte în felul lor De exemplu, are dreptul să facă acest lucru cu privire la acele concepte care au fost mai întâi construite de el însuși și apoi puse în circulație generală de către acesta, cum ar fi conceptele de substanță, silogism, deducție, inducție etc De când au fost construite pentru prima dată de către Filosofie, atunci, desigur, nu ar trebui să facă față, dar ceea ce anume ar trebui să fie considerate trăsături esențiale în aceste concepte Dar conceptul de Dumnezeu nu este așa: nu este construit, nu găsit de ea pentru prima dată, ci asimilat, împrumutat din viața religioasă Și în asimilarea

lui, filosofia, dacă nu vrea să se joace cu cuvintele, trebuie să se limiteze la următorul rol în raport cu ea: în primul rând, trebuie să arate dacă acest concept este real sau nu, adică, dacă Dumnezeu există sau nu, sau măcar să ne lase dacă această întrebare; și, în al doilea rând, dacă acest concept se dovedește a fi real (adică, dacă Dumnezeu există), atunci arată ce alte atribute trebuie să i se atribuie, în afară de cele care îi sunt deja atribuite de fiecare religie Dacă ea vorbește despre dacă Dumnezeu există sau nu și cum să se gândească la El în modul cel mai apropiat, dacă El există (de exemplu, care sunt relațiile lui cu lucrurile, dacă El se dovedește a fi imanent sau transcendent în raport cu ele etc)), adică prin Dumnezeu nu ce se înțelege acolo, de unde a împrumutat ea acest concept, ci ceva complet diferit de el, atunci ea se va juca evident cu cuvintele: viața religioasă o întreabă despre Dumnezeu (El există sau nu, și cum trebuie să se gândească la El), adică de la Dumnezeu un lucru, iar filosofia va da răspunsuri la aceleași întrebări despre un lucru complet diferit, numindu-l, totuși, cu numele primului Nu este acesta un joc de cuvinte evident, fie că este intenționat sau neintenționat, nu are nicio diferență? *) Este adevărat că filosofia are dreptul să restructureze complet definiția unui concept, chiar și în cazul în care acesta a fost asimilat de acesta din exterior, și să nu-și schimbe denumirea anterioară Așa va fi în toate acele concepte, ale căror obiecte ne sunt date prin experiență, dacă aceste concepte din viața de zi cu zi ar fi definite incorect De exemplu, deja în viața de zi cu zi avem conceptul de animal, astfel încât filosofia nu îl construiește pentru prima dată, ci asimilează *) Poate că vom fi obiectați: de ce argumentăm ca și cum filosofia ar fi obligată să asculte întrebările conștiinței religioase? Nu are dreptul să se dezvolte singur, indiferent de aceste întrebări? Iată răspunsul nostru: rațiunea de a fi a filozofiei este că se angajează să ne ajute să dezvoltăm o viziune asupra lumii testată critic; iar acestea din urmă trebuie să includă şi o atitudine strict definită faţă de religie În plus, să observăm că, chiar dacă filosofia nu și-ar putea clarifica relațiile cu religia, atunci totuși, pentru a evita orice inconsecvență în cuvintele sale, nu ar trebui să-l numească pe Dumnezeu nimic sau îl împrumută din viața de zi cu zi Și dacă s-ar dovedi că în viața de zi cu zi, atunci când definim conceptul de animale, introducem în compoziția sa astfel de trăsături care nu ar trebui să fie în el, atunci filosofia, ghidată de experiență, ar avea dreptul să le renunțe și să le înlocuiască cu altele , păstrând în același timp nu mai puțin pentru acest concept fostul nume; și nu ar exista joc de cuvinte în ea Aici dreptul filosofiei de a reține vechiul nume pentru conceptul restructurat se datorează faptului că, în ciuda acestei schimbări în definiția conceptului, numele acesteia denotă aceleași obiecte, aceleași date de experiență, ca și până acum De aceea nu iese niciun joc de cuvinte; căci în ambele cazuri - atât înainte de restructurare, cât și după restructurarea conceptului de animal - numele "animal" denotă aceleași lucruri, și nu lucruri care se contrazic, adică păstrează același sens, în ciuda restructurării noastre concepte despre animale Dar conceptul de Dumnezeu nu se referă la un obiect dat în experiență Dacă s-ar referi la un astfel de obiect, atunci, desigur, ar trebui să corespundă obiectului său, iar în absența unei corespondențe între ele, filosofia ar avea dreptul să schimbe acest concept fără a-și schimba numele Dar în conceptul de Dumnezeu, nu ceea ce este dat în experiență este conceput, ci ceea ce ne-ar satisface nevoile religioase

și în care, ca urmare, credem doar ca existent Confruntați după aceasta cu Filosofia, ne întoarcem, desigur, la ea cu întrebarea dacă avem dreptate în credința noastră, adică, dacă ceea ce credem există Filosofia, raspunzand la aceasta intrebare, evident, trebuie sa foloseasca cuvantul "Dumnezeu" in acelasi sens in care este folosit in intrebarea care i se pune: altfel se obtine jocul de cuvinte despre care tocmai am vorbit Si din moment ce aceasta intrebare i se propune filozofie prin diferite religii și trebuie să le răspundă tuturor deodată, apoi trebuie să afle lucrul comun care este asociat în diferite religii cu Biblioteca "Runivers" ALEXANDER VVEDENSKY numele lui Dumnezeu, și folosiți cuvântul "Dumnezeu" tocmai pentru a desemna acest general: altfel, din nou, veți obține un joc de cuvinte, constând în faptul că în răspunsul filosofiei termenul "Dumnezeu" va însemna cu totul altceva Astfel, filosofia, împrumutând conceptul de Dumnezeu din viața religioasă, trebuie fie să-și păstreze toate atributele esențiale, adică atributele comune zeilor diferitelor religii, fie să le elimine din ea și astfel, înlocuind primul concept cu unul nou, acesta trebuie să-l desemneze și pe cel din urmă cu o denumire nouă În caz contrar, cuvântul "Dumnezeu" va desemna două astfel de concepte, care în întrebare și răspuns nu coincid între ele; şi în acelaşi timp nu se va referi la niciun lucru dat în experienţă în aşa fel încât, denotând în mod constant acelaşi lucru, să păstreze acelaşi sens; în consecință, cuvântul "Dumnezeu" va căpăta acum un alt sens, adică folosindu-l, facem o greșeală, care în logică se numește quaternio termmorum, iar în societate un joc de cuvinte Dreptul filosofiei de a schimba definiția conceptului de Dumnezeu este limitat la fel de mult ca și în multe alte concepte, asimilate de aceasta din exterior De exemplu, ea a împrumutat din viața religioasă conceptul de nemurire sau existență dincolo de mormânt Sub viața de apoi, existența în toate opiniile religioase înseamnă întotdeauna o existență individuală În ce constă exact în relație cu aceasta, diferitele religii pot și chiar arată diferit; dar orice ar fi, este întotdeauna considerat individual Și recunoaște cineva că filosofia are dreptul, când vorbește despre o existență dincolo de mormânt, să înțeleagă prin ea o existență non-individuală? Desigur nu De exemplu, dacă cineva, bazându-se pe faptul că materia care formează oamenii este indestructibilă, astfel încât substanța materială a fiecărei persoane să fie păstrată după moartea sa, a început să afirme că materialismul nu conține Biblioteca "Runivers" OBIECTUL ATEISMULUI ÎN FILOZOFIA SPINOSA · negarea existenței după moarte, de parcă nu contrazice câtuși de puțin credința în nemurire, atunci nimeni nu s-ar îndoi că o asemenea apărare a materialismului se bazează pe quaternio terminorum, pe un joc de cuvinte, pe folosirea aceluiași nume (existența după moarte) în două sensuri care nu coincid cu un prieten Și când cineva apără filosofia lui Spinoza împotriva acuzației de ateism, se procedează exact ca în acest caz La urma urmei, atunci când această învățătură este acuzată de ateism, ei nu vor deloc să spună prin aceasta că cuvântul "Dumnezeu" nu este folosit în expunerea ei: dimpotrivă, el apare constant acolo Dar, acuzându-l pe Spinoza de filozofie atee, ei vor să spună prin aceasta că expunând-o nu are dreptul să folosească cuvântul "Dumnezeu", deoarece conceptul care este de obicei desemnat prin acest cuvânt a dispărut de la el Dacă, pe de altă parte, se obiectează că filosofia sa nu este ateă, că "în ea există un concept notat cu cuvântul "Dumnezeu", atunci, evident, acest cuvânt este folosit în două sensuri: pe de o parte, ei înțeleg prin aceasta același lucru cu detractorii lui Spinoza (adică conceptul de Dumnezeu, comun tuturor religiilor, conceptul unei

persoane care acționează conform scopurilor), altfel nu ar fi infirmarea detractorilor săi, iar pe de altă parte , ceea ce însuși Spinoza a vrut să spună prin acest cuvânt (o substanță străină de voință și activitate conform scopurilor) Cu alte cuvinte, apărătorii filozofiei lui Spinoza împotriva acuzației sale de ateism permit același joc de cuvinte ca și cei care ar apăra materialismul împotriva acuzației sale de negare a unei vieți de apoi, sau ca cei care ar apăra materialismul lui Büchner împotriva acuzației de ateism, bazându-se pe faptul că Buechner, batjocorind credința în Dumnezeu, a recomandat folosirea cuvântului Eu Dumnezeu pentru a numi materie, deoarece este etern ca Dumnezeu și determină întreaga totalitate a lucrurilor, așa cum o face Dumnezeu Și dacă ei spun că nu există ateism în filosofia lui Spinoza, atunci de ce să nu spunem același lucru despre materie? lizm? Adevărul este că nu avem dreptul logic de a folosi cuvântul "Dumnezeu" decât pentru a desemna acel concept, care se dovedește a fi comun tuturor religiilor Și acest concept coincide la fel de puțin cu ceea ce Spinoza numea Dumnezeu, ca și cu materia, pe care Buechner i-a recomandat să o numească Dumnezeu II Și faptul că Spinoza, expunându-și filozofia, nu avea dreptul logic de a folosi cuvântul "Dumnezeu", poate fi văzut încă într-un alt mod Orice termen, inclusiv termenul Dumnezeu, ar trebui folosit doar pentru a exprima un gând și, în plus, un astfel de gând care rămâne neexprimat în alți termeni: în caz contrar, folosirea lui va fi vorbire inactivă, folosirea unui cuvânt special, nedesemnând orice concept special, de ex folosirea unui cuvânt gol Să vedem acum dacă cuvântul Dumnezeu este necesar pentru Spinoza, dacă exprimă în el vreun concept special, care fără acest termen ar rămâne neexprimat După cum știți, el își începe Etica, care este o prezentare a filozofiei sale într-o formă complet dezvoltată, cu doctrina substanței El demonstrează mai întâi că nicio substanță nu poate fi produsă de o altă substanță, adică că fiecare substanță este propria sa cauză (causa sui); că existența este inerentă naturii substanței; că fiecare substanță este în mod necesar infinită (adică este formată din infinit de atribute Toate acestea, după părerea lui, decurg din însuși conceptul de substanță, în comparație cu adevăruri atât de evidente, care, datorită evidenței lor, trebuie recunoscute ca axiome, deci că toate acestea, după părerea lui, sunt deja implicate logic în conceptul de substanță și trebuie gândite de noi de fiecare dată când pronunțăm acest cuvânt în Teorema , iar apoi într-un alt fel, încă în Teorema , el identifică substanţa în general cu aceea pe care a convenit în definiţiile sale să-l numească Dumnezeu*) Ce idee nouă a exprimat Spinoza când în expunerea sa a început să numească substanță nu doar sub *) Deși propoziția că "în afară de Dumnezeu, nicio altă substanță nici nu poate exista și nici nu poate fi reprezentată" face obiectul demonstrației celei de-a -a teoreme, unde, prin urmare, conceptul de substanță este clar identificat cu conceptul de Dumnezeu, dar dovada unitatii de substanta, iar chiar prin acest fapt, dovada coincidentei conceptului de substanta cu conceptul de Dumnezeu, de altfel, este data de Spinoza chiar mai devreme si independent de teorema a XIV-a Tocmai în a doua jumătate a scoliei până la teorema a -a demonstrează, independent de teorema a -a, că poate exista o singură substanță de aceeași natură Și din moment ce teorema a -a însăși este dedicată demonstrării că "fiecare substanță este în mod necesar infinită", rezultă că în general poate exista o singură substanță: la urma urmei, fiecare substanță trebuie, prin natura sa, să fie infinită; iar două

substanţe de aceeaşi natură nu pot fi Adevărat, înainte de teorema a -a, Spinoza nu afirmă încă clar că poate exista o singură substanță în general; dar el este deja ghidat în mod evident de această propoziție într-una dintre dovezile sale despre existența lui Dumnezeu, căreia îi dedică teorema ıı-a Prima dovadă prezentată în ea este următoarea: dacă cineva nu este de acord că Dumnezeu există neapărat, atunci, spune Spinoza, să-și imagineze, dacă se poate, că nu există Dumnezeu, adică că esența Lui nu include existența "Dar", conchide Spinoza, "din Teorema acest lucru este imposibil " Să vedem ce spune teorema Se dovedește că acolo nu este vorba despre Dumnezeu, ci despre substanță: "natura substanței, se spune acolo, este inerentă existenței * Din aceasta rezultă clar că Spinoza, deja în dovada pe care o are în vedere, se ghidează după ideea că există o singură substanță În consecință, identificarea substanței cu Dumnezeu este făcută de el nu numai în teorema a -a, ci chiar mai devreme: se înțelege deja în prima demonstrație a teoremei i-a În ceea ce privește teorema a -a, să facem, de altfel, două observații despre ea: ï) Nu este altceva decât o a doua dovadă suplimentară a unității substanței; Spinoza, după cum știm, îi place foarte mult să demonstreze aceeași idee în moduri diferite) Dovada ei se bazează, printre altele, pe faptul că Dumnezeu există, care la rândul său este dovedit în teorema i-a Dar întrucât, în prima demonstrație a teoremei i, Spinoza, așa cum tocmai am văzut, admite deja unitatea substanței, înseamnă că în teorema a - se referă, deși el însuși nu afirmă acest lucru, nu la i-a, dar numai la a -a și a -a dovezi ale teoremei i-a: în caz contrar, i e , bazându-se în derivarea celui de-al -lea termen pe a i-a demonstrație a teoremei a -a, el admite circulum in demonstrando Biblioteca "Runivers " h ALEXANDER VVEDENSKY stație, ci Dumnezeu, și în felul acesta a început să afirme despre Dumnezeu tot ceea ce ar fi trebuit să spună despre substanța lumii? Bineînțeles, dacă prin cuvântul "Dumnezeu" ar fi vrut să înțeleagă tocmai lucrul pe care, așa cum tocmai am văzut, fiecare filosof este obligat să îl însemne, adică un concept comun tuturor religiilor, atunci, numind substanța Dumnezeu, ar fi a spus ceva nou despre el, neimplicat în conceptul de substanță; căci cuvântul "Dumnezeu" în viața religioasă denotă nu numai ceea ce este deja implicat în conceptul de substanță, ci și altceva care poate să nu fie substanța Dar Spinoza, numind substanța Dumnezeu, prin termenul "Dumnezeu" se convine să însemne altceva, de îndată ce o substanță infinită: "de Dumnezeu", spune el însuși în a -a definiție, mă refer la o ființă absolut infinită, adică , o substanță formată dintr-o infinitate de atribute În consecință, numind substanța Dumnezeu, el exprimă despre ea același lucru care, în opinia sa, este deja implicat în conceptul de substanță și ceea ce a spus deja despre ea chiar înainte de a o identifica cu Dumnezeu, el înseamnă infinitatea ei, adică cu alte cuvinte, numind substanta Dumnezeu, nu spune absolut nimic nou despre ea *) Datorită faptului că substanța a început să se numească Dumnezeu, nu primește niciun semn nou de la Spinoza, ci capătă doar un nou nume Poate că, cu o dorință încăpățânată de a-l apăra pe Spinoza, vor încerca să ne obiecteze că până nu o va identifica cu Dumnezeu, nu poate afirma despre ea decât că ea este causa sui, infinită etc , dar nu că există; iar după această identificare se decide și chestiunea existenței ei; căci, după Spinoza, Dumnezeu trebuie să existe Și acum, existența unei substanțe și cu *) Identificarea substanței cu Dumnezeu este exprimată explicit de Spinoza, așa cum tocmai am menționat, pentru prima dată în teorema a XIV-a; dar o are în vedere, deși nu o exprimă în mod explicit, deja în

teorema uth; infinitatea oricărei substanțe este demonstrată de el deja în teorema a -a Biblioteca "Runivers" OBIECTUL ATEISMULUI ÎN FILOZOFIA SPINOSA pune lucrul nou pe care îl spunem despre ea când o numim Dumnezeu Dar o asemenea obiecție nu poate fi făcută decât ca urmare a dorinței de a-l apăra cu orice preț pe Spinoza Ideea este că în teorema , adică înainte de a identifica în mod explicit sau implicit substanţa cu Dumnezeu, el dovedeşte deja că "existenţa este inerentă naturii substanţei" (ad naturam substantiae pertinet existere)*) ea şi ceea ce nu s-ar fi putut spune despre ea chiar înainte de a folosi acest nume Și din aceasta reiese clar că cuvântul "Dumnezeu" din expunerea filozofiei lui Spinoza se dovedește a fi complet de prisos Si el *) Mai mult decât atât, toate dovezile prin care Spinoza demonstrează în teorema uth că Dumnezeu există în mod necesar vor rămâne în vigoare dacă sunt aplicate nu lui Dumnezeu, ci direct substanței Sunt doar trei Prima dintre acestea, așa cum am menționat deja în penultima notă de subsol, se bazează ea însăși pe faptul că existența este inerentă naturii substanței A doua se referă la faptul că nici în conceptul de Dumnezeu, nici în afara lui Dumnezeu nu poate exista vreun motiv care să-l împiedice să existe Ea nu poate exista în Dumnezeu Însuși, pentru că nu există nicio contradicție în conceptul de Dumnezeu Ea nu poate exista în afara lui Dumnezeu, căci pentru ca ea să existe este nevoie de o substanță care să fie aceeași cu Dumnezeu, adică de aceeasi natura, deoarece altfel nu ar putea actiona asupra lui Dumnezeu si in felul acesta sa-I distruga existenta Dar dacă o astfel de substanță ar exista, ar însemna că Dumnezeu există Este clar că acest raționament poate fi aplicat în întregime fondului în general Nu există nicio contradicție în concepția ei; si pentru ca existenta sa sa fie distrusa din afara, este necesar ca sa existe deja o substanta de aceeasi natura cu cea despre care vorbim; și asta ar însemna că există A treia și ultima dovadă se bazează pe faptul că noi înșine existăm; dar suntem ființe finite și ar fi absurd dacă finitul ar avea puterea de a exista, iar infinitul (adică Dumnezeu) nu ar avea o asemenea putere Dar din moment ce înainte de identificarea substanței cu Dumnezeu s-a dovedit deja că fiecare substanță este infinită, acest raționament este în întregime aplicabil substanței chiar dacă nu o numim Dumnezeu Din toate acestea reiese clar că toate propunerile lui Spinoza ar fi supraviețuit pe deplin dacă ar fi renunțat la cuvântul "Dumnezeu" și ar fi vorbit peste tot numai de substanță, nicăieri numindu-l Dumnezeu Acest lucru este de înțeles: din faptul că el a identificat-o cu Dumnezeu, ea nu a putut primi niciun predicat nou, deoarece prin Dumnezeu nu înseamnă nimic nou în comparație cu substanța Biblioteca "Runivers " ALEXANDER VVEDENSKY ar putea pretutindeni în locul acestui cuvânt să folosească numai cuvântul "substanță"; la urma urmei, în substanță, în opinia sa, tot ceea ce vom spune despre el atunci când îl numim Dumnezeu ar trebui deja înțeles; și, în același timp, el însuși a făcut-o nu spune despre asta nimic nou când a numit-o prin acest cuvânt Astfel, cuvântul "Dumnezeu" nu este folosit doar de el pentru a desemna un concept care nu coincide cu ceea ce înseamnă întreaga lume prin cuvântul "Dumnezeu", ci și, în plus, se dovedește a fi un astfel de cuvânt , care denotă nu propriul său concept special, ci conceptul deja notat printr-un alt cuvânt (cuvântul "substanță"), i e se dovedește a fi un cuvânt fără un concept special, un cuvânt gol Prin urmare, când se caracterizează filosofia lui Spinoza, în zadar o numim panteism, doctrina imanenței lui Boia la lucruri În ea, dacă luăm în considerare nu cuvintele pe care Spinoza le folosește pentru a o expune, ci conceptele asupra cărora operează, nu există absolut nicio doctrină a lui Dumnezeu În

schimb, filosofia sa trebuie caracterizată ca un monism ateu al substanței, adică ca atare doctrină a unității de substanță, în care aceasta din urmă este descrisă ca nepotrivită conceptului de Dumnezeu, deși, este adevărat, este numită continuu în același timp și Dumnezeu Dar, până la urmă, aceasta se face cu totul în zadar, într-un mod logic nepermis, pentru că nu primește un singur predicat nou prin acest nume, astfel încât acest nume însuși rămâne un cuvânt gol Cu alte cuvinte: în dezvoltarea filozofiei lui Spinoza, conceptul de Dumnezeu nu apare deloc, ci apare doar numele lui, care este folosit de Spinoza împreună cu termenul de "substanță" pentru a desemna substanța, dar fără de care ar putea face în siguranță fără III Cu toate acestea, cu privire la tot ce s-a spus, se ridică involuntar următoarea întrebare: de ce Spinoza nu numește substanța Biblioteca "Runivers" OBIECTUL ATEISMULUI ÎN FILOZOFIA SPINOSA numai substanță, ci și Dumnezeu, întrucât numele de familie nu spune nimic nou despre el? Se face acest lucru într-adevăr doar pentru a înșela cititorul, cel puțin pentru a nu înțelege esența problemei și pentru a masca ateismul învățăturii expuse în Etică? Desigur, trebuie să recunoaștem că, dacă Spinoza ar fi avut în vedere un astfel de scop, nu s-ar fi putut gândi la un mijloc mai bun de a-l atinge Conștiința religioasă îl întreabă (sau mai bine zis, nu numai el, ci toată filosofia, - la urma urmei, motivele pentru care toată filosofia există sunt că vrem să examinăm critic întreaga noastră viziune asupra lumii): "Există Dumnezeu?" cu siguranță o persoană care acționează conform obiective, dar depășind o persoană Iar Spinoza, dacă vrea și poate să fie destul de sincer și să nu se joace cu cuvintele, ar fi trebuit să răspundă astfel la această întrebare: "nu, nu există, pentru că poate exista o singură substanță; iar ea, neavând nici voință, nici activitate în direcția obiectivelor, nu se potrivește conceptului despre realitatea pe care mă întreabă "Dar dacă ar fi vrut să-și înșele și să-și înșele cititorii pe această problemă, adică le-ar suda ateismul, atunci el poate da următorul răspuns: "desigur, Dumnezeu există; căci atunci când cineva întreabă despre existența lui Dumnezeu, ele înseamnă o ființă superioară omului, astfel încât eu să-l pot defini cu îndrăzneală ca o ființă absolut infinită; și substanța lumii este infinit De aceea, de îndată ce voi dovedi că este infinit, îl voi numi din acel moment Dumnezeu și astfel întreaga mea filozofie va fi doctrina lui Dumnezeu depășește doar pe om, dar are și alte trăsături esențiale: chiar și materialistul înrăit nu se poate îndoi că există ceva superior omului; căci materia, luată în ansamblu, depășește fără îndoială Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers" ALEXANDER VVEDENSKY omul urcă, pentru că el este doar o parte din ea Dar vorbim despre ce ar fi trebuit să facă Spinoza dacă ar vrea să înșele cititorul, să fie ipocrit în fața lui După cum vedem, în acest scop ar trebui să folosească exact aceleași mijloace pe care le folosește de fapt Dar din punct de vedere moral, Spinoza stă atât de sus, încât nu avem nici cel mai mic drept să-l bănuim de ipocrizie, de a înșela în mod deliberat cititorii Toate informațiile noastre despre viața și caracterul lui contrazic această presupunere Și în general: este prea riscant, nu numai în sensul moral, ci chiar și în sensul logic al cuvântului, să explici acțiunile oamenilor cu motive rele La urma urmei, este un fapt binecunoscut că orice poate fi interpretat într-o direcție proastă, chiar și întreaga activitate a lui Hristos: nu trebuie decât să-și asume ipocrizia și deșertăciunea monstruoasă în El și se va putea explica din acest punct de vedere al lui Hristos vezi toate acțiunile Lui Binele nu are niciun semn exterior care să-l deosebească de răul secret și ipocrit Prin urmare, oricine crede în

existență și în puterea binelui nu trebuie să-și asume un motiv rău în nimeni până când presupunerea inversă devine vădit absurdă Dacă abandonăm acest principiu, atunci exact nicăieri, chiar înainte de Hristos, nu va fi posibil să ne oprim în acuzațiile și suspiciunile noastre *) Dar, atunci, cum se poate explica comportamentul lui Spinoza? Dacă comportamentul său (adică faptul că, după ce a pornit pe calea unei doctrine ateiste a unității substanței lumii, el păstrează totuși numele lui Dumnezeu, folosindu-l pentru a desemna aceeași substanță și aceasta *) Sper ca zeloții zeloși ai evlaviei, dincolo de rațiune, să înțeleagă fără lungi explicații că pomenesc de Hristos nu pentru a-l echivala pe Spinoza cu El, ci pentru a reaminti principiul la care noi nu numai moral, ci chiar logic, suntem obligați să ne supunem suspiciunea, atâta timp cât noi înșine credem în bunătate

acoperind astfel ateismul învățăturii sale) este cel mai bun mijloc de a înșela în mod deliberat cititorul, apoi, evident, servește și ca cel mai bun mijloc de a se înșela pe sine Desigur, înșelându-se, Spinoza își va înșela și cititorii; dar această înșelăciune va fi neintenționată, nedemnă de reproș pentru ipocrizie Singura întrebare este: avea nevoie de o astfel de înșelăciune de sine? Fără îndoială, din moment ce el însuși nu era ateu În asemenea condiții, dacă Spinoza, dezvoltându-și filozofia, din anumite motive a ajuns la concepții ateiste, atunci a trebuit să salveze, cel puțin, aparența conceptului de Dumnezeu, să o salveze nu în ochii altora, ci în ochii lui: altfel s-a întors de la propriul său sistem Și toate informațiile noastre referitoare la personalitatea sa arată că nu numai că nu a fost niciodată ateu, ci, dimpotrivă, sufletul său a fost mereu plin de aspirație pentru Dumnezeu, pentru cunoașterea lui Dumnezeu și pentru închinarea lui Dumnezeu Fără a intra într-o descriere excesivă a vieții sale și expunerea scrisorilor și scrierilor sale care au precedat compilarea Eticii, notăm doar următoarele date pentru a confirma cele spuse Spinoza provenea dintr-o familie de evrei care și-a părăsit patria ca urmare a persecuției religioase, care a fost dusă atât prin foc, cât și prin sabie În propriile sale cuvinte, el însuși cunoștea un evreu, numit Iuda Credinciosul, care, stând pe rug, când toți cei prezenți credeau că a murit deja, a cântat deodată un imn: "Ție, Doamne, îmi încredințez sufletul" Autorul cărții The History of the Jews, Graetz, bazându-se pe expresiile pe care le folosește Spinoza, raportând despre acest Fapt care s-a întâmplat cu adevărat în Spania, când Spinoza avea ani, ajunge chiar la concluzia că Spinoza însuși a fost prezent la această scenă și că, prin urmare, el , poate că nu s-a născut în Amsterdam, dar cu mult înainte de strămutarea familiei sale în Olanda, astfel încât, conform acestei presupuneri, el însuși, poate
 poate că trebuia să fiu printre cei care au fugit de persecuția religioasă Dar oricum ar fi, se știe că sentimentul religios izbucnește cel mai puternic în acel mediu care este persecutat pentru convingerile sale religioase În școala evreiască în care a studiat Spinoza, simțul său de religiozitate nu s-a putut risipi în niciun fel, deși, datorită superiorității mintale a lui Spinoza față de profesorii săi, a ajuns la o coliziune bruscă cu învățătura lor Iar Tractatus de intellectus emendatione arată clar cât de puternice erau aspirațiile religioase ale lui Spinoza chiar și pe vremea când sa adâncit în filozofie În asemenea condiții, este destul de înțeles că Spinoza a trebuit să salveze în filosofia sa măcar aparența de recunoaștere a lui Dumnezeu Noi, în Rusia, considerăm adesea periculoasă în sens religios difuzarea de informații despre

filosofia lui Spinoza Să nu vorbim dacă adevărul și cunoașterea pot fi periculoase; nu există nicio îndoială că această părere este ridicolă până la punctul de a fi ridicolă O analiză a filozofiei lui Spinoza arată clar că o persoană de obicei nu se poate lipsi de credința în Dumnezeu, chiar dacă totul, chiar și filozofia pe care o mărturisește, favorizează să-l abate de la această credință și chiar dacă vede că aceiași oameni pe care tocmai i-au experimentat toată povara persecuției religioase și, de îndată ce au scăpat de ei, s-au transformat în persecutori Și în ce mod ar putea Spinoza să reușească în învățătura sa să păstreze aparența recunoașterii existenței lui Dumnezeu? Ca evreu, încă din copilărie a fost obișnuit să-L considere pe Dumnezeu drept motivul puternic al existenței lumii În studiul teologiei iudaice și al scolasticii evreiești, semnul infinitului și al unității inviolabile în conceptul evreiesc despre Dumnezeu trebuie să fi fost din ce în ce mai izbitor pentru el Să adăugăm aici că și-a elaborat filosofia sub influența neîndoielnică a lui Descartes; iar acesta din urmă în scurtul său articol, pe care l-a compilat pentru a arăta limpede aplicația Biblioteca "Runivers" OBIECTUL ATEISMULUI ÎN FILOZOFIA SPINOSA puntea metodei geometrice la expunerea raționamentului filosofic și care, probabil, i-a servit lui Spinoza drept model pentru expunerea Eticii sale, el a definit conceptul de Dumnezeu în așa fel încât semnul infinitului, s-ar putea spune, a ascuns toate celelalte semne aici: "El se numește Dumnezeu", spune el în această definiție - acea substanță despre care credem că este complet perfectă și în care nu ne gândim la absolut nimic care implică în sine un fel de defect sau limitarea perfectiunii * *) Astfel, totul l-a favorizat pe Spinoza, acționând în deplină conștiință, a început să înțeleagă de către Dumnezeu doar o substanță infinită, care servește drept cauză a existenței lumii Și ca evreu, desigur, nu avea îndoieli cu privire la unitatea lui Dumnezeu Când și-a dezvoltat doctrina despre substanța lumii, atunci toate aceste semne s-au dovedit a fi în ea: unitate, infinitate și o relație cauzală cu toate lucrurile Și astfel Spinoza a profitat de această împrejurare și, văzând că, la fel ca în Dumnezeul evreu, tot așa și în orice alt Dumnezeu mai există un semn al unei persoane care acționează conform scopurilor, a început să numească această substanță Dumnezeu, pe care a deghizat-o înainte el însuşi ateismul filozofiei sale **) *) Motivele existentei lui Dumnezeu etc dovedind Dumnezeu", λ li Substanța pe care o înțelegem a fi suprem de perfectă și pe care o concepem a fi nedreaptă în orice fel care implică orice defect sau limitare a perfecțiunii, se numește Dumnezeu *) Иберветъ, упомянувъ, хочая и безъ пропучанихх провестенъ, о томъ, что Spinoza nu avea dreptul să atribuie cuvântului "Dumnezeu" propriul său sens arbitrar, el explică comportamentul lui Spinoza într-un mod foarte ciudat: dogma păduchilor legi punitive, parțial - și în principal ca urmare a puterii pe care noțiunea înrădăcinată o avea asupra lui Spinoza însuși " (traducere rusă Est New Phil p) Dar aceasta nu înseamnă să spunem următoarea frază: că a fost ipocrit, parțial și în principal datorită faptului că nu a fost ipocrit"? Dacă Spinoza a înțeles ateismul învățăturii sale și, totuși, nu a vrut să-l distrugă, atunci Biblioteca "Runivers" ALEXANDER VVEDENSKY IV Dar despre aceasta, apare o nouă nedumerire: de ce a ajuns Spinoza, nefiind ateu la suflet, la doctrina ateistă a substanței lumii? Acest lucru poate fi explicat cu ușurință prin influența filozofiei carteziene la care a fost supus propriul său sistem Oricât de mult se străduiesc diverși comentatori să derive în întregime învățătura lui Spinoza dintr-o altă sursă, toate încercările lor nereușite au arătat clar că, chiar dacă filosofia lui

Spinoza nu poate fi derivată pe deplin din carteziană, oricum s-a dezvoltat sub cea mai puternică influență a acestuia din urmă Această influență s-a manifestat în primul rând prin faptul că, la fel ca Descartes, Spinoza se străduiește să gândească toate conexiunile și relațiile reale ca fiind logice, singura diferență fiind că la Spinoza această dorință acționează mult mai puternic și cu mai multă distincție, conștiință decât la Descartes Prin urmare, ambii identifică legătura cauzală cu legătura logică, cu legătura dintre bază și efect, iar independența reală cu independența logică etc * *) În legătură nu se poate vorbi despre puterea pe care concepția înrădăcinată despre Dumnezeu a păstrat-o asupra lui Dacă își păstra puterea asupra lui, atunci trebuia să atragă cuvântul "Dumnezeu" în expunerea învățăturii sale și să reinterpreteze acest concept, nu pentru a evita acuzațiile altora, ci de dragul propriei sale conștiințe Când unii dintre contemporanii lui Spinoza l-au bănuit doar de ipocrizie, s-au înșelat, contrar caracterului său moral, dar pentru asta nu s-au contrazis; iar Iberweg adaugă greşelii lor o contradicţie cu el însuşi *) Cu Descartes, această identificare a relaţiilor reale cu cele logice, după cum se ştie, s-a manifestat în următoarele puncte: înţeleasă ca o consecinţă şi cauza ca bază: până la urmă, în efect nu poate exista ceea ce nu este în bază ?) În certitudinea că, dacă două lucruri (de exemplu, materia și spiritul) sunt gândite independent unul de celălalt, atunci aceste lucruri există independent sau separat unul de celălalt) În certitudinea că ființa infinită există mai întâi a finitului, motivată de faptul că finitul este conceput ca o limitare a infinitului) Vb Biblioteca "Runivers" OBIECTUL ATEISMULUI ÎN FILOZOFIA SPINOSA cu o astfel de identificare a relaţiilor reale cu cele logice stă o viziune mecanică asupra lumii, i e distrugerea în univers a acțiunilor în funcție de scopuri și explicarea tuturor Faptelor, ca consecințe logic inevitabile din natura substanțelor care le generează și, din nou, această explicație este realizată de Spinoza cu mai mare rigoare și consecvență, ca un rezultat din care din conceptul de substanță și a exclus orice activitate în scopuri, astfel încât de îndată ce ajunge la afirmarea unității sub că uneori (de exemplu, în axioma I-a Rationes, Dei existensiam etc probantes, mai geometrico) este folosită expresia "causa sive ratio", identificând clar cauza cu temeiurile La Spinoza, însă, o astfel de identificarea relaţiilor reale cu cele logice a avut un efect şi mai remarcabil în următoarele: i) expresia "causa sive ratio" apare mult mai des decât la Descartes; de exemplu, într-o singură secundă teor Partea I a Eticii, chiar și în cea de-a doua demonstrație a acestei teoreme, se întâlnește de opt ori) În Teorema , Partea I a Eticii, el se referă la faptul că negația finită, b) Primele două puncte, în care identificarea relaţiilor reale cu cele logice, exprimate de Descartes, sunt izbitoare la Spinoza chiar mai clar decât la Descartes În axioma părții a -a a primei părți se spune: "cunoașterea acțiunii depinde de cunoașterea cauzei și o conține pe aceasta din urmă " în axioma a -a a aceleiași părți se spune: "lucruri" care nu au nimic în comun unele cu altele nu pot fi cunoscute una prin alta; cu alte cuvinte, reprezentarea unuia include reprezentările celuilalt " Aceasta este aceeași propoziție după care sa ghidat Descartes atunci când a afirmat separarea și independența existenței spiritului și materiei Iar din compararea acestor două axiome, Spinoza deduce teoria a -a Partea I, care spune: "lucrurile care nu au nimic în comun unele cu altele nu se pot provoca unele pe altele", în care se afirmă destul de clar că relația cauzală este identică cu cea logică Și este curios că în ediția originală a Etica, cum acest lucru poate fi

văzut din corespondența lui Spinoza cu Oldenburg, această teoremă figurată ca o axiomă; dar lui Oldenburg nu i s-a părut suficient de evident și Spinoza a început să o demonstreze ca pe o teoremă Și asta arată în ce măsură i s-a părut evidentă coincidența dintre relațiile reale cu cele logice Oamenii se plâng adesea că este dificil de înțeles cursul raționamentului în Etica lui Spinoza Dar dacă se ține constant în minte că în ea peste tot, atât în mod deschis, cât și în secret, relațiile reale sunt identificate cu cele logice, atunci devine aproape mai ușor să le urmărești decât orice curs bun de geometrie Biblioteca "Runivers" ALEXANDER VVEDENSKY posturi, atunci învăţătura lui va deveni imediat atee Sub influența lui Descartes, a trebuit să ajungă la o astfel de afirmație, deoarece, după cum se știe, a asimilat pe deplin conceptul cartezian de substanță, conform căruia substanța se caracterizează prin independență, care, cu o identificare consecventă a relațiilor reale cu cele logice, o face infinită, și ca rezultat efect de infinit și unu *) Dar această explicație, la rândul ei, ridică o nouă nedumerire, a cărei eliminare trebuie să ne ocupăm înainte de a ne termina munca După cuvintele noastre, se pare că se dovedește că ateismul a fost și în învățăturile lui Descartes; dar este corect? Acest lucru nu este suficient: se obișnuiește ca toată lumea să privească filosofia lui Descartes ca precursor al panteismului, adică, de obicei, ei admit că, cu doctrina ei de substanță, a pregătit doctrina *) "Prin substanță", spune Spinoza, "înțeleg ceea ce există în sine și este conceput prin sine, adică acela al cărui concept nu are nevoie de conceptul de alt lucru prin care ar trebui să se formeze " Descartes definește substanța ca "un lucru care există în așa fel încât să nu aibă nevoie de alt lucru pentru existența sa" Și întrucât atât Descartes, cât și Spinoza identifică dependența în lucruri (reale) cu dependența în concepte (dependența logică), este clar că Spinoza repetă definiția lui Descartes în întregime Toată diferența dintre aceste definiții este doar că identificarea relațiilor reale cu cele logice, care la Descartes este cel mai adesea doar subînțeles, este exprimată aici la Spinoza la fel de clar ca și în alte cazuri: de aceea el identifică în definiția sa "a fi totodată, pornind din această identificare a relațiilor reale cu relațiile logice, deja acceptată de Dbkart, Spinoza, așa cum am menționat deja anterior, deduce infinitatea și unitatea substanței (pe care, așa cum am văzut acum, o definește într-un mod complet Descartes) chiar înainte de a o numi Dumnezeu Și trebuie să recunoaștem că, dacă urmărim dovezile lui, ele se dovedesc a fi destul de convingătoare, de îndată ce permitem, împreună cu el și Descartes, să identificăm relațiile reale cu cele logice cele Astfel, este clar că ateismul filozofiei lui Spinoza a apărut din faptul că acesta operează pe conceptul pur cartezian de substanță și, în plus, operează asupra lui în spiritul identificării carteziene a relațiilor reale cu cele logice Biblioteca "Runivers " OBIECTUL ATEISMULUI ÎN FILOZOFIA SPINOSA despre imanența lui Dumnezeu în lucruri Într-adevăr, Descartes însuși pare să confirme acest punct de vedere cu faimoasa rezervă cu care și-a oferit definiția substanței După ce l-a definit ca un lucru care nu are nevoie de existența niciunui alt lucru pentru existența sa, el adaugă aceste cuvinte: "și nu se poate imagina decât o singură substanță care nu are nevoie deloc de alt lucru, și anume, Dumnezeu; toate celelalte, conform ideii noastre, pot exista numai cu ajutorul asistenței divine Și conform cuvintelor noastre, se dovedește că filosofia lui Descartes a pregătit ateismul Desigur, Descartes avea nu numai numele, ci și conceptul de Dumnezeu; căci Dumnezeul său, indiferent cum îl definește în modelul său de expunere geometrică,

acționează după scopuri, de exemplu, evită înșelăciunea și nu formează doar o substanță oarbă, deși infinită Dar, după cum se știe, acest Dumnezeu a jucat doar un rol auxiliar pentru Descartes: cu ajutorul acestui concept, a conectat unul cu celălalt ceea ce nu putea conecta în alt mod, în același mod în care Anaxagoras a folosit ajutorul conceptului de rațiune , doar când nu putea explica nimic mecanic După cum remarcă pe bună dreptate Windelband, "Descartes ar trata atât conceptul de materie cât și conceptul de Dumnezeu, dacă primul ar putea face același serviciu ca cel din urmă *) Nu este ciudat că filosofia, în care conceptul de Dumnezeu joacă doar un rol auxiliar și care s-ar descurca de bunăvoie fără el, va pregăti cu siguranță o direcție panteistă, și nu o altă direcție? Nu este clar că cu aceeași ușurință poate pregăti și ateismul? Să nu uităm că La Mettrie, în dezvoltarea materialismului său, s-a referit mai ușor la Descartes decât la toți ceilalți scriitori *) Gesch dn Philos B I, Biblioteca "Runivers" ALEXANDER VVEDENSKY În ceea ce privește celebra, tocmai citată rezerve a lui Descartes cu privire la definiția substanței, este în zadar să vedem în ea disponibilitatea lui Descartes de a porni pe calea simplului panteism Această rezervă are o semnificație mai generală și, fără să renunțe câtuși la ea, Descartes ar putea recunoaște și ateismul Într-adevăr, înțelesul ei se rezumă la faptul că substanța, în conformitate cu definiția ei, trebuie să fie necreată (causa sui, așa cum spunea Spinoza), și nu la faptul că va fi cu siguranță Dumnezeu (o ființă perfectă și care evită înșelăciunea) , adică potrivit sub conceptul de Dumnezeu, în măsura în care Dumnezeul lui Descartes se încadrează în acest concept) Cu alte cuvinte: atunci când Descartes stipulează că o substanță în sensul strict al acestui termen nu poate fi decât Dumnezeu, atunci cu ajutorul cuvântului "Dumnezeu" dorește să noteze în substanță doar că increatul intră în conceptul său, și în niciun caz orice alte semne imaginabile de el sau de altcineva în conceptul de Dumnezeu Dovada unei asemenea interpretări a acestei rezerve este dublă: în primul rând, din definiția carteziană a unei substanțe (ca lucru care nu are nevoie de niciun alt lucru pentru existența sa), nu se poate deduce nimic altceva despre ea, în afară de necrearea sa; de exemplu, în niciun caz nu se poate deduce din ea că va fi perfect, evitând înșelăciunea etc Astfel, în rezerva sa, Descartes își exprimă disponibilitatea de a recunoaște nu numai panteismul, ci și orice altă doctrină, și deci și atee, dacă doar consideră substanța ca necreată Dacă suntem întrebați de ce, explicându-și gândul, el a echivalat substanța tocmai cu Dumnezeu și nu s-a mărginit doar să menționeze necreatul ei, atunci răspunsul la această întrebare a fost deja dat de Descartes însuși în aceeași rezervă Depinde ce "în opinia noastră , cum Biblioteca "Runivers" OBIECTUL ATEISMULUI ÎN FILOZOFIA LUI SPINOSA spune el, alte lucruri au nevoie de ajutorul lui Dumnezeu pentru existența lor Cu alte cuvinte: Descartes era obișnuit să-și imagineze sufletul și materia ca fiind create; și în plus, pentru a justifica ideile înnăscute și încrederea în existența unei lumi exterioare, trebuia să le reprezinte ca fiind create de Dumnezeu; prin urmare, potrivit lui Dumnezeu s-a dovedit a fi singurul exemplu posibil pentru a explica natura necreată a substanței Așadar, doctrina carteziană a substanței nu și-a obligat încă adepții să o reproceseze în panteism Singurul lucru la care s-au angajat în cazul în care au început să efectueze destul de consecvent identificarea relațiilor reale cu cele logice, pe care le admiseseră deja, a fost să încheie unitatea de substanță Și dacă această substanță unică va fi concepută teistic sau ateist, viziunea asupra substanței stabilită de Descartes

nu spune încă un cuvânt Dar dacă cineva identifică destul de consecvent relațiile reale cu cele logice și consideră toate acțiunile și, împreună cu Descartes, drept consecințe, și cauzele drept temeiuri, el trebuie să asimileze pe deplin și lumea pur mecanică care decurge din această identificare mai multă consistență, așa cum a făcut chiar Descartes Și atunci substanța, care devine una, își va pierde orice activitate în ceea ce privește scopurile și, odată cu ea, totul se va transforma în consecințe logic inevitabile ale naturii sale, adică nu se mai potrivește conceptului de Dumnezeu În aceste moduri, filosofia carteziană a pregătit ateismul în învățăturile lui Spinoza Aceasta depindea de faptul că identificarea relațiilor reale cu cele logice, începută de Descartes și realizată consecvent de Spinoza, a condus la o viziune asupra lumii pur mecanică, asimilată pe deplin de Spinoza Dar, mă vor întreba, de ce sunt alte sisteme care au apărut sub influența lui Descartes, sistemele lui Geilincks, Malebranche și Biblioteca "Runivers" ALEXANDER VVEDENSKY Leibniz, nu a căpătat un caracter ateu? Depindea tocmai de faptul că niciunul dintre ele nu era un mecanism pur: în ocazie, Dumnezeu își ajustează activitatea la dorințele noastre, pentru că acționează după ele; și nu sunt încă considerate ca fiind inevitabile din punct de vedere logic În plus, după Malebranche, Dumnezeu creează lumea, ghidat de idei, adică obiective În Leibniz, întregul univers este explicat în cele din urmă teleologic Astfel, în sistemul lor nu exista un mecanism pur, adică nu au existat cauze care au dat naștere ateismului în sistemul lui Spinoza și, prin urmare, nu a existat nici ateism Alexandru Vvedensky Biblioteca "Runivers" " Esența și metodele idealismului Bazele idealismului Carte S N Trubetskoy-"Întrebări de filosofie și psiho' *logie", carte - Unul dintre cei mai remarcabili tineri FILOZOFI ruși, Prince S N Trubetskoy, într-o serie de articole, al căror titlu este scris mai sus, a încercat să determine acele rezultate pozitive pe care idealismul german din prima jumătate a secolului actual le-a introdus în știința filozofică Sarcina este amplă și extrem de importantă Întrebările pe care le discută autorul privesc fundamentele fundamentale ale gândirii umane Ele îmbrățișează atât metodele de cunoaștere, cât și însuși conținutul gândirii Prin urmare, ei nu pot să nu atragă atenția tuturor celor care se angajează serios în filozofie Știința filozofică poate fi pusă pe un teren ferm doar prin schimbul de gânduri și munca comună a oamenilor care caută adevărul, iar aceasta constituie prima sa nevoie Dezvoltarea ulterioară este posibilă numai atunci când fundamentele principale stau de nezdruncinat, când s-a stabilit unanimitate deplină cu privire la ele în rândul persoanelor care studiază acest domeniu Atâta timp cât fiecare filozof își construiește propriul sistem, pe baza opiniilor și a presupunerilor sale personale, nu se poate vorbi despre filozofie ca știință obiectivă Acoperirea din diferite părți a întrebărilor ridicate de autor este cu atât mai necesară cu cât propriile sale opinii nu sunt în niciun caz exprimate întotdeauna cu suficientă claritate Biblioteca "Runivers" V CHICHERIN Acest lucru se datorează parțial conciziei prezentării, care nu permite dezvoltarea deplină a gândirii, dar în mare măsură există și vina autorului însuși Cu cât expunerea este mai scurtă, cu atât gândul trebuie exprimat mai precis Filosofia, ca și matematica, necesită cea mai mare precizie a conceptelor și a expresiilor, căci numai în această condiție legătura logică primește o forță irezistibilă pentru mintea umană Tocmai în aceasta păcătuiesc prea des chiar și gânditorii remarcabili: folosesc cuvinte și expresii care dau naștere la cele mai variate interpretări Autorul articolelor luate în considerare nu a evitat acest neajuns Obscuritatea se găsește

chiar în prima propoziție, pe care el o atribuie filozofiei idealiste: "ceea ce este este ceea ce este" În primul rând, autorul nu s-a obosit să explice ce vrea să spună prin denumirea de a fi: a rămâne permanent sau și a se schimba? Dacă primul, atunci fenomenul nu este ființa, pentru că se schimbă continuu; dacă acesta din urmă, atunci aici ființa și purtătorul trec constant unul în celălalt O astfel de definiție nu poate servi drept punct de plecare Autorul spune că din cele mai vechi timpuri filosofia a căutat definiții ale existenței Dar, pornind de la Thales, care spunea că esența lucrurilor este apa, a fost o căutare a celui care se află în mijlocul unui flux schimbător de fenomene La fel, în noua filozofie, primul lucru pe care a încercat să-l definească școala carteziană, care este punctul de plecare al dezvoltării filosofice a noului timp, a fost conceptul de substanță, adică ceea ce există în fenomenele în schimbare Acest lucru este foarte departe de recunoașterea fenomenelor uscate în sine În al doilea rând, când autorul spune că ființa este ceea ce apare, nici nu știm dacă el înțelege prin aceasta chiar fenomenul, adică procesul în continuă schimbare, sau esența care se ascunde în spatele fenomenelor și despre
 epuizează acest proces, acţionând asupra trăirilor externe sau interne ale subiectului Întrucât autorul pleacă de la propoziția că "lumea este un fenomen", trebuie să presupunem că nu vorbește despre lucruri care apar subiectului, ci despre fenomenul însuși; ci ce sens poate fi dat conceptului de a fi , ca proces pur?Gândirea poate ajunge în mod logic în acest punct, recunoscând, asemenea lui Heraclit, că existentul nu este în niciun caz mai bun decât inexistentul, dar în orice caz ea nu pleacă de la aceasta În al treilea rând, autorul nu a indicat care dintre filozofii idealişti ai timpurilor moderne a exprimat această propoziţie Cu siguranță nu Kant Întemeietorul noului idealism a susținut însă că tot materialul cunoașterii noastre ne este dat de fenomene; dar apoi a recunoscut că lucrul în sine, așa cum există cu adevărat, nu este deloc accesibil facultății noastre cognitive Nu numai că nu a recunoscut fenomenele ca fiind, dar a afirmat că fenomenele nu ne dau nicio idee despre ceea ce există de fapt La fel de mică este vina propunerii lui Fichte citată de autor În sistemul său, lucrul în sine devine o piatră de poticnire pe care subiectul o întâlnește în calea lui; îl obligă să se întoarcă la el însuși și astfel să postuleze eu și nu-eu, din a cărui relație se construiește atunci întreaga lume mentală Nu se menționează faptul că fenomenele sunt recunoscute ca ființe Cu Schelling, filosofia idealistă părăsește tărâmul pur subiectiv și devine obiectivă; dar chiar și cu el ființa este definită nu ca un fenomen, ci ca o identitate absolută cu sine, ca subiect-obiect În cele din urmă, Hegel, pornind de la conceptul de ființă, afirmă că ființa pură și neființa sunt una și aceeași; pentru el, existentul cu adevărat este Spiritul, care se dezvoltă în definiții opuse Fenomenul din Logica sa nu reprezintă nici începutul, nici sfârșitul, ci un moment mediator al dezvoltării logice Dintr-un loc din articolul luat în considerare (p -)
se poate concluziona că autorul a avut în vedere Fenomenologia Spiritului a lui Hegel, care începe de fapt cu această propoziție Dar Fenomenologia nu este o expunere a filozofiei idealiste, ci o descriere a dezvoltării succesive a gândirii umane de la cel mai gros empirism până la cele mai abstracte concepte Prima propoziție exprimă punctul de vedere al subiectului, care încă nu gândește deloc, ci consideră ceea ce i se pare că există Dar Hegel arată imediat că cea mai simplă experiență dezvăluie inconsecvența acestui punct de vedere: la un

moment dat există un fenomen, iar în momentul următor nu este Hegel spune că animalele devorează hrana care le apare și demonstrează astfel că fenomenul nu este ființa Este imposibil, așadar, să prezentăm această propoziție ca prima definiție, elementară, metafizică a ființei, așa cum o face autorul (p) Aceasta nu este deloc o definiție metafizică, ci o expresie a celui mai crud empirism în sine, în care gândirea nu s-a răscolit încă Autorul asigură însă că până și empirismul științific rafinat este de acord cu metafizica în acest sens În această coincidență, el vede un indiciu al adevărului de nezdruncinat conținut în poziția indicată Constă, după părerea lui, în faptul că tot ceea ce este, cu siguranță va apărea cuiva, iar ceea ce nu este, nici nu putem presupune De fapt, empirismul științific spune ceva cu totul diferit El spune că nu cunoaștem decât fenomene, iar ceea ce se ascunde în spatele acestor fenomene, cauzele interne sau esențe care le produc, rămâne în afara câmpului cunoașterii noastre Facultatea cognitivă a omului este limitată; dincolo de limitele fenomenelor accesibile lui rămâne o întreagă zonă vastă a incognoscibilului Referitor la aceste esențe ascunse în spatele fenomenelor, oamenii de știință naturii exclamă: "ignora-mus et semper ignorabimus" Biblioteca "Runivers" ESENTA SI METODELE IDEALISMULUI Ne este complet de neînțeles pe ce bază autorul admite că nu putem nici măcar să presupunem că ceea ce nu este pentru noi este, cel puțin în posibilitate Știm că vastul univers conține milioane de lumi Dintre acestea, ne apar doar centre strălucitoare, sub formă de stele fixe Dar se poate presupune destul de rațional că mulți luminari se învârt în jurul acestor centre, complet inaccesibile simțurilor noastre, că pe acești luminari există același fel de ființe raționale ca și noi, deși nu avem și nici măcar nu ne putem imagina posibilitatea de a verifica acest lucru prin experienta Să spunem că aceste lumi pot fi ființe simțitoare acolo? Dar, întrucât aceste ființe nu ni se înfățișează, atunci, potrivit teoriei autorului, nici nu ni le putem presupune În lumea foarte mică din jurul nostru există multe lucruri care sunt inaccesibile simțurilor noastre Niciun microscop nu ne va dezvălui vreodată structura atomilor Eterul, de care depind manifestările luminii, este o ipoteză științifică, dar în niciun caz un fenomen Nu o dată s-a sugerat că, dacă am avea al șaselea simț, ni s-ar deschide o lume cu totul nouă, acum inaccesibilă pentru noi, și nu este nimic incredibil în asta Animalele au astfel de facultăți de percepție a impresiilor care sunt chiar complet de neînțeles pentru noi Porumbelul călător, luat la mii de kilometri distanță, se întoarce la locul său natal, iar noi suntem cu siguranță incapabili să înțelegem ce senzații este ghidat în zborul său În cele din urmă, după ce am recunoscut ca fiind doar ceea ce apare, trebuie să respingem existența întregii lumi invizibile și a lui Dumnezeu și nemurirea sufletului Asta fac materialiştii; dar autorul este foarte departe de o astfel de concluzie, care însă decurge inevitabil din poziţia sa Cel mai de neînțeles este viziunea autorului despre spațiu și timp ca condiții ale fenomenelor El consideră idealist Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" B CHICHERIN doctrina spațiului și timpului este meritul nemuritor al lui Kant, dar notează că această doctrină trebuie să fie strict distinsă de iluzionismul subiectiv (p i) Și cu aceasta și cu cealaltă este imposibil să nu fii de acord; dar într-un astfel de caz învăţătura lui Kant trebuie completată de o investigare a sensului obiectiv al spaţiului şi al timpului Meritul marelui gânditor german constă într-adevăr în faptul că a indicat spațiul și timpul ca forme a priori necesare de percepție a impresiilor externe și interne Proprietățile acestor Forme sunt de așa natură încât nu pot fi deduse

din experiență și, prin urmare, este necesar să le recunoaștem ca parte integrantă a subiectului care percepe Întrucât, conform teoriei lui Kant, toate cunoștințele noastre au un caracter subiectiv, iar lucrurile în sine ne sunt complet inaccesibile, Formele necesare ale acestei cunoașteri rămân subiective: nu sunt altceva decât scheme prin intermediul cărora diversitatea fenomenelor este conectată în reprezentare; semnificația lor obiectivă, din acest punct de vedere, este exclusă Dar autorul respinge existența lucrurilor independente de fenomene; pentru el lumea obiectivă nu este o iluzie subiectivă, ci ceva real El trebuie deci să determine ce sens obiectiv au spațiul și timpul Cum le înțelege? "Fenomenele", spune el, presupun sensibilitate; și întrucât (cursivele autorului) ele există într-un spațiu și timp universal, atotcuprinzător, putem presupune provizoriu o sensibilitate universală, atotcuprinzătoare Ființa, ca ființă, presupune o senzualitate care este subiectul fenomenelor sensibile în timp și spațiu, subiect al timpului și spațiului" (p) Admitem că suntem complet incapabili să înțelegem ce este o sensibilitate universală, atotcuprinzătoare și cum poate fi un subiect al spațiului și al timpului Senzualitatea, în sensul său cel mai larg, este Biblioteca "Runivers" ESENTA SI METODELE IDEALISMULUI capacitatea unei singure ființe limitate de a percepe impresiile lumii materiale prin aceleași organe fizice Cum o astfel de capacitate poate fi universală și atotcuprinzătoare nu ne este clar Pentru a face acest lucru, trebuie să aveți organe fizice universale și cuprinzătoare, ceea ce este absurd Un individ limitat · o ființă nu poate avea o astfel de abilitate, tocmai pentru că este limitată; a atribui organele fizice și facultățile senzoriale subiectului lumii, adică Divinului, ar fi destul de incongru Este posibil, cu Kant, să vorbim despre Forme generale ale sensibilității, în sensul că orice ființă înzestrată cu sensibilitate, adică cu capacitatea de a percepe impresiile fizice, poate face acest lucru numai în condițiile spațiului și timpului; dar nu se poate vorbi de o sensibilitate universală și atotcuprinzătoare: acesta este un abuz de termeni, lipsindu-i de orice sens inteligibil În orice caz, dacă spațiul și timpul sunt doar Forme ale percepției senzoriale, atunci ele rămân determinări pur subiective; nu este altceva decât reprezentări Între timp, nu există nicio îndoială că au un sens real, complet independent de impresiile noastre Faptul că pământul se rotește în jurul soarelui în de zile, adică făcând o revoluție în timp ce se rotește în jurul axei sale de de ori, nu este o definiție subiectivă a conștiinței noastre, ci un fapt complet de încredere care a existat cu mult înainte de apariția omului pe pământ Între timp, acest Fapt presupune existența reală a spațiului și timpului și, mai mult, tocmai în forma pe care ne-o imaginăm Dacă nu ar exista o corespondență completă între Formele subiective ale cunoașterii noastre și Formele reale ale lucrurilor în sine, nu am putea prezice, de exemplu, eclipsele de soare Omul de știință, stând în biroul său, face calcule matematice, ale căror fundații se află în legile a priori ale minții sale și în presupunerile speculative Biblioteca "Runivers" B CHICHERIN setările de spațiu și timp, iar între timp eclipsa de soare are loc exact în momentul în care a determinat-o dinainte Aceasta dovedește că Formele subiective ale percepției senzoriale corespund legilor lumii reale, iar acest lucru este destul de firesc pentru o ființă chemată să trăiască și să acționeze în această lume Dar eul nu dovedește în niciun caz că întreaga lume reală există doar în raport cu subiectul și este de neconceput în afara acestei relații, așa cum crede autorul În această propoziție, care este o consecință logică a celei precedente,

întâlnim din nou o anumită inexactitate a expresiilor, care trebuie eliminată Autorul spune că nu există obiect fără subiect (p) Dacă prin numele unui obiect înțelegem reprezentarea unui obiect, atunci, desigur, este de neconceput fără subiect, căci reprezentarea este proprietatea subiectului Dar dacă numim obiectul cel mai cognoscibil obiect, atunci acesta din urmă este complet indiferent dacă este cunoscut de oricine sau nu Oamenii pot avea cele mai pervertite concepții despre lucruri, dar esența lucrurilor și legile care le guvernează nu se schimbă deloc Anticii credeau că soarele este o zeitate care, stând pe un car, face zilnic turul în jurul pământului Acest lucru nu a interferat cu faptul că atunci, la fel ca și acum, pământul și-a făcut revoluția regulată în jurul soarelui Știm cu siguranță că a existat o perioadă în care încă nu exista om pe pământ, când nu exista viață organică nici măcar pe întregul sistem planetar, iar între atunci și atunci planetele s-au mișcat în jurul Soarelui după aceleași legi ca și ei acum Cui i-a apărut, deci, această lume încă imatură? A spune că undeva pe stelele fixe ar putea exista ființe înzestrate cu facultăți de percepție necunoscute nouă, înseamnă să pornim pe calea Fanteziei pure, și, mai mult, așa că nu dovedesc absolut nimic, căci astfel de ființe au existat sau nu, pt sistemul solar cu care a fost Biblioteca "Runivers" ESENTA SI METODELE IDEALISMULUI complet indiferent A spune că în acel moment lumea noastră mică i-a apărut Divinului înseamnă a accepta din nou presupunerea absurdă că Divinul este înzestrat cu organe ale simțurilor externe Autorul va obiecta, poate, că sistemul solar, chiar înainte de apariția în el a ființelor inteligente, conținea posibilitatea de a le apărea într-o zi Dar ceea ce există numai în posibilitate nu există în realitate Prin urmare, în realitate, lumea ar putea exista în afara oricărei relații cu subiectul Și într-adevăr, legile gravitației au existat și există întotdeauna, indiferent dacă sunt cunoscute de oricine sau nu Relația lor cu subiectul nu îi privește pe ei, ci doar pe subiect; este străin de lucrurile în sine Autorul asigură însă că, recunoscând existența lucrurilor independente de subiectul conștient de ele, suntem atrași într-o rețea insolubilă de contradicții El prezintă o serie întreagă de dovezi în acest sens, care însă nu sunt deloc convingătoare În opinia sa, spațiul și timpul, care nu apar nimănui și nu sunt pline de niciun fenomen, sunt fantome pure Dar aici fenomenele și lucrurile se amestecă Aspectul este relația dintre un lucru și un subiect; unde nu există subiect, nu există fenomen Dar acest lucru nu împiedică lucrurile să umple spațiul și să se miște în timp Pământul, după cum s-a spus, și-a făcut revoluția în jurul soarelui, când încă nu exista un subiect care percepe Ce contradicție constă în asta este complet de neînțeles Trucurile dialectice ale lui Zenon din Elea, la care se referă autorul, nu au absolut nimic de-a face cu asta Zenon putea dovedi în cel mai ingenios mod că Ahile nu va depăși niciodată țestoasa; de fapt, Ahile a depășit întotdeauna broasca țestoasă Contradicțiile privesc doar modurile noastre de înțelegere, a nu lucrurile în sine Același lucru este valabil și pentru conceptul de cauzalitate Noi Biblioteca "Runivers" B CHICHERIN putem înțelege cauzalitatea după bunul plac: ca o succesiune de fenomene, ca o forță activă sau ca o legătură logică; pentru legile eterne ale naturii nu are absolut nicio diferență Ei acționează întotdeauna în același mod, în aceeași ordine, conform propriilor principii inerente lor Pământul s-a mișcat în jurul soarelui în conformitate cu legile gravitației universale, chiar și atunci când oamenii și-au imaginat că soarele este o zeitate, înconjurând cerul într-un car Un copac crește întotdeauna

dintr-o sămânță, iar copacul produce din nou o sămânță Afacerea științei este să încerce să descopere aceste legi, tocmai ca independente de percepțiile subiective Autorul asigură că definițiile cantitative nu există în afară de a compara gândirea: în sine, niciun obiect nu este nici mare, nici mic Dar dacă aceeași forță este aplicată la două mase adiacente, dintre care una este de două ori mai mare decât cealaltă, atunci aceasta din urmă se va deplasa cu o viteză de două ori mai mare și distanța va crește rapid, demonstrând astfel că determinările cantitative nu sunt doar reprezentări mentale, dar ceva real Însăși identitatea și diferența, potrivit autorului, "sunt esența unei definiții pur logice a gândirii; în procesul mereu curgător al percepției senzoriale, în afară de gândirea noastră, nu avem nimic identic, așa cum l-au recunoscut anticii și, prin urmare, nu există nicio diferență în el, întrucât diferența este determinată logic doar în raport cu identitatea * (p) Între timp, pământul se învârte și se învârte în jurul soarelui, considerându-se astfel identic cu sine și diferit de soare, în afară de orice percepție senzuală și orice determinări logice Greșeala autorului constă în faptul că confundă constant metodele de cunoaștere cu proprietățile lucrurilor înseși Pentru noi, obiectele de cunoaștere există întotdeauna doar pentru că ni se apar sau pentru ceea ce facem Biblioteca "Runivers" ESENTA SI METODELE IDEALISMULUI concluziile lor , pornind de la fenomene; dar în sine, ele există destul de independent de dacă le cunoaștem sau nu Dacă conceptul de "lucru în sine", adoptat de Kant, a fost respins de Filosofia idealistă ulterioară, atunci aceasta nu însemna deloc că lucrul în sine, în afară de cunoștințele noastre, nu există, ci doar că adevăratul esența lucrurilor nu este ceva inaccesibil înțelegerii noastre Conform teoriei lui Kant, categoriile logice sunt definiții pur subiective ale minții noastre, prin intermediul cărora ea reduce la unitate varietatea infinită a fenomenelor în schimbare; dar această unitate imaginabilă nu ne dezvăluie deloc adevărata natură a lucrurilor așa cum există ele în sine: nu avem nicio idee despre acestea din urmă Filosofii de mai târziu, pornind de la principiile enunțate de Kant, au ajuns la concluzia că tocmai categoriile logice determină lucrul așa cum este în sine, adică acea esență constantă care stă la baza mereu-fluxul schimbător de fenomene Această esență este inaccesibilă simțurilor noastre externe, nu este, dar este înțeleasă de minte Acesta este sensul celei de-a doua propoziții a filozofiei idealiste, așa cum este exprimată de autor: "existând este gândire-limuială · Să observăm că această a doua propoziție o infirmă pe cea anterioară, pe care autorul o consideră a fi un adevăr incontestabil: dacă existentul cu adevărat este de conceput, atunci nu se poate recunoaște că existentul este doar ceea ce apare Ca ființă în schimbare, în care subiectivul este amestecat cu obiectivul, fenomenul servește doar ca un indiciu al existenței cu adevărat Indicația va fi corectă dacă reușim să facem distincția între elementul subiectiv și obiectiv, renunțăm la primul și reducem pe cel din urmă la ceea ce este stabil și constant în relațiile în schimbare Aceasta este sarcina științei Astfel, de exemplu, fenomenul ne oferă impresia subiectivă a vopselei; știința dezvăluie Biblioteca "Runivers" B CHICHERIN În spatele acestei impresii se află tulburările invizibile ale eterului, inaccesibile simțurilor, din care derivă matematic toate manifestările luminii; se determină însăşi lungimea undelor şi metodele de oscilaţie a acestora În mod similar, simțurile ne oferă fenomenele apei, aburului și gheții; mintea umană, nu doar sofisticată de știință, ci și cea mai obișnuită, vede în spatele acestor fenomene o singură substanță care îmbracă diverse Forme

Știința confirmă opinia obișnuită în acest sens; cântărește materia și o găsește identică în diferitele ei stări; o descompune și o găsește compusă din substanțe mai simple, care, la rândul lor, îmbracă Forme diferite și intră în stări diferite, rămânând constant identice cu ele însele Conceptele de materie și forță care decurg de aici sunt definițiile logice ale minții noastre; ele nu sunt, dar sunt înțelese de minte Dar ele sunt, în același timp, definițiile reale ale lucrurilor în sine Cântărirea unei substanțe dovedește că cantitatea acesteia rămâne neschimbată, cu toate modificările în Formă Așadar, știința proclamă, ca lege de bază a naturii, că nici o particulă de materie nu se ridică sau nu este distrusă, ci rămâne permanent, schimbându-și doar stările și relațiile Acest lucru demonstrează că conceptul de substanță nu este doar un cuvânt gol sau o definiție logică, prin intermediul căruia conectăm diversitatea fenomenelor, ci ceva ce corespunde adevăratei esențe a lucrurilor În același mod, forța rămâne veșnic identică cu sine, trecând de la o stare la alta, de la posibilitate la realitate, de la o stare de capacitate de a lucra într-o stare de mișcare și invers Toate acestea nu dovedesc însă că lucrurile nu există în afară de determinările rațiunii noastre, ci doar dovedește că legile minții umane sunt, împreună, legile lumii exterioare Acest lucru este de înțeles, pentru că legile logicii sunt legile purei necesități: necesitatea este ceea ce nu poate fi altfel Prin urmare, la care Biblioteca "Runivers" ESENTA SI METODELE IDEALISMULUI indiferent cum le folosim în viață, vor fi mereu la fel Pentru aceasta nu este necesar ca ființa exterioară să fie într-o relație reală cu conștiința; "se supune legilor logice" pur și simplu pentru că nu poate fi altfel Matematica este un bun exemplu în acest sens De două ori doi - patru este în egală măsură legea minții umane și a naturii exterioare, având forță mereu și pretutindeni Să presupunem că pe Sirius doi și doi pot face cinci este o absurditate pură Este, desigur, posibil să presupunem că noțiunile noastre de necesitate sunt iluzii pure; dar atunci nu am putut nici să cunoaștem lumea obiectivă și nici să acționăm în ea Între timp, pe baza unor calcule pur logice, prezicem eclipse de soare și găsim planete necunoscute Înaintea acestor Fapte, orice îndoială trebuie să dispară Cu toate acestea, pentru ca noi să putem dezvălui propriile legi ale rațiunii noastre în ființa noastră exterioară, este necesar ca aceasta să nu ne fie complet străină Autorul subliniază pe bună dreptate că ceea ce este absolut străin gândirii nu poate fi perceput de ea El mai subliniază că orice interacțiune presupune ceva comun ambelor forțe care acționează Interacțiunea are loc în mod necesar pe baza unui teren comun comun Subiectul, pe de o parte, percepe impresiile lumii exterioare, pe de altă parte, își realizează propriile scopuri în ea Acest lucru indică principiul identic care stă la baza lor Ce este acest început? Dacă adevărata ființă nu este sensibilul, ci imaginabilul, dacă determinările logice ale rațiunii sunt, în același timp, determinările proprii ale acestei esențe obiective, atunci este firesc să tragem concluzia că aceasta din urmă este rațiunea inerentă lucrurilor Această concluzie este ceea ce face idealismul, nu numai nou, ci și străvechi Aristotel spune direct că esența este raTum inerentă lucrurilor (ή ουσία έστίν ό λόγος τό ivóv) Teoria autorului decurgând din aceasta Biblioteca "Runivers" B CHICHERIN numește "panlogism" ; o supune criticii în forma în care i-a apărut celui mai nou și mai complet reprezentant al său, Hegel Obiecția esențială la această teorie este că "existentul nu este acoperit de ideea logică" Pe lângă conceptele abstracte, care dau doar principii generale, există ființe individuale,

concrete și lucruri care fac obiectul percepției senzoriale, dar nu pot fi deduse logic Ele constituie real-existentul, în contrast cu definițiile logice "O ființă reală, spune autorul, este ceva mai mult decât o simplă posibilitate imaginabilă și, prin urmare, nu este acoperită de niciun concept, așa cum nu este epuizată de nicio reprezentare " De aici și eșecul încercării lui Hegel de a deduce întreaga lume într-un mod pur logic, din definiţii speculative Filosofia s-a prăbuşit pentru că s-a dovedit a fi inconsecventă cu realitatea Această critică este fundamental corectă, dar unilaterală și, în mod remarcabil, contrazice punctul de vedere al autorului Unilateralitatea sa constă în faptul că învățătura lui Hegel nu este prezentată în forma potrivită Autorul, expunând sistemul marelui gânditor german, identifică constant conceptul abstract și ideea (pp ,) Toate polemicile sale sunt îndreptate împotriva ideii, tocmai ca concept abstract Între timp, el ar trebui să fie foarte conștient de faptul că în Hegel acești doi termeni nu sunt lipsiți de ambiguitate Un concept abstract este un concept subiectiv În Loshka lui Hegel, această definiție este direct recunoscută ca fiind unilaterală și, prin urmare, insuficientă I se opune un concept obiectiv; ideea este combinarea ambelor forme Tocmai ca o combinație de contrarii, ideea însăși este pusă în două definiții opuse: într-o formă directă, obiectivă, ca viața, și într-o reflectată, subiectivă, ca și cunoașterea Ideea absolută este Biblioteca "Runivers" ESENTA SI METODELE IDEALISMULUI dansul ambelor Hegel spune literal că forma logică a unei idei este doar o latură a acesteia, deși este cea mai înaltă; este acea Forma care reprezintă ideea în puritatea ei (vezi în Logică dezvoltarea ideii absolute) În această recunoaștere a insuficienței definițiilor unilaterale se află esența principală a gândirii lui Hegel; în descoperirea acestei insuficienţe stă întreaga sa metodă dialectică, care, prin analiză internă, duce de la cele mai abstracte definiţii la cele din ce în ce mai concrete În logică acest proces se încheie cu o idee reprezentând combinația contrariilor; apoi, în virtutea aceluiași principiu, ideea se realizează în lumea reală a naturii și în cele din urmă se întoarce la sine în Spiritul conștient de sine Spiritul Absolut este finalizarea întregului proces, reprezentând plenitudinea ființei Aceasta este adevărata învățătură a lui Hegel Se poate obiecta la el, dar nu se poate, sub numele învățăturii sale, să infirme ceea ce el însuși respinge, nu se poate dovedi că un concept abstract nu acoperă toată ființa, deoarece Hegel însuși nu numai că recunoaște pe deplin acest lucru, ci bazează tot mai departe dezvoltarea sistemului său în acest sens Așadar, afirmația autorului că în Hegel trecerea de la idee la natură pare a fi "un salt de neînțeles, un fel de destrămare complet irațională și de neînțeles a ideii de la sine" nu este adevărată Ca unitate de contrarii, ideea conţine ambele • principii opuse: realizarea lor, ca lume a naturii şi lume a spiritului, constituie o expunere sau o dezvoltare a propriilor definiţii interne; este cerința sa inerentă logică și în același timp reală Teoria realistă bazată pe elementul inconștientului indicat de autor, pe care Schopenhauer și-a construit sistemul, nu are nicio putere împotriva unei astfel de formulări a întrebării Conform teoriei lui Hegel, inconștientul este doar momentul cel mai de jos al conștientului, conștientul nerevelat Cel puțin împotriva unei astfel de opinii ar putea Biblioteca "Runivers" V CHICHERIN să ne gândim la Schopenhauer, care el însuși pornește dintr-un principiu conștient, din acea voință de care suntem conștienți în noi înșine Are într-adevăr un salt logic inadmisibil de la conștient la inconștient Pe baza experienței, este imposibil, prin

analogie cu conștientul, să judecăm ceea ce nu se remarcă nici cel mai mic semn de conștiință și voință Prin urmare, întregul sistem Schopenhauer este o clădire care atârnă în aer și dezvăluie o absență completă a conexiunii logice Este greu de obiectat la învățătura corect înțeleasă a lui Hegel chiar și din punctul de vedere pe care autorul însuși îl dezvoltă Dacă, așa cum a încercat să demonstreze, întreaga lume obiectivă există numai în raport cu subiectul și nu are o existență independentă de acesta din urmă, atunci cade și critica lui, ceea ce se rezumă la faptul că realitatea diferă de idee prin originalitatea sa independentă de ea " realitatea ' (p) Unul îl contrazice pe celălalt: fie afirmația anterioară a autorului este falsă, fie critica sa actuală este nefondată Mai târziu vom vedea că în final autorul ia punctul de vedere al hegelismului pur, pe care îl respinge doar ca urmare a unei iluminări incorecte a gândurilor marelui filozof german Se poate obiecta la punctul de vedere al lui Hegel doar recunoscând existența lumii materiale independente de subiect Este necesar să vedem în el nu un moment în dezvoltarea unei idei, ci un element independent al existenței lumii Este ceea ce am încercat să stabilim mai sus, criticând poziția autorului Aceasta este întreaga forță a materialismului, spre deosebire de punctul de vedere pur idealist Numai așa se explică existența reală a lucrurilor individuale și imposibilitatea de a le deriva într-un mod logic din principii generale De aceea, idealiștii antici, alături de idei, au recunoscut existența materiei independent de ele, deși în acestea din urmă nu vedeau decât inexistent (τό μή ον), sau posibilitate (δύναμς) Recunoașterea de sine Biblioteca "Runivers" ESENTA SI METODELE IDEALISMULUI ' existenţa lumii materiale nu elimină, însă, posibilitatea realizării ideii în ea; dimpotrivă, tocmai aceasta este ceea ce se presupune a fi această posibilitate: materialul necesar este pregătit pentru idee De fapt, această posibilitate este dovedită prin realizarea efectivă a scopurilor umane în lumea exterioară; dar trebuie să știi în ce condiții se face acest lucru Dezavantajul teoriei lui Hegel este că nu a analizat aceste condiții, ci doar a recunoscut necesitatea implementării ideii și a înțeles natura ca o expresie pură a rațiunii Între timp, propriul lui Loshka i-ar putea indica ipotezele necesare acestui proces Cu el, o idee care se realizează în lumea exterioară este postulată ca viață Dar în dezvoltarea categoriei de concept (der Bergiff), definiția vieții este precedată de definiții ale mecanismului și chimiei, care sunt înțelese ca expresii ale unui concept obiectiv Dacă precedă logic, atunci trebuie să precedă și în realitate Prin urmare, realizarea unei idei sub formă de viață presupune existența reală a forțelor mecanice și chimice care îi servesc drept material și mijloc O idee este o forță care acționează intenționat; dar scopul are nevoie de materiale și mijloace, care îi sunt date prin cauzalitatea mecanică O cauză finită precede în mod necesar o cauză producătoare Din aceasta din urmă provine toată diversitatea ființei reale; prima reduce această diversitate la o unitate finală mai înaltă, nu distrugând independența părților, ci stabilind un acord mai înalt între ele Deasupra lumii cauzalității mecanice se ridică o lume superioară a scopurilor ideale; deasupra tărâmului naturii se ridică tărâmul spiritului Din acest punct de vedere, deficiența esențială a sistemului lui Hegel este că în el idealismul capătă sensul unui început exclusiv, în timp ce acesta este doar cel mai înalt și final Esența idealismului constă în combinarea contrariilor Potrivit lui Ge Biblioteca "Runivers" B CHICHERIN gel, ideea însăși dezvoltă contrarii din sine și din nou le sublatează;

astfel, ele sunt doar momentele sale, distrugându-le astfel independența Insuficiența acestui punct de vedere a condus tocmai la dezvoltarea ulterioară a filosofiei, care în mod natural s-a împărțit în două ramuri opuse, materialistă și morală: una afirma independența lumii materiale, cealaltă apăra existența inițială a unei personalități spirituale și morale, care nu dispare în procesul unui spirit comun, ci rămâne original centrul vieţii spirituale superioare Cu o asemenea dezintegrare a vederilor, principiul cel mai fundamental al idealismului, ideea, ca o combinație de contrarii, a fost ascuns Dar cu cât inconsecvența punctelor de vedere unilaterale devine mai clară, cu atât se simte mai mult nevoia de a le lega într-o singură viziune asupra lumii, cu atât mai mult pare necesară logic și cu adevărat o întoarcere la idealism; totuși, nu la idealism în forma sa anterioară exclusivă, ci la idealism, recunoscând independența lumilor precedente comune: materialul și rațional-moral Începutul ideal se ridică deasupra ambelor, ca acordul lor cel mai înalt Acest acord de contrarii care se exclud reciproc este, evident, posibil doar în al treilea principiu, care are proprietățile ambelor Acest al treilea principiu este ideea, ca forță reală, sau rațiune, inerentă lucrurilor Acesta este ceea ce numim suflet și care, în diferite etape, se manifestă în lumea organică și în dezvoltarea spirituală Știința naturii, limitată la forțe mecanice și fizice, respinge existența sufletului ca o pură ficțiune; dar tocmai de aceea este incapabil să înțeleagă viața organică Oricât s-ar strădui să o reducă la forțe pur mecanice și chimice, rămân fenomene și, în plus, cele mai esențiale, pe care nu le poate explica Nimeni nu a reușit încă, deși are dreptul Biblioteca "Runivers" ESENTA SI METODELE IDEALISMULUI într-un mod plauzibil, să explice structura și autoactivitatea organismului prin legi mecanice Viața spirituală este și mai puțin accesibilă acestei viziuni asupra lumii Dreptul, morala, statul, istoria - toate acestea rămân o carte închisă pentru ea Logica însăși se reduce la teoria empirismului pur, care, în esență, este negația logicii și, prin urmare, negația de sine La rândul său, realismul spiritual și moral, în dezvoltarea sa unilaterală, se dovedește a fi la fel de insuportabil El vede principiul de bază de a fi nu în materie, ci în subiect, dar recunoaște ca esență a acestuia din urmă nu principiul logic, mintea, ci principiul real, voința, căruia îi subordonează complet mintea În acesta din urmă nu vede decât reflectarea și instrumentul voinței; și întrucât voința prin teorie precede rațiunea, ea este definită ca un principiu inconștient Prin aceasta, inconștientul devine principiul principal al tot ceea ce există; acesta este ultimul cuvânt al acestui punct de vedere Dar, împreună cu aceasta, duce la autonegare Punctul său de plecare este subiectul și, ca urmare, subiectul dispare în elementul inconștient general: devine un instrument pasiv al forțelor oarbe, care îl duce la disperare Pesimismul fără speranță este rodul firesc și necesar al acestei tendințe, care și-a găsit expresia finală în Hartmann Un astfel de rezultat de negare de sine indică deja un punct de plecare incorect Și mai exact, avem dreptul să considerăm voința drept adevărata esență a subiectului și să reducem însăși această voință la un principiu inconștient? Ceea ce ne este dat direct de experiența interioară și care constituie punctul de sprijin principal al acestui întreg sistem este starea conștientă, căci numai ea este supusă conștiinței: putem judeca inconștientul numai prin inferență din conștient Această conștiință a stării sale interioare conține o dublă relație: cu sine și cu celălalt, acesta din urmă precedându-l pe primul Biblioteca "Runivers" B CHICHERIN vomu Subiectul, așa cum ne este dat de

conștiința de sine și de experiență, nu este un subiect pur: este conectat cu corpul organic, care este în interacțiune constantă cu lumea înconjurătoare Nevoile acestui corp în raport cu lucrurile din jur sunt primul lucru pe care subiectul îl simte în sine ca dorință Acesta este tărâmul înclinațiilor, constituind stadiul cel mai de jos, animal al existenței subiective Aici rațiunea este un instrument pur pasiv al scopurilor, care se presupune că sunt nevoile organismului: o persoană vrea să mănânce, iar rațiunea îi arată mijloacele pentru aceasta; subiectul vede mâncarea și o pune stăpânire Dar o persoană nu rămâne la acest nivel; latura sa cea mai înaltă, cu adevărat umană, cea care îl face subiect, constă în capacitatea de a renunța la acest tărâm inferior și de a-l subjuga singur Omul nu numai că se supune impulsurilor sale, dar le reține și le îndreaptă către scopurile indicate de rațiune însuși Dacă înclinațiile naturale sunt manifestările instinctelor oarbe, care, prin raționament, pot fi reduse la un principiu inconștient, atunci capacitatea de a reține înclinațiile și de a le direcționa către scopuri raționale este deja o manifestare a principiului rațional și acesta este ceea ce constituie adevărata esenţă a subiectului ca atare Conține sursa libertății, care constituie diferența fundamentală dintre subiect și întreaga lume Fizică și o consideră ca un început independent de viață și activitate Omul este o ființă liberă pentru că este o ființă rațională; El poate fi liber numai dacă mintea lui este un principiu independent care are în sine sursa activității sale Expresia acestei libertăți este voința, în adevăratul, cel mai înalt sens al cuvântului, ca dorință dirijată de rațiune, în contrast cu instinctele oarbe care constituie proprietatea naturii animale Prin urmare, nu găsim nicio analogie cu voința în lumea Fizică Voința unei persoane, ca ființă liberă, este o expresie a rațiunii, ca principiu independent, care Biblioteca "Runivers" ESENTA SI METODELE IDEALISMULUI care constituie adevărata esenţă a subiectului, în contrast cu lumea fizică Dar nici cele mai oarbe instincte nu ne pot servi drept prototip al tuturor fenomenelor materiale care ne lovesc Iar aici analogia este complet falsă În instinctele oarbe, precum și în întreaga structură organică, se exprimă principiul oportunității, care este străin de forțele mecanice și chimice care acționează în vastul întindere a universului Această forță care acționează oportun, care, așa cum am menționat deja mai sus, poate fi numită suflet, leagă subiectul rațional cu lumea pur materială, subordonându-l pe cea din urmă primei și dând astfel subiectului posibilitatea de a-și realiza scopurile conștiente rațional în natura exterioară Cerința științifică fundamentală, atât în domeniul experienței pure, cât și în cel al filosofiei, este ca fenomenele și principiile eterogene să fie strict distinse unele de altele și studiate fiecare în esența sa și în relațiile sale cu ceilalți Dar tocmai împotriva acestui fapt păcătuiește punctul de vedere, care extinde analogia voinței la toate fenomenele lumii, contopind într-o masă haotică atât un subiect rațional, cât și forțe pur mecanice Prin aceasta, primul își pierde sensul independent, iar în spatele celui din urmă se vede un subiect fictiv În cele din urmă, totul se contopește într-un element inconștient, posedat de un fel de impulsuri oarbe, care, într-un mod de neînțeles, îl aduc în sfârșit la conștiință; dar gândul trezit servește doar ca o iluminare a răului infinit care decurge din lupta forțelor oarbe, motiv pentru care scopul final, mult dorit al tuturor ființelor raționale, și împreună cu întregul proces, este o întoarcere la indiferența inconștientă Autorul articolelor analizate este foarte departe de o astfel de concluzie Cu toate

acestea, perspectiva care a dat naștere acestei concluzii și-a pus amprenta asupra lui și i-a determinat multe dintre punctele de vedere Acest lucru se exprimă în faptul că el, după cum vom vedea mai jos, consideră voința ca fiind un astfel de început, conform Questions of Philosophy, voi , Biblioteca "Runivers" B CHICHERIN analogii cu care trebuie să judecăm toate fenomenele lumii Iar lui, după cum am văzut deja mai sus și după cum vom vedea în continuare, în spatele fiecărui fenomen apare un subiect, dar aceasta se exprimă mai ales în atitudinea lui negativă față de dezvoltarea pur logică a gândirii Această atitudine negativă s-a manifestat deja la Schopenhauer, în care, însă, respingerea logicii a dus doar la zborul nestăpânit al Fanteziei Cu un aparat științific aparent mare, această direcție a fost exprimată de adevăratul fondator al realismului filozofic în Germania, Trendelenburg Autorul, de altfel, se referă la cercetările acestuia din urmă, susținând că a relevat cu brio frauda sofistică în dezvoltarea conceptelor logice la Hegel (p , notă) Am avut ocazia să arăt în altă parte lipsa de temei a criticii lui Trendelenburg Aici ar fi de prisos să revenim la aceasta, întrucât autorul nu a considerat necesar să infirme obiecțiile formulate împotriva acesteia, iar Trendelenburg este menționat doar în treacăt Să ne oprim asupra argumentării proprii a autorului, care, probabil, cuprinde tot ce s-a spus înaintea lui împotriva dezvoltării pur logice a gândirii Este necesar să analizăm argumentele sale în detaliu, întrucât aici avem de-a face cu cele mai elementare chestiuni ale gândirii filosofice, cu teoria cunoașterii, fără de care este imposibil să facem un singur pas în înțelegerea fenomenelor Doar după ce au stabilit pe principii imuabile modurile de acțiune ale minții în studiul fenomenelor, doar după ce a convenit asupra a ceea ce poate cunoaște exact o persoană și cum poate cunoaște, este posibil să se procedeze la o discuție a conținutului însuși a cunoașterii umane Esența tuturor erorilor, atât empirismul unilateral, cât și gândirea filosofică, își are rădăcinile în deficiențele teoriei cunoașterii Poziția principală a autorului este aceea pur *) Vezi "Știință și religie", cartea i, cap Biblioteca "Runivers" ESENTA SI METODELE IDEALISMULUI dezvoltarea logică a gândirii este insuportabilă pentru că logica presupune întotdeauna ceva real, o entitate în afara ei, la care se referă; altfel rămâne Fantezie pură, o clădire atârnată în aer, care este Logica lui Hegel Am văzut mai sus că autorul s-a răzvrătit împotriva empirismului pe motiv că orice fenomen presupune subiectul căruia îi apare Aici presupunerea este invers Între timp, un lucru îl contrazice pe celălalt: fie ființa exterioară presupune subiectul, fie subiectul presupune ființa exterioară Unul dintre cei doi trebuie să fie primul Dacă ambele sunt independente, atunci ele pot, într-un fel sau altul, să se relaționeze între ele; dar nu se presupun unul pe altul; fiecare, într-un asemenea caz, are propria sa esență, deși se stabilește o relație reciprocă Prin urmare, trebuie să recunoaștem fie una, fie alta Mai sus am încercat să demonstrăm că prima propoziție este insuportabilă; poate a doua este mai adevărată Pe ce își bazează autorul afirmațiile? Dovezile pe care le dă el sunt de două feluri, deși sunt legate una cu alta Prima este că fiecare concept abstract se contrazice, tocmai pentru că este divorțat de ființa la care se referă Aceasta este dovada lui Trendelenburg Al doilea aparține autorului însuși; constă în faptul că orice gând logic trebuie fundamentat, și doar ceva existent cu adevărat poate servi ca bază: "un gând este logic, în măsura în care este pozitiv, adică justificat de ființe " Aceasta, se pare, epuizează toate argumentele, cel puțin Nu am putut găsi nimic altceva în întregul argument Ca exemplu de

contradicție inerentă conceptelor abstracte, autorul citează faptul că "o persoană, ca concept abstract, nu este o persoană anume, deci - nu există o persoană" (p) Admitem că astfel de o concluzie ni se pare doar * Biblioteca "Runivers" B CHICHERIN un exemplu al acelei "Jonglerii" cu concepte abstracte, despre care vorbește imediat autorul Nu este clar de ce nicio persoană anume nu înseamnă o persoană mică Că conceptul de om nu este același cu omul real este un adevăr evident, dar nu este clar de ce se contrazice Conceptul de om include toate proprietățile generale ale unui om, care nu ar putea fi dacă ar însemna un non-uman Este adevărat doar că acest concept, cu toate proprietățile sale, presupune existența unor oameni reali, de la care sunt preluate atât conceptul, cât și proprietățile Dar acest lucru vine din faptul că acest concept este pur empiric, abstras din impresiile primite prin intermediul simțurilor externe Dacă, totuși, luăm un alt tip de concept abstract, de exemplu, conceptul de triunghi sau cerc, atunci vom ajunge la o concluzie diferită Un triunghi este definit în geometrie ca o figură delimitată de trei linii drepte, un cerc ca o figură, față de care cercul este peste tot la o distanță egală de un punct Deoarece putem desena în mod arbitrar orice Figuri care ne plac, chiar și așa încât nimeni nu le-a văzut vreodată, le putem desena, mental sau pe hârtie, fără a ne întreba dacă există sau nu cu adevărat Întrebarea este: care este contradicția în conceptul de triunghi? Poate exista un număr nenumărat de triunghiuri, atât imaginabile, cât și reale: atât mari, cât și mici, și echilaterale, și isoscele și dreptunghiulare etc Dacă acesta ar fi un concept auto-contradictoriu, dacă, așa cum susține autorul, a fost sh - treuulnik, atunci nu am putut deduce absolut nimic din asta; Între timp, deducem cel mai sigur că suma unghiurilor unui triunghi situat într-un plan este egală cu două drepte Și acest lucru se aplică oricărui triunghi, și nu unui non-triunghi În mod similar, din definiția unui cerc, deducem că diametrul Biblioteca "Runivers" ESENTA SI METODELE IDEALISMULUI de două ori mai mare decât raza unui triunghi înscris construit pe un diametru are un unghi drept etc Ce este contradictoriu în toate acestea? Putem lua și mai abstracte, așadar, conform teoriei autorului, concepte și mai contradictorii, de exemplu, conceptul de mărime în general; între timp, algebra, care este o știință complet exactă și de încredere, operează cu aceste concepte abstracte ca și cu date complet pozitive, fără a conține nicio contradicție Acesta învață, de exemplu, cum se determină o cantitate necunoscută în ecuațiile de gradul doi; oricare ar fi acestea: trebuie doar să construiți ecuația potrivită Autorul spune într-un loc că "principiile de bază ale matematicii stau în generalizarea abstractă a anumitor date ale experienței senzoriale și își găsesc testul în percepția vizuală a cantităților și a relațiilor lor" (p -I) Empiriştii puri spun într-adevăr acest lucru; dar în Philosophia, care recunoaște marile merite ale lui Kant, este ciudat să găsim o astfel de situație El trebuie să știe că din datele experimentale nu se poate trage nicio concluzie logică decât prin analogie, și anume că matematica nu permite deloc concluzii prin analogie Conceptele de bază ale matematicii pure: unitate, multitudine, mărime, egalitate, după cum știe foarte bine autorul, sunt definițiile categoriei logice a mărimii, care leagă a priori datele experimentale, și nu extrase din acestea din urmă Dacă recunoaștem spațiul și timpul ca forme a priori de percepție senzorială, așa cum o face autorul, atunci geometria ar trebui, de asemenea, recunoscută ca o știință speculativă Matematica are un merit inestimabil pentru studentul gândirii umane tocmai pentru că operează într-un mod pur logic și între Biblioteca "Runivers" B CHICHERIN tem

reprezintă certitudinea deplină Nu se vede în ea nicio contradicție nici cu fenomenele concrete, nici cu principiile logice Dar chiar și în metafizică, care nu este altceva decât aplicarea logicii sau derivarea categoriilor logice în legătura lor necesară, contradicția internă a definițiilor abstracte are un sens cu totul diferit de cel pe care i-o acordă autorul Această contradicție nu se naște deloc din faptul că sunt rupte dintr-o ființă concretă, ci pentru că sunt rupte de legătura lor cu alte determinări logice Astfel, de exemplu, ființa este de neconceput fără negație, căci fiecare ființă determinată este negația alteia, iar ființa pură este negația oricărei determinări La fel, unul este de neconceput fără cei mulţi, iar cei mulţi fără unul Acest lucru a fost dovedit de Platon cu mult înainte de Hegel Autorul face o distincție, de neînțeles pentru noi, între concepte logice și dialectice (p) Dialectica, așa cum a fost întotdeauna înțeleasă, este dezvăluirea conexiunii interioare a definițiilor logice, adică a categoriilor Ființa, unul, mulți etc , sunt definiții pur logice și, prin urmare, și dialectice Toate acestea constituie un sistem integral, coerent, în care fiecare membru arată către alții și necesită completarea de către alții Acest lucru se dezvăluie în acele contradicții interne, logice, care apar atunci când vrem să considerăm un membru individual în afara sistemului cu care este conectat Deci, de exemplu, dacă vrem să luăm ființa pură fără nicio definiție, atunci nu găsim absolut nimic în ea și ea însăși este neființă, negația oricărei definiții Dacă luăm ființa limitată, atunci negația este deja legată de ea sub forma unei granițe Dar limita unuia este în același timp limita celuilalt; în ea, deci, nu numai o alta, ci şi cea mai limitată determinare este negata: în hotar ambele sunt negate şi ambele coincid, ceea ce prin însăşi natura legăturii lor se presupune Astfel, prin puterea logicii interne, Biblioteca "Runivers" ESENTA SI METODELE IDEALISMULUI sau dialectica, trecem de la o determinare logica la alta, de la abstract la mai concret, completand-o pe prima, pana in sfarsit se ajunge la completitudinea sistemului Autorul, urmând Trendelenburg, spune că "după cum nu se poate scoate dintr-o pălărie goală ceea ce nu a fost pus anterior acolo, tot așa nimic concret nu poate fi obținut din concepte abstracte fără a aduce idei concrete în sfera abstracției printr-un jongla secret, constantă" (p) De parcă rațiunea ar fi o pălărie goală în care i se punea un conținut străin, și nu o forță vie, activă, purtând în sine propria sa lege și dezvoltându-și determinările din sine! surprize Din aceasta, deplina inconsecvență a unei alte dovezi, opoziția autorului față de sensul independent al definițiilor logice, este evidentă El susține că "gândirea logică este un gând care este justificat de mine și numai ființa reală, în afara ei, poate servi drept bază Autorul nu s-a obosit să explice ce a vrut să spună prin denumirea de fundație și, între timp, această omisiune duce la neînțelegeri semnificative Baza poate fi logică și reală Negarea completă a primei, fără nicio dovadă, este foarte ciudată din partea Filosofului S-ar părea că un gând este logic doar atunci când are o bază logică Dacă totuși, baza tuturor conceptelor noastre trebuie să fie reală, fiind în afara noastră, atunci ne aflăm pe punctul de vedere al empirismului pur, împotriva căruia autorul însuși se răzvrătește și, în plus, empirismului, limitat la datele exterioare sentimente, urmând exemplul lui Auguste Comte, între timp Cum pune autorul pe bună dreptate experiența internă alături de cea externă De ce, atunci, conștiința de sine interioară a minții nu poate servi ca bază pentru concepte, judecăți și chiar concluzii? Propoziția "Gândesc, deci sunt" reprezintă o inferență perfect corectă, care Biblioteca "Runivers" B

CHICHERIN unele însă nu au nicio bază în nicio ființă exterioară Gândul însuși este o ființă și, în plus, activă și conștientă de sine și, prin urmare, capabilă să servească drept bază atât pentru concepte, cât și pentru judecăți Dacă construim o întreagă lume pur logică pe acest fundament, atunci, desigur, ea va avea o valoare exclusiv pentru gândire, dar nu mai puțin își va avea prețul dacă ne dezvăluie adevărata sa esență Autorul va obiecta, probabil, că conștiința de sine a minții este imposibilă fără a fi opusă acesteia presupun că nu-eu Fără îndoială, fiecare definiție este, împreună cu negația alteia Dar a-l nega pe celălalt nu înseamnă a avea o bază în celălalt Dimpotrivă, dacă unul ar trebui să fie baza unui gând, atunci prin aceasta se neagă faptul că celălalt este baza sa Dacă, de exemplu, oamenii adevărați servesc drept bază pentru conceptul meu despre om, atunci prin aceasta se neagă faptul că ființele non-umane servesc drept bază pentru acesta Între timp, autorul pune pe același nivel ambele relații, pozitive și negative: "abstracția însăși, spune el, presupune totuși o anumită relație, chiar negativă, cu ceea ce este distras gândul" (p) Aceasta este nedefinită cel puțin arată un amestec de relații opuse De fapt, abstracția poate fi mai mare sau mai mică, în funcție de faptul că este negat mai mult sau mai puțin conținut Astfel, de exemplu, conceptul general de om este, fără îndoială, abstract, dar totuși rămâne empiric, având bază în ființele reale, căci în ea sunt negate numai atributele contingente și doar cele esențiale sunt păstrate Evident, baza unui concept sunt acele atribute care se păstrează, și nu cele care sunt aruncate la o parte Dar o abstractizare poate fi astfel că tot conținutul este negat și rămâne o singură formă logică   aici este respins; dar aceasta nu înseamnă că conceptul este astfel lipsit de orice fundament, după cum crede autorul: rămâne un fundament logic, care nu numai că nu este mai puțin solid, dar care singur dă sensul logic al gândirii Acest lucru poate fi văzut cel mai bine prin exemplu Să luăm propoziția pe care se bazează toată matematica: două mărimi egale cu o treime sunt egale între ele Conceptul de mărime, adică de ceea ce poate fi mai mult sau mai puțin, este o definiție pur logică care decurge din categoria mărimii: mărimea este o mărime determinată În mod similar, conceptul de egalitate este o relație pur logică de mărimi Întrebarea este: care este baza propunerii de mai sus? Empiriști puri precum J -S Mill, care recunoaște ca singura bază a gândirii ceva real, existent în afara ei, afirmă că recunoaștem poziția indicată ca fiind corectă, deoarece de fiecare dată când a fost făcută o astfel de măsurare, s-a dovedit a corespunde ipotezei Aceasta neagă orice logică; obiceiul de a vedea lucrurile într-un fel sau altul devine singurul principiu călăuzitor al gândirii Pe o altă planetă, atitudinea poate fi diferită Între timp, această situație este destul de evidentă chiar și pentru un copil care începe să învețe matematica și nu a făcut niciodată astfel de măsurători Baza sa constă în legătura pur logică a conceptelor Egalitatea este aceeași cantitate Dacă două cantități sunt egale cu o treime, atunci cantitatea este aceeași în toate trei; în consecință, este același în cele două care sunt comparate cu a treia și, prin urmare, sunt egale între ele Pentru a înțelege acest adevăr, nu este nevoie de altă bază decât logica pură De aceea nu tolerează excepția și nu putem presupune că pe Sirius^, nu are niciun efect: asta este absurd Însuși autorul, când încearcă să deducă categorii logice, sau măcar să indice cum   modul în care se face această concluzie, în cele din urmă nu găsește altă bază decât definiții pur logice Critica lui la adresa ființei concepebile a

constat, așa cum am văzut, în faptul că nu acoperă întregul ființă: pe lângă ființa imaginabilă, există sensibilul, care se deosebește de primul prin individualitatea sa concretă (p) Am recunoscut această critică ca fiind corectă Dar autorul nu se limitează la recunoașterea ulterioară a două feluri de existență; gândibil și senzual Purtat de dorința de a găsi o bază reală pentru gândire, el admite sec doar ceea ce este opus gândirii (pp , ,); de parcă gândirea în sine nu ar fi ceva în existență! În conformitate cu aceasta, el cere ca gândirea să-și aibă baza în ființă, fiind în afara ei Se repetă de mai multe ori că această ființă presupusă de gândire este concretă (pp ,) Dar când vine vorba de derivarea categoriilor, aflăm dintr-o dată că metafizica științifică implicată în această concluzie nu pleacă de la niciun fenomen specific, ci "de la definiția cea mai generală, pur formală, a ființelor ca fiind concepute în general" (p) "Totalitatea definițiilor abstracte pur ideale ale ființelor", spune el în continuare, poate fi dezvoltată logic din relația de bază a gândirii cu presupusa ființă, adică din conceptul de bază al ființelor * (p) Astfel, punctul inițial de gândire, baza tuturor definițiilor sale, nu este deloc o entitate concretă care se află în afara lui, ci o definiție pur logică, sub care atât realitatea externă, cât și existența proprie a gândirii pot fi însumate în mod egal sus Și tocmai prima propoziție a metafizicii științifice, a cărei schiță este prezentată de autor, este existentul, ca identic cu sine, "nu contează dacă este o realitate identică cu spiritul gânditor sau o materie diferită de ea, o forță sau un alt obiect al gândirii" (p) În consecință, avem aici ființa, nu spre deosebire de gândire, nefiind în afara ei, ci identică noah cu ea Aceasta este o definiție logică generală care se aplică în mod egal gândirii și ființei exterioare Apoi, conform teoriei autorului, vine a doua definiție, cea negativă, care opune ființa gândirii ca realitate distinctă de ea, după care urmează a treia definiție, care o pune ca ființă limitată sau relativă și, în sfârșit , a patra, ca realitate absolută , care conține întreaga plinătate a ființei (ibid) Îndrăznim să credem că dacă autorul, în loc să facă o scurtă schiță în care este indicată doar concluzia, ar fi procedat la concluzia în sine, rezultatele ar fi fost cu totul altele Din conceptul pur al existentului, ca identic cu el însuși, indiferent, nu se poate deriva în niciun fel opoziția gândirii cu ființa reală, care necesită definiții mult mai specifice În această a doua etapă, autorul își asumă aplicarea categoriei de negație; dar negația se poate referi la tot ce este în lume; De ce, atunci, este luată relația dintre gândire și ființa exterioară? de aici și gândul, care este recunoscut ca non-uscat Dar de ce gândirea, după ce a postulat existentul ca pur identic cu sine, în mod egal aplicabil tuturor, începe brusc să se renege și să considere ca fiind tocmai ceea ce este în afara lui? Dacă poate pune ceva ca fiind, este el însuși: "Gândesc, deci sunt" Dacă ceva poate fi negat din acest punct de vedere, atunci doar realitatea externă; dar chiar și aceasta necesită o anumită bază În cele din urmă, însăși opoziția gândirii față de ființa reală nu este nicidecum pură negație, ci poziția a două ființe diferite, în consecință limitate; între timp, conceptul de limitare al autorului se află pe locul al treilea, după opoziția dintre gândire și ființa reală Într-un cuvânt, cu o schiță atât de scurtă este greu de înțeles gândirea autorului Prin urmare, nu suntem este necesar să urmărim dezvoltarea ulterioară a categoriilor individuale, dar să trecem la rezultatul general Ea constă în faptul că metafizica, care reprezintă

dezvoltarea determinărilor pur logice, este necesară ca gândirea pură însăși; în acelaşi timp, de sine stătător, este destul de sigur, asumând doar condiţia cea mai generală a gândirii în general " Această condiţie constă "în asumarea unei fiinţe concrete, la care se raportează în mod esenţial toată gândirea" (p) -) Dar de aceea ea însăşi are un caracter ipotetic, la fel ca şi matematica, orice gândire abstractă, în opinia autorului, este condiţionată, căci conţine presupunerea fiinţei la care se referă (p) Rețineți că aici cuvintele ipotetic și condiționat nu sunt luate în sensul în care sunt de obicei date Când se spune că matematica este gândire condiționată, aceasta înseamnă că nu afirmă deloc existența reală a lucrurilor cărora li se pot aplica definițiile sale, ci doar afirmă că dacă lucrurile există, atunci ele trebuie să se supună definițiilor sale Aceasta înseamnă că teoremele matematice sunt adevărate, indiferent de existența lucrurilor Autorul spune, dimpotrivă, că atât matematica, cât și metafizica sunt adevărate numai dacă există lucruri la care se aplică Prima propoziție este absolut corectă Afirmă independența legilor logice față de orice fel de date externe Când spun că două mărimi egale cu o treime sunt egale între ele, nu-mi pasă absolut dacă există vreo mărime în lumea reală și care anume: afirm relația necesară de determinări logice, care, ca pură expresie a necesitatea, sau ceea ce nu poate fi altfel, se aplică tuturor mărimilor posibile Prin urmare, propoziția că două mărimi egale cu o treime sunt egale una cu cealaltă va avea aceeași Biblioteca "Runivers" ESENTA SI METODELE IDEALISMULUI poziție pe pământ și pe Sirius, în raport cu cantitățile reale și imaginabile În același mod, când afirm că ființa pură este egală cu neființa, acea ființă limitată, adică ființa cu negație, indică altceva, care în limita ambelor definiții sunt negate și coincid, că tocmai pentru aceasta rațiunea se presupune o legătură necesară între ele, eu nu am nevoia să presupun ceva care există în afara mea: existența gândirii în sine este suficientă; cuprinde toate categoriile a căror legătură este legea proprie Dar purtând această lege în sine, o poate aplica corect sau incorect fenomenelor Aplicarea corectă oferă cunoștințe de încredere; din greșit se nasc concepte false ale lucrurilor Datorită acestei posibilități de aplicare la viața reală, categoriile pot fi numite "modalități de înțelegere a fenomenelor", însă, nu în sensul în care autorul acceptă această definiție, care vede în această dovadă că categoriile presupun fenomene, ci în faptul că pentru a înțelege fenomenele, trebuie să rezumați că sunt subcategorii, la fel cum matematica subsumează datele experienței în formule matematice Avem aici două moduri de cunoaștere, care, prin verificare reciprocă, ne oferă cunoștințe de încredere, în măsura în care acestea sunt accesibile unei persoane Cunoașterea experimentală, bazată pe dovezile simțurilor externe și interne, ne oferă o varietate de fenomene, cunoștințele speculative, care includ matematica și metafizica, ne oferă Forme generale, care ne indică legătura dintre fenomene Aplicându-le la varietatea fenomenelor, acestea din urmă sunt formate într-un sistem întreg și coerent, care este știința Toate acestea par a fi destul de simple și clare; dar autorul are un cu totul alt punct de vedere Conform teoriei sale, ființa sensibilă sau aparentă presupune categorii, adică ființa imaginabilă; ființa imaginabilă, la rândul ei, presupune o a treia ființă, pe care "nici simțirea și nici gândul de la sine nu o pot da" (p -) Biblioteca "Runivers" B CHICHERIN Adevărat, întrucât este presupusă de gândire, este o ființă de conceput (subliniată de însuși autor); dar totuşi gândul nu ne-o dă: pentru a o înţelege este nevoie de o a treia cale de cunoaştere - credinţa O

astfel de concluzie ne cufundă în deplină nedumerire: ce este această a treia ființă? De unde a venit brusc? Și de ce este necesar? Dacă autorul a vrut să spună prin aceasta că ființa reală a lucrurilor este ceva diferit de sentimentul nostru subiectiv, precum și de gândirea subiectivă, atunci acesta este un adevăr absolut evident, de care nimeni nu se îndoiește Atât pentru sentimente, cât și pentru gândire, ființa reală este un obiect al cunoașterii și tocmai pentru că atât sentimentele, cât și gândirea indică acest obiect și ne oferă posibilitatea de a-l investiga, ele constituie sursele cunoașterii Nu este necesară nicio a treia sursă aici Argumentarea anterioară a autorului nu ne-a condus deloc la o asemenea concluzie Metafizica, după el, conține cunoștințe absolut certe, "presupunând doar condiția cea mai generală a gândirii în general" (p), adică este necesar să existe ceva la care categoriile să se aplice O astfel de ființei ne este dată însăși existența gândirii, categoriile fiind propriile sale determinări și, prin urmare, pe deplin aplicabile acesteia nu este acoperită de un principiu pur logic De ce, atunci, este necesar altceva?Și în special, de ce este un a treia metodă de cunoaștere necesară? Autorul ne asigură că simțurile exterioare nu ne dezvăluie ființa reală, deoarece Formele sensibile nu există în sine, în afară de percepția noastră: nu sunt altceva decât Fapte psihice care nu au existență reală (p) În ceea ce privește culorile și sunete, acesta este adevărat: ceea ce mi se pare culoare, în realitate există o fluctuație a eterului; ceea ce mi se pare sunet este vibrația aerului Dar dacă Forma de percepție este subiectivă, atunci îi corespunde ceva real În ceea ce privește ceea ce în sensul exact se numește Formă, precum și în ceea ce privește masa, senzația subiectivă corespunde pe deplin realității Mingea de biliard pe care o văd este într-adevăr o minge; altfel nu ar fi patinat liber pe biliard Masa rezistentă pe care o simt este de fapt o masă rezistentă, și nu doar senzația mea subiectivă Sentimentele noastre exterioare sunt tocmai esența exteriorității, deoarece ne oferă un sentiment a ceea ce este în afara noastră Și acest lucru trebuie să fie cu siguranță așa, pentru că în graniță, așa cum sa menționat mai sus, ambele definiții sau lucruri care se limitează reciproc coincid Dacă această limită este simțită, atunci se simte altceva în ea Prin urmare, vedem, auzim și atingem obiecte ca și cum ar exista în afara noastră Pentru aceasta, nu este nevoie de o credință specială, este nevoie doar de evidența sentimentelor noastre, care este în egală măsură inerentă omului și animalelor și servește drept principiu călăuzitor în activitățile lor Animalele, la fel ca și oamenii, văd scrisul în afara lor, se aruncă asupra ei și o mănâncă, ceea ce demonstrează că sentimentele exterioare ne prezintă nu doar senzații psihice, ci ceva complet real Cu toate acestea, această dovadă a sentimentelor externe poate fi înșelătoare Ne poate arăta o fantomă în loc de un obiect Mă văd în oglindă și mi se pare că aceasta este o altă persoană, în timp ce aceasta este o reflectare a propriei mele imagini Dar chiar și împotriva acesteia există mijloace, și anume verificarea prin alte simțuri Încercăm să prindem fantoma cu mâna și să vedem că nu este deloc ceea ce ne așteptam Animalele fac la fel: un câine care își vede propria imagine într-o oglindă se apropie de el, îl adulmecă, vede dacă este ceva în spatele lui și este convins că nu există un alt câine aici Dar e- Pescuitul nu se oprește aici: investighează cauzele și legile fenomenelor Dovezile înșelătoare ale simțurilor exterioare sunt înlocuite în el de cunoaștere Văzându-și imaginea într-o oglindă, el știe că nu este altceva decât o reflexie și

știe după ce legi are loc Pentru aceasta, din nou, nu se cere nicio credință, ci doar un studiu experimental al lucrurilor, ghidat de rațiune, care ni le descoperă nu așa cum par, ci așa cum sunt cu adevărat Credința, în sensul obișnuit și destul de precis al cuvântului, este "convingerea lucrurilor invizibile" A numi credința evidența simțurilor exterioare în raport cu lucrurile vizibile înseamnă a confunda concepte complet eterogene, care nu pot duce decât la o totală vagitate a concluziilor Jacobi era deja vinovat de această confuzie, iar autorul în acest caz doar repetă gândul filosofului german; dar de ce a fost necesar să reînvie o teorie demult infirmată, care a avut sens la vremea ei ca un efort de a ieși din scepticismul predominant, dar care acum și-a pierdut orice sens? La fel ca dovadă a sentimentelor exterioare, autorul dorește să întemeieze pe credință conștiința de sine interioară a subiectului gânditor El afirmă că eu este dat de gândire doar ca obiect, adică ca reprezentare sau concept; Eu, ca subiect cu adevărat existent, ni se dezvăluie printr-un act direct de credință Dar dacă aceste două definiții ne sunt date prin două căi diferite ale cunoașterii, atunci cum să le pun identitatea și, mai mult, nu în virtutea vreunei cercetări sau concluzii, ci ca un adevăr evident: "Eu sunt eu?" aceasta pe mine "Gândesc, deci sunt", este la fel de evident ca "Eu sunt eu" Esența rațiunii constă tocmai în faptul că se gândește nu numai la alții, ci și la sine Prezentându-se drept sursă de gândire, el se pune drept subiect, sau l; și din moment ce gândirea este reală, la fel și subiectul este real Nici unul Biblioteca "Runivers" ESENTA SI METODELE IDEALISMULUI ce credință specială nu se cere aici; definiţia este dată de însăşi existenţa minţii conştiente de sine Totuși, acest lucru nu împiedică mintea conștientă de sine să își pună întrebarea: Nu este aceasta o iluzie? la fel cum îşi pune această întrebare despre lumea exterioară Și într-adevăr, există gânditori care, urmând în mod consecvent principiile empirismului pur, afirmă că în realitate există doar o serie de stări, care sunt obiectele gândirii; subiectul de bază al acestor stări nu este altceva decât determinarea logică prin care conectăm aceste stări Dar punând această întrebare; gândul însuși trebuie să o rezolve Dacă îndoiala are o bază, atunci cea mai imediată credință în existența subiectului dispare odată cu ea; dacă îndoiala este infirmată, atunci recunoașterea subiectului ca existent nu va mai fi un indiciu al credinței, ci rezultatul gândirii care investighează obiectul și nu asumă, ci dovedește existența acestuia Aici, atât începutul, cât și sfârșitul se bazează pe gândire, primul în mod direct, al doilea ca rezultat al cercetării Același raționament este aplicat acelor definiții logice prin care gândirea leagă fenomenele externe Autorul susține că doar prin credință "înțeleg această legătură ca fiind esențială, reală, independentă de conștiința mea Percepțiile, judecățile, convingerile mele mă pot înșela empiric, adică în cazuri particulare; dar cred în adevărul lor imuabil, întrucât ele mărturisesc lumea reală a forțelor și ființelor active care apar în spațiu și timp (p) De fapt, cred în adevărul imuabil doar a ceea ce știu Consider că legile astronomice sunt absolut sigure, pentru că sunt justificate de toate fenomenele: pe baza lor pot prezice eclipsele, pot calcula traseele cometelor, "găsesc planete necunoscute oricui Exact- Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" B CHICHERIN cunoaștem existența reală a materiei, care, contrar părerii autorului, nu este un fenomen, ci o definiție logică prin care conectăm fenomene Nu credința, ci gândirea afirmă existența unei baze durabile a fenomenelor în schimbare Când văd că apa se transformă în gheață sau abur, iar gheața

și aburul se transformă din nou în apă, sunt convins că există o singură substanță care îmbracă forme diferite, iar când, cântărindu-le, văd că determinarea cantitativă sub toate formele este unul și de asemenea, atunci convingerea mea devine un adevăr incontestabil pentru mine Pe studiul materiei în toate formele ei se bazează toată chimia, care este o chestiune de cunoaștere și nu de credință Acesta este sensul tuturor științelor naturale Nu există un singur atom de credință în ele, ci doar ceea ce poate fi obținut prin experiență ghidată de gândire De aici credibilitatea lor Găsim cu totul altceva în domeniul religiei Aici, într-adevăr, există altceva decât evidența sentimentelor exterioare sau indicațiile rațiunii Religia este un fapt al conștiinței umane și, în plus, un fapt al lumii; apare încă de la prima trezire a conștiinței, în cele mai grosolane Forme, și o însoțește până la cele mai înalte trepte ale dezvoltării minții Sufletul uman este inerent dorinței de comunicare vie cu Ființa Supremă, care stăpânește în lume El crede în existența ei, chiar și atunci când mintea lui este atât de nedezvoltată încât nu-i oferă concepte potrivite acestei aspirații Această credință este înrădăcinată în întreaga sa ființă: este legată de toate cerințele sale morale, de toate relațiile sale umane Ea apare sub forma unui sentiment religios care îl îndeamnă să-și ridice rugăciunile către Dumnezeu, să-i aducă jertfe La primii pași, în timp ce mintea lui este încă incapabilă să se distragă de la fenomenele exterioare, o persoană îl caută pe acest Dumnezeu în fenomenele naturale care îl lovesc: în pietre, în copaci, în munți, în corpurile cerești Desigur, sentimentele exterioare nu-i dau nimic Biblioteca "Runivers" ESENTA SI METODELE IDEALISMULUI cea mai mică noțiune că Zeitatea este prezentă în piatra imobilă Este la fel de puțin posibil să se ajungă la asta pe o cale logică Dacă este o născocire a imaginației, atunci este nevoie de un motiv pentru care o persoană poate crede în creațiile imaginației sale Evident, mai este ceva aici care nu este acoperit nici de dovezile sentimentelor, nici de logica, nici de imaginatie Odată cu dezvoltarea minții, această credință este curățată de Forme nepotrivite ei De la venerarea unei pietre, o persoană se ridică la Începutul absolut al universului, care devine subiectul venerației sale Mintea încearcă, cu mai mult sau mai puțin succes, să determine acest început; dar credinţa nu este acoperită de aceste definiţii Ea încă îmbrățișează întreaga ființă a omului, îi excită sentimentele și îi direcţionează voința; constituie convingerea de nezdruncinat a maselor, cărora dezvoltarea logică a gândirii este complet inaccesibilă; acţionează cu atât mai irezistibil chiar şi asupra unei persoane pe deplin iluminate, cu atât mintea lui se simte mai neputincioasă să înţeleagă principiile supreme ale fiinţei Omul are o dorință inerentă de a aduce toate fenomenele și zonele naturii sale spirituale la o unitate armonioasă, de a armoniza rațiunea și credința; dar această dorinţă în marea majoritate a cazurilor rămâne nesatisfăcută Acesta este scopul spre care aspiră, dar a cărui realizare pare a fi doar un ideal Cunoașterea și credința formează două tărâmuri distincte care adesea intră în conflict una cu cealaltă Toate acestea, s-ar părea, ar trebui să-l conducă pe autorul a ceva foarte bine cunoscut de el la convingerea că este imposibil să se confunde credința într-un Duh invizibil care stăpânește în lume, cu dovezile simțurilor exterioare și cu ceea ce este dat la noi prin conștiința de sine interioară Totuși, urmând exemplul lui Jacobi, el încearcă să reducă toate aceste principii eterogene la unul singur Procedând astfel, se bazează pe o teorie care era încă necunoscută filosofului german Jacobi este completat de Schopenhauer Ca și ultimul, autor ut-δ*

Biblioteca "Runivers" B Chicherin afirmă că primul lucru de care suntem conștienți în noi înșine, singurul lucru care ne este dat în mod direct, este voința și că prin analogie cu voința trebuie să judecăm restul lumii În consecință, deși toate Formele sensibile sunt declarate a fi doar Fapte psihologice, deși credința în fenomene este recunoscută ca eronată, totuși, pe o bază necunoscută, trebuie să considerăm existența unor "ființe vii în afara noastră" ca un adevăr necondiționat (p -) De exemplu, îmi imaginez o piatră, o masă, o pernă sau ceva asemănător, eu, prin analogie cu propria ființă, trebuie să recunosc în ele un subiect (pp -) Autoarea se referă la dorința popoarelor sălbatice de a personifica toate obiectele, afirmând că o persoană dezvoltată nu se poate lipsi niciodată de o personificare, fie că este fictivă sau inconștientă "Așa cum un sălbatic și un copil iau un lucru drept ființă, așa de obicei dăm lucrurilor un fel de fantomă individualitatea în imaginația noastră Și chiar și acolo, unde ne străduim să trasăm cât mai clar granița dintre ființă și lucru, suntem absolut incapabili să facem fără individualizare, personificare, de îndată ce recunoaștem acest lucru ca fiind real Tot ceea ce nu este un simplu obiect care există numai pentru un subiect, - explică autorul, - fie nu există pentru nimeni, fie dacă, existând pentru alții, există pentru sine, adică fiind obiect, este în același timp subiectul" (p) De aici, autorul concluzionează că Faptul fundamental al credinței, singurul său conținut neîndoielnic, este "conștiința ființei ca subiect care acționează, înțeles și resimțit în înfățișarea ei" (p) Toată această argumentare ne rămâne complet de neînțeles Referirea la faptul că oamenii primitivi sunt predispuși la personificare nu dovedește absolut nimic Dacă anticii și-au imaginat soarele sub forma unei zeități care conducea în jurul cerului într-un car, atunci acest lucru nu interferează cu noi Biblioteca "Runivers" ESENTA SI METODELE IDEALISMULUI sa stim in cel mai sigur mod ca soarele este o bila in stare topita, care ocupa un loc central in sistemul solar Fanteziile copiilor despre popoare nu pot servi în niciun caz drept bază pentru conceptele noastre despre lucruri Știința nu recurge la nicio personificări, iar atunci când autorul susține că nu ne putem lipsi de ele, atunci o astfel de afirmație este izbitoare în stranietatea ei Înaintea mea este o masă sau o bucată de carne prăjită; nici eu, nici nimeni altcineva nu am observat vreodată în ei cel mai mic semn de conștiință sau de străduință interioară pentru ceva; de ce sa le iau la subiecte? Subiecții adevărați pe care îi întâlnesc în lumea exterioară, îi pot deosebi foarte bine de piatră și de masă Subiectul merită respect, iar eu îi acord respect; și pur și simplu mănânc o bucată de carne, demonstrând astfel că nu îl consider deloc subiect Dacă un filozof îmi spune că fizic o masă este o masă care acționează asupra simțurilor mele exterioare și metafizic este un subiect care justifică metafizic credința mea în existența sa reală, atunci nu voi avea un impuls puternic să mă alătur celor care văd în metafizică pur delirior de imaginație? Este mai puțin clar de ce, dacă obiectul nu este un simplu obiect, adică o reprezentare a subiectului, atunci fie nu există deloc, fie, existând pentru alții, există pentru el însuși A exista pentru sine, în sensul în care autorul pare să ia termenul, înseamnă a fi conștient de sine; de ce toate lucrurile care nu sunt simple idei trebuie să fie neapărat conștiente de sine? Suntem complet pierduți în presupuneri Autorul, din păcate, a fost dus de logica fantastică a lui Schopenhauer, care l-a amăgit, contrar dovezilor, să vadă subiecte în mese și perne Astfel de concepte, desigur, depășesc limitele atât ale experienței, cât și ale logicii; nu pot fi decât rezultatul unei

credințe oarbe, Biblioteca "Runivers" B CHICHERIN dar nu una care ne oferă o adevărată cunoaștere a lucrurilor, ci una care le reprezintă într-un mod complet greșit Astfel poți ajunge departe Întrucât toate diferențele sunt anihilate și subiectul apare peste tot, nu ca gândire, ci ca dorință, adică ascultând de o atracție întunecată, atunci în cele din urmă totul se contopește într-un singur subiect, care, în esență, nu este un subiect, ci minte la baza acesteia forţa oarbă Ca urmare a dorinței inconștiente inerente ei, ea iese din indiferența ei și ajunge la conștiința de sine, de care, însă, are nevoie doar atunci, pentru a-i arăta toată inutilitatea aspirațiilor ei și tot răul care curge de la ei Prin urmare, scopul său ultim, cel mai înalt, este să se întoarcă din nou la starea sa originală indiferentă Acesta este, de asemenea, scopul cel mai înalt al omului Trebuie să renunțe la toate eforturile personale și, mai ales, la gândul care îi prezintă un miraj al existenței variate și schimbătoare Numai cufundându-și întreaga ființă spirituală într-o singură existență indiferentă, el poate dobândi acea pace interioară, care echivalează cu autodistrugerea Nu degeaba Schopenhauer era pasionat de budism Autorul însă nu consideră posibil să-l urmărească în aceste concluzii Luând de la el ceea ce nu este logic, renunță la ceea ce este consistent și în aceasta are dreptate, pentru că un astfel de rezultat nu rezistă criticilor și se expune Autorul arată foarte bine că, cufundându-ne mistic într-o singură ființă, în care toate diferențele dispar, nu dobândim decât un gol perfect, care este un câmp vast pentru tot felul de Fantezii Credința, care a constituit propunerea originală și necesară a oricărei gândiri, se dovedește la rândul ei a fi insuportabilă: în loc de ființă reală, ea dă doar nesemnificație Acest lucru ar fi putut fi ghicit de la bun început Ca urmare, se dovedește că nu am mâncat / - Biblioteca "Runivers" ESENTA SI METODELE IDEALISMULUI trăiește ca bază a gândirii, iar gândirea, așa cum recunoaște însuși autorul, servește ca măsură a credinței Numai gândul poate testa ceea ce este adevărat și ceea ce este fals în credință Dar dacă da, atunci gândirea trebuie să aibă propriul său început independent Măsura nu poate fi decât ceva independent de ceea ce se măsoară Măsura adevărului și a minciunii este fundamentul pe care se sprijină gândirea În critica anterioară, s-a ajuns la concluzia că credința este baza gândirii: acum se dovedește că gândirea este măsura credinței Se pare că ne aflăm într-un labirint fără speranță de contradicții Dar tocmai pentru asta se străduiește autorul El vrea să demonstreze că fiecare factor separat, luat unilateral, se contrazice și numai totalitatea lor oferă cunoașterea bazei reale și a completității Recepția, după cum puteți vedea, este pur hegeliană Însă metodele aplicate categoriilor abstracte, precum ființa și neființa, unul și cei mulți, a căror întreagă putere constă în legătura lor reciprocă, capătă un cu totul alt caracter atunci când sunt aplicate fenomenelor concrete, care sunt metodele cunoașterii? Aici relația este cu totul diferită O metodă unilaterală poate necesita completarea de către alții, dar dacă nu are o valoare independentă și puncte ferme de sprijin în sine, atunci nu poate servi ca bază de cunoaștere Tocmai acesta este sensul celor două metode opuse pe care se bazează toată cunoașterea: inducția și deducția Experiența se bazează pe primul, speculațiile pe al doilea Fără îndoială, experiența nu se poate descurca fără aplicarea categoriilor logice, și deci fără speculații Dar are un conținut independent de categoriile logice și tocmai acesta este ceea ce îl face o sursă independentă de cunoaștere Acele fenomene senzoriale care devin obiecte de cunoaștere sunt complet independente de conceptele și ideile noastre Le conectăm subsumându-le

în categorii logice sau în formule și legi matematice, dar asta
 însumarea este corectă numai atunci când prezintă lucrurile așa cum sunt cu adevărat, și nu așa cum ne imaginăm că sunt Observând, de exemplu, planetele aflate în acele poziții așa cum ne apar pe cer, concluzionăm că orbitele lor în jurul soarelui formează elipse Cu o observație mai puțin precisă, credem că acestea sunt cercuri Corectarea erorii nu este o chestiune de logică, ci rezultatul observației, adică al percepției senzoriale, independent de ideile noastre subiective Prin urmare, experiența poate servi drept test pentru orice deducere Dacă, pe baza datelor experimentale, fac un calcul matematic și pe această bază prezic, de exemplu, o eclipsă de soare, atunci apariția reală a acestui eveniment în ziua și ora stabilite va arăta dacă am făcut calculul corect sau nu Dacă o eroare s-a strecurat în ea, fenomenul real o va dezvălui Prin urmare, autorul însuși, criticând dezvoltarea pur logică a gândirii, subliniază destul de corect că aceasta nu acoperă ființa individuală, senzuală Această ființă este cea care ne este dată de experiență, care, prin urmare, trebuie recunoscută ca o sursă independentă de cunoaștere, având propriile elemente independente de logică Și cu aceasta, împreună, trebuie recunoscută existența independentă a sensibilului, adică a lumii materiale La rândul ei, logica, dacă trebuie să servească drept principiu călăuzitor al experienței, trebuie să aibă un fundament în sine Reprezintă legile rațiunii, ca principiu activ, în puritatea lor În elucidarea acestor legi este sarcina științei logice, care primește sensul și denumirea metafizicii prin faptul că reprezintă cea mai necesară legătură a lucrurilor, sub care sunt aduse fenomenele pe care le observăm Dar includerea fenomenelor în legi speculative nu înseamnă că aceste legi au o bază în fenomene Baza fenomenelor nu sunt definițiile logice, care nu sunt date de experiență, ci ele însele servesc la ghidarea acesteia principii și depășesc limitele oricărei experiențe, ci doar modalități de aplicare a acestor principii la fenomene Indiferent dacă le aplicăm corect sau nu, acest lucru este relevat de studiul fenomenelor în sine, ca sursă independentă de cunoaștere Dar aplicarea categoriilor speculative nu se limitează la fenomenele senzoriale Originea și ființa lor suprasensibilă le face aplicabile, ca legi generale ale ființei, la ceea ce nu este dat de nicio experiență Acesta din urmă ne dezvăluie doar particularul, limitatul, relativul; între timp, conform legilor logicii, tot ceea ce este relativ are o bază în absolut: ceea ce depinde de celălalt presupune o ființă care depinde numai de ea însăși Existența absolutului este așadar o cerință a rațiunii; și întrucât legile rațiunii sunt aplicabile oricărei ființe, ele sunt aplicabile și absolutului Pe această bază, filosofia încearcă să definească absolutul, în măsura în care este accesibil înțelegerii umane Dar, desigur, nu există nicio verificare faptică aici și, prin urmare, toate aceste definiții sunt supuse unor dispute nesfârșite Să spunem că aici credința trebuie să vină în ajutorul rațiunii umane? Acest lucru ar putea fi recunoscut dacă credința ar fi un adevăr atât de incontestabil, care ar fi acceptat în mod egal de toți oamenii, sau dacă ar putea fi testat, pe măsură ce sunt testate datele experienței Dar nici una, nici alta nu există în realitate și, prin urmare, vrând-nevrând, trebuie să recunoaștem rațiunea ca măsură a credinței, și nu invers, la care autorul însuși ajunge în cele din urmă Dacă, în domeniul credinței absolute, ea nu constituie o sursă independentă de cunoaștere, cu atât mai puțin o asemenea valoare îi aparține în domeniul relativului Aici nu adaugă absolut nimic la ceea ce este dat

de experiență și logică Credința este obiectul, nu sursa cunoașterii Sursa cunoașterii rămâne speculația și experiența, una venind de sus, cealaltă de jos, și astfel completându-se reciproc Doar combinația lor poate aproxima Biblioteca "Runivers" B CHICHERIN să împingă o persoană la acea plenitudine de cunoaștere, care este disponibilă minții sale Din corelarea surselor de cunoaștere, autorul deduce corelarea a tot ceea ce există Dacă prin aceasta înțelegem că orice ființă limitată, prin însuși faptul că are o graniță, se raportează la alta și că numai ceea ce conține întreaga plinătate a ființei poate fi irelevant, atunci acesta este un adevăr evident Dar corelația poate fi diferită: lucrurile se pot raporta între ele, fie ca substanțe independente care sunt în interacțiune, fie ca părți ale unui singur sistem, legate de o lege comună, fie ca membri ai unui corp care nu poate fi smuls de acesta fără a-și pierde scopul esențial, sau ca produs al unui proces total în care esența generală își stabilește progresiv determinările Ce fel de corelativitate leagă tot ce există? Cu diversitatea infinită a ființei, trebuie să ne gândim că toate Formele posibile de relații trebuie să se întâlnească în ea Numai o examinare a fiecărei clase de fenomene poate arăta în ce relație se află acestea cu ceilalți Într-un scurt eseu filozofic, autorul, desigur, nu a putut îndeplini această sarcină Din păcate, puținul pe care ne dă el rămâne foarte obscur Prima relație care ne apare este relația reciprocă a lucrurilor materiale unele cu altele Descompunând materia în substanțe unice independente, ajungem la ideea atomilor care se deplasează în spațiu și timp și intră în diverse relații între ei, sub controlul legilor generale Referindu-ne la cercetările sale anterioare, autorul asigură că toate aceste presupuneri ne conduc direct la idealism "Căci", spune el, dacă doar admitem că atomii există despre și pentru ei înșiși și că pentru ei există ceva care există în afara lor și, în plus, în Formele fenomenului - spațiu și timp - ne vom transforma Biblioteca "Runivers" ESENTA SI METODELE IDEALISMULUI convertim atomii in subiecti, in monade, inrudite in interior intre ele, iar raportul lor universal capata in mod evident un caracter ideal, supunand legilor logice generale Pe scurt, ajungem la teoria socialismului metafizic dacă nu vrem să renunțăm la ipoteza realistă și să negem baza reală a fenomenelor Interacțiunea fizică a lucrurilor, dacă vedem în ele ceva mai mult decât un fenomen sau o reprezentare pur subiectivă, presupune în mod necesar o relație metafizică între ele" (p) Am văzut că nu numai că nu există cel mai mic motiv pentru a recunoaște atomii ca subiecte, dar că o astfel de presupunere este doar rodul pur al Fanteziei Interacțiunea lor fizică nu presupune altceva decât existența unor substanțe unice omogene, capabile să sesizeze și să comunice mișcarea și situate într-un mediu comun Următoarea întrebare este: de ce și cum s-au format substanțele individuale dintr-o materie difuză comună și ce fel de mediu le conține? Aceasta este o întrebare analogă cu întrebarea cum s-au format soarele și planetele dintr-o masă nebuloasă și de ce, formând un sistem comun, își păstrează individualitatea? Dar astfel de întrebări nu sunt soluționate printr-o simplă referire la faptul că relațiile unităților materiale sunt supuse unor legi logice generale Este necesar să arătăm în virtutea căror legi mecanice se pot forma sisteme individuale de echilibru, care rămân indestructibile chiar și în ciocniri cu alte sisteme similare Soluția unor astfel de întrebări ale științei moderne este încă departe Când filosofia abstractă încearcă să le rezolve prin consideraţii pur speculative, fără nicio atenţie faţă de legile lumii materiale cunoscute, nu arată decât o atitudine foarte superficială faţă de

subiectul de studiu Biblioteca "Runivers" B CHICHERIN acţiunea atomilor trebuie să ne conducă în mod necesar la teoria unui socialism metafizic Nici măcar nu este clar ce înseamnă autorul prin acest nume Poate că aceasta este doar o greșeală de tipar Întrebarea relației dintre "nematerialul, care se simte supus obiectului său material" se pune cu totul altfel Iată deja interacțiunea a două substanțe eterogene, gândirea și materialul Autorul notează, pe bună dreptate, că o astfel de relație reciprocă este de conceput numai sub condiția corespondenței interne a obiectului cu subiectul În primul rând, pentru a fi perceput senzual de către noi, un obiect trebuie să fie cuprins în spațiu și timp; dar cum pot fi cuprinse ființele reale în spațiu și timp, dacă spațiul și timpul sunt doar forme subiective ale sensibilității? "Lasă ca o astfel de sensibilitate să fie definită ca universală", spune autorul; problema nu este încă rezolvată, se complică doar printr-o astfel de definiție, deoarece se cere să se explice cum este posibilă o astfel de sensibilitate, care este relația ei cu subiecții sensibili individuali și cu acele lucruri care sunt percepute în ea Potrivit autorului, "doctrina corelării interne a lucrurilor ne oferă cheia rezolvării acestei probleme Existența lucrurilor în spațiu și timp este posibilă numai în condiția corelării interne a lucrurilor, a unității lor ideale în diferența lor reală Și această unitate interioară a lucrurilor în diferența lor determină însăși organizarea sensibilității universale Timpul și spațiul sunt forme sensibile ale corelației interioare a lucrurilor în diferența lor aparentă Și astfel, relația externă a lucrurilor și schimbările lor în timp și spațiu sunt determinate de corelația lor internă (p) Admitem că nu numai că nu vedem în această concluzie soluția întrebării puse, dar nici măcar nu suntem Biblioteca "Runivers" ESENTA SI METODELE IDEALISMULUI pentru a înțelege sensul acestei decizii Continuăm să ne gândim că organizarea sensibilității universale nu este altceva decât creația imaginației, despre care nu se poate avea idee sau concept Nu există nicio îndoială că relația reciprocă a subiectului simțitor nematerial cu obiectul material presupune ceva comun ambelor, precum și mediului total care le înconjoară Dar tocmai din acest motiv nu putem privi spațiul și timpul ca simple Forme subiective ale sensibilității, ci trebuie să recunoaștem în spatele lor o ființă obiectivă Trebuie să recunoaștem ceva intermediar între gândirea abstractă și existența materială Acest element intermediar ne este cunoscut din experiență Cunoaștem subiectul gânditor numai în legătură cu corpul organic, material, prin care el primește impresiile lumii materiale și, la rândul său, acţionează asupra acesteia din urmă Acest principiu viu, organic nu este un subiect gânditor, dar nu este nici materie pură, ci are proprietățile ambelor: cu subiectul are în comun că este o forță care acționează cu intenție, cu materia că aceasta din urmă este chiar materialul din care este construit corp organic Acesta din urmă devine un instrument prin care subiectul intră în relații cu lumea materială, pe de o parte, primind impresii de la ea, pe de altă parte, influențându-l și realizându-și scopurile în ea Cum se face acest lucru, ce legi guvernează aceste relații, aceasta este sarcina cercetării științifice ulterioare, care nu a condus încă la niciun rezultat satisfăcător În orice caz, interacțiunea subiectului cu lumea materială prin corpul organic este un Fapt care nu poate fi eliminat Între timp, autorul nu acordă nici cea mai mică atenție acestui link intermediar În soluţionarea întrebării, el se limitează la consideraţii generale despre necesitatea corelării interne; Când vrem să știm Biblioteca "Runivers" B CHICHERIN Care este acest raport, atunci găsim doar idei

fantastice despre organizarea unui fel de sensibilitate universală și la fel de idei fantastice că un subiect este ascuns sub fiecare lucru material O astfel de soluție, evident, nu este o soluție În cele din urmă, legea corelării tuturor lucrurilor se aplică absolutului Aici autorul, în ciuda polemicii sale împotriva idealismului german, ia punctul de vedere al lui Hegel Împreună cu Hegel, el admite că "ființa pură sau non-relativă este egală cu neființa" (p) De asemenea, ca și Hegel, el demonstrează că absolutul abstract "nu este cu adevărat absolut, pentru că are opus relativă, deci reprezintă o determinare unilaterală a fiinţei; dar cu adevărat absolutul este ceea ce în sine conţine principiile relativului Ea însăși își opune aceste principii, ca altă ființă, sau altă ființă, pe care apoi ea însăși le reduce din nou la sine, ca absolut, prin care se presupune identitatea și diferența dintre ambele, spre deosebire de panteismul, care contopește ambele definiții într-una singură Acest proces atinge plenitudinea ființei sau unitatea Absolutul devine cu adevărat absolut, pentru că nu are nimic în afara lui; ruda pornește din ea, rămâne în ea și se întoarce la ea Absolutul concret pe care stă autorul este tocmai conceptul dezvoltat de Schelling și Hegel Împreună cu ei, el recunoaște relația imanentă dintre gândire și ființă (p) Dar tocmai aici se dezvăluie insuficiența, atât exclusiv a idealismului în general, cât și în special a celui la care autorul ajunge în cele din urmă Meritul mare și incontestabil al idealismului constă în faptul că a relevat legea dialectică a dezvoltării existenței lumii, separarea contrariilor de unitatea inițială, indiferentă și apoi reducerea acestor contrarii pozitivitate la o nouă unitate mai înaltă Dar aici se pune întrebarea: în ce relație se găsesc aceste contrarii, ieșite din indiferență, în raport cu unitatea superioară care le leagă? Principalele opuse reale sunt, pe de o parte, lumea materială, reprezentând tărâmul forțelor private și inconștiente, pe de altă parte, lumea subiecților gânditori legați de mintea supremă Începutul care leagă aceste două lumi și reprezintă astfel o combinație de contrarii este Spiritul, care la nivelul inferior apare sub forma unei forțe organice care acționează intenționat, iar la cel mai înalt nivel se dezvoltă ca o lume de subiecte legate de viața organică, care, realizând scopurile ideale în lumea materială, aduc contrariile la un acord mai înalt Scopul ultim al acestui proces constă în cauza ultimă a tot ceea ce există, în Spiritul absolut, care dirijează toată această mișcare progresivă și conduce în cele din urmă existența lumii la perfecțiunea ideală Odată cu o astfel de definiție a principiilor de bază ale ființei, se pune întrebarea pusă mai sus: în ce relație se raportează lumile opuse, materialul și raționalul, cu cauza ultimă a tot ceea ce există? Sunt doar momentele dezvoltării Spiritului sau elementele eterne ale existenței lumii, deasupra cărora tărâmul Spiritului se ridică doar ca un principiu superior, coordonator? În legătură cu aceasta, se pune problema existenței independente a forțelor individuale, atât materiale, cât și gânditoare: sunt ele doar fenomenele trecătoare ale vieții lumii și ale Spiritului absolut, sau sunt centre independente, durabile de gândire și putere, care intră în procesul general, dar păstrând în el sensul său independent prin propriile legi și cerințe? Idealismul excepțional atât al lumii antice, cât și al lumii noi stă la primul punct de vedere În ea, principiul ideal sau finit absoarbe orice altceva Independența lumilor opuse dispare Dar tocmai în acesta este neajunsul lui Pe de o parte, lumea materială, cu legile ei mecanice, găsește în cunoașterea experimentală suportul de neclintit al

semnificației sale independente; pe de altă parte, persoana umană își prezintă cerințele morale și protestează împotriva absorbției sale în procesul general De aici și căderea filozofiei idealiste, care odată a domnit suprem asupra minților Învățăturile opuse, materialiste și morale, au ieșit din nou în prim-plan pe ruinele sale, fiecare având la bază unul dintre cele două elemente opuse ale ființei Cu toate acestea, tocmai datorită caracterului lor unilateral, ei sunt chiar mai puțin capabili decât idealismul excepțional să cuprindă totalitatea fenomenelor lumii Materialismul, negând existența independentă a lumii spirituale, ajunge în mod constant la negarea tuturor legilor și cerințelor morale, la negarea libertății umane și, în cele din urmă, a logicii însăși Spiritualismul, la rândul său, este incapabil să înțeleagă fenomenele lumii materiale; În spatele mișcării materiale vede un Subiect Fantastic Vrând sau fără voie, trebuie să se revină la idealismul respins, dar nu într-o formă exclusivă, ci ca o combinație superioară de elemente opuse care își păstrează independența Numai așa este posibil să înțelegem toată diversitatea și toată plinătatea ființei O astfel de sarcină, care necesită o combinație de speculație cu experiență, este incomparabil mai complexă și dificilă decât construcția pur speculativă a sistemelor unilaterale Prin urmare, este imposibil să reproșăm autorului eseului luat în considerare faptul că nu l-a îndeplinit Pe scurt, acest lucru a fost cel mai puțin posibil Dar nu se poate decât să-i reproșeze faptul că, aparent, nu și-a lămurit suficient El oscilează evident între puncte de vedere diferite Criticându-l pe Hegel", el, după cum am văzut, în cele din urmă însuși ia punctul de vedere al purului Hegelismul Polemica sa împotriva existenței independente a lumii materiale tinde spre aceasta, precum și negarea dezvoltării independente a gândirii logice, ca un început unilateral și, prin urmare, insuficient În aceasta idealismul său merge chiar mai departe decât Hegel Dar în timp ce el se străduiește să ridice totul la cel mai înalt ideal, lanțurile unei viziuni realiste asupra lumii atârnă de el și tocmai în Forma sa spiritualistă Și în spatele materiei vede un subiect, dar un subiect lipsit de independență Dintre filozofii realiști, el reflectă mai ales urmele lui Schopenhauer și Hartmann, adică tocmai cei care cufundă subiectul în abisul fără fund al ființei inconștiente Cu toate acestea, nici măcar această ființă inconștientă nu-l mulțumește El caută o ieșire în credință; dar credința, la rândul ei, se dovedește insuportabilă Astfel, vedem tranziții constante de la un punct de vedere la altul, dar nu vedem o viziune clară și integrală care să lege toate aceste elemente disparate ale gândirii într-una singură Acest lucru este evidențiat de însăși recunoașterea credinței nesocotite ca sursă a cunoașterii Este refugiul obișnuit al oamenilor care nu reușesc să facă față sarcinii filozofice Chiar și minți atât de mari precum Pascal le căuta în mângâierea ei de la scepticismul care le copleșea Cât de înțelept este că, în starea vagă actuală a gândirii filozofice, cu complexitatea și dificultatea sarcinilor stabilite de știință, trebuie să folosim acest refugiu Din păcate, dacă poate oferi liniștire sufletului uman, atunci nu este capabil să satisfacă cerințele științei, care caută în primul rând claritatea gândirii și acuratețea concluziilor Avem, însă, toate motivele să credem că autorul nu se va opri aici Cunoștințele sale extinse, harnicia, interesul său viu și serios pentru gândirea filozofică, capacitatea sa de a nu stărui asupra unor studii mărunte ale fenomenelor psihologice, ci de a să rezolve întrebări în toată amploarea lor, garantăm că va putea, dacă nu

să rezolve problema, ceea ce nici măcar nu este posibil pentru un gânditor individual, atunci măcar să se apropie de soluția ei și să lumineze calea care duce la ea Sarcina criticii, la rândul ei, este să încerce să elucideze întrebările din diferite puncte de vedere și să pună în evidență acele ambiguități și inexactități care constituie principala piatră de poticnire a gândirii filozofice Aceasta este ceea ce am încercat să facem în acest articol, cu convingerea că numai prin munca combinată a multora știința filozofică poate atinge bazele solide de care are atât de mare nevoie Suntem siguri că autorul nu se va plânge de noi pentru asta B Chicherin Biblioteca "Runivers" Concepte de suflet și energie mentală în psihologie eu Psihologii moderni, străini de mulțumire de sine și ostili spiritului rutinei, sunt bine conștienți că știința lor nu este încă o adevărată știință exactă, ci doar un sistem de observații și concepte experimentale concrete neconectate încă într-un întreg organic prin legi generale și un principiu uniform Prin urmare, ei se bucură sincer de fiecare nou pas în dezvoltarea faptelor și problemelor științei lor, primind din adâncul inimii noi încercări de a extinde metodele exacte, experimentale de studiu în acest domeniu al cunoașterii Fără îndoială, psihologia poate atinge idealul preciziei și al strictei regularități în investigațiile și concluziile sale - doar ca știință experimentală*) Dar, în același timp, trebuie să admitem că psihologia experimentală modernă nu posedă un astfel de concept științific de bază și un principiu metodologic care să o lege indisolubil de alte științe exacte, să-i ofere un punct de vedere călăuzitor în toate cercetările sale ulterioare, să-i permită pentru a rezuma toate Formele și modificările conținutului mental și toate faptele dezvoltării mentale sub o singură lege, în natură *) Vezi articolul nostru "Fundațiile psihologiei experimentale" prefixat la traducerea rusă a Eseului de psihologie a lui Wundt Moscova, (Editura Societăţii Psihologice din Moscova) * Biblioteca "Runivers" N Ya GROT legile conservării materiei şi conservării energiei în ştiinţele fizice Și cu o astfel de experimentală condiționată, psihologia totală nu poate pretinde a fi o lățime generală și este sortită să se mulțumească cu sarcini complet private și speciale, uneori minore: are o bază largă de inspecție pentru o formulare deliberată a problemelor și problemelor care ar necesita experimentale şi proceduri Nevoia de a găsi o astfel de bază, de a stabili un astfel de concept științific de bază și cel puțin un principiu ipotetic care să conducă psihologia pe calea cercetării ample experimentale și strict științifice, a devenit deosebit de clară în ultima vreme Desigur, întreaga istorie a psihologiei, începând cu Platon și Aristotel, este o serie de încercări de a stabili astfel de concepte de bază și principii generale, pornind de la care această știință ar putea conecta toate fenomenele și faptele vieții și activității mentale într-un singur întreg și sistem armonios, aduceți-le sub start monoton Astfel de concepte de bază pentru psihologia "veche și medievală" au fost conceptele de suflet, abilități și forțe mentale și interacțiunile lor; pentru noua psihologie "metafizică , " a lui Descartes și a străluciților săi succesori, Malebranche, Leibniz, Berkeley și adepții lor, au contat și conceptele de substanță spirituală, atributele și modurile (schimbările) acesteia; pentru noua școală "empirică" a psihologilor, adică la analiza activității psihice și, de asemenea - Formulări ale anumitor legi empirice ale corelării și dezvoltării fenomenelor psihice științific viu Biblioteca "Runivers" CONCEPTE DE SUFLET SI ENERGIE MENTALA IN PSIHOLOGIE concepte și trucuri, ce a dat psihologia școlii asociative empirice Conceptele de conștiință și fenomene mentale s-au dovedit a fi

prea vagi și nu suficient de largi pentru a putea cuprinde toate aspectele și faptele vieții mentale și dezvoltării mentale Așa-numitele legi ale asocierii s-au dovedit a fi generalizări atât de superficiale și inexacte ale mecanicii mentale, încât psihologia asociativă însăși a început să caute principii noi, mai largi, pentru analiza științifică a "fenomenelor" mentale Învățătura lui Spencer despre evoluția mentală, despre procese de integrare și diferențiere etc , au căutat să dea Pe de altă parte, și în Germania (sub influența lui Kant), și în Anglia și în Franța, sub stindardul criticii și empirismului, lupta împotriva vechilor concepte de psihologia metafizică - conceptele de forțe și abilități ale substanței sufletului (Herbart, Bailey, Ribot etc) Alături de aceasta, fizicienii și fiziologii germani (Iog Miller, Weber, Fechner, Wundt) au meritul de a transfera Cercetări psihologice și concepte la un nou domeniu de studiu experimental al corelațiilor și dependenței reciproce dintre Faptele fizice și mentale Psihofizica și psihofiziologia au încercat să găsească noi puncte de vedere și noi concepte potrivite pentru un studiu precis al faptelor psihice: conceptul de psihic fenomen a fost treptat înlocuit de conceptul de proces mental, conceptul de asociere a fost împins în plan secund de conceptul de apercepție în această școală germană de empirism În paralel cu aceasta, datorită ultimilor metafizicieni germani (Schopenhauer, Hartmann etc), studiul Faptelor activității mentale inconștiente, observate pentru prima dată de Leibniz, a avansat semnificativ, iar vechea doctrină a conștiinței și gândirii, ca fiind dominantă fundamentele existenței mentale, a fost zguduită de doctrina valului și a activității inconștiente, ca principii principale ale dezvoltării mentale și chiar Biblioteca "Runivers" n eu GROT toate modificările specifice ale conținutului mental Principiul "voluntarismului", i Conceptul de apercepție s-a întâlnit curând cu obiecții din partea studenților lui Wundt înșiși și s-a dovedit a fi o generalizare la fel de inutilă, inexactă și artificială ca toate conceptele anterioare toată școala, și anume, că viața mentală este un proces foarte complex, strâns legat de procesele fizice ale mediului înconjurător și de procesele fiziologice ale organismelor, în special cu neuro-creierul Dar care este legea de bază a acestui proces și sub ce concept de bază poate fi adusă natura acestui proces , nimeni Trebuie considerat pur fiziologic, sau reprezintă ceva incomensurabil cu conceptul de proces pur fiziologic, este supus aceleiași legi cu toate celelalte procese din natură sau nu? La aceste întrebări psihologii din diferite școli și viziuni asupra lumii dau răspunsuri diferite, începând cu soluțiile direct opuse tocmai indicate și terminând cu tot felul de compromisuri și formule conciliante În opinia noastră, întreaga problemă se rezumă la a răspunde la întrebarea: procesul mental, ca toate celelalte procese ale naturii, este supus legii conservării energiei sau nu este? Dacă subiect, atunci psihologia, conform convingerii noastre profunde, pe care sperăm să o justificăm ulterior, dobândește principiul de bază pentru o dezvoltare mai exactă și strict științifică a Faptelor mentale, iar din acest punct de vedere, extinderea "metodelor experimentale" la Studiul Biblioteca "Runivers" CONCEPTE DE SUFLET SI ENERGIE MENTALA IN PSIHOLOGIE dintre toate problemele psihologice vor deveni o chestiune de viitor apropiat Dacă, totuși, subordonarea menționată nu poate fi nici măcar fundamentată ipotetic, atunci toate visele de a transforma psihologia într-o știință exactă, experimentală, trebuie abandonate deocamdată, iar soarta ei poate fi pentru o lungă perioadă de timp, dacă nu pentru totdeauna (cum credea Kant)), se vor mulțumi cu

clasificările fenomenelor mentale date în experiența interioară, și asemenea generalizări aproximative ale relațiilor lor, care nu merită în niciun caz denumirea tare a "legilor" vieții și activității mentale Psihologia va avea încă vechea zonă a raționamentului metafizic abstract și a viselor despre substanța sufletului și relația sa cu materia În ceea ce privește psihologia experimentală, așa cum este acum înțeleasă, va continua să fie condamnată la aplicarea experimentului la studiul corelațiilor fiziologice ale acele sau alte grupuri separate de fenomene și procese mentale pentru a determina intensitatea și viteza reacțiilor și alte relații psihofizice secundare similare Prin urmare, considerăm că întrebarea pusă mai sus este cea mai fundamentală pentru a determina soarta viitoare a psihologiei ca știință Poate fi formulat astfel: "Există vreun motiv să vorbim despre o energie psihică specială în același sens în care știința naturii vorbește despre alte energii ale naturii, i e sub presupunerea că activitatea sau munca mentală este supusă legii conservării energiei, împreună cu alte procese, și că energia mentală intră în sistemul de energii ale naturii, ca o legătură naturală?" Desigur, această întrebare, dacă te uiți pentru soluția sa teoretică științifică, trebuie să fie ridicată dincolo de toate considerațiile de natură metafizică, etică și, în general, practică Pentru un gânditor care caută numai adevăr și adevăr, ar trebui să fie complet indiferent ce nou sistem metafizic sau etic poate modern Biblioteca "Runivers" N Ya GROT apar pe baza unei soluții sau alteia a acestei probleme teoretice Pentru unii oameni familiarizați cu istoria problemelor filozofice și cu învățăturile de bază ale științelor naturii, le poate părea a priori că o soluție afirmativă a problemei subordonării activității mentale legii conservării energiei poate distruge în cele din urmă idealismul și spiritismul , doctrina libertății voinței umane și a nemuririi spiritul uman, t -e ne conduc la o nouă formă de materialism Această presupunere îi va face să aibă prejudecăți înainte de însuși studiul problemei pe care am pus-o Sperăm să arătăm la sfârșitul articolului nostru că astfel de temeri sunt premature și zadarnice, că recunoașterea existenței "energiei psihice , ca una dintre energiile naturale, subordonată, alături de altele, legii universale a conservării energie, lasă în aceeași putere problema liberului arbitru și chiar problema nemuririi conștiinței personale, deși pune studiul metafizic al acestor probleme pe un teren complet nou și poate mai rodnic Prin urmare, nu este vorba de o prejudecată neglijentă și grăbită a chestiunilor de morală și metafizică, față de a căror importanță ne înclinăm, ci de o simplă chestiune teoretică a cunoașterii, care, așa cum am arătat mai sus, echivalează cu descoperirea acelui concept și acel principiu de bază care ar putea oferi psihologiei posibilitatea de a trece efectiv de la categoria științelor subiective la categoria științelor obiective, ceea ce i-ar permite să se transforme din suma observațiilor personale și a generalizărilor empirice ale psihologilor într-o știință exactă și experimentală Ne propunem să analizăm conceptul de energie psihică în relația sa cu conceptul de suflet ȘI cu conceptul de energii fizice și să luăm în considerare teoretic problema posibilității de a aplica la studiul vieții mentale "legea conservării energiei* Sarcina articolului nu va fi să rezolve definitiv problema, ci să fundamenteze o ipoteză care, în opinia noastră, poate Biblioteca "Runivers" CONCEPTE DE SUFLET SI ENERGIE MENTALA IN PSIHOLOGIE să fie extrem de fructuoasă pentru continuarea cercetărilor științifice *) II Întrebarea pe care am ridicat-o mai sus poate fi, fără îndoială, considerată destul de oportună și adecvată, având în vedere următoarele considerente

principale În domeniul științelor naturii, deja cu câțiva ani în urmă, a apărut și se dezvoltă rapid o mișcare, care tinde să dea conceptului de energie, ca "principiu metodologic" al cercetării științifice exacte, un aspect și mai larg, mai cuprinzător și, așadar pentru a vorbi, o semnificație filosofică decât ceea ce a avut până acum, în ultimul deceniu, o serie de concepte și teorii ale științelor naturale, fizice, chimice și biologice *) Considerăm că este necesar să remarcăm aici că gândurile pe care le prezentăm în acest articol au fost pregătite de toate cercetările noastre de-a lungul a de ani epocă savanto-literară Activități Vezi esp Essai sur les princ d'une new classif des sentimente, Revue Philos și "Psihologia simțirii" i o, unde folosim pentru prima dată conceptul de "energie psihică" a personalității, a societății, a umanității și a lumii în legătură cu doctrina constanței (conservarea lor); apoi o carte - "Despre sufletul în legătură cu doctrina modernă a forței", Odesa, , unde realizăm ideea unității și identității interne a forțelor (energiile) fizice și mentale; în cele din urmă, articolul "La causalité et la conservation de l'énergie dans le domaine de l'activité psychique" Congrès de psychol , Paris, , Compterendu, unde apărăm ideea transformării energiilor mentale în cele fizice și a acțiunii reale a primelor asupra celor din urmă, precum și poziția conform căreia legea conservării energia mentală nu contrazice ideea liberului arbitru și altele În acest articol am scris, printre altele: "Il est plus aisé de croire que les forces de la nature inorganique se transforment par la voie de l'évolution en énergies psychiques et volontaires, en tant qu'elles sont déjà des énergies psychiques latentes , care d'admettre qu'il ya un saut dans le développement de la nature et que les énergies psychiques des organismes animaux n'ont rien de commun avec les énergies purement physiques de la matière inorganique "- "La loi de causalité et la loi de la conservation de Génergie sont deux expressions différentes pour cette loi intime qui régit avant tout les rapports de nos volitions à nos actions et qu'en-suite nous retrouvons dans les rapports des phénomènes du monde extérieur" (p) Biblioteca "Runivers" N Ya GROT skikh, a zdruncinat vechile concepte de materie, atomi mobili, ca elemente ale sale, și forțele care acționează între acești atomi Viziunea naturalo-științifică asupra lumii, care a fost redusă la mecanica atomilor și pe bună dreptate, uneori menționată sub denumirea de "materialism științific", a fost foarte zguduită cheskago viziunea asupra lumii și a încercat să arate natura iluzorie perfectă a conceptului de materie ca neschimbată , mediu de repaus și baza fenomenelor *) Conceptul de "materie" este invenția noastră (Gedankending), spune Ostwald Predicatul realității nu poate fi atribuit decât energiei - aceasta este singura cantitate constantă (Invariante) găsită până acum în natură Se poate obiecta că energia trebuie să aibă purtătorul ei (și anume materia) "Întreb de ce?" Ostwald răspunde: sau ceva despre care nu putem ști niciodată nimic? (p Ó) Toate proprietățile așa-numitei substanțe pot fi considerate manifestări ale energiei: astfel, masa este în esență energia mișcării (Capacitai für Bewegungsenergie), capacitatea de a umple spațiul este energia volumului (Volumer-gie), gravitația este energia de poziție (Lagenenergie), în cele din urmă, proprietățile chimice sunt reduse la energie chimică "Peste tot vorbim doar de energii, iar dacă ne facem abstracție de la conceptul diferitelor tipuri de materie, atunci nimic nu va rămâne, nici măcar spațiul pe care l-a ocupat, întrucât acesta din urmă este cunoscut doar prin cheltuirea energiei necesare pătrunderii în aceasta, adică -e pentru mișcare Astfel, materia nu este

altceva decât un pro- *) Vezi discursul și articolul lui W Ostwald "Victory over scientific materialism" (Die Ueberwindung des wissenschaftchen Materialismus Leipz Biblioteca "Runivers" CONCEPTE DE SUFLET SI ENERGIE MENTALA IN PSIHOLOGIE ordinea rătăcitoare a diverselor energii și tot ceea ce vrem să spunem despre ea, spunem în esență despre aceste energii "Explicându-și gândul cu un exemplu "dramatic", Ostwald spune: "Imaginați-vă că ați primit o lovitură cu un băț! Ce ai simțit: bățul sau energia lui? Nu poate exista decât un singur răspuns: energia, căci un băț este cel mai inocent lucru din lume până când este legănat Adevărat, s-ar putea să dăm peste un băț de odihnă! Foarte corect: dar în același timp vom simți doar diferențe în stările de energie în raport cu aparatele noastre senzoriale și va fi indiferent dacă bastonul se mișcă spre noi sau noi către el În lipsa contactului și a întâlnirii, bățul nu va mai exista pentru noi" (p -) mediu (p Ó)" Reducând, astfel, întreaga realitate la totalitatea energiilor percepute de noi, adică diverse forme și cantități de energie percepute de simțurile noastre, grație energiilor lor, W Ostwald este cel mai tipic reprezentant al noii învățături - energeticismul, care urmărește să înlocuiască vechiul "materialism atomist" științific - Discursul talentat și îndrăzneț al lui Ostwald, rostit la Congresul Naturaliștilor și Medicilor Germani de la Lübeck (septembrie), a stârnit mare vâlvă în lumea oamenilor de știință naturală și a dat naștere unor ample controverse în toate revistele străine În dispută au început să intervină și filozofii -Lăsând aici deoparte controversa deosebită a naturaliștilor, să subliniem un interesant articol-prelecție a filozofului nostru rus, prof Alexander Vvedensky, care a apărut în toamna anului la Sankt Petersburg sub titlul "Atomism și Energeticism" Analizând învățăturile lui Ostwald, filozoful nostru subliniază, parțial pe bună dreptate, unele dintre deficiențele sale, dintre care Biblioteca "Runivers" N Ya GROT Cel mai important este că Ostwald ipostaziază conceptul de energie, adică atribuie realitatea independentă conținutului acestui concept general, abstract, prin care Fizica înțelege doar capacitatea de a lucra, adică să se deplaseze în ciuda obstacolelor "Fiecare corp în mișcare are o anumită cantitate de energie, și anume (conform formulei mecanicii) o cantitate proporțională cu jumătate din produsul masei sale și pătratul vitezei mișcării sale Deoarece prin energie nu se înțelege munca în sine, ci capacitatea de a o face, atunci avem dreptul de a atribui energie unui corp care încă nu se mișcă, dar trebuie sau se poate mișca în toate sau în parte din acele condiții în care se află Prin urmare, spun ei, că o piatră legată de tavan are și energie " O astfel de energie, până când este descoperită, se numește, după cum știți, potențial Legea conservării spune că cantitatea totală de energie , însumată din suma energiilor reale (cinetice) și potențialului, rămâne identică sau constantă în natură, deși energia este amestecată de la un corp la altul De aceea, nu avem dreptul să concluzionăm din Faptul existenței legii lui conservarea energiei la realitatea energiei (p) ca atomismul Ostwald "a declarat ceea ce are loc numai în funcție de punctul nostru de vedere creat artificial" (p ju) * Deocamdată, nu vom atinge întrebarea cât de adevărate și valoroase sunt generalizările lui Ostwald și în ce măsură obiecțiile lui ProF sunt corecte A I Vvedensky Pentru noi a fost esențial să remarcăm acel loc extraordinar, Biblioteca "Runivers" CONCEPTE DE SUFLET SI ENERGIE MENTALA IN PSIHOLOGIE ceea ce conceptul de energie dobândește în prezent printre conceptele de știință exactă și noua învățătură a energeticismului, care a apărut recent în legătură cu dezvoltarea acestui concept De

asemenea, este de mare importanță ca noua doctrină a energiei să aibă o colorație complet idealistă De fapt, în teoria lui Ostwald, un punct de interes deosebit este punctul căruia filozoful nu a acordat suficientă atenție A I Vvedensky și anume că energiile lumii exterioare, conform acestei teorii, ne sunt cunoscute numai prin reacția propriilor energii - energii psihofizice - la mișcările sau iritațiile mediului Tot ceea ce știm despre energiile lumii ne este cunoscut doar ca condiții pentru manifestarea, sau rezistența la acțiune, a propriei noastre energii Prin urmare, lăsând deoparte pentru moment problema existenței unei energii speciale yagil-ychgsko //, să ne întrebăm în primul rând dacă avem dreptate să vorbim despre energia psihofizică a organelor noastre de simț, a creierului și a sistemului nervos? sistem în general? Un răspuns detaliat la această a doua întrebare găsim în talentatul articol al celebrului filozof german K Lasswitz, "Despre energia psihofizică și factorii ei", apărut în același an cu articolul lui Ostwald, în "Arhiva filosofiei sistematice"*) și în care opiniile și gândurile chimistului menționat anterior sunt completate într-un mod deosebit "Dacă", spune Lasswitz la începutul articolului său, "toate schimbările fizice constau într-un schimb de energii și dacă toate schimbările mentale de care suntem conștienți sunt legate de schimbările fizice ale sistemului nostru nervos central, nu contează cum ne imaginăm caracterul nostru această legătură, atunci avem dreptul să ne coordonăm cu toate schimbările din conștiința individuală cunoscute " *) K Lassuñtț Ueber psychophysische Energie u ihre Factor Arc f System-Philos , herausgeg v P Natorp Berlin I B-, I Heft Lasswitz este autorul remarcabilei lucrări savante Gescnichte der Atomistik vom Mittel-alter bis Newton^, Hamb u Leipz volume (-) Biblioteca "Runivers" N Ya GROT modificări ale stării de energie în aparatul nervos corespunzător " "Desigur, inutilitatea încercărilor anterioare de a găsi corelatele fiziologice ale proceselor mentale dă naștere la dezamăgire; dar până acum, toate opiniile asupra mișcărilor mentale au provenit din moleculara (adică atomistă) teoria materiei Ar trebui să fie cel puțin o încercare, spune Lasswitz, de a lua în considerare unde pot duce metodele energetice în domeniul analizei psihologice putin cunoscut pentru a fi accesibil explicației din punct de vedere din perspectiva teoriei mecanicii moleculare Sarcina ar trebui să fie: să investigheze cât de mult pot fi coordonate Faptele vieții mentale cu starea generală a energiei creierului, care trebuie să se supună legilor generale ale energiei În îndeplinirea sarcinii, Lasswitz definește în primul rând "energia psihofizică ca fiind acea parte a energiei unei formațiuni date (neuro-anatomice), modificări în care provoacă modificări ale stării de conștiință a acestei formațiuni " Cu alte cuvinte: "psihofizică" energia este acea parte a energiei unei celule nervoase, ale cărei fluctuații este firesc să le experimentăm direct sub forma unei stări individuale de conștiință " Energia psihofizică este "energia mobilă a creierului, iar procesul de transformare a acestuia este corelatul fiziologic al fenomenelor mentale" Desigur, "evaluarea obiectivă și subiectivă a iritației (într-o formațiune nervoasă) nu este același lucru" Desigur, acestei stări* mentale îi corespunde și o asemenea stare de energie cerebrală, pe care "este încă imposibil să o izolăm suficient de complexul general al schimbului de energie (în organism), dar tocmai pentru că Biblioteca "Runivers" CONCEPTE DE SUFLET SI ENERGIE MENTALA IN PSIHOLOGIE CA complexul acelor forme de energie care se manifesta in sistemul cerebral este un fel de conditie a procesului psihologic si transformarea sa completa (Auslõsung) in alte forme cunoscute de

energie nu este posibila (nicht in Aus-sicht steht), energetica are un drept metodologic despre aceasta partea din energie care este corelatul fiziologic al proceselor mentale ar trebui desemnată cu denumirea specială de energie psihofizică" Acestea sunt temeiurile generale pentru introducerea conceptului de energie psihofizică în știință de către Lasswitz Dezvoltându-și ideea principală în detaliu, Lasswitz introduce o terminologie particulară în teoria energiei "Procenta l o m" de energie el numește pretutindeni ceea ce unii fizicieni, de exemplu, Helm și Ostwald, uneori numesc intensitatea acesteia, "pentru a evita inconvenientul acestei din urmă expresii în care sunt implicați termeni parțial psihologici* și definește "potențial" ca acel factor a unei Forme date de energie, de care depinde tranziția ei, în plus, energia poate trece de la un potențial superior la unul mai mic, cu condiția să existe o diferență în potențialele părților individuale ale creierului Modificarea potențialului energiei psihofizice este corelatul acestei stări mentale, adică senzatii "O trăsătură a energiei psihofizice este, desigur, continuă Lasswitz, "că Factorii ei nu sunt încă măsurabili, în timp ce pentru potențialele altor Forme de energie există scale " , dar în niciun caz că acești Factori nu pot fi admiși teoretic * "Emetez ipoteza", spune Lasswitz, "că Factorul" capacității (Capacitâtsfactor) energiei psihofizice de a lucra este corelatul fizic al sentimentului * Înlocuind în continuare expresia lungă "Capacitâtsfactor der psychophysischen Energie" cu termenul Empatie, Lasswitz încearcă în restul articolului, Biblioteca "Runivers" N Ya GROT cu ajutorul conceptelor stabilite de acesta, să se orienteze în domeniul faptelor psihofizice În același timp, el face restricții importante în sensul că conceptele psihologice uzuale de conștiință, sentimente, senzații etc , nu au, în opinia sa, nicio legătură funcțională, întrucât esența nu este magnitudinea, ci conceptele abstracte (abstracta) , pe care descompunem în analiză conținutul experimentat intern"; dar "pentru a pune aceste date psihologice în legătură cu cantitățile accesibile fizicii, vom căuta corelatele lor fizice și pentru aceasta singura cale este metoda energetică" Pentru a dovedi fecunditatea acestei metode și căi, autorul se referă în detaliu la dependența naturii sentimentelor de plăcere și suferință de creșterea sau scăderea excitabilității și excitabilității creierului (adică de empatia acestuia) Să ne amintim cu această ocazie că suntem încă în în amplele noastre scrieri "Psihologia sentimentului" și mai devreme în articolul "Essai sur les principes d'une classification nouvelle des sentiments" (Revue philosoph , vol VI) au încercat să fundamenteze întreaga teorie a sentimentelor și clasificarea lor pe teoria "celui raportul dintre munca unor țesuturi ale corpului și energia ei (vezi Psych of Feelings, pp și urm) Nu vom prezenta și analiza în detaliu aici interesanta teorie a "energiei psihofizice" a lui Lasswitz, întrucât, în general, punctele noastre de plecare în doctrina "energiei psihice" sunt diferite: am ajuns la el independent și mai devreme, nefiind familiarizați cu articol al acestui venerabil om de știință, și Credem că temeiurile noastre pentru a înainta teoria "energiei mentale" sunt mai largi decât cele pe care L le oferă conceptului de "energie psihofizică" Prezentarea teoriei lui Lasswitz a fost importantă pentru noi pentru a arăta că nu numai conceptul general de energie, în legătură cu legea conservării ei, este în prezent subiectul unei dezbateri aprinse între naturaliştii învăţaţi, ci că această mişcare Biblioteca "Runivers" CONCEPTE DE SUFLET SI ENERGIE MENTALA IN PSIHOLOGIE Din partea FILOZOFLOR și, în special, a PSIHOFIZICII, există un curent care se referă în mod simpatic la

extinderea și generalizarea conceptului de energie și la transferul acestuia în domeniul științei despre procesele mentale ale omului Cu toate acestea, trebuie spus că, atunci când este aplicat în acest domeniu, conceptul de "energie" este încă folosit cu diverse rezerve și restricții Ostwald se întreabă: "Există fenomene care nu pot fi pe deplin explicate prin legile energiei cunoscute până acum? "Conceptul de energie" și "viziunea energetică asupra lumii" explică toate domeniile fenomenelor naturale sau nu este suficient? El crede că "nu", și că există principii care depășesc limitele acestui concept și această viziune asupra lumii (pp -) Lasswitz, așa cum am văzut, vorbind de "energie psihofizică", face și restricții în ceea ce privește diseminarea a acestor concepte pe tărâmul Faptelor şi al fenomenelor pur mentale În sfârşit, să ne referim şi la Wundt, care vorbeşte în treacăt despre energia psihică în noua sa carte An Outline of Psychology, în capitolul despre cauzalitatea psihică şi paralelismul psihofizic are ca obiect mase obiective, forțe și energii,
■¿ determinarea mentală a mărimii are ca obiect valori subiective și scopuri", continuă el: "Mișcările musculare în timpul acțiunii volitive externe și procesele fizice care însoțesc percepțiile senzoriale, funcțiile și funcțiile apercepției urmează invariabil principiul conservării energiei, dar, cu aceeași amploare a acestei energii, valorile și scopurile spirituale exprimate în ea pot fi diferite ca mărime *) Eseu de psihologie 'V Yundt Pe D V Viktorova M , § , , în special, pp ; - ' Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" N Ya GROT fenomene; dimpotrivă, schimbarea mentală are ca obiect, în totalitatea sa, întotdeauna cantităţi valoroase calitativ Prin urmare, capacitatea de a produce o acțiune pur cantitativă, pe care o definim ca fiind cantitatea de energie fizică, poate fi pusă în contrast cu cantitatea de energie mentală, ca fiind capacitatea de a produce valori calitativ diferite Creșterea energiei psihice nu este doar compatibilă, în această ipoteză, cu constanța energiei fizice, care este obligatorie pentru considerația științifică naturală, dar ambele prevederi servesc chiar ca scale complementare reciproc atunci când discutăm despre experiența noastră în ansamblu În fond, creșterea energiei psihice apare în lumina proprie doar în măsura în care constituie reversul constanței fizice Continuității proceselor fizice i se opune, pe de altă parte, ca corelat psihologic, prin faptul că dispariția valorilor psihice, date fără îndoială în experiență Mai jos vom respinge unele dintre aceste afirmații ale lui Wundt, dar ele sunt totuși extrem de caracteristice stării moderne a conceptului de energie psihică în știință Dacă acest concept este folosit de filozofi, atunci cu diverse rezerve și ca ceva complet opus conceptului de energie fizică Dar ceea ce este cel mai caracteristic dintre toate este că stabilirea uniformității între energiile fizice și psihice în acțiunea lor nu este mai puțin ostilă unor oameni de știință naturală, deși dintr-un punct de vedere diferit Iată, cu această ocazie, gândurile curioase ale regretatului celebru Fizician Clark Maxwell: "O cunoaștere superficială cu activitatea mentală a unei persoane demonstrează că sub influența unei idei, el dezvoltă cantități măsurabile de energie Știința arată însă că nu suntem prezenți aici la crearea energiei, ci doar la mișcarea acesteia Agenții psihici nu reprezintă forțe în sensul mecanic al cuvântului: dacă ar fi așa, atunci o persoană ar putea produce energie , Biblioteca "Runivers" CONCEPTE DE SUFLET SI ENERGIE MENTALA IN PSIHOLOGIE fără a reduce cu o parte adecvată energia organismului sau a naturii înconjurătoare; prin urmare, aceste cifre nu reprezintă energii *) " Prin urmare, amintim o ilustrare a filozofului nostru rus

N N Strahov în cartea sa "Despre adevărurile eterne" (Disputa asupra spiritismului), unde H N se opune chimistului Butlerov, dovedind că spiritul nu este o forță fizică: "dacă o persoană vie se desprinde de la înălțime și cade, sau dacă o vomită în sus, atunci în toate aceste cazuri centrul de greutate al corpului său va efectua aceleași mișcări cu precizie matematică, treci aceleași linii și chiar în acele vremuri, ca centrul de greutate al unei pietre în cădere sau aruncate Dacă spiritul ar fi o forță fizică, atunci iată un caz în care toată tensiunea acestei forțe ar veni la îndemână mișcările corpului uman în aceste cazuri, și se rupe cu o lovitură proporțională cu greutatea și căderea Spiritul și Forța fizică sunt concepte incomensurabile - nu au nimic în comun "**) Deci, unii fizicieni și filozofi sunt de acord că nu există nimic în comun între energia fizică și cea mentală reală, că legea conservării energiei nu este aplicabilă analizei vieții mentale "Cunoașterea legii conservării energiei", spune H N Strakhov, "mărește enorm capacitatea noastră de a controla fenomenele materiale" Dar cu cât semnificația acestei legi este mai mare în domeniile indicate, cu atât răspunde mai puțin celorlalte solicitări ale noastre "***) Și totuși același H N Strakhov spune în cartea "Despre conceptele de bază ale fiziologiei și psihologiei": *) Vezi această prezentare a gândurilor lui M în discursul prof N A Umova "În memoria lui Clark Maxwell", Odesa, i **) Vezi prezentarea noastră detaliată a opiniilor lui N N Strakhov asupra relației dintre fenomenele și forțele spirituale și fizice în articolul "În memoria lui N N Strakhov", Questions of Philosophy and Psychology, cartea (nr ,)) ***) Vezi articolul lui Strahov: "Despre legea conservării energiei" (Problems of Philosophy and Psychology, , cartea) * Biblioteca "Runivers" N Ya GROT viața reală, ca și lumina, poate avea nenumărate grade, de la soare strălucitor până la amurg la marginea întunericului Adevărata sa natură este dezvăluită, desigur, atunci când este pe deplin revelată, așadar, într-o persoană - și în acele momente de energie spirituală deplină, pe care o persoană le experimentează uneori Examinând această viață spirituală deplină, vedem că recunoașterea adevărului, bunătății și libertății, i e recunoașterea unei semnificații reale, a unui conținut real, în spatele vieții noastre spirituale, constituie o condiție necesară în care putem trăi " Aceasta înseamnă că H N Strakhov recunoaște și gradele și cantitățile de energie spirituală sau mentală dintr-o persoană, așa cum sunt recunoscute, totuși, de toți chimiștii, fizicienii și biologii, ca să nu mai vorbim de filozofi, istorici, sociologi, moraliști Să ne punem din nou întrebarea fără îndoială: ce este energia psihică sau psihică, cum diferă de energiile fizice și ce are ea în comun cu ele - este posibil să luăm în considerare ipoteza că energia psihică este, de asemenea, supusă legea generală a conservării energiei, pot avea acest concept și această lege în știința psihologiei? Înainte de a trece însă la discuția acestei întrebări, să facem o clarificare esențială Ideea va fi în analiza ulterioară numai dacă există o energie mentală specială, la baza proceselor mentale și a activității mentale, și dacă aceasta este supusă legii conservării energiei pe picior de egalitate cu energiile fizice, intrând în sistemul general de energii ale naturii, care, odată cu includerea energiei în el psihice, nu mai poate fi numit (niciuna) pur fizică, ci se va dovedi a fi toate, ca să spunem așa, energiile fizice psihice (adică capabile) de transformare într-o Formă psihică), sau pur și simplu Forme ale unei singure energii mondiale Problema posibilității unei alte evaluări "non-energetice" a proceselor mentale, o vom lăsa deoparte până la ultimul capitol al articolului nostru Pentru noi,

această oportunitate Biblioteca "Runivers" CONCEPTE DE SUFLET SI ENERGIE MENTALA IN PSIHOLOGIE • bazată pe existența experienței interioare și a conștiinței de sine, iar metoda de autoobservare asociată acestora, desigur, este fără îndoială *) În acest articol, nu este vorba deloc despre negarea valorilor și aprecierilor interne, mentale și etice, care ar fi ridicole și inutil de respins, ci despre dacă există un alt punct de vedere posibil, energetic, pentru analiza științifică a fenomenelor, proceselor și activităților mentale, în care valorile calitative interne indicate (și chiar scopurile) vor primi o nouă iluminare ca corelații subiective ale relațiilor cantitative ale formelor de energie psihică Cu alte cuvinte, întrebarea este dacă doctrina "valorilor psihice subiective" exclude doctrina "energiei psihice supuse legii conservării" ca Factor al muncii și activității mentale - sau nu? Wundt pare să creadă că un punct de vedere îl exclude și îl contrazice pe celălalt - credem că sunt în total acord unul cu celălalt și se completează în mod natural unul pe celălalt III Sarcina noastră ulterioară este împărțită în trei: în primul rând, trebuie să arătăm de ce tocmai conceptul de energie psihică în sensul în care vorbim de "energii fizice" , și nu un alt concept, ar putea servi psihologiei care serviciu, oh despre care am vorbit la începutul articolului, adică acordă-i un principiu general stabil pentru strict științific și, în special, experiență *) Am dezvoltat și fundamentat acest punct de vedere suficient de detaliat în studiile noastre anterioare "Despre liberul arbitru, despre semnificația sentimentului în cunoaștere, despre sarcinile de viață ale psihologiei", în articolul "Despre fundamentele psihologiei experimentale", și mai ales în articolele "La timp" și în articolele sale etice (Despre datoria morală, despre idealurile morale și despre fundamentele vieții morale) Biblioteca "Runivers" N Ya GROT înlăturarea chestiunii principale a cunoașterii, problema corelației dintre viața internă (mentală) și cea externă (fizică) a organismului și natură, nu a putut satisface mințile mai curiozitoare: noi sisteme filozofice și metafizice cu ideal dualistic (i e , carteziană: Kant etc), pur idealiste (Fichte și Schopenhauer), panteiste (Schelling și Hegel) și materialiste (Holbach și ultimii materialiști germani) au continuat să apară la sfârșitul trecutului și chiar în secolul nostru până la a doua jumătate, împreună cu progresul pașnic al cunoștințelor experimentale și precise Ar fi o greșeală să credem, totuși, că în ultima jumătate a secolului nostru problema interacțiunii dintre lumea interioară și lumea exterioară s-a stins complet Am încercat deja să arătăm în alt loc (în articolul "Despre ideea de paralelism") că această problemă profund vitală a științei nu poate fi lăsată fără o soluție și că vechile formule metafizice ale dualismului și monismului au fost înlocuite prin noi formule empirice ale acestor învățături "fenomenele" iau uneori forma unui dualism ascuns, alteori este un monism deghizat (amintește foarte mult de învățăturile panteiste ale lui Spinoza); teoria panpsihismului (toate fenomenele din lume sunt modificări ale principiul mental) este un fel de parafrază empirică a vechiului monism spiritualist (idealism pur); teoria epifenomenului și m și (fenomenele mentale sunt doar reflectări secundare și nu esențiale ale celor fizice) trebuie recunoscute ca cea mai recentă formulă empirică a materialismului termeni mai complecși, noi combinații de cuvinte, dar conceptele și învățăturile de bază rămân aceleași! Și totuși există o schimbare esențială în cel mai nou cadru - problema interacțiunii factorilor mentali și fizici ai realității Această schimbare constă în faptul că în vechea era metafizică această interacțiune era o problemă, și acelea

Biblioteca "Runivers" CONCEPTE DE SUFLET SI ENERGIE MENTALA IN PSIHOLOGIE este acum unanim recunoscut ca fapt Înainte ne-am întrebat: există încă o interacțiune între spirit și materie, suflet și corp, este necesar să se afirme că există, este posibil să ocolim cu totul această presupunere, negând materia sau spiritul, sau bazându-ne pe credința în omnipotență? lui Dumnezeu? Teoria proceselor de ordin dublu nu permite să se pună o astfel de întrebare Intern și extern sunt două domenii diferite ale Faptelor (adică, fenomenelor) și chiar experienței, dar este cu atât mai important să se determine corelația, legătura, dependența reciprocă a unuia și a celuilalt În principiu, nimeni nu se îndoiește de această legătură și dependență reciprocă; interacțiunea conștiinței și a mediului fizic este un fapt Diferența dintre învățăturile moderne între ele se rezumă la faptul că dependența fenomenelor ambelor ordine este recunoscută ca reciprocă și raportul este egal (paralelism), sau această dependență este considerată unilaterală și relația nu este egală, și anume : fie I) toată activitatea este transferată în lumea exterioară, fizică, iar conștiința (lumea psihică) este considerată doar o reflectare pasivă a vieții fizice a naturii (epifenomenism), fie) toată activitatea este transferată în lumea interioară, mentală , iar lumea fizică este considerată o reflectare a spiritualului, i e reprezentarea spiritului (panpsihismul) Dar aceste două ultime interpretări unilaterale ale conexiunii reciproce dintre lumea psihică și cea fizică au atât de puțini reprezentanți (mai ales printre vechii epigoni ale materialismului metafizic și spiritismului) încât știința le poate ignora Știința trebuie să ia în considerare Faptele, iar Faptele sunt: pe de o parte, dependența proceselor și fenomenelor mentale din lume și a omului de fiziologic și fizic în general, iar pe de altă parte: dependența unor procese naturale în mediul și organismul pe conștiință, pe idei "Ideile sunt forțe", procesând atât corpul uman, cât și lumea, mediul, desigur, "cu respect și fără Biblioteca "Runivers" N Ya GROT încălcarea legilor conservării materiei și energiei Așa gândesc filozofii moderni, printre care Alfred Fulier a rezumat cel mai talentat suma indicată de Fapte - așa aspiră istoricii și sociologii să aducă lumina ideilor în viața indivizilor și a popoarelor - așa ar trebui să gândească naturaliştii gânditori, neîncetat procesarea naturii înconjurătoare și a organismului omului conform ideilor sale, naturaliștii care inventează noi combinații de substanțe și energii ale naturii, naturaliștii care luptă împotriva organismelor dăunătoare omului, microbilor și le extermină și susțin elementele dătătoare de viață în corpul uman și la animalele superioare Nu în epoca noastră a marilor descoperiri mondiale și a ideilor creative, a reformelor sociale și a răsturnărilor de situație, pentru a nega faptul acțiunii energiilor spirituale, oricare ar fi acestea, asupra lumii și a existenței ei - nu în epoca descoperirii hipnotismului și recunoașterea a tot felul de influențe mentale (chiar și în domeniul menținerii sănătății și energiei corpului) - nega efectul ideilor și al energiei psihice în general asupra organismului Astfel, dependența reciprocă dintre lumea psihică și cea fizică, între conștiință și mediu, între idei și elemente ale procesului natural, s-a mutat din domeniul problemelor în cel al Faptelor Interacțiunea continuă dintre factorii dați empiric ai existenței interioare, psihice și exterioare, fizice, este de netăgăduit Se cere să o explicăm, să o explicăm științific, pe baza unei analize a proceselor de una sau alta ordine, și nu cu ajutorul unor construcții metafizice vagi; interacțiunea între două lucruri, ce este cauză și efect, ce este subiectul și obiect etc Toate

aceste întrebări sunt perfect relevante în "teoria cunoașterii", dar pentru a clarifica faptul empiric al dependenței reciproce Biblioteca "Runivers" CONCEPTE DE SUFLET SI ENERGIE MENTALA IN PSIHOLOGIE Ele sunt de prisos între procesele mentale și cele fizice: cutare sau cutare soluție a lor nu va da nicio lumină asupra acestui Fapt Odată ce este recunoscută o legătură și dependență constantă între procese de ordin dublu, atunci principala cerință științifică, pentru explicarea acesteia, este găsirea unui astfel de concept general de tranziție care să cuprindă procesele de ambele tipuri și să le unească ca momente sau verigi ale aceluiași întreg coerent Această cerință este o cerință logică elementară pentru orice analiză, pornind de la cea matematică: pentru a aduce la un numitor sau la un multiplicator este necesar să se reducă toate mărimile complexe care sunt supuse comparației și ale căror relații trebuie determinate Acest lucru a fost înțeles și de primii psihologi ai școlii empirice, care au introdus în domeniul analizei psihologice conceptul de fenomen psihic, în paralel cu un fenomen fizic Dar, desigur, în timpurile moderne s-a dovedit că în conceptul de "fenomene" încă nu există semne pentru determinarea relațiilor și dependențelor lor reciproce: fenomenele pot fi eterogene și, ca atare, nu au nicio legătură directă între ele Psihofiziologia a introdus conceptul de proces mental, iar acest concept este deja mai aproape de obiectiv, deoarece o serie de idei despre legile cărora le este supus sunt deja legate de ideea "procesului" - în domeniul fizicului și, mai ales, ideea legii conservării energiei, care stă la baza tuturor proceselor naturale, este destul de evident că dacă ne oprim asupra conceptului de "proces mental" și să nu încercăm să aflăm singuri la ce legi este supus acest proces și dacă este supus legii conservării energiei sau nu, atunci conceptul de "proces mental" va rămâne un sunet gol sau, poate , o analogie complet nepotrivită · Z legile procesului mental, psihologii moderni, fără îndoială, încearcă să afle, Biblioteca "Runivers" n eu GROT două lucruri: fie ele în mod deliberat, fie imperceptibil pentru ei înșiși, înlocuiesc conceptului de proces "psihic" conceptul de proces neurofiziologic - asta fac psihofiziologii puri - sau, în încercările lor de a determina natura și legile procesului mental, ei ajung la astfel de concepte și Formule subiective, precum conceptul de apercepție a lui Wundt, precum celebrele legi de asociere a ideilor, afirmând doar Faptul că ideile sunt asociate, i e sunt legate între ele, ca, în cele din urmă, "legile relației" ale lui Wundt formulate tocmai în "Eseu de psihologie" (§) și constând (i) în legea rezultatelor,) în legea relațiilor reciproce ale mentalului procese și) în legea contrastului Deoarece există efecte egale, relații reciproce și contraste în fenomenele și procesele fizice, este de la sine înțeles că aceste formule nu explică absolut nimic - nu numai că nu explică dependența reciprocă a proceselor mentale și fizice, dar chiar și conexiunea specială și relațiile proceselor mentale între ele Toate aceste legi imaginare sunt explicații neștiințifice ale Faptelor, ci "surogate pentru explicațiile științifice", dar pur și simplu elimină problema legilor vieții și activității mentale propriu-zise, iar analiza lor este înlocuită cu o analiză a structurii anatomice și a funcțiilor fiziologice a creierului și a sistemului nervos Psihologia nu are nimic de-a face cu asta Este necesar, așadar, să găsim un astfel de concept științific și un astfel de principiu care, fără a încălca și a elimina originalitatea și originalitatea procesului mental, în comparație cu Fiziologic și Fizic în general, să stabilească totuși un teren comun pentru compararea lor , adică pentru determinarea exactă a legăturii și dependenței lor

reciproce Suntem complet de acord cu Lasswitz că, dacă acest punct comun nu ar putea fi găsit prin teoria moleculară a materiei, care nu este aplicabilă analizei psihologice, decât sub forma metaforei urâte și brute a lui Karl Vocht că "gândul este excretat din creier , precum bila din ficat, "- atunci poate și ar trebui căutată cu ajutorul metodelor energetice Într-adevăr, avem dreptul să ne punem această întrebare: dacă vreun proces fizic, și în special fiziologic, este supus legii conservarea energiei și se explică prin teoria energiilor și transformările lor, iar dacă un trăitor nevoia științei este o stabilire clară a corelației și dependenței reciproce a proceselor fizice și mentale, atunci nu este posibil să sperăm că este prin mijlocul conceptului de energie și al legii conservării energiei că va fi posibilă îndeplinirea sarcinii de mai sus? La urma urmei, conceptul de energie este un concept foarte general și abstract Dacă vorbim acum despre energiile fizice, este pentru că mult mai devreme ne-am obișnuit să vorbim despre energia mentală și cel mai elementar concept de "energie" a fost, fără îndoială, preluat din domeniul experienței psihologice (experiența interioară a vieții noastre, a muncii, eforturi și tensiune) *) Problema aplicabilității legii conservării energiei în sensul Fizic la munca psihică, în care se manifestă energia psihică, este, desigur, o întrebare specială și o vom analiza în detaliu în capitolele următoare Aici am vrut doar să arătăm că în viitorul apropiat nu se prevede alt temei, cu excepția învățăturilor energetice, pentru compararea științifică a conceptelor de proces mental și fizic, adică pentru a rezolva problema naturii dependenței reciproce dintre activitatea mentală și munca fizică Doctrina energiei este într-adevăr capabilă să introducă un principiu uniform *) Să ne amintim istoria originii și semnificației sale, cel puțin în sistemul lui Aristotel în analiza proceselor mentale şi fiziologice Cu toate acestea, alte principii, concepte și puncte de vedere cvasiștiințifice ale psihologiei sunt depășite, iar conceptul însuși al sufletului, ca bază a fenomenelor specifice ale conștiinței, poate primi un nou sens și iluminare științifică numai pe baza dezvoltarea conceptului de energie mentală și a legii conservării și transformărilor acesteia Acum trebuie să realizăm partea cea mai dificilă a sarcinii, și anume, să analizăm conceptul de energie psihică în legătură cu conceptul de energie în general și cu predarea despre acesta a științelor "fizice" Această parte a problemei este strict critică, deoarece doctrina fizică generală a energiei, în forma sa actuală, nu poate încă satisface pe deplin filozofii care gândesc logic și, așa cum am văzut, nu îi satisface necondiționat pe naturaliștii înșiși, deoarece doctrina lui Ostwald , de exemplu, face noi solicitări teoriei energiei, care nu au fost încă îndeplinite de știința naturii IV Prin analiza ulterioară, trebuie să argumentăm următoarele patru propoziții: Conceptul de energie psihică este la fel de legitim în știință ca și conceptul de energie fizică, iar energia psihică are aceleași măsuri cantitative și forme diverse ca și cea fizică În corpul uman, există o transformare constantă a energiilor Fizice în psihice și energii psihice în Fizice, adică schimbul constant dintre acestea și altele - Energiile psihice, ca și cele Fizice, se deplasează constant de la o stare potențială la una cinetică și de la una cinetică la una potențială, iar conceptul de "potențialitate mentală" se învecinează cu conceptul de "potențialitate (fiziologică) fizică* Deși nu exact măsuri pentru măsurarea energiilor mentale în timpul

transformării lor în Fizice sau din cele Fizice, dar nu există niciun motiv, nici logic, nici Faptic, pentru a nega aplicabilitatea legii generale naturale sau mondiale de conservare a energiei la procesele mentale și la munca pur mentală, precum și la analiza intensității și conținutul calitativ al muncii mentale în corelarea acesteia cu intensitatea și Formele muncii fizice Nu vom expune aici în detaliu întreaga doctrină a energiei în științele fizice, precum și istoria doctrinei legii conservării energiei - această descoperire științifică faimoasă și cu adevărat fructuoasă a anilor - rolul lui Rob în ea J Mayer, Joule și Helmholtz, iar în dezvoltarea sa ulterioară - celebrii fizicieni Clausius, Thomson, Maxuel, Rankin, Tait, Tyndall, H și rn și alții *) Cu toate acestea, considerăm că este necesar, de dragul clarității a analizei ulterioare, să formuleze Doctrina fizică a energiei și legea conservării energiei în acele câteva prevederi generale la care se rezumă în esență și pe care le împrumutăm dintr-o serie de manuale și monografii fizice **): *) O prezentare excelentă și distinctă a doctrinei energiei și a legii conservării energiei, în istoria și fundamentele ei, din punct de vedere filozofic, cititorul va găsi în articolul lui N N Strahov deja menționat de noi "Despre legea conservării energiei" în "Întrebare, Filosofie și psihic , carte ( ), retipărită în ed a II-a "Lumea ca întreg" al său (S -Pb) Să arătăm cititorului și eseul popular al lui M Yu , aug și Sept , Prince și În acest articol, o atenție deosebită merită o prezentare clară și de înțeles a cursului treptat al descoperirilor care au dus la o generalizare a legii conservării, precum și la dezvoltarea doctrinei energiei în fizica modernă În articolul lui Strahov, însă, analiza trenului logic de gândire care i-a condus pe Mayer și Helmholtz, "fără ajutorul unor noi experimente și fapte noi", la o generalizare a legii conservării energiei și extinderea acesteia la toate domeniile fizicii este deosebit de interesant **) Vezi esp Maxuel, materie și mișcare; Ed Riecke, Lehrbuch der experiment fizică Leipz , ; Lasswicz, Die moderne Energetik u die kine-tische Atomistik, în partea a doua a Gesch der Atomistik, și alții Die moderne Energetik in ihrer Bedeutung für die Erkenntnisskritik, Philosophische Monatshefte, XXIX Band, , Heft - , - Biblioteca "Runivers" N Ya GROT Energia este capacitatea unui corp de a efectua, în anumite condiții, muncă, adică mișcarea în ciuda obstacolelor Fiecare corp are sau prezintă o anumită cantitate de energie Energia poate fi cinetică în fiecare corp (sau energia mișcării) sau așa-numita lună- să apară în desiș când obstacolele invincibile pentru muncă sunt îndepărtate Energia fiecărui corp (sau sistem material) nu poate fi mărită sau diminuată prin nicio acțiune între părțile acestui corp sau sistem, deși poate fi transformată în oricare dintre Formele, la care este capabil în general, fără a exclude potenţialul (Formula generală a legii conservării energiei după Maxwell) Munca este transferul de energie de la un corp sau sistem la altul: cantitatea de energie dată de un corp este întotdeauna exact egală cu cantitatea de energie primită de al doilea Prin urmare, dacă ambele corpuri sunt incluse într-un sistem mare, atunci energia întregului sistem din muncă nu va crește sau descrește (a doua formulă suplimentară a legii conservării energiei) Orice transferuri și transformări de energie unele în altele pot avea loc numai atunci când intensitatea acesteia este diferită în locurile în care sursele de energie intră în contact Energia potențială, conform învățăturilor mecanicii, este asociată cu configurația spațială a unui corp sau sistem, energia cinetică este exprimată în viteza maselor în mișcare J Fiecare corp în mișcare are o cantitate de energie proporțională cu

jumătate din produsul masei acelui corp cu pătratul vitezei sale de mișcare Orice modificare a energiei potențiale într-un sistem izolat de acțiunea celorlalți este asociată cu o modificare egală (în cantitate) dar opusă a energiei cinetice și invers (Ed Riecke, I, §) Dintr-o astfel de formulare a principalelor prevederi de energie fizică, se concluzionează de obicei că aceasta Biblioteca "Runivers" CONCEPTE DE SUFLET SI ENERGIE MENTALA IN PSIHOLOGIE nu poate găsi nicio aplicație în domeniul muncii pur psihice, unde, aparent, nu se poate vorbi nici de "corpuri" ca purtători de energii, nici de "configurație", nici de "masă*", nici de "mișcare pătrată" viteză* Dar haideți să verificăm această concluzie prea grăbită și să ne gândim mai profund la prevederile generale ale energiei În primul rând, să ne amintim de învățătura deja expusă a celor mai noi specialiști în energie cu Ostwald în frunte Ce este un corp?-O parte a materiei definită spațial -Și materia?-Este un purtător sau o sursă de energie necunoscută - Potrivit lui Ostwald, s-ar putea să nu existe deloc Materia este "ein Gedankending", obiectul invenției noastre - în orice caz nu mai real decât spiritul, la fel cum trupul nu este mai real decât sufletul Ostwald crede că predicatul "realității" poate fi aplicat doar energiei, acea energie sau suma energiilor și există ceea ce numim corp și materie, adică acel ceva care există cu adevărat în sensul fizic (din acest punct de vedere, legea conservării energiei s-ar dovedi, poate, a fi un înlocuitor complet al legii conservării materiei?) un chimist natural deja celebru a cărui știință, după definiția obișnuită, este "știința materiei" (sau a substanțelor) Dacă acest chimist are dreptate sau greșit, viitorul va arăta, dar în orice caz el a arătat clar că doctrina energiei se poate descurca fără conceptul de "corp", deoarece corpul este doar un agregat sau, dacă pot spune așa, o configuraţie de energii o manifestare cunoscută pentru cele mai înalte simţuri - facultatea noastră de percepţie - a unei combinaţii sau sume a acestora Masa (așa-numitul corp), conform lui Ostwald, este doar "abilitatea de a manifesta energia mișcării *), adică să-l puneți pur și simplu, *) Ostwald, de altfel, arată clar cum conceptul strict științific de "masă", ca invarianți, se extinde în conceptul de "materie" sau Questions of Philosophy, Vol S Biblioteca "Runivers" Eu Da GROT stocul cunoscut de energie de mișcare și unitatea sa*) În consecință, capacitatea de deplasare în spațiu și viteza acestuia rămân, ca astfel de concepte, la care, aparent, ideile despre procesele mentale sunt ireductibile și cu ajutorul cărora legea energiei este formulată matematic în mecanică Dar cu această ocazie, observăm că a șaptea prevedere de bază a doctrinei energiei pe care am citat-o are un sens convențional chiar și în Energia Fizică În i-x, este doar o formulă pentru măsurarea energiei cinetice, deoarece nu se poate vorbi despre "pătratul vitezei de mișcare" atunci când este aplicat energiei potențiale a unui corp în repaus **); în al doilea rând, ca Formula mecanicii teoretice sau energia mișcării corpurilor în spațiu, nu reprezintă un criteriu și o normă directă pentru măsurarea energiilor de căldură, electricitate, chimie, energie radiantă etc , ci este doar indirectă, ca sa zic asa, expresie tradusa si alegorica a masurilor acestor energii, cu transformarea lor reala sau presupusa in energia miscarii mecanice ***) Tak "masa materială", a absorbit treptat semnele unui corp material străin de el - semne de volum, gravitație și proprietăți chimice Vezi p , p apoi-ii, și următoarele *) Potrivit lui Lasswitz: "Ostwald vollzog den bedeutungsvollen Schritt die Masse ausdrücklich ais dritte allgemeine Einheit der Physik fallen zu lasse n und dieselbe durch die Einheit der Energie zu ersetzen An Stelle des

Gramms tritt der Erg " (Die moderne Energetik, I, p) **) Mier articol de A I Vvedensky · "Atomism and Energetism* ***) Лассвицъ въ упом нами статьѣ "Energia modernă și проч " говорилъ по этому поводу еше въ голу слѣдующее: "A fost efortul științelor naturii niatematice de a exprima fenomenele ca mărimi prin intermediul unităților de spațiu, timp, gram (nicentimetru, secundă, gram) Cu toate acestea, cu cât căldura, chimia, magnetismul și radiațiile s-au dezvoltat în continuare ca domenii de cercetare independentă, cu atât a apărut mai artificială încercarea de reducere a energiilor specifice care apar în ele la masă Căci acea cantitate prin care există echivalență între efectele acestor diferite "forțe ale naturii" nu este masa, ci energia Energetica, care s-a dezvoltat în ultimii ani ca o teorie generală a energiei, a permis întotdeauna ca masa să apară ca o relație Maas limitată special la mecanică" (Introducere, str i: Monthly XXIX, issue) Biblioteca "Runivers" CONCEPTUL DE SUFLET SI ENERGIE MENTALA in psihologie Așa cum energia psihică, atunci când este transformată în Fiziologic și Fizic, ia în cele din urmă forma mișcării unei anumite mase cu o viteză cunoscută, atunci măsurarea "indirectă" a energiei psihice în starea sa cinetică prin această metodă mecanică (adică, prin echivalentul său fizic mecanic) este la fel de puțin exclusă, ca și aceeași măsurare a energiilor de căldură, electricitate, chimie etc , cu atât mai mult cu cât faptul răspândirii energiei psihice, în spațiu, cu o accelerație cunoscută , când trece în Forme Fizice (și apoi înapoi în mentalitate), Dacă ideile unei persoane celebre, prin scrierile sale, se răspândesc mai mult sau mai puțin rapid în întreaga lume, iar sute de mii de personalități din diferite țări sunt impregnate de ele, sau reacționează la ele, un astfel de caz se întâmplă în fața ochilor noștri cu învățăturile lui L N Tolstoi, - și dacă aceste idei, prin intermediul semnelor alfabetice fizice percepute de ochi cu ajutorul razelor de lumină, măresc sau slăbesc energia psihică a multor organisme umane, sau modifică manifestarea ei și Formele de descărcare a acesteia, atunci nu este acesta un fapt, demonstrând că energia psihică trebuie să aibă echivalente și în mișcarea spațială, care are loc cu o viteză cunoscută și are o accelerație cunoscută în timp? În general, dacă căutăm Formule cu adevărat generale sau obligatorii pentru doctrina energiei și legea conservării ei, atunci toate propozițiile de mai sus vor căpăta un caracter mai abstract, simplu și mai puțin teribil pentru psihologii spiritualiști Noi personal nu credem că Ostwald și alți chimiști și fizicieni au reușit vreodată să descompună complet materia în energie și să transforme materia și corpurile în cele mai pure ficțiuni ale imaginației umane, fie și doar pentru că ne simțim direct propriul corp ca realitate, nu traduce - * Biblioteca "Runivers" N Ya GROT Sunt în totalitate - nici absolut, nici relativ - asupra realității energiilor lui În orice caz, doctrina lui Ostwald este doar o ipoteză fizică, iar materia nu a fost încă distrusă "Un băț este un băț", iar în spatele energiei loviturii sale, aparent, rămâne ceva ce nu poate fi descompus în suma energiilor pure, cel puțin cu mijloacele actuale ale științei, astfel încât din ea, pe lângă energie, nu sunt emise substanțe, și anume cele gazoase Totuși, nu există nicio îndoială că conceptul de "corp" este relativ și că chiar dacă mecanica preferă să înlocuiască acest concept cu conceptul abstract de "sistem", atunci filozofia, pentru acel X , care este purtătorul și sursa de energie, are dreptul să caute o expresie la fel de abstractă, care să nu fie doar un termen de mecanică și dinamică fizică Fie ca o astfel de expresie să fie termenul inofensiv de "făcător", în empiric simțul motorului sau sursa tuturor schimbărilor

și a tuturor mișcării, care, totuși, poate fi și în stare de repaus (ca o locomotivă cu abur gata de mișcare, stând în stație sau ca un geniu care doarme în patul lui) *) În această condiție, toate prevederile de mai sus vor lua următoarea formă mai generală: Energia este capacitatea agentului de a efectua munca în anumite condiții, adică mișcarea în ciuda obstacolelor Fiecare agent reprezintă o anumită cantitate de energie Energia din fiecare agent poate fi cinetică sau potențială · Energia fiecărui muncitor nu poate fi mărită^ nici diminuat de vreo acţiune între elementele sale *) La urma urmei, corpul, ca recipient și sursă de energie, este un făcător ■ CONCEPTE DE SUFLET SI ENERGIE MENTALA IN PSIHOLOGIE deși poate fi transformat în oricare dintre formele de care este capabilă energia · Munca este transferul energiei unui agent către altul: cantitatea de energie dată de un agent este întotdeauna exact egală cu cantitatea de energie primită de al doilea Dar dacă ambii actori (sau mai mulți) {Considerați ca un sistem închis în sine sau ca un agent de ordin superior, atunci energia întregului sistem nu va crește sau scădea din muncă *) - Orice transfer sau deplasare, sau transformare de energii una în alta poate avea loc numai atunci când, atunci când agenții vin în contact, intensitatea energiilor lor este diferită , Cantități de energii potențiale și tsiyaetichechsky ale unei figuri date, indiferent de efectul altor figuri asupra ei, reciproc și se constituie împreună o valoare constantă Poziția a șaptea, așa cum am văzut, precum și a doua parte a celei de-a șasea, exprimau doar un dispozitiv metodologic și un criteriu de măsurare a energiilor cinetice individuale prin traducerea lor în cea mai simplă formă de energie a mișcării mecanice sau a muncii mecanice Întrebarea este: având în vedere o astfel de formulare abstractă, dar esențial corectă a Învățăturii fizice despre energie și legea conservării energiei, este posibil să vorbim despre energia psihică în același sens strict științific în care vorbim despre energia fizică? Insistăm asupra conceptului de energie psihică, și nu asupra energiei psihofizice a lui Lasswitz, a cărei teorie am schițat-o mai sus Diferența este semnificativă și iată în ce constă *) "Die Energie eines Gebildes kann ihre Gesammtgrõsse nur dadurch andem, dass sie an andere Gebilde durch die Begrenzung des Gebildes Energie abgibt oder von ihnen aufninimt Bei alien Verànderungen bleibt dìe Gesammt-summe der Energie constant Dics ìst der Sat~ der Erhaltung der Energie" (Las-Switz; Die moderne Energetik , I, p i) Eu Da GROT Conceptul de "energie psihofizică" ni se pare a fi ambiguu și contradictoriu în interior țesut Dar atunci acest concept ar trebui diferențiat în două concepte particulare: I) energie pur fizică sau pur și simplu neuro-cerebrală și) energie mentală Dacă avem dreptul de a vorbi despre "psihofizică" ca știință care studiază corelarea și dependența reciprocă a proceselor fizice și mentale, și despre "psihofiziologie", ca știință care studiază legătura și relația dintre procesele fiziologice și mentale, tocmai din această cauză nu avem dreptul să introducem în psihologie conceptele de energie "psihofizică" sau "psihofiziologică", ca atare concept în care am îmbina Factorii a două feluri de procese, pe care îi distingem chiar în termenii de "psihofizică" și "psihofiziologia" , însă, ca știință specială, este încă la început Dar, alături de energia neuro-cerebrală, există la fel de fără îndoială energia psihică ca o "Formă specială de energii naturale, manifestată în acțiunea sa pentru conștiința de sine (sau experiența interioară) prin semne sau fenomene speciale: conștiință, senzații, sentimente, aspirații , etc , - așa cum energiile și mișcările fizice se manifestă pentru conștiința noastră prin semne

diverse și deosebite care sunt determinate de percepția lor (în experiența exterioară), adică senzațiile noastre (lumină, culoare, sunet, ton, presiune, gust) , miros etc) Biblioteca "Runivers" CONCEPTE DE SUFLET SI ENERGIE MENTALA IN PSIHOLOGIE și acestea din urmă în psihic, dar asta nu înseamnă că conceptul de energie psihică este mai puțin legitim și mai puțin real decât conceptele altor energii ale naturii Vorbim constant despre energia și munca mentală sau spirituală a oamenilor, despre energia lor mentală, puternică, morală, creativă, activă, folosim expresii - o persoană energică, nu energică, cu energie scăzută, care înțelege puterea de voință mai mare sau mai mică, inițiativa, perseverența și constanța în urmărirea scopurilor, spunem că energia spirituală a unei persoane s-a slăbit sau a crescut, s-a concentrat pe unul sau altul obiect etc sunt îmbrățișate de acești termeni Ce înțelegem mai exact prin toate aceste expresii? Faptul că o persoană, în anumite condiții și împrejurări, poate manifesta o capacitate mai mare sau mai mică de activitate mentală, efort și tensiune sau, ceea ce este același lucru, capacitatea de muncă mentală mai mult sau mai puțin intensă, extinsă și rapidă - mentală, munca creativă, interioară-volitivă (când face față sentimentelor, dorințelor și afectelor sale) sau extern-volitivă, când își îndeplinește cu insistență scopurile în exterior, în mediu Energia psihică sau spirituală este un fapt, nu un "fals"; diferența dintre anumite forme de energie psihică este, de asemenea, un fapt: - energia voinței, energia gândirii, energia simțirii, energia percepției, memoria, imaginația, creativitatea - toate acestea sunt forme diferite de energie psihică, remarcate de multă vreme de psihologi, mai întâi în doctrina abilităților (sau puterilor) sufletului, apoi în doctrina diferitelor clase de fenomene mentale Dar conceptele de "abilități" " și "fenomenele" nu-i mulțumesc pe psihologii de astăzi "Capacitățile" sufletului erau un fel de "ființe" separate, interacționând și luptându-se între ele, dar neavând nicio legătură funcțională, motiv pentru care, pe baza acestei învățături, ea nu putea să apară decât fără Biblioteca "Runivers" N Ya GROT metafizică şi misticism rodnic "Fenomenele" conștiinței, așa cum subliniază pe bună dreptate Lasswitz, desigur, nici nu pot avea o legătură funcțională între ele, deoarece sunt doar fenomene, manifestări, semne ale unor relații funcționale mai profunde Doar conceptul de energie psihică ca unic și omogen Forma naturală capacitatea de a lucra", care poate lua o direcție sau alta și de aceea se manifestă într-un fel sau altul în momentele și fazele unui singur proces mental, poate satisface pe deplin nevoia profundă de unificare funcțională a întregului conținut mental, toată viața și activitatea mentală Și dacă direcția "voluntarismului" domină în psihologia modernă , adică, recunoașterea activității fundamentale a ființei psihice, atunci această doctrină a activității psihice poate găsi pe baza doctrinei "energiei psihice" o serie de astfel de formule științifice pe care psihologia nu le-a posedat încă cu metoda ei pur subiectivă sau introspectivă de analiză Dar, desigur, pentru aceasta este necesar să se conecteze doctrina energiei psihice cu doctrina altor energii ale naturii, pentru a justifica ideea că energia psihică este doar una dintre formele - desigur, cea mai înaltă Formă - a generalului și energie unificată a naturii și că ea este subordonată în descoperirile și transformările sale, atât interne cât și externe, legii universale naturale sau mondiale de conservare a energiei *) Pentru aceasta este necesar să se arate că energia psihică *) Întrebarea calificării energiilor ca superioare și inferioare, adică mai complexă și mai simplă, nu o considerăm o întrebare inutilă Dacă

energia mișcării este complet convertibilă în energia căldurii, iar energia căldurii nu a fost complet convertită în energia mișcării mecanice (pe care se bazează binecunoscuta teorie a entropiei a lui Thomson și Clausius), atunci aceasta indică o ordine diferită a acestor energii în natură Energia electricității este mai mare și mai complexă decât energia căldurii, energia vitală (fiziologică sau organică), desigur, este și mai complexă și mai înaltă, iar energia mentală (energia conștiinței), desigur, este cea mai înaltă și cea mai mare complex Probabil, știința modernă va stabili cu acuratețe ordinea energiilor, în funcție de gradul de complexitate și simplitate a acestora, exprimându-și matematica Biblioteca "Runivers" CONCEPTE DE SUFLET SI ENERGIE MENTALA IN PSIHOLOGIE este supus evaluării cantitative, este o formă cunoscută de transformare a altor energii ale naturii și ea însăși se transformă constant în ele, că se caracterizează prin aceleași tranziții de la o stare potențială la una activă, sau cinetică, și invers, cu probabilitatea de a-și păstra măsura generală, așa-numitele Energii Fizice, i e că legea conservării energiei nu va fi deloc încălcată dacă presupunem că suma totală a energiilor naturii include, ca termen, o "energie psihică" specială " Aceste teze vom încerca să le justificăm în următoarele două capitole ÎN Adevărul că energia psihică, în general vorbind, este supusă evaluării cantitative pare incontestabil Am subliniat deja că conștiința populară a judecăților despre diferitele energii spirituale ale indivizilor a recunoscut de mult posibilitatea unei astfel de evaluări cantitative, atât a întregii energii spirituale a unei persoane în totalitatea ei, cât și a Formelor sale private individuale În toate judecățile noastre despre calitățile spirituale ale oamenilor, o astfel de evaluare cantitativă este implicată de la sine: în acest sens, vorbim despre abilități mai mari sau mai mici ale oamenilor, despre talentul, talentul, geniul lor, despre caracterele slabe și puternice, despre mai mare sau mai mică sensibilitate, susceptibilitate, atenție, despre calitate formule matematice, la fel cum o serie de elemente ale materiei sunt găsite de chimie Poate că, spre deosebire de viziunile fizicii moderne, se va recunoaște că energia căldurii este mai mare decât energia mișcării, indiferent cât de complet poate fi convertită în ea, și că fiecare energie superioară, cu cât mai stabilă, este din ce în ce mai puțin convertibilă în energia mișcării mecanice, iar energia mentală este cea mai puțin convertibilă (în cantitatea sa totală) Atunci teoria entropiei fizice, adică dispersia energiei, care este foarte pesimistă în raport cu soarta lumii materiale, se va dovedi a fi baza optimismului în raport cu energia psihică și soarta ei: toate energiile a naturii poate fi transformat în Yeh ireversibil, energie de mentalitate stabilă Regresia în sfera materială va fi o condiție pentru progres în cel psihic sau spiritual Biblioteca "Runivers" N Ya GROT memoria, imaginația, dezvoltarea estetică și morală etc , a uneia sau alteia dintre formele sale și calificarea generală a unei persoane în astfel de expresii ca persoană inteligentă, capabilă, talentată, proastă, limitată etc , este una într-un fel sau altul cuantificarea generală a întregii ei energie spirituală Dar este de la sine înțeles că posibilitatea unei evaluări cantitative generale este încă departe de o măsurare exactă Iar conștiința generală populară a căutat întotdeauna măsuri matematice și fizice pentru această evaluare: cel mai evident exemplu al acestei căutări este inventarea unui sistem de notare pentru evaluarea abilităților mentale, a diligenței și a muncii efective a elevilor Evaluarea publică a meritelor spirituale - mentale, morale, artistice

și altele - prin înființarea de monumente, busturi, portrete, prin prezentarea de diplome și adrese, diverse cadouri și coroane de flori, prin aplauze și huiduieli - sunt toate acestea incurioase, deși primitive, exemple de irezistibilitate oameni de aspirație cu măsuri și semne fizice, este posibil să se exprime cu acuratețe măsura mentală a energiei spirituale estimată la o persoană dată și munca mentală manifestată de aceasta! Și nu este oare de același fel, deși o încercare foarte imperfectă, tabelul gradelor inventat de guverne, ierarhia posturilor, sistemul de plată și recompensare a meritului de stat? Gradele academice și gradele artistice, premii în tot felul de sporturi mentale, sub formă de competiții de șah, toate acestea sunt încercări de cuantificare a diferitelor forme de energie psihică și manifestările ei în muncă Religiile păgâne au încercat chiar să stabilească un sistem de cuantificare a energiei spirituale a zeilor lor prin intermediul diferitelor semne și metode de onorare a acestora O analogie cu aceasta este reprezentată de metodele populare de cinstire a sfinților de diferite ranguri Biblioteca "Runivers" CONCEPTE DE SUFLET SI ENERGIE MENTALA IN PSIHOLOGIE - Deci, atunci când vorbim despre "demnități" spirituale și despre "gradul de dezvoltare" al ființelor spirituale, atunci aceste concepte presupun o evaluare a măsurii energiei spirituale, atât potențiale, cât și cinetice, precum și de multe ori relațiile lor reciproce Este de la sine înțeles că aritmetica și algebra populare pe care le-am observat nu au nimic în comun cu metodele științei exacte Dar din amuzamentul copiilor, se poate trage o concluzie despre aspirațiile și sarcinile viitoare ale adulților Toate trucurile și metodele științei au avut copilăria lor, trecutul lor infantil Astrologia a precedat astronomia, alchimia a precedat chimia, doctrina forțelor vitale și a spiritelor vitale a precedat fiziologia și biologia științifică moderne, șarlatul a precedat medicina Este necesar să se înmulțească exemplele? Cât timp în urmă au fost inventate "măsurile și formulele exacte" pentru măsurarea și determinarea energiilor fizice și a raporturilor lor? Cât de mult în urmă, de exemplu, a apărut termodinamica cu formulele ei? Pentru a găsi măsurile exacte ale oricărei energii, trebuie în primul rând să se stabilească problema măsurării sale Măsurarea energiei mentale a fost stabilită parțial de psihofizică deja cu aproximativ de ani în urmă, iar toate lucrările lui Weber, Fechner, Wundt, toată psihologia experimentală modernă nu sunt altceva decât o serie de încercări de a măsura munca mentală și mentală mișcările în intensitatea lor, viteza și distribuția extinsă cu precizie, Dar se poate ca pentru a găsi măsuri și metode de măsurare complet exacte și generale, tocmai principiile și metodele de energie au lipsit în acest domeniu; poate încetineala succesul depindea de sarcina stabilită insuficient de clar de a "găsi echivalente mecanice sau fizice ale energiei psihice", deoarece nimănui nu i-a trecut prin cap să admită, fără circumlocuție, "transformabilitatea" energiei psihice în Forme Fizice și invers Această convertibilitate este tocmai problema: ea trebuie să rezolve problema regularității căutării sarcinilor pentru echivalentul fizic și mecanic al psihicului Biblioteca "Runivers" ' N Ya GROT energie chimica În orice caz, până când această transformare este permisă, până atunci nu pot fi găsite metodele de măsurare științifică a energiei psihice: se poate spune în cuvintele lui Lasswitz că "ar trebui lăsat pe viitor să se găsească legea echivalenței între psihic (spune el psiho-fizic) și alte energii" (p i articol referit) La urma urmei, energia neurofiziologică, ca intermediar între mental și pur fizic, nu este încă disponibilă pentru măsurare (ceea ce, în esență, subliniază

Lassvits) "Dar din absența scalelor de măsurare este imposibil, totuși, să se concluzioneze la imposibilitatea absolută a măsurării · Lasswitz spune pe bună dreptate că "înainte de a putea găsi un echivalent de energie mecanică pentru alte energii, fenomenele acestor alte energii (căldură, electricitate) trebuiau reduse la Formule cantitative (musstenaufeine quantitave Ausdrucks-wcise gebrachi werden); roca de temperatură a fost scoasă nu din echivalentul muncii termice, ci înapoi - aceasta din urmă cu ajutorul primei" (ibid) Deci, sarcina principală și imediată este de a rezolva întrebarea, sunt energiile psihice convertibile în fizice și fizice în psihice? Sau, mai simplu, munca mentală poate fi convertită în muncă fizică și invers? Amintiți-vă că nu vorbim aici despre eterogenitatea, omogenitatea și interacțiunea "substanțelor spiritului și corpului", ci doar despre problema transformării energiilor în sensul științific și empiric al acestui termen Există o "capacitate psihică de a lucra" și, în acest sens, o "energie psihică"? Fără îndoială, există Toată viața noastră mentală și activitatea mentală este o muncă continuă Termenul de muncă corespunde atât ideilor și conceptelor fizice cât și psihologice Spunem: lucrarea gândirii, opera imaginației, lucrarea simțirii, lucrarea voinței - și acestea nu sunt expresii figurative, deoarece noi Biblioteca "Runivers" CONCEPTE DE SUFLET SI ENERGIE MENTALA IN PSIHOLOGIE Ne simțim eforturile și tensiunile spirituale în aceste lucrări, simțim obstacolele pe care le întâmpină aceste diverse lucrări, ne săturam de ele, epuizând o anumită rezervă de energie psihică, și ne odihnim *) De unde vin din nou forțele psihice epuizate? Din organism, chiar și din mediul înconjurător, prin alimentație și respirație, precum și din acțiunea luminii, căldurii, electricității și chiar a șocurilor mecanice Influența nutriției și a respirației, în special în timpul somnului, asupra restabilirii energiei psihice epuizate este prea bine cunoscută pentru a merita să insistăm Este necesar doar de observat că prin alimentație și respirație nu substanțele sunt transformate în forțe spirituale, ci energiile fizice ale substanțelor sunt transformate printr-un proces fiziologic complex în neuro-cerebrale și, deja prin ele, în energie psihică: refacerea țesuturile nervoase este refacerea energiilor lor, iar aceste energii sunt transformate în psihice Și mai clar este transformarea energiilor fizice în cele psihice, prin mijlocirea celor nervoase, sub influența luminii, căldurii și electricității asupra organismului Pe vreme întunecată, umedă, activitatea spirituală a unei persoane este suprimată, starea de spirit este sumbră și deprimantă: ceva împiedică desfășurarea energiei psihice sau există o lipsă a acesteia Soarele strălucitor, iluminarea strălucitoare a unei săli de teatru sau de bal, ridică tonul oricărei activități psihice Influențele luminii zilei și ale întunericului nopții sunt exprimate în schimbarea stării de veghe a minții și a somnului "Energia luminoasă este, fără îndoială, un agent fizic direct care se transformă în energie și muncă mentală - în sensul foarte mecanic în care o lovitură face ca o minge să se miște de-a lungul unui plan Căldură sau energie termică *) Conceptul de "efort psihic" a jucat și continuă să joace printre mulți psiho-spiritualiști, de exemplu, Maine de Biran, iar printre noi, GI E Astafieva, rolul principiului regulator și fundamentul concluziilor lor spiritualiste Vezi articolul lui Astafiev "Despre liberul arbitru" (Proceedings of Moscow "Psycho l General;, issue III) Biblioteca "Runivers" N I, GROT gia, desigur, în anumite limite (precum și lumina) ridică tonul energiei și muncii psihice Răceala este un somnifer care slăbește vigoarea spirituală Intrând dintr-o cameră caldă din frig, simțim o creștere a energiei

spirituale Vara suntem mai receptivi și mai vioi decât iarna În climatele calde, oamenii, atât indivizii, cât și popoarele, sunt mai vioi din punct de vedere mental decât în cele reci: percep, simt, imaginează și gândesc mai intens și mai rapid și, de obicei, se dezvoltă și se maturizează mai devreme, fizic și spiritual Este necesar să se confirme aceste Fapte cu istoria culturii antice și moderne, mai ales în epoca "renașterii artelor și științelor"? Despre personalitățile energice spunem că au un "temperament sudic" Energia electrică, în moduri care nu au fost încă pe deplin explorate, acționează și asupra energiei spirituale a unei persoane Înainte de o furtună și în timpul acesteia, o persoană se simte într-o emoție spirituală specială Aplicarea tratamentului electric afectează "Fizica" la fel de mult ca și "psihicul" omului Chiar și mișcarea mecanică se reflectă în starea energiei psihice Scuturând o persoană adormită, dăm un impuls trezirii lucrării sale spirituale Mișcarea propriului corp și a membrelor excită energia mentală: J -St Mill și Friedrich Nietzsche au considerat mersul prelungit un stimul pentru o activitate mentală intensă Așa cum toate energiile fizice trec continuu prin organismul nostru în psihic, reînnoindu-le, și invers - energiile psihice sunt epuizate în timpul tranziției în fizic Nu mai vorbim despre faptul că toată munca mentală se exprimă în cele din urmă în mișcări și activități fizice, musculare, care la rândul lor pun corpurile fizice în mișcare într-o varietate de moduri în mediu: munca mentală este depășirea continuă a rezistențelor a țesuturilor fiziologice și transferul de energii către acestea, ce și volum Biblioteca "Runivers" CONCEPTE DE SUFLET SI ENERGIE MENTALA IN PSIHOLOGIE orice oboseală mentală și epuizarea forței mentale se modifică, precum și faptul că o predominanță excesivă a muncii musculare, fizice, atât din punct de vedere spiritual, cât și psihic, plictisește o persoană, îi slăbește energiile spirituale și îl transformă într-un animal de lucru Dar, pe de altă parte, dacă energiile mentale sunt epuizate prin transformarea în Fizice, atunci energiile Fizice ale corpului nostru cresc din transferul celor mentale Știm cât de benefic afectează toate funcțiile fiziologice - nutriția, respirația, circulația sângelui etc , o dispoziție mentală veselă, veselă, asociată cu intensitatea muncii mentale și a entuziasmului Un gând bun, inspirație, creativitate, lectură plăcută, conversație, o joacă vesel sporesc toate energiile și funcțiile corporale Chiar și în procesele dureroase, în lupta împotriva microbilor, energia corpului crește dintr-o creștere a energiei mentale (din rezervele sale) datorită speranței de recuperare, bucurii neașteptate etc Participarea, prietenia, dragostea și îngrijirea celor dragi, creșterea tonusului energiei mentale (traducându-l din starea potențială, latentă într-o stare cinetică), crește tonusul proceselor fiziologice și, prin urmare, sprijină organismul în lupta împotriva bolii S-a scris destul despre influențele psihice asupra Funcțiilor Fiziologice*), iar în ultima vreme experimentele cu hipnotism au întărit și mai mult convingerea puterii acestor influențe Pentru a confirma faptul tranziției energiei psihice în energie fizică, trebuie subliniat încă un fenomen - mimica afectelor și pasiunilor, care constă în tranziția unei excitații emoționale puternice în gesturi puternice și adesea lipsite de sens: o astfel de excitare face uneori un persoană să slăbească energia psihică excesiv de intensă rupe și distruge obiectele din jur, strigă și scoate zgomot etc ♦) Vezi persoană, carte de prof Manasseyn "Despre semnificația influențelor psihice" S -P (ed I) Biblioteca "Runivers" N Ya Grot' Ceea ce s-a spus este suficient pentru a justifica poziția noastră generală cu privire la transformarea

continuă a energiilor mentale în Fizice (în primul rând Fiziologice) și invers În mod evident, este încă o chestiune de fapte, și nu de o ipoteză Acum trebuie să luăm în considerare partea cea mai dificilă a problemei, și anume, echilibrul energiilor mentale și fizice și aplicabilitatea la evaluarea muncii mentale și a relației sale cu munca fizică, legea conservării energiei Dar mai întâi de toate, să lăsăm deoparte o serie de obiecții a priori complet insuportabile împotriva aplicabilității legii conservării în domeniul evaluării muncii mentale Aceste obiecții sunt următoarele: Dacă presupunem că energia psihică ar trebui inclusă și în suma energiilor naturii, supusă legii conservării energiei, atunci - ne spun ei - legea conservării energiei va fi încălcată, deoarece energia psihică este o Factorul care nu este niciodată inclus în calcul la calcularea echivalentelor energiilor fizice și totuși legea conservării energiei, tocmai în această condiție, se dovedește a fi adevărată Să ne amintim opinia lui Maxwell deja citată: "Agenții psihici nu reprezintă forțe în sensul mecanic al cuvântului: dacă ar fi așa, o persoană ar putea produce energie fără a reduce energia organismului său sau a naturii înconjurătoare printr-o parte adecvată; din acest motiv aceste cifre nu reprezintă energie " Să examinăm această idee, care este o petitio principii indubitabilă Desigur, dacă cineva ar afirma că activitatea psihică presupune o forță și o substanță cu totul speciale, că, fiind reînnoită, energia psihică nu reduce rezerva de energie a organismului și nu împrumută nicio energie din mediu, atunci energia psihică nu ar să fie subordonată, în modificările ei, legii conservării energiei Și Maxuel însuși este cel care ia evident acest punct de vedere și crede că agenții psihici sunt forțe sui generis, de unde concluzionează Biblioteca "Runivers" CONCEPTE DE SUFLET SI ENERGIE MENTALA IN PSIHOLOGIE duce la concluzia că nu sunt energii și nu sunt supuse legii conservării împreună cu alte energii Dar iată o evidentă petitio principii, întrucât în fundament se recunoaște ca deja dovedit ceea ce se deduce apoi în concluzie, și anume, că forțele psihice nu sunt energie și nu sunt supuse legii conservării energiei Afirmăm tocmai că energia psihică se dezvoltă în raport cu energiile organismului și ale mediului și reduce alte energii ale organismului Exact același tip de eroare se află în argumentul lui Wundt, citat mai sus, că "o creștere a energiei mentale este compatibilă cu constanța energiei fizice" și că "continuitatea proceselor fizice se opune faptului dispariției valorilor mentale scăderea cantității de energii fizice ale organismului și că dispariția valorilor mentale, adică o întrerupere a muncii mentale, nu reprezintă tranziția energiei mentale în nicio formă fizică energiile psihice apar întotdeauna în detrimentul energiei fizice cele și că energia psihică este epuizată doar ca urmare a transformării ei în fizică În mod evident, la baza afirmațiilor lui Wundt stă petitio principii, adică o presupunere care necesită autodovada, și anume că energia psihică este o astfel de energie , care în toate proprietățile sale este opusă Fizicului și, prin urmare, există și este completată din sine Argumentul lui N N Strahov împotriva asumării unității energiei fizice și mentale, care constă în faptul că, căzând de la înălțime, nu putem schimba nici direcția, nici forța căderii prin tensiunea energiei mentale, este infirmat , în primul rând, prin faptul că acrobații pricepuți, obișnuiți să dețină mușchi în timpul zborurilor în aer, în cazul unei căderi accidentale, uneori cu foarte mare dibăcie, printr-un efort de voință Întrebări de filosofie, carte - Biblioteca "Runivers" N Ya GROT prin căsătoria anumitor mușchi, precum pisicile, își schimbă poziția organelor corpului și cad în picioare fără să se rupă (noi

înșine am văzut odată un astfel de caz la circ) Dacă, totuși, este imposibil pentru majoritatea oamenilor să schimbe în mod arbitrar direcția căderii corpului lor și pentru toată lumea în general, forța de gravitație a corpului, atunci acesta nu este un argument împotriva presupunerii transformării mentale energie în Forme Fizice, întrucât primul Fapt se explică prin incapacitatea aparatului neuromuscular la evoluțiile menționate, iar al doilea decurge tocmai din legea conservării energiei: trecerea energiei psihice în Forme Fizice sau, dimpotrivă, nu poate nici scădea și nici nu mărește cantitatea totală de energii ale corpului și, în consecință, masa și greutatea acestuia Faptul invers ar fi un miracol Este destul de clar că H N Strahov, pentru a considera argumentul său semnificativ, a trebuit să admită dinainte că forța psihică nu este energie și că nu este inclusă în adunarea sau într-o sumă totală cu energiile fizice ale organismului În general, toate argumentele cunoscute de noi împotriva subordonării muncii mentale legii conservării energiei sunt construite după tipul următorului raționament: "forțele psihice sunt forțe speciale în natură, aceste forțe speciale nu sunt energii în simţul fizicii, - în consecinţă, aceste forţe nu sunt supuse legii conservării energiei, ca elemente ale unei singure energii a naturii ' Dar tocmai în reînnoirea acestui raționament stă petitio principii, căci prima premisă nu a fost dovedită, iar toate raționamentele noastre anterioare și ulterioare vizează dovedirea falsității și a arbitrarului acesteia Se poate prevedea încă o obiecție a priori împotriva aplicabilității legii conservării energiei în zona raportului dintre energiile psihice și fizice, pe care este, de asemenea, util să o eliminați în prealabil pentru a deschide calea pentru raționamente suplimentare Această obiecție ar putea veni din partea lui Lasswitz și a fiziologilor în general, care admit existența unui neuro-cerebral sau, așa cum este exprimat, Biblioteca "Runivers" CONCEPTE DE SUFLET SI ENERGIE MENTALA IN PSIHOLOGIE Lasswitz, se așteaptă energie "psihofizică" Dacă există energie neuro-cerebrală și în general energii fiziologice speciale în țesuturile noastre organice, supuse legii generale de conservare a energiei, împreună cu alte energii ale naturii, atunci ce altceva mai poate exista să fie o energie mentală specială în natură, în mersul în sistemul de energii, ca un factor real, și supus împreună cu acesta legii conservării energiei? Este necesară această presupunere, este această dublare a energiilor implicate în procesul psihofiziologic necesar? și ar trebui recunoscut ca purtător de energie mentală special? Să răspundem pe scurt la aceste întrebări: munca neuro-fiziologică nu este încă muncă mentală, munca este însoțită invariabil de stări mentale și conștiință Ca să nu mai vorbim de organele de simț, conductorii nervoși , măduva spinării și unele părți ale creierului a căror activitate fiziologică se desfășoară aparent în întregime dincolo de pragul conștiinței și al activității psihice - chiar și elementele superioare ale cortexului cerebral, așa cum recunosc fiziologii înșiși, își desfășoară o parte considerabilă a muncii independent de orice activitate psihică conștientă: "cerebrare inconștientă", în cuvintele lui Carpenter și a altor psihofiziologi, există un Fapte indubitabil, existent în paralel cu Faptul activității mentale conștiente Psihofizicienii care stabilesc conceptul de "energie psihofizică" trebuie să-l opună conceptului de pur și simplu fiziologic sau "energie fizică a creierului și a țesuturilor nervoase" Fiziologică", și "psihică" - "nerv-creier" (desigur, fiziologic), în timp ce nu negăm posibilitatea de a distinge aceasta din urmă de energia fiziologică vegetală a acelorași țesuturi Această terminologie * Biblioteca

"Runivers" N Ya GROT corespunde mai precis relaţiei efective de concepte Prin energie psihică înțelegem, așadar, acea parte a energiei organismului nostru care se exprimă în munca pur psihică - conștient volitivă În ceea ce privește problema purtătorului sau mijlocului acestei energii, înclinăm personal în acest sens spre ipoteza unui mediu impenetrabil, eteric, exprimat în mod repetat în știință, ca substrat mecanic al fenomenelor psihice și vom spune "energie psihică" " Deosebit de subtil și Această ipoteză "dinamică" a fost expusă cu inteligență, în fundamentele sale principale, de un membru al Societății de Psihologie din Moscova, fizicianul N I Desigur, deocamdată, vorbim doar de o ipoteză, dar nu există nicio îndoială că unitatea conștiinței și a subiectului în activitatea mentală se explică mai mult prin ipoteza dinamică a mediului eteric din creier și sistemul nervos, cu energia sa "psihică" specială, potențială și cinetică, decât cele obișnuite, în niciun caz ipoteze anatomice și fiziologice mai sigure bazate pe "teoria moleculară a materiei" și localizarea tuturor funcțiilor mentale în părți și celule separate ale creierului O concluzie consistentă din premisele ipotezei anatomo-fiziologice ar fi presupunerea că "conștiința noastră centrală, unificatoare" - conștiința lui Eu, personalitatea, este localizată într-o celulă nervoasă neutră a unei părți a creierului Dar acest lucru ar aminti învăţătura naivă a lui Descartes despre "gianduia pinealisu, ca sediu al sufletului Ipoteza dinamică a mediului eteric nu poate cădea într-o asemenea absurditate în care trebuie să cadă inevitabil ipoteza materialistă, construită exclusiv pe date anatomo-fiziologice Deci, există o bază pentru a face distincția între concepte *) Vezi "Încercarea filos ", - , cărțile , și h, articolul lui Shișkin "Despre fenomenele psi-fizice din punctul de vedere al teoriei mecanice" Biblioteca "Runivers" CONCEPTE DE SUFLET SI ENERGIE MENTALA IN PSIHOLOGIE "energie psihică și "neuro-creier" - nu mai puțin decât pentru a distinge între "termic" și "lumină", sau "lumină" și "electric" - în Fizică și nu există motive pentru negarea a priori a ipotezei că în neuro-creier aparatul este un mediu deosebit, imperceptibil, eteric, care este purtătorul acestei energii Aceasta din urmă problemă va fi rezolvată într-un fel sau altul de știința viitoare Pentru noi, în mod imediat, este esențial ca , introducând conceptul de "energie psihică" în psihologie, evidențiem în acest concept doar o parte din acea energie, psiho-neuro-creier sau fiziologică (organică), care este deja recunoscută ca existentă cu adevărat și inclusă în suma energiile naturii de către fiziologi-dinamiști și energiști Prin urmare, presupunând că energia psihică este supusă "legii conservării energiei" generală în timpul transformărilor sale în alte Forme de energie, și în primul rând în neuro-creier, a priori nu intrăm în nicio contradicție cu învățăturile fizicii asupra legii conservării energiei Ni se va spune că predicăm o nouă formă de materialism, ca să spunem așa, "materialism dinamic" Vom răspunde la această presupunere în partea finală a articolului *), iar acum vom reveni la luarea în considerare a acelor date factuale de observație și experiență, care ne-au condus la convingerea că există un echilibru cantitativ între energiile mentale și cele fizice în corpul, iar munca mentală este subordonată, la egalitate cu Fizicul, legea conservării energiei VI În primul rând, să notăm câteva categorii de Fapte, indicând că în fiecare persoană (să nu vorbim nici măcar despre animale) există, fără îndoială, o anumită cantitate de *) Persoanele familiarizate cu articolele și lucrările noastre anterioare din domeniul psihologiei și filosofiei cu greu ne pot bănui de simpatie pentru materialism sub

orice formă Biblioteca "Runivers" N Ya GROT un echilibru clar al energiilor sale psihice, care îmbracă diverse Forme, dar în general și în totalitatea lor constituie o anumită valoare, mai mult sau mai puțin constantă, în urma căreia dezvoltarea unor forme de energie merge în detrimentul altora Am subliniat deja că la unii oameni recunoaștem mai multă energie psihică, la alții mai puțin, că, vorbind despre talente, geniu, abilități, dezvoltare, facem întotdeauna un anumit tip de cuantificare a energiilor psihice ale unei persoane Suntem convinși într-o asemenea măsură de o anumită limitare a energiilor spirituale ale unei persoane încât căutăm semne ale acestei limitări la cei mai străluciți oameni și suntem convinși, pe baza Faptelor, că această limitare este întotdeauna confirmată, că dezvoltarea a unor energii spirituale merge întotdeauna parţial în detrimentul altora Deci, de exemplu, o tensiune puternică și o dezvoltare a energiei psihice în direcția activității mentale și a impresionabilității minții are ca rezultat adesea o slăbire a sensibilității și a voinței: oamenii foarte inteligenți sunt adesea fie naturi cu voință slabă, fie naturi raționale Dimpotrivă, o puternică dezvoltare a sentimentului și a afectivității, care necesită o cheltuială mare de energii mentale, este adesea însoțită de o slăbire a intereselor și abilităților mentale și este însoțită și de o slăbiciune a energiei voliționale și active, adică activitate generală O dezvoltare puternică a voinței și a energiei active vine de obicei în detrimentul sensibilității și eficienței mentale Dezvoltarea memoriei unei părți merge în detrimentul dezvoltării imaginației sau ingeniozității și invers Toate aceste propuneri, bazate pe Fapte binecunoscute, ar putea fi ilustrate cu o mie de exemple din biografiile unor personalități celebre - oameni de știință, scriitori, artiști, administratori, persoane publice, luptători religioși, precum și prin intermediul imaginilor veridice create de artiști a cuvântului, ca să nu mai vorbim de ilustrare tsiyah dat viața de zi cu zi, i e exemple de altele - Biblioteca "Runivers" CONCEPTE DE SUFLET SI ENERGIE MENTALA IN PSIHOLOGIE prieteni, rude, cunoscuți, profesori, studenți etc Echilibrul cantitativ al energiilor spirituale afectează invariabil nu numai tipurile generale spirituale, temperamentele, caracterele etc , ci și distribuția diferită a acestor energii în fiecare persoană în diferite perioade ale dezvoltare, cu diferite condiții și circumstanțe de viață Ceea ce numim personalitate, constanță a caracterului (Schopenhauer), temperament, tip, rămâne, desigur, mai mult sau mai puțin stabil doar cantitativ și în cele mai generale aspecte calitative, iar în detalii și detalii există transformări constante ale unei forme de energie psihică în alta, iar generalul suma lor tinde să se mențină într-un anumit echilibru Când se modifică foarte mult, fie cantitativ, fie calitativ, suntem siguri că avem de-a face cu un caz patologic Deci, de exemplu, atunci când intensitatea generală a energiei sufletului său slăbește vizibil la o persoană sau orice formă specială a acesteia dispare, suntem siguri că este bolnav, că în el are loc un proces patologic grav Când distribuția și corelarea energiilor psihice se schimbă atât de mult încât structura mentală generală a subiectului devine de nerecunoscut, presupunem uneori debutul acelei Forme de tulburare mentală care se numește dualitate de personalitate sau pluralitate de personalități Desigur, explicarea multora dintre aceste Fapte este posibilă numai pe baza unor tulburări anatomice și fiziologice Dar energia psihologică le-ar putea pune în lumină și asupra lor, mai ales dacă o conectăm cu energia neuro-cerebrală: multe tulburări nervoase funcționale ar trebui să fie derivate din corelarea Factorilor mentali, și anume din abaterea de la

norma în echilibrul de energiile mentale, și nu invers - aceasta este ultima dintre primele Același lucru se poate spune despre explicația științifică a tulburărilor mintale obișnuite cauzate de cauze morale și alte cauze pur mentale, Biblioteca "Runivers" N Ya GROT când oamenii înnebunesc de durere, eșec, dezamăgire etc Până acum, am vorbit despre echilibrul energiilor mentale active (cinetice), care se găsește în munca mentală Dar trebuie spus că în cantitatea totală de energii psihice un rol important revine energiilor potențiale În fiecare zi, în acel fenomen pe care îl numim somn, întregul, suma energiilor noastre spirituale, pentru o perioadă mai lungă sau mai scurtă, trece de la starea activă la potențial: conștiința dispare, activitatea mentală încetează sau pâlpâiește ușor - ca întunericul lumina unei lampi - in visele noastre yah si vis *) Dar pe lângă această tranziție zilnică obișnuită a tuturor energiilor noastre spirituale într-o stare potențială, la care am privit atât de atent încât nu ne oprim suficient asupra misterului ei, care dispare doar din punctul de vedere al teoriei energiei**), putem subliniază o serie de Fapte care confirmă totul sensul conceptului de potențialitate în aplicarea energiilor spirituale Memoria noastră, ca depozit al tuturor experiențelor, cunoștințelor, ideilor, sentimentelor, aspirațiilor noastre, este potențialul continuu a celei mai mari rezerve a energiilor noastre mentale de lucru Memoria ancestrală, exprimată în ereditatea psihică, dezvăluită treptat în procesul de dezvoltare spirituală a unui copil, tânăr și persoană matură, este și Forma stării potențiale a energiilor noastre spirituale Da, iar ceea ce numim abilitățile și talentele unei persoane, fără îndoială, este în cea mai mare măsură suma energiilor potențiale, și nu a celor cinetice Despre raport *) Vezi analiza noastră detaliată și clasificarea viselor în articolul "Visele ca subiect de analiză științifică", Kiev, **) La urma urmei, este imposibil de explicat fenomenul somnului prin afirmația că "sufletul adoarme" (acesta este un cuvânt identic), sau prin faptul că "sufletul părăsește corpul pentru o vreme" vedere a unor mistici), sau prin faptul că numai creierul este cufundat în amorțeală, iar sufletul "se menține treaz" (în el) Biblioteca "Runivers" concepte de suflet și energie psihică în psihologie de energii psihice potențiale și cinetice, se poate spune același lucru ca și în ceea ce privește energiile fizice, adică că suma lor este definită (deși nu este absolut constantă) și că trec una în alta, iar numărul lor total nu se modifică - în caz contrar în sensul cheltuirii energiilor psihice în muncă - pentru a depăși obstacolele, adică în timpul tranziției energiilor psihice în cele nervoase și musculare, precum și invers - în timpul lucrului organismului, care restabilește din nou Formele consumate ale energiei psihice Despre această dublă lucrare trebuie să vorbim acum Până acum am vorbit doar despre echilibrul energiilor pur psihice, recunoscându-le ca o valoare sau o cantitate mai mult sau mai puțin constantă, în limitele interacțiunii psihice interne Acum trebuie să revenim din nou la problema corelării și echilibrului energiilor psihicului și fizicului (nerv-creier și fiziologic în general) din corp, deoarece, prin ea însăși, din punctul nostru de vedere, acesta este cel mai important punct în problema aplicabilităţii legii conservării la măsurarea lucrării sufletului Dacă ar fi să admitem că, în general, suma energiilor sufletești din fiecare personalitate rămâne mai mult sau mai puțin constantă, suferind transformări de la o formă la alta, cinetic în cinetic, potențial în cinetic și invers, atunci această constanță, ca produs al o organizare generală, este, fără îndoială, dat doar în anumite limite Energiile psihice ale fiecărei

personalități, totuși, fluctuează, scad și cresc continuu, în limitele dintre un maxim și un minim cunoscut (pentru fiecare organizație psihică dată) Aceste fluctuații pot fi explicate doar prin tranziții constante în corpul energiilor psihice în cele fizice și invers Dacă ne abatem pentru un timp de la toate ipotezele metafizice ale dualismului sau monismului, spiritismului sau materialismului, atunci ne vom întâlni fără îndoială următoarele: Biblioteca "Runivers" H GROT Faptele despre care am vorbit deja mai sus în termeni generali: Energiile mentale sunt cheltuite de noi, petrecute în munca / pe care o realizăm asupra corpului și țesuturilor sale, care se exprimă în fluctuațiile sentimentelor noastre - stări de plăcere, neplăcere, suferință, bucurie, tristețe etc - cu cele experimentate scade si creste raportul rezervelor de energii spirituale fata de risipa acestora Teoria acestor vibrații și semnificația lor psihică, precum și clasificarea din acest punct de vedere, a diverselor senzații și sentimente, a fost dezvoltată de noi în detaliu în "Psihologia Sentimentelor"*) Cheltuirea și scăderea energiilor mentale active, precum și refacerea și întărirea lor, pot fi explicate doar prin trecerea energiilor mentale în energiile fizice ale corpului și invers Când vorbim despre trecerea energiilor mentale de la o stare cinetică la una potențială, în fenomenele somnului, în fenomenele nașterii > urlet şi memorie individuală, atunci trebuie să ne amintim că conceptul de potenţialitate "psihică" se învecinează strâns cu conceptul de potenţialitate "fizică" sau "neurofiziologică" Numai cu asumarea unui mediu fără greutate şi a energiei sale speciale (psihice), ca N I Shishkin**), vom evita în acest caz necesitatea unei identificări complete a potențialității mentale și neuro-fizice, dar și atunci va trebui să admitem, desigur, că există o relație echivalentă între cantitatea de potențial mental și energia potențială neuro-fizică *) Vezi secțiunea III mier de asemenea excelenta monografie a lui L Dumont Théorie de la sensibilité, Paris, Vezi mențiunea articol "Despre fenomenele psiho-fizice", în special capitolele XI-XV ' Biblioteca "Runivers" CONCEPTE DE SUFLET SI ENERGIE MENTALA IN PSIHOLOGIE - În fiecare oră suntem convinși că predominanța energiilor spirituale și mentale și a muncii mentale la o persoană afectează slăbirea forțelor fizice, în special musculare, și că, dimpotrivă, predominanța energiilor vegetale și animale și a funcțiilor fizice afectează slăbirea energiilor mentale și spirituale Aceste Fapte pot fi explicate doar prin echilibrul și transformarea reciprocă a energiilor psihice și fizice unele în altele, pe baza exactă a legii conservării energiei Dovezi directe ale acestor transformări sunt: procesele vegetale care însoțesc somnul, ca condiții pentru refacerea energiilor spirituale, în special a celor creative, și, pe de altă parte, acele consecințe fizice care însoțesc o puternică dezvoltare a energiei mentale la o persoană, de exemplu , în munca mentală (eliminarea usi a secrețiilor urinare etc) sau, cu atât mai mult, în afect și excitare, când tensiunea emoțională se rezolvă prin gesturi puternice, așa cum am spus deja Aici este necesar să ne amintim efectul otrăvurilor narcotice asupra funcțiilor mentale Acţionând direct asupra sistemului nervos, ele întăresc sau slăbesc în acelaşi timp energia psihică Dacă admitem, de exemplu, că vinul cu moderație sporește activitatea mentală, trezește creativitatea, crește inteligența și jocul de gândire, excită sentimentele, intensifică entuziasmul și afectul, trezește pasiunile, provoacă sinceritate și sinceritate, îi face pe unii mai buni, pe alții mai rău etc , etc , atunci aceste Fapte pot fi interpretate altfel decât prin transformarea directă a energiilor neuro-fizice în psihice?

Același lucru se poate spune despre efectul asupra sferei mentale a unei persoane al altor otrăvuri - nicotină, eter, morfină, opiu, hașiș și așa mai departe Toate aceste otrăvuri sunt atractive pentru o persoană, deoarece au capacitatea de a crește sau de a reduce temporar descărcările de energie psihică sau de a schimba Biblioteca "Runivers" N Ya GROT pentru a determina direcția și natura acestor descărcări, după care, desigur, au loc reacțiile corespunzătoare, atât în sistemul nervos și în activitatea acestuia, cât și în distribuția energiei mentale, de care depind binecunoscutele modificări ale dispoziției mentale În general, opinia multor oameni că energiile psihice și fizice nu au nimic în comun între ele și nu sunt supuse în relația lor legii conservării energiei este o amăgire tristă Această opinie, apropo, este respinsă de faptul că senzualitatea animală și desfrânarea ucid energiile spirituale ale unei persoane, slăbesc memoria, imaginația, abilitățile creative etc , în timp ce abstinența și moderația fizică, dimpotrivă, cresc în general spiritualitatea energiile și salvați-le Orice plăcere fizică este parțial o risipă de energie psihică, iar abținerea de la ea este adesea o salvare nu numai a forțelor fizice, ci și a forțelor psihice Printre intelectuali există uneori oameni de gândire epicureană, care cheltuiesc energiile fizice ale organismului și ale sistemului nervos pe plăceri fără nicio atenție, în același timp cheltuind mai multă energie pentru munca mentală, creativitate etc credeți că forțele lor fizice și spirituale nu sunt, nu au nimic în comun între ele și că acestea din urmă sunt inepuizabile Dar, fără îndoială, astfel de oameni cheltuiesc capitalul energiilor întregului lor organism (indiferent - fizic și mental) și, în cele din urmă, o astfel de extravaganță îi duce la falimentul corporal și mental: uneori înnebunesc, iar uneori se întorc spre sfârșitul viața în ruine fizice și mentale sau morale Alți oameni, dimpotrivă, cheltuind din punct de vedere economic toate energiile, trăiesc complet sănătoși, cresc spiritual și mor în mod ideal Există, totuși, în domeniul muncii mentale, avari și avari care își protejează prea mult toate energiile corpului și "își îngroapă talentele în pământ" fără să irosească energie pentru arderea vieții Biblioteca "Runivers" CONCEPTE DE SUFLET SI ENERGIE MENTALA IN PSIHOLOGIE "Oblomovs - Plyushkins" sunt deosebit de numeroși în țara noastră Nu putem să nu dăm o digresiune complet etică din noua carte a lui Vl "Justificarea binelui" a lui Solovyov (S -Pb), care corespunde pe deplin gândurilor noastre: "Rațiunea", spune Solovyov, "dezvăluie unei persoane că fiecare fenomen și relație reală din lume este supusă legii imuabile de conservare a energiei Dorințele carnale caută să lege sufletul de suprafața naturii, de lucrurile și procesele materiale și să transforme infinitatea potențială interioară a ființei umane într-o imensitate exterioară rea de pasiuni și pofte Conștiința, deja în forma sa de bază, elementară, rușinea, condamnă această cale ca fiind nedemnă, iar rațiunea arată că este pernicioasă și de ce este pernicioasă: conform legii conservării energiei, cu cât sufletul se împrăștie mai mult în exterior, pe suprafața lucrurilor, cu cât are mai puțină, rămâne o forță interioară liberă pentru a pătrunde în esența naturii și a o stăpâni Este clar că omul poate spiritualiza cu adevărat natura, sau trezi și înălța viața interioară în ea, doar dintr-un exces al propriei spiritualizări și este la fel de clar că această spiritualizare personală a omului poate fi realizată numai în detrimentul lui forțe și aspirații spirituale exterioare, îndreptate spre exterior Forțele și eforturile sufletului trebuie să se târască în Ceea ce se cere nu este deloc o renunțare la influența internă a omului asupra naturii și a muncii culturale, ci doar o rearanjare a scopurilor

vieții și un centru de greutate volițional Obiectele externe, pentru care majoritatea oamenilor le urmăresc cu pasiune ca obiective, cheltuind asupra lor forțele spirituale interne - sentimente și voințe, trebuie să devină complet mijloace și instrumente, iar forțele interne, adunate și concentrate în sine, trebuie aplicate ca o pârghie puternică pentru a ridica greutatea existenței materiale, copleșitoare n eu GROT și sufletul risipit al omului și sufletul fragmentat al naturii' "Principiul normal al activității economice este economia, conservarea, acumularea de forțe mentale prin transformarea unui tip de energie mentală (externă sau extensivă) într-un alt tip de energie (internă sau intensivă) Un bărbat fie își irosește sufletul senzual, fie îl adună" (pp -) Cuvintele de mai sus ale celui mai pur spiritualist și metafizician corespund atât de mult esenței învățăturii noastre despre energiile psihice și despre legea conservării energiei la care sunt supuse, alături de alte energii ale naturii, încât nu le putem adăuga nicio rezervă , cu excepția remarcii că "sufletul", conform terminologiei lui Vl S Solovyov, și în acest caz este energia noastră mentală și ce să spunem despre irosirea, cheltuirea și colectarea "energiei mentale * este mai convenabil pentru psihologia științifică decât despre risipa si acumularea sufletului In orice caz, gandurile lui Soloviev ne vor servi drept suport si in realizarea acelor teze idealiste pe care le vom afirma la sfarsitul discursului nostru Acum, revenind la cursul expunerii noastre, trebuie să spunem, în concluzie, că dacă toate faptele cunoscute nouă despre viața și activitatea ființelor mentale, inclusiv a omului, confirmă în mod clar acele prevederi care fizice,) că ele sunt reciproc convertibile unele în altele, ca forme diferite de muncă mentală și potențialitate mentală,) că la fel sunt, în anumite limite, convertibile în energii fizice și invers (prin mijlocul organismului), atunci evident că nu se poate respinge a priori) aplicabilitatea legii conservării energiei în sfera activității mentale, dar ar trebui să se caute justificarea și pro-   verificare prin inventarea unor criterii şi măsuri speciale sau scale pentru măsurarea cantităţilor de energii psihice Am indicat deja calea generală pentru aceasta: și anume, teza "transformabilității" energiilor mentale în energii fizice și conturează această cale, care ar trebui să constea în găsirea echivalentelor mecanice ale muncii mentale, în primul rând în legătură cu măsurarea muncii fiziologice a țesuturile nervoase și apoi manifestările lor pur fizice Primii pași în această direcție au fost deja făcuți în măsurarea condițiilor termo- și electro-dinamice ale funcționării creierului, nervilor și sistemului muscular * Nu este pentru noi, psihologi, pentru a rezolva complet această problemă tehnică Trebuie să așteptăm soluția ei de la fizicieni - fiziologi Într-adevăr, toată psihometria modernă, în spiritul lucrărilor lui Wundt și studenților săi, stabilindu-și scopul de a găsi "metode de măsurare" și "instrumente de măsurare" a intensității și vitezei proceselor mentale, este modalitatea de stabilire a metodelor de rezolvare a problemei de mai sus aceste lucrări vor fi impregnate de spiritul metodei energetice, iar apoi vor duce rapid la scop În orice Caz, să ne amintim gândul corect al lui Lasswitz că absența în știință a unor măsuri exacte pentru a aduce cutare sau cutare energie la un echivalent mecanic, ca fapt complet temporar, nu servește ca argument sau împotriva ideii acestei energii , nici împotriva posibilității subordonării acesteia legii conservării Credem, pe baza celor spuse mai sus, că onus probandi revine celor care neagă aplicabilitatea legii

conservării energiei la psihologie, și nu celor care o recunosc Problema, după cum am spus, este despre o ipoteză, dar atât de probabilă încât nimeni nu are dreptul să o respingă a priori, iar să caute verificarea ei este sarcina imediată a științei exacte ' *) Vezi William James: ("Psihologie", traducere rusă, Sankt Petersburg, Capitolul nouă "Despre unele condiții generale de activitate nervoasă", (p și) Metodele lucrării lui Matteici sunt și ele interesante pentru un psiholog, Moceo, Lombard/Schiff, Amidon, Girn și alții Biblioteca "Runivers" n eu grotă Acum trebuie să ne atingem încă de importantele consecințe psihologice, metafizice și filozofice generale ale ipotezei energiei psihice și ale conservării ei pe care le-am conturat, pentru, pe de o parte, a preveni suspiciunile și reproșurile idealiștilor critici, la a cărei școală ne considerăm noi înșine și, pe de altă parte, să arătăm diferența dintre învățătura noastră față de învățăturile materialiștilor, din care unii pot trage concluzia că acceptarea teoriei noastre echivalează cu triumful complet al materialismului, chiar și energetic și că sufletul, liberul arbitru și nemurirea conștiinței personale vor fi eliminate pentru totdeauna în acest fel N Ya Grot (Urmeaza finalul) Biblioteca "Runivers" Gândurile pe moarte ale venei noastre în Franța eu Franța a răspuns întotdeauna cu sensibilitate tuturor mișcărilor educaționale, iar în ultimele două secole a stat mereu în fruntea lor Toată lumea știe cu ce credință arzătoare în puterea rațiunii și noblețea naturii umane a intrat poporul francez în domeniul educațional la sfârșitul secolului trecut și începutul secolului actual Această credință arzătoare s-a reflectat nu numai într-o istorie politică tulburătoare și plină de evenimente, ci și într-o viață științifică și literară rodnică Și atât de aproape sunt ideile lămuritoare înaintate de poporul francez cu un secol în urmă tuturor și tuturor pe care i-au găsit peste tot, au pătruns un răspuns simpatic și au adus o recoltă abundentă Cultura spirituală a epocii prezente, în elementele sale cele mai valoroase, este în principal crearea marilor mișcări în Franța din trecut și prezent Acum, când epoca noastră se apropie de sfârșit, este curios să vedem ce s-a întâmplat cu această credință, care a inspirat atât de veselă cele mai bune minți din Franța la lupta iluminatoare - s-a întărit și s-a maturizat, sau, în urma veacului care trece , a devenit decrepit și se pregătește să fie înlocuit cu unul nou? Pentru un răspuns la această întrebare, apelăm la literatură, care a fost de multă vreme recunoscută ca o reflectare a vieții, dar nu la astfel de gânditori, pe care doar câțiva îi ascultă, ci la autori care te poartă cu ei Întrebări de filosofie, carte Biblioteca "Runivers" A GILYAROV mii, deoarece, în măsura în care se poate judeca în general starea de spirit a publicului după operele literare, numai lucrările unor astfel de autori pot servi drept diapazon pentru starea de spirit a Franței moderne Nu este greu să prinzi nota principală a acestui diapazon Sună clar și distinct: epoca în curs de stingere din Franța și-a pierdut orice credință, tânjește după ea, o caută și nu o găsește nicăieri Sunt binecunoscute marile idei care au călăuzit mișcarea de iluminism a epocii noastre: libertatea, egalitatea, fraternitatea Nicăieri nu au dat un rod atât de recunoscător ca în vatra lor principală, Franța Nicăieri gândului și cuvântului nu i se oferă atâta libertate ca în această țară Vorbind în cuvintele poetului național francez, poporul francez a dezlegat cuvântul cu o mână supărată, știind că cine dezleagă cuvântul eliberează gândul *) Literatura franceză modernă, de multe caractere, neînfrânată până la obscenitate, atât de des insultată, este de fapt un indicator al marilor principii Acolo unde oamenii sunt liberi unii de

alții și de prejudecăți, nu este nevoie să ezitați în vorbire; unde toți sunt egali, fiecare limbă este egală, nu mai puțin aristocratică decât democratică; și ce constrângere poate exista în conversația dintre frați? Conform sistemului politic al Franței moderne, întregul popor francez este un singur trup și un singur suflet Partidele diferite nu sunt decât organe diferite ale acestei ființe politice, opiniile diferite sunt gândurile sale diferite Și dacă libertatea este dragă oricărui organism, ca o condiție necesară dezvoltării sale corecte, atunci ea este cu atât mai dragă Franței, care a cumpărat-o cu prețul unor furtuni atât de crude și sacrificii grele Această libertate poate fi urmărită în toate domeniile vieții spirituale franceze "Revoluția (spune V Hugo) **) acum sună în aer, în voce, în carte Cititorul își simte viața *V Hugo Réponse à un acte d'accusation (Contemplari) *) Acolo Biblioteca "Runivers" GÂNDURI DE MOARTE ALE VK-UL NOSTRU ÎN FRANTA într-un cuvânt tremurător Ea țipă, ea cântă, dă prelegeri, ea râde; limba ei este la fel de slăbită precum gândul ei În roman, ea vorbește în liniște cu femei Privește vigilentă cu ochii ei de foc, unul la cetățean, celălalt la gânditor Își ia sora, libertatea, de mână și o face să pătrundă în fiecare persoană prin toți porii lui Prejudecățile care au crescut ca coralii din pieptul întunecat al abuzurilor vechi se dezintegrează sub lovitura cuvintelor agitate pline de voința ei, scopul ei, sufletul ei E în proză, e în versuri, e în teatru; ea este o expresie, este un sentiment, O lampă pe stradă și o stea pe cer Pătrunde în adâncurile nemăsurate ale limbajului Ea se declară în artă, acest purtător de cuvânt zgomotos Prin voia lui Dumnezeu, după ce a umplut poporul cu mândria ei, netezindu-le vechile riduri de pe frunte, ridicând mulțimea umilită și făcând dreptate, acum a devenit o idee! Dar în niciun alt domeniu al vieții spirituale franceze ecourile revoluționare nu s-au făcut simțite atât de clar ca în așa-numitele belles-lettres Un istoric al literaturii portocalii ar putea face o imagine vie și variată a acestor ecouri de la primele scăpări ale conștiinței revoluționare până în zilele noastre Și dacă ar fi obiectiv, ar trebui să admită că timpul prezent este momentul unui punct de cotitură, când vechile idealuri încă continuă să opereze prin forța marelui impuls transmis de ele, dar și-au pierdut deja viața dătătoare semnificaţie Se simte limpede că și-au îndeplinit sarcina, au pus stăpânire pe pământ atât de puternic încât spinii bătrâni împreună cu ei nu pot încolți Dar în timp ce, în mijlocul luptei cu vechiul principiu, ei au umplut atât de mult ființa spirituală a poporului francez încât au suprimat toate restul forțelor sale spirituale, deoarece pericolul din principiul opus a slăbit sau a trecut, aceste idealuri au trecut devin banal, iar forțele suprimate de ei sunt alarmant de dornice de viață io* Biblioteca "Runivers" A GILYAROV Marile idei de libertate, egalitate, fraternitate au fost, după cum știe toată lumea, provocate în minte în principal de condiții externe, sociale și politice și au avut în vedere bunăstarea exterioară a omului, bazată pe principiile rațiunii Omul interior cu toate sentimentele, credințele, visele, aspirațiile și dorințele sale nu numai că nu a fost satisfăcut, ci a fost respins ca suport al vechiului, nerezonabil început Acum acest om interior se trezește și cere mâncare și este cu atât mai urgent că a stat prea mult timp fără mâncare Dar de unde putem obține această hrană când vechiul a fost călcat în picioare și distrus, iar noul nu a fost încă creat? "Suntem acum prezenți (spune un autor francez)*) la formarea unui spirit nou, adică a unui nou mod general de a privi omul și lumea, un nou set logic de idei, credințe, sentimente și acest spirit , care este încă departe

de a fi atins formele finale, aparent, sunt semnificativ diferite de cele care l-au precedat și chiar, așa cum ne-am putea aștepta, în unele privințe este direct opus Este greu de urmărit când a început acest punct de cotitură, dar în prezent noile tendințe sunt atât de puternice încât până și cei mai proeminenți reprezentanți ai viziunii asupra lumii recent dominante se leagănă Lucrările unuia dintre cei mai tipici scriitori francezi, cei mai populari atât în Franța, cât și în întreaga lume educată, Emile Zola, pot servi drept exemplu expresiv al unor astfel de oscilații Pentru majoritatea cititorilor, semnificația acestui autor este că este un scriitor obscen, răsfățând pasiuni rele pentru a găsi o largă circulație pentru romanele sale De fapt, este un scriitor complet sincer și conștiincios, iar particularitățile lui se ascund ·) Paulhan, Le nouveau Mysticisme, , început Biblioteca "Runivers" GÂNDURI DE MOARTE ALE SECOLULUI NOSTRU ÎN FRANTA Ideea este că el este un exponent strălucit al spiritului revoluționar Spre deosebire de "romanticii putrezi", el destul de conștient, în numele științei și al rațiunii, se îndepărtează de la omul interior către omul exterior și îl examinează în lumina rece a rațiunii Vorbește obscenități, pentru că este convins că "totul trebuie să spună că sunt cuvinte groaznice care sunt necesare ca niște cătușe crude și că limba iese îmbogățită din această servitute penală" *) Cu acest limbaj "îndrăzneț", el zdrobește toată realitatea existentă În vremurile moderne, nu a existat niciun alt scriitor care să expună atât de fără milă nesemnificația morală a tuturor secțiunilor societății Nimeni nu a adresat încă o provocare atât de îndrăzneață religiei creștine precum Zola în Terrei sale **) Profeția nimeni nu a exprimat o revoluție socială apropiată cu atâta fervoare, convingere și atât de pitoresc ca Zola în Germinal "^: "Da, într-o seară bună, un popor eliberat, neînfrânat va mătura pe drumuri; va fi pătat de sângele orășenilor, le va purta capetele, va semăna aur din pieptele eviscerate Femeile vor urle, bărbații vor fi ca lupii cu gura deschisă gata să muște Da, va fi zdrențe, vagabondul cizmelor aspre, o mulțime îngrozitoare, dezorganizată, murdară, cu respirație dezgustătoare, și va mătura lumea veche cu presiunea ei barbară Vor aprinde focuri, în orașe nu va mai rămâne piatră neîntoarsă, iar oamenii se vor întoarce la viața sălbatică din păduri, după marea desfrânare, marea tâlhărie, când săracii chinuiesc nevestele celor bogați într-o noapte și goale cămările lor Atunci nu va mai rămâne nimic, nici un ban dobândit, nici un singur avantaj, până când poate încolți un nou pământ *) L'Oeuvre, p **) Hyacinthe - Iisus Hristos ***) Rr - Biblioteca "Runivers" A GILYAROV lovituri: "Oamenii cresc: armata neagră răzbunătoare, care crește de mult în brazde, este coaptă pentru recolta epocii viitoare, iar creșterea ei va exploda în curând pământul (r) *) Dacă întrebăm în numele a ceea ce întregul sistem modern este negat atât de hotărât, atunci orice răspuns separat la această întrebare este imposibil pentru Zol Ca majoritatea compatrioților săi, își pierduse încrederea în ideal În idealurile revoluționare, în ciuda colorării radicale a viziunii sale asupra lumii, el nu crede, pentru că nu crede în noblețea naturii umane Pentru el, omul nu este acea ființă rațională abstractă pe care teoreticienii marii revoluții au construit-o, ci "o reptilă însetată de sânge și împuțită, care dezonorează și devorează pământul"**) pe motive revoluționare, nu este însă mai puțin dezgustătoare Așa-numitele idealuri umane generale ale bunătății, frumuseții, în ochii lui Zola sunt romantism gol "Aplauze unui retor, admirați idealul - toate acestea sunt doar o emoție nervoasă frumoasă Avem nevoie de curaj în adevăr pentru a putea fi glorioși în viitor, așa cum am fost gloriosi

în trecut" ***) fată în brațele unui trecător;idealul o determină pe femeie să comită adulter De îndată ce se părăsește terenul ferm al adevărului, se deschide o cale largă pentru tot felul de scandaluri(r) **♦*) Într-un cuvânt, idealiști-mincinoși și înșelatori *****) realitatea așa cum este și să o înfățișăm fără nicio ficțiune, după îndrumarea acelei științe care mai puțin de toate ține cont de idealism - fiziologie ♦) Ibid , **) Terre, p ***) Roman experimental, p o Ibid , p *·"*) Ibid Biblioteca Runiverse GÂNDURI DE MOARTE ALE VK-UL NOSTRU ÎN FRANTA Realitatea ne inspiră dezgust Dar "cât de departe suntem de tiradele în favoarea virtuții, care nu obligă pe nimeni! Virtutea noastră nu este în cuvinte, ci în fapte Suntem muncitori activi, arătăm grinzi putrezite, crăpături interioare, pietre care se prăbușesc Nu este această lucrare mai utilă, serioasă și demnă decât să stai pe o stâncă cu o liră în mână și să încurajăm oamenii cu un zgomot sonor?" ♦) Singura zeitate pe care o putem recunoaște, "o natură vastă, producătoare de viață veșnică, o viață întreagă, universală, care trece de la un capăt la altul al lumii animale, străin de sus și jos, frumusețe și urâțenie" *) **) Singura rugăciune demnă de această zeitate este recunoașterea faptului că omul este pământ și se transformă în pământ "O, pământ bun, acceptă-mă, tu, mamă de rând, singurul izvor al vieții! Tu, veșnic, nemuritor, unde se învârte sufletul lumii, acest suc vital, vărsat până la pietre și făcând copacii frații noștri nemișcați! Da, vreau să mă pierd în tine, te simt sub mădularele mele , cum ma imbratisezi si ma inflamezi ; Tu singur vei fi în creațiile mele forța primară, mijlocul și scopul, chivotul fără sfârșit în care toate lucrurile sunt inspirate de suflarea tuturor ființelor "***) În sfârșit, singura cale de a-ți găsi bunăstarea" cu atotputernicia mediului" *****) este știința și rațiunea "Vrei să-mi cunoști credința? Eu cred că viitorul omenirii constă în progresul rațiunii prin știință Cred că căutarea adevărului de către știință este un ideal divin pe care omul trebuie să-l stabilească Eu cred că totul este iluzie și vanitate, cu excepția *) Ibid , p **) L'Oeuvre, p ***) Ibid , p **♦*) Ibid , p * ***) Ibid , p Biblioteca Runiverse A Ghiliarov comori de adevăruri câștigate încet și nu pieri niciodată Eu cred că suma acestor adevăruri, veșnic înmulțită, va da în cele din urmă omului forță și liniște incalculabile, dacă nu numai fericire Da, cred în triumful final al vieții , se reduce la trei: atotputernicia a mediului, forța fatală a eredității, calmul asupra conștiinței că răul, poate, este necesar "Așa cum ar putea fi necesar gerul care distruge recoltele, grindina care le bate și fulgerul care le arde, este posibil să fie nevoie de sânge și lacrimi pentru ca viața lumii noastre să continue Numai cei frivoli pot crede că suntem centrul lumii Fericirea și nefericirea noastră nu înseamnă nimic ^ în marea mecanică a soarelui și a stelelor Dumnezeu nu are deloc nevoie de noi Dovada este pe față: "pâinea ne este dată doar ca crudă luptă zilnică"**) Cu toate acestea, asigurarea pesimistă asupra conștiinței necesității răului pentru majoritatea oamenilor nu poate fi decât o stare de spirit de moment; dar, de obicei, oamenii trăiesc în speranță pentru ce este mai bun și fără această speranță pentru mulți viața ar fi insuportabilă Dar știința, așa cum o înțelege Zola, adică ca o colecție sistematică de concluzii din observații și experimente, fără nicio legătură cu idealul moral, nu numai că nu adăpostește o astfel de speranță, ci, dimpotrivă, o ucide, dând mărturie despre nesemnificația și vanitatea a tot ceea ce este uman în comparație cu "marea mecanică a universului " Dacă poate da satisfacție minții și poate contribui la bunăstarea noastră exterioară, atunci nu poate scăpa de sărăcia inimii, pe care oamenii

civilizați îndura la fel de greu ca sărăcia materială Această conștiință este vie în societatea franceză modernă și, prin urmare, Ash, ca observator al vieții, s-a considerat forțat în ultimul *) Doctor Pascal, p **) Terre, r Biblioteca "Runivers" GÂNDURI DE MOARTE ALE SECOLULUI NOSTRU ÎN FRANTA în aceste două romane își schimbă punctul de vedere și îi face pe eroii să caute sensul și sensul vieții nu în realitatea exterioară, ci în lumea subiectivă a simțirii, în așteptarea acelui ideal împotriva căruia mai înainte luptase cu atâta râvnă "Dacă masele muncitoare (așa pictează el la Roma un tablou al bolii psihice și morale de care este chinuit acest sfârșit de secol*) suferă de o repartizare proastă și cer ca, sub o nouă împărțire, cel puțin zilnic ar trebui să le fie oferită pâine, atunci, aparent, nu mai este mulțumită societatea aleasă, care se plânge de golul în care rămâne cu o minte eliberată și o perspectivă mentală extinsă Acesta este faimosul faliment al raționalismului, pozitivismului și științei însăși Mințile devorate de nevoia de necondiționat s-au săturat de încercările prudente, de lentoarea științei, care admite doar adevăruri dovedite; sunt stăpâniți de o sete languitoare de cele mai lăuntrice, au nevoie de o sinteză completă și imediată pentru a putea dormi liniștiți; și frânți, cad în genunchi pe drum, năuciți la gândul că nu vor ști niciodată totul și îl preferă pe Dumnezeu, necunoscutul sincer, atestat printr-un singur act de credință Și într-adevăr, știința nu ne potolește acum nici setea de dreptate, nici dorința noastră de a fi în siguranță, nici acea veche idee pe care ne-am format pentru noi înșine despre fericire, ca viață neîncetată, eternitate a plăcerilor Ea doar dezvăluie lumea, nu aduce tuturor decât aspra solidaritate a datoriei vieții, ca simplu Factor în opera universală; și cât de înțeles este întoarcerea inimilor, regret pentru acel rai creștin, care este locuit de îngeri frumoși, plini de lumină, muzică și parfum! Ah! sărută morții dragi inimii tale, spune-ți că îi vei întâlni din nou, vei trăi printre) pp-p- Biblioteca "Runivers" A GILYAROV nemurire radiantă și să fiu sigur de dreptatea supremă, să suport blestemul existenței pământești și, astfel, să ucid gândul teribil al anihilării și să scap de frica de dispariția eului meu și, în cele din urmă, să mă calmez într-o credință de nezdruncinat care amână fericitul rezolvarea tuturor misterelor destinului! Acesta este un vis, dar națiunile îl vor visa multă vreme de acum înainte Iată o explicație a modului în care, la sfârșitul acestei epoci, din cauza suprasolicitarii minții, dar și din cauza șocului profund în care omenirea este plină de lumea viitoare, un sentiment religios trezit, neliniştit, chinuit de ideal și infinit, cerând legea morală și încrederea în justiția cea mai înaltă Religiile pot dispărea, un sentiment religios va crea altele noi, chiar și sub știință "Ah, oameni triști", zice în alt loc *), omenire săracă, bolnavă, însetată de iluzie! pământ modern, devastat din toate părțile, epuizat de o întreagă epocă a cunoașterii?^ Nu degeaba Zola se consideră un recorder al vieții moderne Această plângere pentru pierderea idealului și această sete de ideal, despre care vorbește, sunt obișnuite în literatura franceză modernă "Înaintea mea", spune Bourget**), "în prezent există două tipuri de tineri - două Forme de ispită, la fel de teribile și dezastruoase Unul este cinic, mereu gata să râdă La douăzeci de ani, deja terminase socoteala cu viața, iar religia sa se rezumă la un cuvânt: "plăcere", care se traduce și prin altul: gol Fie că este implicat în politică sau în litigiu, sau *) Lourdes, ρρ·'~ ~ · **) Discipol, pref , pp VI-X , "agréé", "grind", " mare", "gamă", "dulce" În al treilea caz, cromatismele de cuvinte depind și ele aproape exclusiv de vocale Amestecarea culorilor compuse

în ele nu diferă în niciun fel de ceea ce am văzut în cromatismele cu două vocale și are loc după aceleași legi prin care culorile obiective sunt amestecate Cuvintele cu vocale albastre și galbene apar în verde, cuvintele cu vocale albastre și albe apar albastru deschis, cuvintele cu vocale roșii și galbene apar portocalii ****) De remarcat că multe fețe care au cromatisme de litere nu colorează deloc cuvintele; și invers, există oameni care cromatizează cuvintele și nu combină nicio culoare cu litere individuale *****) *) Galton, Inquines into Human Faculty, p - Imagini frumoase cu astfel de cuvinte colorate pe care cititorul le putea vedea în Galton în Tabel IV, fig și **) Bleuler und Lehmann, Zwangsmässige Lichteinpimd ungen & c , S - ***) Suareț de Mendoza, , , , Comp - ****) Bleuler und Lehinann, S *****) Flournoy, p Biblioteca "Runivers" P SOKOLOV Pe unele fețe, cuvintele sunt vopsite în culoarea literelor numai atunci când aceste litere apar de mai multe ori De exemplu, domnului Zh , cuvintele: aur, tablă, fereastră și * în special exclamația hoo, par albe, deoarece vocala albă o se repetă de mai multe ori în ele El reprezintă cromatismele acestor cuvinte ca două sau trei (în funcție de numărul de vocale) pete albe separate prin spații goale La alte persoane, doar cuvintele cu un sens cunoscut sunt pătate într-un mod similar De exemplu, Bleuler și Leman raportează un subiect care cromatizează exclusiv termeni și nume abstracte, combinând cu ei în majoritatea cazurilor culoarea vocalei dominante *) În sfârșit, trebuie remarcat încă un fenomen ciudat: există persoane care transferă în cuvinte culorile obiectelor pe care le desemnează Deci, de exemplu, o doamnă pe care o cunosc, doamna A (de ani), procedează astfel: pentru ea, aurul este un cuvânt galben, staniu este un cuvânt gri, funingine este un cuvânt negru etc **) Nume de persoane și relații, această persoană pictează în culori arbitrare, a căror origine nu poate explica De exemplu, cuvintele rege și regina i se par maro deschis; acest cromatism are prea puțin de-a face cu culoarea literelor compuse și se bazează probabil pe o asociere accidentală și uitată Dacă cuvântul nu desemnează un obiect anume, ci un concept, atunci la unele persoane, conform observațiilor lui Flournoy, i se transferă culoarea acelor fenomene care servesc sau pot servi drept simbol al acestui concept Pentru astfel de subiecți, cuvântul mânie le apare roșu, invidie galben-verde, speranță verde, curcubeu de vis și așa mai departe ***) Este curios că astfel de asocieri nu numai că creează culorile cuvintelor, dar uneori schimbă cromatismele literelor care alcătuiesc aceste cuvinte În Zh , vocala u are o culoare galben-verde, dar în cuvântul sud este galben-roșu (portocaliu), deoarece cu acest cuvânt el asociază ideea unui deșert pârjolit de soare Cel mai comun tip de cromatism al cuvintelor este culorile numelor proprii și ale numelor geografice Pentru • *) Bleuler & Lehmann, S **) Comp Philippe, Résumé d'une observation d' audition colorée, Revue philosophique, , Septembre, p ***) Flournoy, p Biblioteca "Runivers" FAPTE ȘI TEORIA "AUZULUI CULORILOR" ' Pentru unii oameni, aceste cromatisme constituie un fel de specialitate De exemplu, doamna A colorează multe lucruri, dar în majoritatea lor slab, iar vocalele sunt cele mai slabe; între timp, fiecare nume cu o ușurință surprinzătoare evocă în ea o asociere cromatică Ca și alte cuvinte, numele își împrumută adesea culorile din acele litere care alcătuiesc compoziția lor, iar în acest caz cromatismele lor sunt compuse după legile de asimilare, combinare și amestecare cunoscute nouă Când J aude numele Anna, el o cromatizează în același mod, cum ar putea cromatiza cuvintele "arc" sau "arba": el reprezintă două pătrate albastre cu un spațiu gol mare între ele La alte persoane, culoarea numelor nu are nimic de-a face cu vocalele și

apare sub influența diferitelor asociații laterale În fine, există persoane în ale căror reprezentări cromatice se regăsește interacțiunea ambilor factori Tocmai așa sunt ideile doamnei A Dintre toate literele, doar vocala a are o culoare destul de clară pentru această persoană - roșu, iar această vocală este cea care influențează culorile numelor ei În unele cazuri, a determină complet culoarea numelui: deci Nikolai și Alexander pentru doamna A sunt nume roșii de mai multe nuanțe diferite La alte denumiri, culoarea acestei vocale este combinată cu culoarea restului literelor sau este completată de unele asociații cromatice laterale De exemplu, în numele Pavel, prima silabă este roșie, a doua este galben-portocaliu; în numele Vasily, prima silabă este roșie, a doua și a treia sunt maro; în numele Anatoly, primele două silabe sunt roșii, ultimele două sunt portocalii; în numele Ivan, prima silabă este albastră, a doua este roșu-galben; în numele Anna, prima silabă este roșie, a doua este galbenă Dar alături de aceste nume, doamna A mai are și altele, a căror culoare, aparent, nu depinde deloc de vocala a sau de alte litere compuse Deci, numele Andrey are o culoare verde strălucitoare pentru Ney, Mikhail - albastru, Mir / l - alb, Ekaterina și Olsh - negru, Cleopatra - gri și așa mai departe Această persoană cromatizează și numele de familie Culoarea numelor și numelor de familie este însoțită de o anumită impresie emoțională sau, mai degrabă, este determinată în mare măsură de aceasta Nu-i plac foarte mult culorile propriului nume, patronimic și nume de familie: gri, alb, galben și maro Ba mai mult, culoarea este neplăcută pentru ea Biblioteca "Runivers" și sokolov numele medicului ei, al cărui nume este Ivan Okufrievich: culoarea acestui nume este galben-albăstruie și maro deschis, "murdar, mânjit" Cromatismele denumirilor geografice se formează în cele mai multe cazuri sub influența unei idei predominante despre natura unei țări celebre, despre clădirile unui oraș faimos, despre structura vieții sale și așa mai departe Uneori, însă, ele reflectă, poate, o simplă amintire a hărților geografice pictate *) Un fenomen destul de rar este "cromatismele vorbirii, conversației sau poveștii coerente" Din câte se poate judeca din puținele cazuri cunoscute acum, aceste cromatisme nu sunt nici variate, nici definite: impresiile vorbirii sunt de obicei transmise ca nuanțe de gri, sau ca o alternanță de lumină și întuneric În ce măsură culorile vorbirii sunt influențate de sunetele și cuvintele incluse în compoziția sa, este greu de decis Conform observațiilor lui Bleuler și Lehman, numai propozițiile scurte pot fi colorate într-o anumită culoare a unei vocale dominante; în conversația obișnuită, culorile vocalelor și cuvintelor dispar, fiind înlocuite de ideea generală de gri și se poate crede că acest gri este în mare parte rezultatul unei confuzii inconștiente a acestora De fapt, în vorbire sau vorbire nu există niciun motiv sau timp pentru a concentra atenția asupra elementelor individuale ale vorbirii și, dacă, totuși, aceste elemente produc o anumită impresie cromatică, atunci diferitele lor culori ar trebui să formeze un amestec optic, așa cum am văzut aceasta este în cromatismele cu două vocale și cuvinte Oricum ar fi, sunetele și cuvintele determină doar parțial culorile vorbirii În primul rând, această culoare depinde foarte mult de înălțimea și timbrul vocii persoanei care vorbește și de particularitățile pronunției sale Vocile înalte conferă o culoare mai deschisă vorbirii decât cele joase; vorbirea unui bărbat pare mai întunecată decât cea a unei femei; vorbirea rostită cu voce nazală primește o tentă cenușie uniformă **) Atunci culoarea vorbirii este într-o anumită dependență de conținutul său: vorbirea poate căpăta o culoare sau alta, în funcție de *) Flournoy, p **) Bleuler & Lehmann, S

Comp pp și Biblioteca "Runivers" FAPTE ȘI TEORIA "AUZULUI CULORILOR" pentru că ce gânduri și sentimente trezește Impresia emoțională generală și analogiile emoționale joacă rolul principal în acest caz *) Aceleași motive determină cromatismele diferitelor limbi Pe unele fețe, limbile sunt colorate în culoarea sunetelor lor predominante Astfel, subiectul descris de Roche le cromatizează în legătură cu rolul pe care îl joacă în ele consoanele, care îi apar ca gri închis Germana, în care predomină consoanele, are pentru acest subiect mouse-ul gri; Franceză - i se pare gri cu trecere la alb, engleză - gri închis, aproape negru Dimpotriva, spaniola si italiana i se par colorate in diverse culori, in principal in galben si stacojiu; în prima, aceste culori sunt strălucitoare și turnate cu un luciu metalic, în a doua, sunt mai moi și mai armonioase **) Un alt subiect raportat de dr Raymond este engleza cu gri, germana cu negru, italiana cu galben, spaniola cu albastru Fiecare cuvânt din aceste limbi are propria sa culoare în el, în funcție de vocalele compuse, iar culoarea generală a limbii este rezultatul impresiilor cromatice predominante ***) La alte persoane, cromatismul limbilor se formează sub influența particularităților vorbirii și pronunției Pronunția largă a englezilor, vorbirea plină de viață și elegantă a francezilor, discursul de ciugulit al italienilor conferă limbilor o colorație deosebită, care este exprimată în astfel de persoane în reprezentări reale ale culorii ****) Fără îndoială, principala sursă a cromatismelor limbilor se găsește în analogiile emoționale Influența acestor analogii este deosebit de clară în faptul că limbile romanice frumoase și sonore se disting printr-o varietate mult mai mare de culori decât cele germanice, ale căror cromatisme în majoritatea cazurilor sunt epuizate de simple nuanțe de gri P Sokolov (Va urma) *) Comp Flournoy, b **) Suarez de Mendoza, p **♦) Suarez de Mendoza, p ****) Bleuler & Lehmann, S , , Biblioteca "Runivers" Controversă i La întrebarea percepției spațiului Către cartea mea "Problema percepției spațiului Partea L Reprezentarea spațiului din punct de vedere al psihologiei" în Nr din "Întrebări de filosofie și psihologie" sunt plasate două note critice Având în vedere sărăcia literaturii noastre filozofice despre problema spațiului, I Mă consider îndreptățit să solicit atenția cititorului asupra răspunsurilor mele, care, mi se pare, pot servi la clarificarea acestei importante întrebări Notă de prof Grota (pp -) începe prin a sublinia unele dintre meritele lucrării mele, urmate de o serie de obiecții Aceste obiecții au fost aduse și în dispută și aici trebuie să mă mărginesc să repet cele spuse atunci ■ La pagina prof Grot spune: "În primul rând, a fost nepotrivit ca autorul să ridice problema originii psihologice a reprezentării spațiului fără o discuție prealabilă a problemei relației dintre teoria cunoașterii și psihologie în dezvoltarea problemelor de percepția " Esența răspunsului la această obiecție, exprimat de mine și mai departe, dispută, Biblioteca "Runivers" POLEMICĂ consta in urmatoarele Problema filosofică a spațiului trebuie privită împreună din punct de vedere psihologic și epistemologic, dar nu rezultă deloc că luarea în considerare a chestiunii percepției spațiului din punct de vedere psihologic trebuie precedată de luarea în considerare a punctului epistemologic de vedere "Teoria cunoașterii unui filozof determină întotdeauna direcția acestuia în dezvoltarea psihologiei", spune prof Grotă Nu sunt deloc de acord cu această idee: teoria cunoașterii a filozofilor englezi, de exemplu, Bain, și teoria cunoașterii lui Lotze sunt complet diferite; între timp, în chestiunea percepției spațiului, ei ajung la concluzii identice Care este teoria cunoașterii a fiziologilor care, investigând aceeași întrebare, au

ajuns la aceleași concluzii ca și filozofii? Mi se pare că dezvoltarea psihologiei empirice este într-o anumită măsură la fel de independentă de orice teorie a cunoașterii precum sunt fizica și chimia Desigur, nu vreau deloc să resping semnificația teoriei cunoașterii, dar neg semnificația ei decisivă în aceste sau în alte întrebări speciale ale psihologiei empirice Întrucât cartea mea este un întreg întreg, ca un studiu complet al problemei din punct de vedere al și ar putea avea o semnificație chiar dacă nici măcar nu aș fi intenționat să scriu partea a doua, atunci îmi rămâne de neînțeles reproșul profesorului Groth că ar trebui, fără greș, să mă gândesc mai întâi la problema epistemologică cred ca prof Grot va fi de acord cu mine că, deși pentru rezolvarea finală a chestiunii filosofice a percepției spațiului consider că este necesar să o analizez împreună din cele două puncte de vedere indicate, nu rezultă deloc că ar fi trebuit să fiu deja în prima parte da o soluție completă la întrebarea filosofică a spațiului Asta sper sa fac in partea a -a De neînțeles pentru mine este și observația Prof Grota: "De aceea este extrem de ciudat să îl includem pe Kant în categoria geneticienilor alături de Wundt, când punctul de vedere al lui Kant este pur epistemologic, și deloc psihologic " Această remarcă mi se pare cu atât mai ciudată cu cât în cartea mea am distins cu atenție punctul de vedere al lui Kant din punct de vedere Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV punct de vedere psihologic *) și a subliniat cu insistență că, dacă ar fi necesar să se stabilească modul în care teoria lui Kant se raportează la psihologie, atunci, spre deosebire de opiniile general acceptate conform cărora Kant este un nativist în sens psihologic, el ar putea fi mai degrabă clasat printre susținătorii geneticismului * *) Deci scopul meu a fost mai mult negativ decât pozitiv În ceea ce privește declarația prof Grot că "există nativism epistemologic, al cărui reprezentant principal este Kant cu învățătura sa despre formele subiective de cunoaștere", atunci acest lucru este încă supus unei mari îndoieli, deoarece este greu de numit recunoașterea "formelor subiective de cunoaștere" nativism, întrucât nativismul este un concept psihologic și mi se pare ciudat că Prof Grot nu observă contradicţia când spune mai jos că punctul de vedere al lui Kant era pur epistemologic ***) *) Vezi Prefața, pp I-XII, apoi p "Îmi propun să consider teoria lui Kant în alt loc, pentru că în sensul strict al cuvântului nu este o teorie a psihologiei, ci o teorie a cunoașterii " ♦*) În prima parte a cărții mele, consider teoria lui Kant doar pentru că "a fost foarte des adusă în legătură cu teoria nativistă modernă ipoteze* (p) Sarcina mea este în principal negativă: vreau să demonstrez că "Kant nu poate fi recunoscut ca nativist" (p ; cf p) Eu însumi recunosc convenționalitatea includerii lui Kant în grupul geneticienilor și o exprim de mai multe ori: la p : "dacă considerăm teoria lui psihologic", "dacă, desigur, dorim să luăm în considerare teoria lui ■ psihologic" (p nota) Ținând cont de toate aceste împrejurări, cred că toată lumea va fi de acord cu mine că nu este deloc ciudat să îl includem pe Kant în teoria geneticienilor * ***) G Lapshin, într-o notă la Psihologia lui James (Sankt Petersburg, , p }, cu privire la chestiunea relației dintre a priori kantian și a priori psihologic, spune: "când citind Kant, se poate fi înșelat cu ușurință prin adoptarea modului său de a diseca logic elementele cunoașterii, de exemplu, Sentirea din forma intuiției spațiului și timpului, pentru ideea posibilității unei detașări reale a formei de cunoaștere a lor varietate senzuală de sentimente* Nu presupun să demontez această problemă; sunt în curs de desfășurare în a doua parte a lucrării mele și mă voi limita doar la aceeași, eu,

împreună cu Stumf și James, aș putea "să fiu înșelat atunci când citindu-l pe Kant *, dar de ce domnul Lapshin nu a menționat că Vaihinger, care l-a citit pe Kant de mai bine de de ani și a scris comentarii la lucrările sale, și Riehl și Cohen, care și-au dedicat o parte semnificativă din viața lor Biblioteca "Runivers" POLEMICĂ Mai departe prof Grot îmi reproșează că resping "necesitatea unei aplicări ample a metodei experimentale în psihologie" Nu știu cum a fost posibil să interpretez în acest fel ideea mea despre rolul experimentului în psihologie, afirmată în prefață Gândul meu, după cum mi se pare, exprimat destul de clar, se rezumă la următoarele În ultima vreme, mulți cercetători cred că în psihologia modernă nu există întrebări care ar putea fi dezvoltate fără ajutorul unor metode experimentale speciale Dimpotrivă, susțin că există multe probleme, majoritatea de natură generală, care nu pot fi rezolvate direct printr-un experiment special Printre astfel de probleme se numără problema derivatei și neproductivității spațiului Mi se pare că gândul meu este foarte simplu și clar și este o reacție împotriva prejudecății care este larg răspândită în prezent Că nu sunt singurul care afirmă așa ceva, pot demonstra prin referiri la scriitori cărora experimentul le datorează foarte mult * *) Mi se pare că în acest caz prof Grot nu a îndeplinit cea mai simplă cerință care se face fiecărui cititor și anume ca fiecare îndoială să fie interpretată în favoarea autorului Într-adevăr, potrivit Prof Grota, autorul care a scris o carte de aproape de pagini dedicată exclusiv psihologiei experimentale, a fost atât de simplist, încât, imperceptibil pentru el însuși, ar începe să nege pe o singură pagină semnificația experimentului în psihologie? Prof Grot spune că dacă aș fi făcut experimente, atunci poate că aș fi ajuns la concluzii destul de diferite Dar nu indică deloc cum a fost posibil studiul lui Kant, au fost, de asemenea, ușor înșelați Trebuie să ne gândim că aici ideea nu este doar că a fost ușor să fii înșelat când îl citești pe Kant *) De exemplu, Wundt (Phys Psych Part I, pp -): "Selbstverständlich kann auch die experimentelle Psychologie nicht auf jedc eințelne Frage experiment cil e Méthode amuenden ^Ribot (Psychologie Allemande, Introd): " II ne faudrait pas croire, que d expérience ait été appliquée a tontes les questions de la psychologie, ni même au plus grand nombre- Baldwin (Handbook of Psychology V K p), redă cuvintele lui Ribot după cum urmează: "În tot ceea ce se referă la aceste fenomene (adică în procesele spirituale superioare) căutarea experimentală a geologice este "inutilă (£ Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV pentru a realiza un astfel de experiment, cu ajutorul căruia ar fi posibil să se rezolve problema derivatei sau neproductivității extensiei *) Au făcut Stumf, James, Lipps, Bain, Lotze și alții experimente în acest domeniu? De ce prof Grot nu a menționat această circumstanță? Concret vorbind, mi-aș putea exprima gândul în felul următor Dacă aș fi vrut și aș avea ocazia, din cauza unor împrejurări de natură pur externă, să-mi decorez cartea cu niște experimente, atunci aceste experimente ar avea ca scop rezolvarea unei întrebări speciale **) și s-ar îneca în alte o mie de experimente speciale similare , din discuția căreia am ajuns la soluționarea chestiunii naturii psihologice a extensiei Este această idee într-adevăr atât de complicată și de neînțeles încât există motive să-mi reproșeze că "propriile mele observații experimentale au fost insuficiente"? La pagina prof Grot spune: "Afirmația ciudată a domnului Chelpanov despre "neconceputul absolut al extinderii fără culoare" și despre "legătura inextricabilă între ele prin natura percepțiilor de extensie și culoare", fiind în contradicție cu învățătura autoarei despre

neconceput -producerea elementelor de percepție spațială obținute prin atingere și simț muscular, de exemplu, la cei născuți orbi, pentru care obiectele extinse nu pot fi sub nicio formă colorate în culoare - această afirmație ciudată indică faptul că observațiile experimentale proprii ale autorului au fost insuficiente Să vedem ce indică această afirmație "ciudată și contradictorie"! La pagina , am o notă în nota mea că, conform învățăturilor psihologiei engleze, "Sunt o culoare strălucitoare care poate fi percepută și imaginată" Aceasta este ideea de bază a întregului geneticism și este ușor de văzut din cartea mea că toți geneticienii au spus exact acest lucru ***) *) Un experiment pe problema proiecției hiperexcentrice, propus de prof Grota, în niciun caz nu poate avea o importanță decisivă **) De exemplu, despre aplicabilitatea legii lui Weber în domeniul ochiului, sau ceva de genul ăsta ***) Pagina : "Conform lui Bain, senzațiile de lumină în sine sunt inițial lipsite de un caracter spațial" Pagină : Lipps întreabă: "Posibil Biblioteca "Runivers" POLEMICĂ Mai departe, la pagina , sunt date fragmente și indicații din teoriile unor fiziologi eminenti precum Stricker, Exner, Meinert, care vorbesc în detaliu despre separabilitatea senzației culorilor de extensie Acum întrebarea este, dacă cineva nu este de acord cu teoria general acceptată a psihologilor și fiziologilor, cum ar trebui să-și exprime dezacordul cu ei? El trebuie să ia afirmațiile adversarilor săi și să le exprime într-o formă negativă Psihologii englezi spun: "culoarea neextinsă poate fi percepută și imaginată" Afirm: "culoarea neextinsă nu poate fi imaginată și percepută" Fiziologii spun că "senzația de culori este separabilă de extensie" Afirm că "senzația de culori este inseparabilă de extensie" Deci, după părerea mea, pe care o formulez la pagina , culorile sunt de neconceput fără extensie, sau, ceea ce este la fel, "extensia (evident vizuală) este de neconceput fără culoare" Într-adevăr, după ce am spus pe de pagini că "culoarea este de neconceput fără extensie", în formula "extensia este de neconceput fără culoare" ar fi trebuit să adaug cuvântul "vizual" > ca să nu inducă în eroare cititorul și să nu-l fac Gândiți-vă că, după ce am scris o carte întreagă despre spațiu și am dedicat mai mult de de pagini în ea percepției spațiului de către nevăzători, deodată nu știu că mai există extensie fără culoare? Ideea pe care am tot argumentat-o repet de patru ori la paginile și , pe care se află tocmai formula analizată de Prof Grotom (Art : "a gândi separat culoarea de extensie " P : "Să dovedească separabilitatea culorii de extensie" "Fiziologii au vorbit în favoarea posibilității separării psihologice a culorii din două pagini de același gând nu au fost suficiente pentru a înțelege că vorbim de neconceputul extensiei vizuale fără culoare? * *) dar orice senzație tactilă sau vizuală este complet lipsită de spațialitate? și răspunde afirmativ la această întrebare Pagină tu "Culoarea este indisolubil legată de extensie (aceasta este formula de bază a geneticismului modern) " mier cu aceasta, p , , , o-i, - , , iob, etc *) Potrivit prof Grota mea de la pagina spune "despre legătura inextricabilă între ele prin natura percepției lungimii și culorii", Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV Referitor la observațiile domnului Savodnik * *) trebuie să spun că ele se bazează în mare măsură pe neînțelegeri, de care nu mă consider deloc vinovată: problema spațiului este o întrebare prea complicată pentru a fi prezentată destul de clar și ușor de înțeles Cititorul necesită o pregătire prealabilă semnificativă și familiarizare cu literatura de specialitate La pagina , Savodnik remarcă: "Scopul evident al autorului a fost să-i împace pe nativiști și pe empiriști" Domnul Savodnik se înșeală foarte

tare dacă crede că acesta a fost scopul meu Am avut scopul de a prezenta problema așa cum este Dar să formulez opiniile pe care le-am exprimat, că sunt un nativist în recunoașterea percepției directe a extensiei plane și un genetician în percepția celei de-a treia dimensiuni, este posibil doar dacă luăm abstractizarea pentru realitate și tragem o linie ascuțită între extensia plană și a treia dimensiune Subliniez (p) că din punct de vedere psihologic nu există o a treia dimensiune și că se reduce la o extensie a două dimensiuni Sper că domnul Savodnik nu presupune că vorbesc despre o astfel de extindere plană ca o scândură sau un perete Este de la sine înțeles că consider posibil să se definească extensia plană doar negativ, ca absență a profunzimii - așa cum există în concepția unei conștiințe dezvoltate Consider extensia plană în abstractizare din adâncime doar pentru că percepția extensiei plane este o funcție a aranjamentului plan al elementelor perceptive, pentru percepția adâncimii nu există nimic de acest fel Pentru a ajunge mai aproape de o idee concretă, am considerat că este necesar să introduc o distincție între profunzimea originară și adâncimea care este conștiința dezvoltată Consider că aceasta este o cerință logică necesară Nu stiu in ce masura sfatul practic al domnului Savodnik este ca trebuie sa tinem intr-o singura directie; nu înseamnă asta să sfătuim să adere la un model, din punct de vedere istoric Între timp, nu am nicăieri o astfel de expresie, dar există și aceasta: "florile și lungimea sunt prin natura lor indisolubil legate între ele" *) "Întrebările lui Philos şi Psych , nr , pp - Biblioteca "Runivers" POLEMICĂ format accidental? "Dacă G Savodnik avea dreptate, atunci un adevărat empirist ar fi trebuit să recunoască în toate modurile posibile recunoașterea fundamentelor înnăscute, care în același timp este complet *), iar natura reală a experienței ar fi complet respinsă prin toată recunoașterea experienței, cazul chiar în ziua) De ce, apropo, domnul Savodnik nu i-a reproșat eclectismului atât lui Wundt, cât și lui Goering? La pagina , autorul notei critice spune: "Întrebarea este dacă avem dreptul să împărțim acest spațiu (între cei născuți orbește) în așa fel încât extensia plană să fie conținutul direct, iar dimensiunea a treia să fie cea produs al procesării mentale " Această obiecție mi se pare ciudată și de neînțeles, pentru că nicăieri nu vorbesc cu insistență de profunzime sau de o a treia dimensiune a extensiei tactile, ci doar de extensie vizuală ***) Amestecând aceste două lucruri și atribuindu-mi o asemenea viziune (pe care aproape niciunul dintre psihologi o va apăra), domnul Savodnik îmi face o altă obiecție, care, din această cauză, este și o simplă neînțelegere Vorbesc despre necesitatea de a găsi o corelație fiziologică pentru senzația celei de-a treia dimensiuni, înțelegând în cel mai evident mod extensia vizuală, care a fost singurul lucru despre care s-a discutat vreodată în literatura psihologică Domnul Savodnik este surprins că nu văd că tocmai în sentimentul muscular trebuie să se vadă substratul pe care îl caut Da, dacă vorbim despre spațiul orbului, adică despre un astfel de spațiu, despre existența substratului căruia, se pare, nicio îndoială a apărut vreodată În consecință, obiecția domnului Savodnik că nu văd acest substrat dorit nu este altceva decât ignorano elenchi La paginile - , Savodnik spune: "Obiectiv la *) De exemplu, Wundt recunoaște fundamentele înnăscute **) De exemplu, Goering (vezi cartea mea, pp -) ***) Această neînțelegere explică remarca domnului Savodnik (p) "abia avem dreptul să vorbim despre profunzimea sentimentului tactil " În opinia sa, ar trebui să vorbim de o a treia dimensiune Întrucât ambii acești termeni sunt în mod egal potrivit pentru simțul vizual și, din moment ce vorbesc doar despre

spațiul simțului văzului, este de la sine înțeles că folosesc acești termeni permiscue Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV Poziția lui Chelpapov, subliniem în primul rând faptul că ideea de profunzime există, fără îndoială, la copii deja într-o perioadă foarte timpurie a vieții lor, când experiența lor musculo-scheletică este mai limitată decât vizuală Copilul, pe care asistenta îl poartă înainte și înapoi prin cameră, primește o serie întreagă de impresii vizuale, care, fără nicio participare din partea lui, îi pot oferi, desigur, câteva idei foarte vagi despre distanță, despre adâncime asistenta, de exemplu, se mută de la fereastră pe peretele întunecat opus Pe măsură ce este îndepărtat, patrulaterul ușor c în ochii copilului totul scade, iar puterea luminii slăbește treptat Întrebarea este, poate o astfel de modificare a mărimii vizuale, a intensității impresiei luminoase, să rămână fără niciun efect asupra percepției pur vizuale a celei de-a treia dimensiuni? Nu voi vorbi aici despre măsura în care psihologia copilului ne poate servi drept material de încredere pentru a rezolva problema existenței unei a treia dimensiuni *), ci voi atrage atenția cititorului doar asupra interpretării exemplului dat de domnul Savodnik Această interpretare nu este doar îndoielnică, ci pur și simplu falsă Domnul Savodnik nu poate vedea că în ochiul unui copil imaginile retinei vor crește și scădea fără nicio legătură cu adâncimea? Pentru ca o idee despre acesta din urmă să apară, sunt necesare experimente suplimentare **), care să arate legătura dintre distanță și creșterea și scăderea imaginilor Trebuie să ne gândim că domnul Savodnik cunoaște argumentele lui Berkeley cu privire la acest subiect, despre care vorbește la p , și mai ales învățăturile lui Mill, Bain și școala empirică în general La pagina , autorul notei spune: "Uneori se pare că domnul Chelpanov nu îndrăznește să se despartă cu totul de nativiști și le face aceste sau alte concesii De exemplu, deși el *) Cât de neîndoielnic i se pare domnului Savodnik că copilul are o concepție despre profunzime, când la p noi o întrebare?" **) Chiar și un astfel de nativist precum Hering considera că determinarea distanței absolute este produsul experienței? (Vezi cartea mea despre aceasta, pp - ,) De ce nu a acordat domnul Savodnik atenție acestei împrejurări? Biblioteca "Runivers" POLEMICĂ și atribuie o importanță decisivă în procesul de percepție a celei de-a treia dimensiuni experienței motorii-tactile, totuși, el recunoaște importanța mijloacelor auxiliare pentru această percepție în spatele unor fenomene de vedere binoculară Se pare că autorul notei nu știe exact ce este nativismul și ce este geneticismul În opinia sa, cine recunoaște rolul experienței musculo-tactile în percepția celei de-a treia dimensiuni este genetician; altfel, este nativist În mod evident, autorul notei critice nu este familiarizat cu punctele de vedere ale principalului reprezentant al teoriei genetice moderne, Wundt Până la urmă, acesta din urmă neagă și rolul experienței tactil-musculare în sensul că a fost recunoscută în școala engleză, iar acest lucru este menționat, de altfel, în cartea mea (pp -) *) Dacă da, atunci întrebarea este, cine are contradicția în acest caz, eu sau domnul Savodnik? Cu o asemenea înțelegere a relației dintre geneticism și nativism, remarca lui despre mine este de înțeles: "Dacă comparăm această remarcă, i e recunoașterea rolului de acomodare și convergență, cu ceea ce se spune puțin mai sus, unde domnul Chelpanov se exprimă cu siguranță în sensul că mișcarea nu este deloc necesară pentru perceperea profunzimii, atunci se face impresia unui fel de contradicție fatală care cântărește pe autor și nu permite să-i dea pune întrebarea clar și ferm Potrivit domnului Savodnik, așadar, se

dovedește a fi o contradicție în faptul că recunosc nevoia unui număr de momente auxiliare și, în același timp, nu recunosc nevoia de mișcare pentru percepția profunzimii G Savodnik găsește o contradicție în asta, dar știe el că Wundt, un genetician, a recunoscut și că percepția spațiului poate apărea fără mișcare? O astfel de contradicție nu-l cântărește și pe Wundt? (Vezi el, Phys Psych , p) La p , autorul notei spune: "Ni se pare că în general este vorba despre posibilitatea perceperii directe a adâncimii, iar nu despre gradul de acuratețe a acestei percepții" Mi se pare că domnul Savodnik trebuie să știe din literatură că o asemenea obiecție a fost ridicată foarte des de nativiști și *) Vezi Vorles-ul lui p , Logica B I pagina Biblioteca "Runivers" G CHELPANOV în principal de Shtumf*), pe care autorul cu greu îmi poate reproșa că îl ignor Când spun că există o adâncime nediferențiată și "o adâncime a conștiinței dezvoltate", mă refer exact la această idee Dacă, în opinia domnului Savodnik, această afirmație este o afirmație neîntemeiată, neilustrată de nimic, atunci acest lucru mi se pare ciudat după ce am spus la pp - Nu numai că nu m-am gândit să fac un lucru destul de clar, în general foarte obscur, dar am subliniat direct că în vremea noastră sunt posibile doar presupuneri care decurg logic din date mai mult sau mai puțin incontestabile Dacă, în starea actuală a științei, ar fi posibil să se ilustreze trecerea de la spațiul nediferențiat la spațiul diferențiat, aș încerca să o fac și atunci aș numi cartea mea "teorie a percepției spațiului" și nu "problemă" ", care, după părerea mea, va rămâne foarte mult timp G Savodnik mă invită să "explic exact cum s-a format reprezentarea noastră a spațiului" · Prin aceasta, domnul Savodnik, așa cum ar fi, vrea să spună că trebuie să existe date pentru rezolvarea acestei întrebări și că pur și simplu nu le-am folosit; Cred că astfel de date nu există Domnul Savodnik însuși, spune la p referitor la psihologia copilului: "Având în vedere caracterul contradictoriu al acestor observații (asupra nou-născuților), noi oricum nu le putem atribui o importanță decisivă" și mai departe, p , atunci aici ne întâlnim cu mărturii foarte contradictorii Pe baza ce date, potrivit domnului Savodnik, aș putea explica și arăta exact cum s-a format reprezentarea noastră a spațiului? În încheierea răspunsului meu adresat domnului Savodnik, consider că este necesar să subliniez că astfel de remarci nefondate precum "autorul s-a limitat doar la fraze vagi", "mai există încă multă obscuritate în întrebare și în rezoluția că dl Chelpanov dă multe arbitrare", "se observă o mare obscuritate", etc , - poate avea rațiune de a fi doar în *) Vezi lui Ursp d RV p - *· Biblioteca "Runivers" POLEMICĂ numai dacă provin dintr-o sursă foarte autorizată Altfel, cu același drept, pot reproșa recenzentului meu faptul că motivul ambiguității stă tocmai în el însuși Prin urmare, mi se pare, ar trebui evitate astfel de remarci, care sunt menite să renunțe la semnificația cărții, deoarece nu pot convinge în mod decisiv autorul de nimic și pot induce în eroare cititorul neexperimentat G Chelpanov Biblioteca "Runivers" IL În apărarea idealismului Răspuns lui B N Chicherin Stimatul B N Chicherin mi-a făcut onoarea de a supune unei critici temeinice o serie de articole ale mele despre fundamentele idealismului, plasate în carte - "Întrebări de filosofie" Le analizează în detaliu, poziție cu poziție, aproape propoziție cu propoziție, și nu lasă piatră neîntorsă în toată construcția mea Sincer, sunt pus în dificultate extremă de această critică, întrucât nu înțeleg deloc cum să stabilesc care ar trebui să fie de fapt subiectul disputei mele cu B N Chicherin Aparent, nu avem unul sau două subiecte de dispută, ci o mie de astfel de subiecte, astfel încât, dacă aș vrea să ader la metoda

lui B N Chicherin, ar trebui să scriu măcar un comentariu de subsol la articolele mele, depășindu-le de câteva ori în volum Personal îi sunt extrem de recunoscător venerabilului meu critic pentru numeroasele remarci, care mi s-au părut extrem de grele și serioase Dar dacă îndelungul meu discurs constă în propoziții fragmentare, evident contradictorii și, în plus, evident absurde, așa cum i se pare criticului meu, atunci cu greu merita un studiu atât de detaliat sau respingere La pagina , criticul meu, cu regret de înțeles, observă întunecarea completă a facultăților mele mentale, argumentând că logica fantastică a lui Schopenhauer mă face "în ciuda dovezilor să văd subiecții în mese și perne" Nu știu când și unde Schopenhauer a văzut subiecte în mese, perne sau alte obiecte; dar presupun că dacă eu Biblioteca "Runivers" ÎN APĂRAREA IDEALISMULUI dar am ajuns la asemenea halucinații deplorabile, ar fi trebuit să fiu tratat, nu respins Dacă raționamentul meu i se pare criticului meu o confuzie completă și esențial incoerentă, atunci nu pot decât să regret că și-a dat osteneala să o analizeze, cu atât mai mult cu cât îmi este destul de greu să argumentez împotriva unei asemenea aprecieri Mi se pare că sarcina oricărei critici este, în primul rând, de a înțelege gândirea adversarului, gândirea sa principală; iar într-o discuţie filozofică, concepută după un plan definit, înainte de a discuta prevederile individuale, trebuie să ne gândim şi care este esenţa, ce a vrut de fapt să demonstreze autorul, dacă şi-a susţinut planul, dacă şi-a dezvoltat consecvent gândirea Dacă nu are nici o idee generală, nici un plan, repet, nu merită să se angajeze în raționamentul său; și dacă a avut un plan, dacă a dus la îndeplinire un gând care pare demn de discuție, atunci ar trebui să fie cel puțin în termenii cei mai generali caracterizat, definit și să nu se procedeze cu noțiuni preconcepute pentru a discuta prevederile individuale în afara conexiunii cu ansamblul Altfel, riscăm inevitabil să-i atribuim autorului mult mai multe contradicții decât are de fapt și să trecem cu vederea greșelile sale reale din spatele erorilor imaginare Iată ce s-a întâmplat cu criticul meu: pot recunoaște cu ușurință că există contradicții și erori în articolele mele, pe care atât el, cât și eu le-am pierdut din vedere; dar mai stiu sigur ca nu contin mare lucru din ceea ce imi atribuie el, nevrand sa aflu ce anume am vrut sa demonstrez Poate că eu însumi sunt de vină aici, pentru că nu am reușit să fiu suficient de clar Dacă într-o zi trebuie să-mi revizuiesc articolele, voi încerca să profit de toate instrucțiunile respectatului B N Chicherin Pe de altă parte, înainte de a răspunde la acele puncte ale criticii sale care mi se par deosebit de importante, voi încerca în câteva cuvinte să fac ceea ce el nu a făcut - să stabilesc punctele principale ale raționamentului meu și planul pe care l-am urmat eu Filosofia se străduiește pentru un sistem de cunoștințe întregi și, prin urmare, subiectul său este principiile de bază ale tuturor cunoștințelor și principiile fundamentale Biblioteca "Runivers" KN S TRUBETSKOY nya începutul existenței Principalul început al oricărei cunoștințe, al oricărei științe este, în primul rând, mintea însăși, însuși gândul prin care cunoaștem sau înțelegem lucrurile Prin urmare, principala întrebare a filozofiei poate fi problema relației minții cunoscătoare cu lucrurile sau cu ființa sau, dimpotrivă, relația dintre ființa însăși cu mintea În ce condiție poate fi rațiunea adevăratul început al adevăratei cunoașteri a ceea ce este? logice în care înțelegem ființe Au aceste categorii doar o necesitate subiectiv-logică pentru înțelegerea noastră, sau au o necesitate universală și necondiționată pentru tot ceea ce există? BN Chicherin se referă în mod

absolut la rezultatele speculațiilor abstracte și a cunoașterii experimentale a naturii Indiferent cât de departe s-ar extinde cunoștințele noastre despre fenomene, nu ne putem gândi la ele altfel decât în categoriile noastre logice: în timp și spațiu nemărginit, fenomenele sunt interconectate prin necesitatea necondiționată a consecințelor cauzale și se supun legilor matematice În întregul tărâm al cognoscibilului, așa cum a spus pe bună dreptate respectatul meu critic, "legile logicii sunt legile purei necesități" sau "legile minții umane sunt împreună legile lumii exterioare" Dacă noțiunea noastră despre această necesitate ar fi o iluzie, "nu am putea nici să cunoaștem lumea obiectivă vizibilă, nici să acționăm în ea"; nu am putut "prevaza eclipsele de soare și să găsim planete invizibile pe baza unor calcule pur logice" Deci, tărâmul logicii este la fel de universal ca și universul Dar asta nu este suficient: ea posedă o universalitate de un ordin și mai înalt, căci chiar și abstrasă din datele experienței senzoriale, de exemplu, în abstracțiile matematicii superioare, gândirea logică ne apare cu toate semnele necesității sale necondiționate și universale: însăși capacitatea de abstractizare ne indică faptul că gândirea nu este legată de timp și spațiu, nu este legată de senzualitate, pentru că altfel nu ar putea, ridicându-se deasupra ei, să cunoască fenomenele prin analiza logică și sinteza percepțiilor lor Indiferent de orice teorie psihologică referitoare la originea cunoașterii, ideea logică a ființei, gândirea logică, ni se pare universală în sine în toate categoriile sale; nu o putem gândi altfel decât ca universală: altfel ar înceta să mai fie logică în ochii noștri Dar oare această idee este adevărată, adică ea și, odată cu ea, rațiunea noastră pură, au o certitudine absolută? Aceasta, evident, nu este o întrebare inactivă Și chiar dacă suntem siguri dinainte de un răspuns afirmativ, nu putem Biblioteca "Runivers" ÎN APĂRAREA IDEALISMULUI a evita studiul problemei cunoașterii cuprinse în ea, cu soluția căreia se leagă întreaga construcție a metafizicii În primul rând, este necesar să înțelegem însuși sensul întrebării: dacă ființa este complet epuizată de ideea ei logică, dacă este absolut identică cu ea și acoperită de ea, atunci, desigur, întrebarea se rezolvă singură: logica ideea de a fi este, în acest caz, forma ei absolută, așa cum ar fi, care nu diferă în nimic de ființa sa și, prin urmare, are în sine temelia certitudinii sale necondiționate Prin urmare, în primul rând, este necesar să ne gândim dacă ideea logică a ființei este suficientă pentru sine și acoperă, epuizează deplinătatea acestei ființe? Cred că nu Și, prin urmare, așa cum am încercat să arăt, transformăm o astfel de idee într-o falsă abstracție atunci când o afirmăm ca autosuficientă: o astfel de abstracție contrazice atât cunoașterea noastră experimentală a realității, cât și ipotezele de bază ale gândirii noastre, ceea ce presupune, în primul rând, , o minte gânditoare, iar în -Al doilea - ceva de genul, oh ce crede el ÎN A doua parte a raționamentului meu provoacă cel mai mare număr de obiecții din partea criticului meu Dacă în prima parte m-a atacat în numele realismului, atunci iată că ia partea raționalismului, deși este gata să recunoască împreună eu că "ideea nu acoperă existentul" Îl înțeleg greșit pe Hegel, îl critic greșit, eu însumi iau punctul de vedere al lui Hegel, în vădită contradicție cu propriile mele poziții și, în același timp, accept punctul de vedere al adversarilor lui Hegel, ignorând obiecțiile împotriva lor, cunoscute de mine, prezentat de mine mai devreme un critic Voi încerca să fiu cât se poate de scurt Cititorul vede cât de greu este să răspunzi la atâtea acuzații Mai mult, acestea sunt doar cele mai importante dintre ele, la care mă voi

limita Îl înțeleg greșit pe Hegel, pentru că îi recunosc ideea despre existent sau "ideea absolută" ca un concept abstract, abstracție ipostaziată, în timp ce la Hegel însuși se poate găsi un protest împotriva unei astfel de acuzații, întrucât în "Ideea" sa recunoaște sinteza "conceptului subiectiv (abstract)" cu "obiectiv" ( ) Dar raz Ge Biblioteca "Runivers" KY S TRUBETSKOY gel nu recunoaște existentul în afara conceptului și identifică absolut ființa cu conceptul, atunci cum ar putea el să admită că un astfel de concept, sau, dacă vrei, o astfel de "idee" este doar o abstractizare subiectivă? Protestul lui Hegel nu este nicidecum obligatoriu pentru noi Dacă aflăm că ceea ce este în plinătatea sa nu este acoperit de nicio idee, că este în însăși identitatea sa cu el diferit de sine, atunci trebuie să recunoaștem ca o falsă abstractizare acea doctrină care ia ideea de a fi ca ființă absolută B N Chicherin recunoaște împreună cu mine că "pe lângă ființa imaginabilă, există și ființa senzuală, care se deosebește de prima prin individualitatea sa concretă" El este destul de gata să admită că "o ființă reală este ceva mai mult decât o simplă posibilitate imaginabilă și nu este epuizată de niciun concept, așa cum nu este epuizată de nicio reprezentare" ( ) Cum crede, deci, B N Chicherin, să justifice o doctrină care recunoaște lumea reală ca fiind dezvoltarea unei idei (adică o ființă imaginabilă) și o construiește într-un mod dialectic? El propune să permită o modificare a filosofiei lui Hegel și să recunoască faptul că lumea materială nu este un moment în dezvoltarea unei idei, ci un element independent al existenței lumii ( ) Dar aș dori să știu ce va mai rămâne din gândul de bază, prețuit al lui Hegel, cu o astfel de "corecție" încât, ca și petecul evanghelic din țesătură nealbită, îi va sfâșie întreaga construcție pur dialectică? Nu este un astfel de element material independent un corp prea greu pentru pânza dialectică a lui Hegel? Adevărat, B N Chicherin subliniază că materia existentă independent servește ca material pentru realizarea unei idei ( ) În opinia sa, însăși logica lui Hegel indică necesitatea unui astfel de "material", deoarece dacă ideea este definită ca "viață", atunci "în dezvoltarea categoriei conceptului, definiția vieții este precedată de definiții ale mecanismului și chimiei, care sunt înțelese ca expresii ale unui concept obiectiv " De aici B N trage concluzia, "că dacă precedă logic, atunci trebuie să precedă și în realitate (?) Prin urmare, realizarea unei idei sub formă de viață presupune existența reală a forțelor mecanice și chimice care îi servesc drept material sub forma vieții" (ibid) Biblioteca "Runivers" ÎN APĂRAREA IDEALISMULUI Dar dacă "mecanismul", "chimia", "organismul" sunt într-adevăr definiții pur logice, care se obțin prin dezvoltarea "categoriei conceptului", atunci cu siguranță nu văd nevoia de a recunoaște natura ca un "element" independent "; rămâne un moment în dezvoltarea "ființei gândibile", care este postulat de "ideea" însăși Și dacă presupunem că natura este un "element", un început care este asumat de conceptele noastre, și nu postulat de acestea, dacă presupunem că "pe lângă conceptele abstracte există ființe și lucruri concrete individuale care constituie subiectul a percepției senzoriale, dar nu poate fi dedusă logic" (^) - atunci orice încercare de a construi natura din concepte pure va trebui să fie recunoscută ca șmecherie dialectică: derivând a priori din "categoria de concept" definițiile chimiei, mecanismului sau organism, care nu poate fi cuprins în el, dialecticianul face exact același truc pe care îl fac profesorii de magie naturală când scot panglici și batiste dintr-o pălărie goală Criticul meu îmi remarcă cu severitate că motivul nu este o pălărie ( ); dar nu vorbesc despre rațiune, ci despre abuzul sofistic

al dialecticii, care este condamnat de rațiune *) Dacă ființa este o idee absolută, atunci trebuie să admitem, împreună cu Hegel, că această idee (ca ființă absolută) pune natura (ca ființă relativă): în acest caz, natura trebuie dedusă, împreună cu Hegel, din idee Dacă, totuși, recunoaștem, împreună cu B N Chicherin, că lumea care apare, deși servește ca întruchipare a Ideei, dar conține *) Să luăm unul din o sută de exemple pentru noroc - § din Enciclopedie, unde Hegel deduce "Mecanism" din categoria obiectului: numai în măsura în care este postulat din exterior (adică este determinat din exterior)) Ca unitate a diferenței, obiectul este așadar ceva compus: este un agregat, iar acțiunea lui asupra celuilalt rămâne o relație externă, mai degrabă un mecanism molar Obiectele rămân în această relație și dependență la fel de independente, rezistente și exterioare unele față de altele - Deja aici, pentru orice minte obișnuită cu analiza logică, înlocuirea sistematică a reprezentărilor concrete și a conceptelor de mecanică sub categoriile abstracte ale logicii este evidentă, datorită care se obţine toată aparenţa deducţiei care în esenţă nu este şi nu poate fi Vezi mai ales următoarele §§ Biblioteca "Runivers" SIO KN S TRUBETSKOY un element independent care nu este postulat de Idee, ci presupus de aceasta (ca material), atunci trebuie să schimbăm fundamental punctul de vedere al lui Hegel: Ideea nu mai este pentru noi ființă absolută, din care derivă ființa relativă Întrucât presupune un element diferit de el însuși, element care nu este reductibil la momentul dezvoltării sale și nu se deduce logic din acesta, trebuie să se arate cum se raportează la acest element Este necesar să recunoaștem un principiu super-relativ, absolut, care justifică o astfel de relație, adică un astfel de principiu care stă deasupra fenomenului și deasupra ideii și le fundamentează pe amândouă De aici două concluzii esențiale: în primul rând, ideea nu acoperă prin ea însăși nu numai ființa relativă, care apare, ci și ființa absolută, suprarelativă; iar în al doilea rând, însăşi ideea logică presupune o fiinţă absolută prin care sunt întemeiate Ambele concluzii sunt respinse de criticul meu; ambele mi se par destul de inevitabile Al doilea dintre ele este esențial pentru întreaga teorie a cunoașterii, pentru filosofia logicii Noțiunea de "gând fără temei și irelevant" - das reine voraussetzungslose Denken - se dovedește a fi o falsă abstractizare care contrazice realitatea și ea însăși se dezintegrează în contradicții interne Aceasta este ceea ce am vrut să demonstrez în critica mea asupra lui Hegel, elucidând presupoziția transcendentală interioară a gândirii logice ca atare Rațiunea noastră presupune în mod direct ființe, iar activitatea ei pare ilogică dacă negăm această presupoziție internă, transcendentală VI B N Chicherin este necondiționat negativ cu privire la critica mea la adresa raționalismului pur Susțin că conceptele noastre sunt dublu relative, fiind condiționate atât de mintea prin care sunt gândite, cât și de subiectul la care se referă Această relativitate a conceptelor determină sensul conceptelor și legătura lor foarte logică între ele, de exemplu, legătura conceptelor generice cu concepte specifice Prin urmare, dacă luăm conceptele drept ceva irelevant, afirmăm-le abstract, noi Biblioteca "Runivers" ÎN APĂRAREA IDEALISMULUI suntem inevitabil atrași într-o rețea de contradicții atât cu logica, cât și cu realitatea, așa cum a subliniat Aristotel Conceptele pot afecta lucrurile, deoarece gândim în "astfel de concepte despre proprietățile generale și relațiile ființelor; dar nu trebuie să "ipostatizăm predicate", adică să transformăm predicatul într-un subiect; iar dacă facem acest lucru condiționat, luând în considerare unele proprietăți generale sau relaţii ale lucrurilor în sine, abstrase de altele, atunci

nu trebuie să uităm de condiţionalitatea unei asemenea abstracţii şi să nu transformăm conceptele abstracte într-un fel de idei absolute sau esenţe originale - greşeală din care Platon ne dă un exemplu clasic Nu m-am gândit să neg semnificația logică a conceptelor abstracte sau să mă îndoiesc de posibilitatea utilizării lor logice: dimpotrivă, am insistat doar că trebuie să ne amintim sensul lor logic și corelarea lor pentru a nu cădea într-o dialectică sofistică Pot, de exemplu, să folosesc fără nicio contradicție conceptul abstract de "ființă" sau conceptul de "om", iar B N Chicherin se referă în zadar la algebră și geometrie pentru a mă convinge de posibilitatea unei aplicări logice a conceptelor de "valoare" și "triunghi" Unde am negat-o? Dar din faptul că trebuie să-mi conectez logic conceptele, nu rezultă că nu pot să le folosesc contrar logicii Astfel, de exemplu, în termeni generici ne putem gândi destul de obiectiv la anumite caractere definite comune multor specii Dar dacă, împreună cu Platon, recunoaștem ideile generice și specifice ca ceva irelativ, existent despre sine, nu numai că vom depăși limitele utilizării logice a conceptelor, uitând de relativitatea lor, dar vom intra în contradicție atât cu logica si cu realitatea Contradicția cu realitatea constă în faptul că ideile generale sunt opuse lucrurilor individuale, neacoperându-le conținutul și excluzându-l astfel în abstractitatea lor; contradicția cu logica constă în faptul că conceptele generice, afirmate fără a ține seama, exclude relația logică cu conceptele de specie, între timp, ca și pe de fapt nu există gen fără specii Din punct de vedere pur logic, nu există nicio contradicție în faptul că Biblioteca "Runivers" KN S TRUBETSKOY concepte noi, fiind doar o generalizare a anumitor proprietăţi inerente totalităţii acestor tipuri, nu conţin conţinutul special al acestor tipuri sau trăsături specifice ale obiectelor individuale: "omul", ca concept, nu este orice persoană reală, "triunghi" ", ca concept general, nu există nici dreptunghiular, nici oblic, etc Dar dacă ipostazizăm aceste concepte și le luăm ca idei absolut autosuficiente fără a ține cont de alte concepte, vom rupe involuntar legătura lor logică, conectând concepte generale cu unele anume Hegel însuși protestează împotriva ipostazei, a izolării abstracte a conceptelor separate, a definițiilor separate ale ființei El arată cum orice astfel de definiție abstractă, acceptată fără nicio atenție, este descompusă în contradicții interne El vede pe bună dreptate eroarea tuturor sistemelor filozofice în astfel de definiții abstracte, unilaterale, a ceea ce este, acolo unde formele sale separate, aspectele sale separate sunt luate pentru cele mai absolute Dar acest lucru nu l-a împiedicat pe Hegel să facă aceeași greșeală: el nu a ipostazat concepte separate, ci conceptul ca atare, pe care l-a numit idee A ipostatizat logica, pe care a confundat-o cu ontologia sau metafizica Rezultatul a fost o contradicție cu realitatea și cu logica însăși, care a fost înlocuită de dialectică, care a încercat să derive conținutul concret al conceptelor din înseși conceptele B N Chicherin susține că în "Religie și știință" a sa infirmat critica lui Trendelenburg la adresa dialecticii de stânga a lui Hegel; dar chiar dacă admitem că a infirmat teoria logică a acestui filosof, el nu s-a referit la analiza sa pur logică a întregii sofisme individuale din care este construită dialectica lui Hegel Această analiză nu poate fi infirmată; ea poate fi doar completată, căci, fără vreun Trendelenburg, putem fi convinși a priori că este posibil să obținem completitudinea definițiilor concrete ale ființelor din definițiile sale cele mai abstracte numai prin sofism sistematic, adică prin introducerea unor concepte concrete și înlocuirea lor în locul unor definiții mai abstracte Ca din conceptul

de "triunghi" este imposibil să derivăm conceptul de triunghi dreptunghic și toate teoremele aferente acestuia, ca și din conceptul de "che" Biblioteca "Runivers" VT APARAREA IDEALISMULUI Este imposibil de dedus caracteristicile uneia sau altei rase umane sau, în general, este imposibil să deducem specii (ca să nu mai vorbim de indivizi) din conceptul generic, deci este imposibil să deducem diverse specii sau forme de ființă din definiția generală a fiinţelor ca "idei" Volumul conceptelor este invers proporțional cu conținutul lor; acest conținut poate fi presupus în concepte abstracte, așa cum, de exemplu, oamenii sunt presupus în conceptul de "om", dar nu este în niciun caz presupus de concepte, așa cum este cazul lui Hegel Dar, deși negând în acest fel posibilitatea unei dialectici pur raționale, negând posibilitatea unei gândiri nefondate, irelevante, presupunând din sine toate definițiile a ceea ce există, am admis, totuși, că definițiile sale universale, constituind conținutul general al gândirea noastră, categoriile universale, constituind căile înţelegerii noastre exist, - pot fi deduse de noi a priori din relaţia de bază a gândirii la presupusul ei subiect, la obiectul ei Nu poate fi altfel, deoarece în individul, cele mai generale concepte sau metode ale înțelegerii noastre, se reflectă atitudinile spiritului nostru gânditor În acest sens, sunt gata să admit posibilitatea unei "deducții raționale" a categoriilor Dar o asemenea deducție dovedește nu că gândirea însăși pune ființele în toate determinările lor, ci doar că se referă la ea în toate categoriile sale, o presupune, este justificată prin ea Aici se află o nouă problemă sau, mai precis, o nouă formulare a problemei cunoașterii: cu ce este relația gândirii ființa, cum și prin ce se întemeiază? B N Chicherin, analizându-mi poziția că "un gând logic este un gând justificat", îmi reproșează că nu fac distincția între o bază reală și una logică Fiecare concluzie corectă are o bază logică în premisele ei, fiecare adevăr matematic evident de la sine are una logică: o bază în legile rațiunii; în opinia criticului meu, gândirea poate, într-o serie întreagă de operaţii ei, să se mulţumească cu o singură bază logică, recurgând la o bază reală doar în sfera pur empiric, în care se priveşte faptele experienţei Dar cum să gândim relația dintre logic și real? - aceasta este întrebarea Biblioteca "Runivers" KN S TRUBETSKOY Pentru Hegel, întrebarea a fost rezolvată simplu: Logosul pur sau Ideea logică absolută pune tot ce există, pune totul real și, prin urmare, dintr-un astfel de punct de vedere, de fapt, nu se poate vorbi de nicio bază reală a gândirii care este diferit de cel logic; Din punctul de vedere al lui Hegel, cea mai senzuală ființă este un moment al dezvoltării unei idei, pe care ea însăși o pune și o "sublatează": "Ceea ce este rezonabil este real, iar ceea ce este real este rezonabil"*) Dimpotrivă, din punctul de vedere al unor realiști, gândirea logică în sensul ei universal independent este complet negata, transformându-se doar într-o urmă psihologică, călcată în minte de repetarea anumitor evenimente reale Între acest Scylla și Charybdis, stimatul meu critic ocupă o poziție de mijloc: el acceptă lumea reală în sensul celui mai pur realism, ca un element cu totul original al ființei, care nu este "necesar? idee, gândire sau vreun subiect, ci doar "subsumat" categoriilor a priori de gândire - în esență, într-un mod pur extern, printr-un fel de catalogare mecanică Dar dacă lumea reală este un astfel de "element" care nu este postulat de gândire, ci este cunoscut de acesta ca fiind dat, atunci ar trebui să se arate temeiurile relației lor Dacă rațiunea noastră cunoaște realitatea pozitivă atât din punct de vedere logic, cât și empiric, atunci este necesar să indicăm baza generală a tuturor cunoașterii,

atât logice, cât și empirice Este ceea ce am încercat să fac, arătând că gândirea logică însăși este justificată prin raportul său imanent cu ființa, ceea ce ne explică aplicabilitatea universală a categoriilor sale, obiectivitatea metodelor sale de înțelegere VIL Respectatul meu critic refuză absolut să înțeleagă sensul poziției mele cu privire la baza transcendentală a gândirii logice Îmi reproșează o contradicție directă: în primul articol am subliniat că tot ceea ce apare, ca atare, este condiționat de subiect, în al doilea - că *) Philos, d Rechts (SW VIII) și Encyklop § Biblioteca "Runivers" ÎN APĂRAREA IDEALISMULUI gândul însuși este condiționat de relația sa imanentă cu ființe Sincer să fiu, nu văd aici nicio contradicție, cu atât mai mult cu cât, atunci când îmi pun întrebarea despre natura intrinsecă a ființei absolute, o definesc în sensul de idealism, adică ca un subiect B N spune că, "purtat de dorința mea de a găsi o bază reală pentru gândire", "recunosc ca fiind "singurul lucru care este opus gândirii" și se referă la paginile , și ale articolelor mele (Metode Ideal) Sincer să fiu, o referință atât de certă m-a cufundat într-o jenă considerabilă: cum aș putea permite exprimarea unui astfel de gând! Din fericire, la paginile și nu am găsit o astfel de expresie, dar la pagina am citit exact invers: arătând că gândul, abstract opus ființei, se transformă într-o "fantomă estompată a realității", am remarcat "greșeala dintre acei critici Hegel, care, la fel ca Schelling, s-au opus în mod abstract idealului și începutului real, ideii și ființei reale: căci la fel de greșit au plecat de la abstracție, luând ideea abstractă drept ceva absolut și opunându-i transcendentului "existent" ", ca "lucru în sine", gândire absolut irațională, străină și exterioară" (Osnov Id ,) În încheierea celui de-al doilea articol, recunosc direct principiul care fundamentează gândirea noastră ca "consubstanțială" cu ea, deși diferită de aceasta, originală în absolutitatea sa (p) Și în următoarele trei articole, vorbesc pe larg despre ceea ce trebuie înțeles prin ființă absolută Astfel, în acest caz, B N Chicherin nu numai că îmi denatura gândul, ci chiar mă citează mai mult decât inexact - într-o asemenea măsură poziţia pe care o ocup i se pare străină şi de neînţeles! El este nedumerit, de ce să caute fundamentele gândirii, din moment ce are un fundament logic în sine, și de ce să caute fundamentele cunoașterii experimentale, întrucât ea ne este dată în percepțiile noastre reale? De ce să căutați un nou factor de cunoaștere, în afară de sentimente și gânduri, sau o nouă definiție a ființei, în afară de un fenomen sensibil și de o idee imaginabilă? În realismul său raționalist, apreciatul meu critic crede că "sentimentele noastre exterioare sunt tocmai esența exteriorității tocmai pentru că ne dau un sentiment a ceea ce este în afara noastră" ( ), iar "ființa exterioară se supune pur și simplu legilor logice" Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" KN S, TRUBETSKOY pentru că nu poate fi altfel" ( ) Știu foarte bine că acest lucru este necesar și că nu poate fi altfel Dar de ce este acest lucru necesar, de ce să fie așa - aceasta este întreaga întrebare pe care B N Chicherin vrea să o ignore: "Trebuie să existe ceva la care categoriile să se aplice O astfel de ființă ne este deja dată de însăși existența gândirii; categoriile sunt propriile definiții și, prin urmare, pe deplin aplicabile acestuia Dacă, din motive necunoscute nouă, se cere și ceva ce există în afara gândirii, atunci ne este dat de simțurile exterioare: ele ne dezvăluie o ființă concretă, senzuală și individuală, care nu este acoperită de un principiu pur logic De ce este nevoie de altceva? Și în special, de ce este nevoie de un al treilea mod de a cunoaște? (Metode ale idealismului, p) Da, dacă numai

atunci, că fenomenul și ideea nu se acoperă reciproc și, în această măsură, par a fi forme de ființă relative, condiționate, sugerând o bază comună într-o ființă absolută, super-relativă Ca super-relativ și absolut, poate fi conștient de noi doar dacă este imanent în spiritul nostru Evident, ea nu este acoperită de niciun sentiment și de niciun gând, fiind la baza ambelor, și ne poate fi dat doar în relația directă a spiritului nostru cu acesta, relație a cărei temelie stă în absolutul însuși Conexiunea noastră interioară, solidaritatea noastră cu plinătatea ființei, este ceva pre-experimentat și ceva nepremeditat, adică ceva care este presupus necondiționat de experiența noastră și de gândirea noastră înainte de a fi înțeles în mod conștient de aceasta Aceasta este o dată a priori a conștiinței și cunoașterii noastre, care este subiectul încrederii noastre, al recunoașterii sau al credinței noastre inconștiente interioare: credem în realitatea ființei, în realitatea necondiționată a lumii, a ființelor reale din afara mea înainte de mine suntem capabili să justificăm filozofic această credință, să stabilim să-i turnăm subiectul adevărat sau chiar să-l recunoaștem drept credință, adică ca o certitudine în existent, anticipând orice reflectare a minții B , N Chicherin îmi reproșează misticismul și faptul că, deznădăjduind de cunoaștere, ca și Jacobi, caut mântuirea în filosofia credinței, recunoscând credința inexplicabilă ca izvor de cunoaștere În același timp, însă, pleacă complet Biblioteca "Runivers" ÎN APĂRAREA IDEALISMULUI fără să acorde atenție celui de-al patrulea articol al meu, consacrat Criticii idealismului mistic Demonstrând că credința în ființe, recunoașterea lor pozitivă, constă în relația imanentă a spiritului nostru cu totalitatea ființelor și constituie condiția transcendentală a cunoașterii noastre, mă străduiesc totuși să arăt că o astfel de credință, în sine complet inconștientă și inexplicabilă, nu numai că nu poate servi ca sursă autosuficientă de cunoaștere, dar, în afară de activitatea minții, este incapabil să-și determine subiectul, conținutul la care se referă; nu are puterea de a se recunoaște sau de a se justifica și, în dezvoltarea sa unilaterală, exclusivă, așa cum o găsim la unii mistici, duce la autonegarea - la nirvana, în care toată ființa dispare Astfel, B N Chicherin nu poate spune în niciun caz că urmez o credință inexplicabilă: iar dacă încerc să aflu elementul credinței în procesele noastre cognitive, înseamnă doar că mă străduiesc să o recunosc De fapt, dacă vreunul dintre noi, fără critică filozofică și fără nicio îndoială, se predă unei credințe inexplicabile, adică inconștiente, este B N Chicherin, care crede că sentimentele exterioare prin ele însele îi dau o percepție reală a adevăratei ființe - crede atât de mult încât recunoaște spațiul și timpul ca atribute ale Absolutului și consideră forma unei mingi de biliard ca fiind o realitate necondiționată El crede în toate acestea "pur și simplu pentru că nu poate fi altfel", adică, ignorând întrebarea critică a bazei certitudinii noastre și luând drept cunoaștere ceea ce este în esență o presupunere inconștientă a cunoașterii, uneori generalizată destul de incorect de noi Aceasta, mi se pare, este greșeala realismului ca doctrină filozofică: ea constă nu în recunoașterea unei realități exterioare diferite de noi, ci în faptul că nu ne dăm seama cuvenită de baza pe care recunoaștem ea, drept urmare confundăm foarte ușor realitatea necondiționată cu realitatea relativă și înțelegem greșit realitatea însăși în raport cu spiritul nostru Cum să înțelegem o astfel de relație? Dacă nu punem piciorul pe terenul empirismului pur, rămânem cu o alegere între două propoziții: fie trebuie să acceptăm cu Hegel că Gândul sau Ideea, fiind

absolută, este ea însăși Biblioteca "Runivers" KN S TRUBETSKOY tot ceea ce este, în toate determinările sale, se postulează și că, în consecință, el pune și întreaga realitate exterioară - sau trebuie să admitem că gândirea, care nu acoperă o asemenea realitate, presupune ea însăși o ființă absolută: fiind justificată prin raportul ei imanent cu acesta, ea poate înțelege obiectiv și în categoriile lor și acea ființă relativă, care este condiționată de absolut și este pusă de acesta, ca "celălalt" ei B N Chicherin nu recunoaște niciunul dintre aceste două puncte de vedere, ezitând între ambele: încercând să îmbine dogmatismul raționalist al dreptei hegeliene cu realismul materialist al stângii hegeliene, admite posibilitatea unei construcții pur logice, a priori, a existenței merge fără presupuneri și, în același timp, recunoaște materia ca un fel de "substanță în sine", ca o realitate necondiționată, indiferent de spirit În ciuda doctrinei "cauzei finale" (adică, în esență, aceeași "idee"), pe care o găsim în alte lucrări ale lui B N Chicherin, nu vedem că aceste două momente ale viziunii sale asupra lumii sunt împăcate organic între voi Lumea reală este pur superficial adusă sub scheme logice, adesea prin compromisuri Dar dacă nu este un moment în dezvoltarea Ideei, atunci cum se poate construi din ea? Și întrucât este un element de a fi independent de ea, un element originar de a fi, atunci cum se poate deduce din ideea de a fi plinătatea determinărilor eró prin deducție pur logică a priori, indiferent de orice date pozitive din care gândul este trimis? VII Să luăm în considerare ce argumente demonstrează posibilitatea raționalismului pur, absolut liber de orice presupunere Părintele noii filozofii, Descartes a fost primul care a încercat să construiască o doctrină speculativă pe principii pur raționale și să găsească baza oricărei certitudini rezonabile În acest scop, a apelat la conștiința de sine: "Gândesc, deci sunt", cogito, ergo sum - aceasta este o propoziție absolut sigură, de nerefuzat de orice scepticism și capabilă să servească drept bază pentru o filozofie pur rațională Aparent, aceasta este o propunere pur logică, străină Biblioteca "Runivers" ÎN APĂRAREA IDEALISMULUI orice presupuneri, iar criticul meu respectat se referă la ea pentru a respinge opinia mea cu privire la fundamentul real al gândirii "Gândesc, deci sunt" - aceasta este baza pe care/după B N Chicherin, se poate ridica "o întreagă lume pur logică a conceptelor"; între timp, aceasta este o propoziție pur rațională: "reprezintă o concluzie absolut corectă, care, totuși, nu are nicio bază în nicio ființă exterioară" (-) B N așteaptă de la mine obiecția că "conștiința de sine a minții este imposibilă fără a fi opusă acesteia" (ib) Dar, deși o astfel de obiecție nu este în niciun caz atât de slabă pe cât crede stimatul meu critic, aveam să răspund cu totul diferit Am vrut să remarc în primul rând că propoziția "Gândesc, deci sunt" nu este deloc o concluzie Pentru a o recunoaște ca atare, este necesar, potrivit lui Hegel, "să cunoaștem natura unei inferențe, cu excepția faptului că cuvântul ergo ("deci") apare în ea Dar în acest caz, întreabă filozoful, unde este termenul mediu (médius terminus)? Dar pentru concluzie, un astfel de termen este mai esențial decât cuvântul "în consecință" (Encyklop §) Aici Hegel se referă la însuși Descartes, care neagă direct că ar trebui să deducem existența din gândire prin inferență Descartes recunoaște că suntem conștienți de noi înșine ca ființe gânditoare nu prin intermediul unui silogism, ci prin intermediul "un concept primar" (primitiva quaedam notio quae ex nullo syllogismo concluditur) Dacă cogito ergo sum ar fi concluzia unui silogism, care ar fi prima premisă a acestuia? "Tot ceea ce gândește există (illud omne quod cogitât, est sive existit)? Dar această ultimă

propoziție este la rândul ei dedusă din prima: "Gândesc, deci sunt" *) Hegel adaugă că nici Cogito, ergo sum nu poate fi numit "imediat, inferență"; căci "o asemenea formă de prisos" înseamnă doar o combinaţie nemediată de diverse definiţii Deci, celebra propoziție a lui Descartes nu este o inferență - până la admiterea corectă a doi gânditori care au deja *) Descartes, Respons -ad II Obiect de Methodo IV, ep I, Hegel, Ency-Idop § Biblioteca "Runivers" KN S TRUBETSKOY nu se poate în niciun fel să fie bănuit de raționalism insuficient de consistent Nu cred să deduc din aceasta că această propoziție are o bază "într-o ființă exterioară" Din faptul că ființa noastră nu este dedusă din gândirea noastră, nu rezultă încă că ea îi este exterioară: gândirea nu presupune , ci presupune existența noastră care ne fundamentează gândirea, deși nu este acoperită de ea Astfel, în conștiința de sine nu găsesc o instanță negativă împotriva concepției mele, ci, dimpotrivă, confirmarea ei; subiectul meu, ființa mea nu este un gând sau un concept al unui gând, la fel cum nu este un simplu sensibil stare, sau un simplu obiect al unei percepții sensibile Este ceva care este presupus de gândire și simțire și este recunoscut nu prin raționament logic, ci prin certitudine imediată Este posibil ca această încredere să nu fie gândită de către noi, s-ar putea să nu fim conștienți de ceea ce ne oferă și de cât de important este rolul ei în conștiința noastră de sine, în conștiința noastră Există gânditori care nu recunosc deloc că existența unui subiect real al unei astfel de gândiri decurge logic din faptul de a gândi: dacă B N Chicherin afirmă că "deoarece gândirea este reală, atunci subiectul este real" ( ), atunci ei gândește cu propriile lor Pe de altă parte, întrucât gândirea este ideală, subiectul pe care îl propune este doar un gând, o idee și nu o realitate Sunt gata să recunosc că se înșală, dar mi se pare că nici respectatul meu critic nu are dreptate, luând "subiectul real" al gândirii drept ceva pe care se bazează în mod logic, care poate fi dedus din el prin intermediul inferența, între timp, ca sarcină, critica filozofică constă în primul rând în analiza gândirii logice, în analiza conștiinței de sine și elucidarea presupunerilor acesteia Din faptul că gândirea noastră presupune un motiv, nu rezultă deloc că nu este logică; nu ar fi logic dacă în însuși fundamentul ei nu ar fi pozitiv dacă ar fi o relație fără referenți; nu ar fi logic dacă *nu ar presupune fiinţe cu certitudine absolută: în acest caz cogito ergo sum nu ar avea nici un sens Oricum ar fi, criticul meu nu poate spune asta Biblioteca "Runivers" ÎN APĂRAREA IDEALISMULUI Am pus în contrast gândirea cu subiectul ei real, deși recunosc că una nu o acoperă pe cealaltă: gândirea îmi mărturisește că sunt, dar nu îmi arată încă deodată ce sunt Realitatea interioară a sinelui meu, care îmi fundamentează toate procesele mentale, toată conștiința mea, este pentru mine tipul oricărei existențe reale, primul tip de ființă reală: cum se poate să caut să susțin adevărul conștiinței de sine? prin intermediul unui fel de "ființă exterioară"? Dar merg mult mai departe: recunoscând că nu ne limităm la o singură conștiință de sine, la o singură percepție a realității noastre interioare, ci suntem și conștienți de realitatea altor ființe din afara noastră, realitatea lumii exterioare care ne apare , am încercat să arăt că o astfel de conștiință a realității exterioare nouă are aceeași rădăcină cu încrederea noastră în ființa noastră interioară Dacă realismul naiv deduce realitatea lumii aparente direct din percepția ei, dacă raționalismul filosofic încearcă a o o să deducă realitatea dintr-o Idee pură, atunci, cred, ființa reală este ceva mai mult decât ceea ce percepem și gândim Acolo unde nu vrem să ne limităm la o singură

certitudine imediată inexplicabilă, tot nu coborâm la ea prin inferențe, ne urcăm la ea analizând experiența și gândirea noastră în ipotezele lor de bază Nu ne limităm la perceperea directă a fenomenelor; supunem astfel de percepții unor prelucrări logice, le comparăm cu rezultatele experienței generalizate logic, gândim în mod obiectiv fenomenele din categoriile minții noastre, stabilind între ele o legătură logică universală și necesară Dar cum, de ce, în această înțelegere obiectivă a fenomenelor, găsim o garanție în realitatea lor? Într-un control experimental? Dar ce este experiența și care este garanția necondiționată a certitudinii logice a experienței, care ea însăși este doar obiectivarea percepțiilor? Fundamentul oricărei certitudini logice să stea în evidența de sine; acest lucru nu elimină încă întrebarea dacă astfel de dovezi nu sunt o simplă iluzie și, dacă nu, cum putem vreodată să vedem cu rațiunea noastră, să o înțelegem sau să o cunoaștem? Biblioteca "Runivers" KN , TRUBETSKOY ce e real? Ni se arată răspunsurile la aceste întrebări - în conștiința noastră de sine, în unitatea interioară a cunoscătorului și a cunoscutului, fără de care cunoașterea logică și pozitivă este de neconceput: în conștiința de sine vedem care este relația gândirii cu realitatea, şi suntem convinşi că gândirea, ca atare, cu absolut prin certitudine presupune fiinţe, presupune o realitate consubstanţială cu ea Nu există altă bază pentru certitudinea rațiunii și nu poate exista Realitatea altor ființe din afara noastră constituie convingerea noastră la fel de profundă și sigură ca realitatea propriei noastre ființe și constituie rădăcina certitudinii noastre în existența unei lumi exterioare Realitatea acestei lumi nu poate fi redusă la nimic sentimentul nostru, nici gândului nostru, deoarece recunoaștem că lumea există pentru ea însăși, incluzându-ne pe noi în sistemul ei universal Cum poate fi dat gândurilor și sentimentelor noastre, care sunt diferite de ele? Pentru a răspunde la această întrebare, trebuie să recunoaștem corelația transcendentală a ființelor cu spiritul nostru, adică recunoaștem unitatea absolută imanentă a ființei, solidaritatea ei interioară cu spiritul nostru, anticipând experiența noastră personală și conștiința de sine Analiza presupunerilor transcendentale ale gândirii noastre logice pregătește această concluzie, care mi se pare concluzia firească a idealismului Dar pentru criticul meu această poziție este și o surpriză Doar m-a atacat, crezând că mă opun gand si realitate Acum mă atacă pentru că nu recunosc "lucruri-în-sine" sau "substanțe-în-sine", absolut străine de spirit, și consider că toată realitatea este spirituală în temeiul sau originea ei absolută Afirm că orice realitate originară este înțeleasă de noi prin analogie cu a noastră și că chiar și psihologic conceptul de ființă, într-o conștiință nedezvoltată, precede conceptul de lucru De aici, B N Chicherin a dedus că văd subiecte reale în mese și perne, acuzație din care aș putea trage concluzia că criticul meu vede în ele realități originale În ceea ce mă priveşte, văd în ele, în primul rând, forme sensibile, a căror realitate obiectivă este compusă din acţiunea a foarte multe cauze, din Biblioteca "Runivers" ÎN APĂRAREA IDEALISMULUI agregate ale unui set infinit de elemente materiale Nu împărtășesc părerile sălbaticului sau ale copilului, care personifică adesea lucruri neînsuflețite Nici măcar nu sunt un susținător al monadologiei lui Leibniz, care vedea în fiecare monad un subiect absolut Dar o asemenea doctrină mi se pare totuși o eroare mai mică decât acel realism care percepe forma absolută a ființei în forma senzuală a unei mingi de biliard După cum am avut deja ocazia să observ, aceasta nu înseamnă în niciun caz că neg existența materiei sau că reduc toate fenomenele la reprezentările sau

percepțiile subiective ale sensibilității mele individuale În lumea reală, care ne apare în timp și spațiu, văd phae-nomenon bene fundatum, adică într-adevăr - fenomen fundamentat Dar din faptul că materia este sensibilă și, ca formă sensibilă, există independent de sensibilitatea mea individuală; din faptul că fenomenele lumii materiale, indiferent de o astfel de sensibilitate individuală, există obiectiv în timp și spațiu și sunt determinate de legi logice; În fine, din faptul că realitatea care fundamentează aceste fenomene, dar nu este epuizată de ele, pare a fi corelativă cu ființa noastră conștientă interioară, cu subiectul nostru - concluzionez că nu este ceva absolut exterior și opus acestuia, în alte situații cuvinte - concluzionez că orice realitate este fundamental omogenă cu realitatea subiectului meu Prin urmare, fiecare formă corporală, în măsura în care are o individualitate independentă, fiecare obiect, în măsura în care are o realitate reală independentă de sensibilitate, trebuie să fie considerată de noi ca subiect-obiect Mesele și pernele pot avea evident doar o individualitate imaginară Dar dacă, de exemplu, atribuim o realitate metafizică elementelor individuale ale materiei din care sunt compuse, trebuie inevitabil să vedem în ele nu simple obiecte, ci subiecte-obiecte, adică un fel de relative-monade sau centre individuale efective unite în interacțiunea lor de un subiect central de ordin superior Altfel, nu înțeleg deloc ce trebuie înțeles prin conceptul de individualitate Biblioteca "Runivers" KN S TRUBETSKOY B N Chicherin însuși admite că lumea materială servește drept material pentru implementarea Ideei Dar ce mediază între el și un astfel de material? La urma urmei, chiar și Platon, care și-a exprimat primul o astfel de viziune, și-a dat seama că un material mort nu poate realiza Ideea de la sine și că pentru perceperea Ideei este nevoie de un suflet într-un astfel de material Lumea trebuie să fie o ființă animată pentru a se ridica fără sărituri de la cele mai joase forme de existență materială la organisme conștiente conștiente, la om cu mintea sa cunoaștere Lumea trebuie să fie deja o astfel de ființă pentru ca orice formă sensibilă să existe în ea, orice formă corporală în general, pentru că corpurile însele sunt forme sensibile Prin urmare, pentru a demonstra animația lumii corporale, nu trebuie să apelăm la teleologia privată, de exemplu, la luarea în considerare a structurii utile a organismelor și la o dispută cu privire la semnificația acestei oportunități Nu ar trebui să căutăm excepții de la fizică în organisme sau să le vedem ca un fel de materie parazită aleatorie Așa cum am afirmat în ultimul meu articol (Osnov Id p), "în însăși uniformitatea și necesitatea universală a legilor mecanice se află cea mai înaltă dovadă a universalității principiului teleologic - acel principiu logic care determină fenomenele" Dându-și seama, prin analiza experienței noastre, că lumea este un fenomen, că corpurile sunt fenomene, și nu "lucruri în sine", vedem în însăși existența corpurilor, în însăși realitatea fenomenului, în însăși universalitatea a timpului și a spațiului, dovadă incontestabilă în favoarea existenței unui universal subiectul unui astfel de fenomen, subiectul care fundamentează atât toate formele particulare ale lumii care apare, cât și realitatea tuturor subiectelor-obiecte relative care sunt unite în aceasta; fundamentează toți centrii relativi ai organizației mondiale în interacțiunea și corelarea și subordonarea lor complexe Dar un subiect atât de universal al procesului lumii, subiectul timpului și al spațiului, încă nu ni se pare absolut; în plinătatea manifestării, mintea noastră nu găsește plinătatea ființei În mișcarea progresivă a evoluției lumii, observăm dezvăluirea treptată a potențialităților

ființei; într-o continuă Biblioteca "Runivers" ÎN APĂRAREA IDEALISMULUI în schimbarea constantă a fenomenelor, în fluxul timpului în care "totul se mișcă și nimic nu rămâne" și în deșertul nemărginit al spațiului universal, vedem o formă vizuală de a fi incomplet, fracționat și trecător, realizând eternitatea doar în continuă schimbare și infinit în întindere goală Ființa sensibilă, ca atare, este recunoscută de noi ca relativă și condiționată în toate relațiile și formele ei, în timp și spațiu, în succesiunea și coexistența fenomenelor sale Mintea noastră se ridică deasupra acestor relații, care determină lumea, și consideră necesitatea lor obiectivă și universală El crede că totalitatea acestor relații în conceptele sau ideile sale universale, iar aceste concepte, în necesitatea și universalitatea lor ideală, sunt pentru noi forme logice obiective și definiții ale formelor logice existente ale conexiunii lumii, acea unitate în care trebuie gândiți și înțelegeți universul, ca un întreg coerent și regulat Această unitate totală, concepebilă logic de noi în raport cu existentul, în legătura generală a tuturor categoriilor diferite, a tuturor modurilor logic posibile de înțelegere a existentului, determină lumea reală pe care o cunoaștem; se realizează treptat în formele sale specifice, în genurile și speciile sale; iar în ultima etapă a procesului lumii, ea este recunoscută în mintea umană, fiind scopul ultim al lumii și începutul ei absolut, plenitudinea ființei, care fundamentează toate potențialitățile ființei relative și determină, unește și satisface minte umană, om ѣchesky sentiment și voință Acest Început Absolut este definit ca fiind, despre sine, pentru sine și pentru orice altceva; conținând în sine potențialul celuilalt al său, este ceea ce pune lumea ca celălalt al ei, fundamentând unitatea ei interioară în multitudinea ei concretă care apare Acesta este, credem noi, fundamentul idealismului concret în formula sa cea mai generală și abstractă Un astfel de idealism nu neagă realitatea reală care ne apare, ci dă cheia explicației sale filozofice Această realitate nu este o reprezentare subiectivă a unui subiect individual, întrucât lumea fenomenelor existente în timp și Biblioteca "Runivers" KN S TRUBETSKOY spațiu, există una și aceeași lume obiectivă pentru toți ființe care se află în ea și o percep sub formele sensibilității universale Dar nefiind o reprezentare a unui subiect empiric, fenomenul nu este un simplu vis al subiectului universal al procesului lumii, adică sufletul lumii Fiecare fenomen este în mod necesar conceput de noi ca o relație și este postulat de noi în raport cu cauzele sale, presupunând totalitatea a ceea ce este corelat; acest set imaginabil de relații, această unitate logică a ființei diverse, este ceea ce ne face să înțelegem universul ca un tot coerent, supus legilor necesare Ființa care apare ne obligă cu o necesitate necondiționată să presupunem o ființă imaginabilă Dar nu ne oprim nici la aceasta: dacă lumea fenomenelor este o dezvăluire și o întruchipare consecventă a existentului, gândită de noi în ideea sa, atunci această lume totuși nu ar trebui considerată ca o construcție logică, ca rezultat al sinelui - dezvoltarea ideii Deasupra fenomenului și deasupra Ideei se află acea Existență unică, care fundamentează atât lumea senzuală, cât și cea ideală în relația lor Ca absolut, ea determină prin ea însăși subiectul procesului mondial, care dezvăluie treptat în sine potențialul acestei ființe, ridicându-se la conștiința ei și întruparea concretă din ce în ce mai completă Și fundamentează totalitatea propriilor definiții și relații, propria Idee, acel Logos prin care universul este diferențiat și organizat Această Ființă atot-unică, care este realizată în atot-membrii și concepută în conceptele noastre formale, nu este epuizată

nici de un fenomen, nici de o idee, ci fundamentarea totul de la sine, este definită în învățătura idealismului ca un Spirit absolut, care conţine baza celuilalt al său şi relaţia sa cu acest Celălalt Astfel, idealismul concret îmbrățișează și fundamentează întregul adevăr relativ al realismului În mod evident, adevărurile științei nu sunt și nu pot fi subminate de acest lucru, contrar părerii respectatului meu critic Disputele metafizicienilor nu o privesc deloc, iar ea nu poate interveni in ele ca parte interesata, atata timp cat nu incalca fenomenele reale pe care le studiaza si legile pe care le descopera Pe partea ei, știința nu cere Biblioteca "Runivers" ÎN APĂRAREA IDEALISMULUI Se pare că într-o anumită parte a realității care apare (de exemplu, în corpuri) metafizica vede "lucrurile în sine"; în plus, în domeniul empirismului pur, exclude o astfel de concepție și mărturisește astfel în favoarea idealismului Dar nu vreau să repet ceea ce am spus Răspunsul meu la B N Chicherin era deja prea lung Sunt conștient că nu am avut timp să epuizez toate obiecțiile respectatului meu critic Am vrut în primul rând să clarific ideea principală a raționamentului meu, pe care nu o înțelege prea bine; cum mi-ar placea Am vrut să apăr această idee de atacurile lui și să rămân convins că apăr o doctrină idealistă În articolele mele nu am reușit să fiu suficient de clar; criticul meu nu a vrut să fie suficient de obiectiv, atribuindu-mi multe lucruri pe care nu m-am gândit să afirm Îmi pare foarte rău că în toate cele mai importante puncte ale disputei noastre nu pot recunoaște că sunt zguduit; de multe ori mi s-a părut că proiectilele distructive ale adversarului meu lovesc fortificațiile altora, pe care nu le apăream deloc Aș prefera ca el să mă facă, dacă nu să mă retrag, atunci să fac câțiva pași înainte Să-mi depun armele înaintea convingerii, să corectez greșelile după instrucțiunile unui profesor profund respectat, de care știința rusă este pe bună dreptate mândră, aș considera că este o onoare și un câștig și nu aș persista în erori dacă mi-ar fi evidente Carte S N Trubetskoy Biblioteca "Runivers" CRITICA SI BIBLIOGRAFIE Recenzie de cărți Oswald Külpe, Prof, an der Universitāt Würzburg Einlei-tung in die Philosophy Leipzig, HirzeL S "Introducere în filosofie" a fost scrisă de un tânăr profesor de la Würzburg, student al lui Wundt, care și-a făcut o reputație ca psiholog talentat și promițător cu prima sa lucrare: Grundriss der Psychologie auf experimenteller Grund-lage dargestellt (Leipzig,) ' Faptul că prof Kulpe nu numai că a scris "Introducerea" chiar în primul an al profesorului său independent, ci și-a publicat și principalele sale opinii filozofice, pe de o parte, i-a "surprins" pe cei care sunt obișnuiți să privească "Introducerea" ca pe un rezultat profesoral pentru mulți ani de muncă în discipline filosofice separate *), și, pe de altă parte, i-a interesat și încântat pe cei care erau apropiați de interesele institutului de psihologie din Leipzig și cărora le era clar că între profesorul Wundt și asistentul său Külpe , judecând după Schema Psihologiei Experimentale, ar trebui să existe o discordie filozofică și psihologică semnificativă Acum Külpe a vorbit El are o viziune independentă asupra sarcinilor și sistemului filosofiei, asupra obiectului psihologiei, asupra sferei de aplicare a teoriei cunoașterii, asupra sarcinii eticii Simpatiile sale filozofice, vorbind în general *) Prof Paulsen și-a publicat atât de populară "Introducere" în al -lea an de profesor, și Leipts prof L Strümpel - Einleitung in die Philosophie von Standpunkte der Geschichte der Philosophie (Leipzig,) - la Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE mai mult, ei tind mai mult către tinerii oameni de știință germani, numiți de Wundt "empirişti puri", "realişti empiric", decât spre neo-kantianismul lui

Wundt, deși Külpe spune în monografia sa: "Das Ich und die Aussenwelt", că este un susținător al "einer Philosophie ohne Beiname" Să notăm, în termenii cei mai generali, esența "Introducerii", precum și acele puncte în care autorul nu este de acord cu profesorul său Wundt Dorind să ofere în opera sa o orientare preliminară, dar completă în formarea și esența filosofiei, care este sarcina oricărei "Introduceri", Külper examinează în cap conceptul și distribuția filosofiei, în a -a - discipline filosofice generale și speciale, în a -a - direcții metafizice, epistemologice și etice, în a -a - ridică și rezolvă problema sarcinilor și sistemului filosofiei Al doilea și al treilea capitol constituie conținutul principal al cărții (pp -), dar centrul de greutate al eseului, ideea sa principală, se află în micul capitol al IV-lea Doar pe baza unei examinări detaliate a disciplinelor și tendințelor filosofice individuale, profesorul Külpe reușește să-și fundamenteze predarea despre sarcinile și esența filozofiei Dacă ne uităm înapoi la trecutul filosofiei, vom vedea că toate definițiile conceptului ei ne spun nu atât despre ce a fost filosofia, cât despre ce ar trebui să fie ea, în opinia unui sau aceluia gânditor Definițiile binecunoscute ale filosofiei sunt ca programele pentru anumite sisteme filozofice: sunt generalizări de succes ale intențiilor filosofilor individuali și nu încercări de a prezenta esența atemporală a filosofiei într-o formulă atotcuprinzătoare Luarea în considerare a disciplinelor și tendințelor filosofice individuale îl conduce pe Külpe la convingerea că este imposibil să se dea o definiție unică, universal recunoscută, a esenței filozofiei, dacă luăm în considerare compoziția istorică (That-bestand) a acestei științe Orice definiție va fi fie prea largă, fie prea restrânsă Dificultatea nu constă în stabilirea genusului proximunfa (filosofie-știință), ci în differentia specifica, deoarece filosofia nu diferă de științele individuale nici în materie, nici în metode În plus, domeniul de aplicare al disciplinelor filozofice este tranzitorie și schimbătoare Pe Biblioteca Runiverse RECENZIE carte INAINTE DE; prin urmare, să abandonăm definiția conceptului de filozofie și ceea ce a fost, este și, probabil, va fi în filosofie pentru totdeauna clar, trebuie exprimat printr-o indicație simplă de divizare (divizivă Bestimmung) Astfel, filosofia are trei sarcini distincte În primul rând, dezvoltă o viziune asupra lumii atotcuprinzătoare și integrală; aceasta este sarcina metafizicii În al doilea rând, investighează condițiile generale ale științei; în acest sens, filosofia este știință (Wissenschafts-lehre) În al treilea rând, pregătește apariția de noi științe și direcții științifice separate Această a treia sarcină explică de ce domeniul de aplicare al disciplinelor filosofice s-a schimbat constant și se schimbă Dacă suntem de acord cu faptul că "disciplinele filozofice sunt eterogene în sarcinile lor și instabile în domeniul de aplicare, atunci trebuie să renunțăm involuntar o dată pentru totdeauna la crearea unui "sistem" de filozofie, adică o clasificare atotcuprinzătoare a acesteia Noțiuni de bază Această viziune asupra filosofiei este fundamental în contradicție cu învățătura lui Wundt, dezvoltată în System der Philosophie Dar acesta nu este singurul punct de diferență dintre Wundt și Külpe Vorbind despre teoria cunoașterii, Külpe transferă doctrina formării cunoașterii către psihologie În domeniul psihologiei, el consideră necesar să admită substratul fiziologic al fenomenelor mentale, pe care îl exprimă în definirea obiectului, psihologia, considerând-o pe Erlebnisse ca atare, în timp ce Wundt reprezintă Erfahrung, un concept pur psihologic O diferență se remarcă și în opiniile despre materialism În doctrina relației dintre suflet și trup, Wundt, așa cum este bine

cunoscut, stă din punct de vedere monist; Külpe este un susținător al dualismului Wundt a creat doctrina cauzalității mentale; Külpe contestă necesitatea acesteia Wundt apără voluntarismul în psihologie și dezvoltă teoria actualității; Külpe apără egalitatea intelectualismului și necesitatea logică a substanței spirituale Külpe nu neagă semnificația neo-kantianismului, dar cu toate acestea se înclină mai mult spre partea "empiriştilor" Părerile lui Külpe și ale altor "realişti empirici" l-au determinat pe Wundt să-și apere și să-și dezvolte convingerile În articolele sale polemice "Psychic Causality și "Psycho Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE paralelism fizic" (Philos Studien, B io n i), "Definiția psihologiei" (ibid , B i H ï), "Despre realismul naiv și critic" (ibid , B H), Wundt expune în mod viu slăbiciunile adversarilor săi și explică propria sa viziune asupra lumii K Zantsevici Gustave LeBon Psihologia mulțimilor Paris, Le Bon nu este primul cercetător în psihologia mulțimilor În lucrările lui Michelet și, mai ales, ale lui Taine, găsim toate datele pentru studiul așa-zisei "psihologie colectivă" Nu cu mult timp în urmă, psihologul francez Tarde și omul de știință italian Siguelet, cu privire la chestiunea crimei mulțimii, ne-au oferit două monografii serios prelucrate, unde caracterul dublu al subordonării cerebrale și al sociabilității pasionale a mulțimii a fost studiat cu remarcabil completitudine Concluziile lui Le Bon nu sunt deosebit de diferite de cele ale colegilor săi Autorul își împarte cartea în trei părți: în prima studiază sufletul mulțimii (l'âme des foules); în al doilea, el analizează opiniile și convingerile ei; în ultima parte el oferă o clasificare a diferitelor tipuri de mulțimi Mulțimea, conform lui Le Bon, este o acumulare de indivizi separați, a căror personalitate conștientă dispare, iar sentimentele și ideile sunt direcționate către un punct specific Astfel, mulțimea se supune legii unității cerebrale, Individul își pierde "Eul" în mulțime; unele dintre trăsăturile sale mentale se pierd, altele, dimpotrivă, ajung într-o stare anormală; rațiunea sa critică este înlocuită cu sugestia externă și se remarcă iritația sistemului nervos și tensiunea exagerată a sentimentelor "Indivizii care alcătuiesc mulțimea", spune Le Bon, "au multe în comun cu ființele aparținând formelor inferioare de evoluție, cum ar fi femeile, copiii și sălbaticii" Din punct de vedere mental, mulțimea este inferioară individului izolat Toate motivele pentru aceasta, fenomenele sunt evazive Și acest lucru este de înțeles, deoarece fenomenele inconștiente joacă un rol enorm în activitatea minții Viața conștientă a intelectului este mult mai slabă decât inconștientul, care este greu de investigat și rămâne adesea evaziv pentru cel mai priceput observator Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE Sufletul unei mulțimi, al unei rase, al unui popor este creat în principal din aceste elemente inconștiente, evazive, și de aceea membrii unei anumite rase se aseamănă între ei, și numai elemente conștiente, ca roade ale educației sau al amestecării rasiale , slăbește sau distruge această asemănare Oamenii cu o dezvoltare mentală opusă au adesea aceleași instincte, aceleași pasiuni, aceleași sentimente Și aceste trăsături inconștiente ale caracterului sunt grupate împreună în formarea unei mulțimi, în timp ce calitățile mentale personale sunt ascunse Eterogenul dispare în omogen, iar inconștientul preia conștientul Cu toate acestea, Le Bon indică trei motive care determină diferența dintre mulțime și fiecare dintre unitățile individuale care o alcătuiesc În primul rând, individul dobândește în mulțime, grație numărului de oameni din jurul său, un sentiment de putere irezistibilă, iar acest sentiment îi permite să-și

dea frâu liber instinctelor, în timp ce singur ar fi trebuit să le îmblânzească El nu trebuie să-i reprime, nici pentru că mulțimea este anonimă - prin urmare, ea și el nu sunt răspunzători În al doilea rând, fiecare act, fiecare sentiment al mulțimii este atât de contagios, încât individul își sacrifică adesea interesele personale intereselor colectivului Al treilea și cel mai important motiv este sugestia Pentru a înțelege acest fenomen, este necesar să amintim ultimele descoperiri din domeniul fiziologiei Se știe că sub influența sugestiei o persoană își poate pierde cunoștința "eu"-ului său și poate comite acte contrare caracterului său Un individ care a fost într-o mulțime de ceva timp începe să simtă aceeași eclipsă în care un medium este hipnotizat Activitatea vitală a creierului său este paralizată; își pierde complet independența, voința; el este sclavul mulțimii, așa cum mediumul este sclavul hipnotizatorului Aceasta este starea mentală a mulțimii Autoarea își analizează apoi sentimentele, moralitatea și credințele Mulțimea nu se ceartă; este greu să pătrunzi idei; îndoiala și incertitudinea îi sunt necunoscute, doar sentimentele puternice și extreme îi sunt cunoscute, iar simpatia ei se transformă rapid în adorație, iar antipatia în răutate și ură Mulțimii nu-i place dezbaterile, acceptă totul sau neagă totul Rasă, tradiții, timp, instituții politice și sociale, educație și Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE educația sunt factorii care formează credințele mulțimii Ca naționalist și evoluționist, Le Bon atribuie primul loc rasei și timpului și observă că educația poate schimba o persoană, îi poate influența caracterul într-o direcție sau alta Dar, pe lângă acești factori, există și alții: formule verbale cunoscute, iluzie, experiență și imaginație Puterea formulelor verbale este strâns legată de imaginile pe care le evocă, de exemplu, steagul, patria, binele comun, umanitatea etc Influența iluziilor asupra mulțimii a fost întotdeauna enormă Fie religioase, filozofice sau sociale, iluziile au înflorit întotdeauna pe pământ Singurul mijloc de a distruge iluziile și de a introduce, ca să spunem așa, adevărul în sufletul mulțimii, este experiența, dar acest lucru este posibil doar cu repetare frecventă Le Bon neagă influența rațiunii asupra mulțimii Dimpotrivă, influența imaginației este enormă Orice fenomen, orice aventură este capabilă să evoce imagini puternice în imaginația mulțimii, sub influența cărora este pregătită pentru tot felul de acțiuni Puterea cuceritorilor și a statelor se bazează pe imaginația mulțimii, pe imaginația popoarelor Instigatorii sau liderii joacă un rol important în viața mulțimii O mulțime nu poate exista fără un lider Voința instigatorului servește drept bază principală care controlează acțiunile mulțimii Instigatorii înșiși sunt hipnotizați de o idee; rareori sunt oameni de gândire, dar oameni de acțiune întotdeauna Instinctul de autoconservare este absent în ele; asta explică fenomenul că nu le este frică de pericol Scopul instigatorilor este de a crea credință în mulțime, în primul rând, încredere în ei, apoi în scopul, ideea, întreprinderea lor Exemplul personal și prestigiul instigatorilor și conducătorilor sunt foarte importante pentru influența lor asupra mulțimii În ultima parte a lucrării sale, Le Bon ne oferă o clasificare a mulțimii Mulțimea este: i) anonimă (mulțimea străzii) și) neanonim (proces cu juriu, ședințe parlamentare etc); este de asemenea împărțit i) în secte (religioase, politice etc),) caste (militare, muncitori etc) și h) moșii (burgheze, țărănești etc) Autorul studiază apoi crima mulțimii și procesul cu juriu O gloată poate fi criminală din punct de vedere juridic, dar nu din punct de vedere psihologic, întrucât toate acțiunile sale sunt inconștiente,

Jury Le Bon, în ' * Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE opusul lui Siegel și, într-o oarecare măsură, Tarde, apără, dar nu vreau să-și recunoască puterea morală, ci pentru că vede în el un produs al timpului, pe care timpul îl va distruge - treptat, fără violență ascuțită Deciziile juriului nu depind niciodată de dezvoltarea psihică a acestuia din urmă; componenţa juriului nu are nicio influenţă asupra verdictului Ca toate mulțimile, jurații sunt mai mult influențați de sentimente decât de rațiune Adunările parlamentare, precum mulțimea electorală, diferă puțin de mulțimea anonimă obișnuită În concluzie, Le Bon exprimă ideea că viața fiecărui popor merge întotdeauna pe o anumită cale: de la barbarie, oamenii trec la civilizație, urmărind un ideal; dar de îndată ce acest ideal își pierde puterea, oamenii slăbesc treptat și dispar treptat din arena istorică Osip Lurie Raoul Pietet - Ét et d e critique du materialisme et du spiritualisme par la physique experimentale vol , p George Geneve În septembrie , chimistul Ostwald a acționat ca un critic sever al așa-zisului materialism științific În toamna anului la Geneva, un alt reprezentant marcant al științelor naturii, prof În aceeași direcție a mers și Raoul Pictet, al cărui "laborator de frig" este renumit în întreaga lume În fața noastră se află acum cartea lui, care este, parcă, un sistem de filozofie naturală a unui venerabil fizician Numele autorului și titlul ispititor sunt, desigur, capabile să trezească cel mai viu interes În cea mai mare parte, în construirea uneia sau alteia viziuni asupra lumii, vocea decisivă aparține teoriei cunoașterii Cu cât mintea pătrunde mai adânc în dependența cunoașterii de cunoscător, cu atât mai insuportabile îi par toate încercările de a deduce subiectul din obiect și este forțat să adere la una sau la alta varietate de înțelegere idealistă a lumii Raoul Pictet înclină spre spiritualism, indiferent de orice considerente epistemologice Ca fizician, îi este greu să renunțe la realitatea exteriorului Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE lumea (spațiul și materia), iar toate dovezile ei sunt de natură științifică obiectivă În consecință, în lista lucrărilor folosite de autor, filozofii lumii sunt aproape complet absenți Secțiunea A (Études philosophiques) este ocupată exclusiv cu lucrările lui Kavyiiye, a cărui cunoștință personală de lungă durată pare să fi avut o influență puternică asupra opiniilor lui R Pictet Dar în secțiunile B și C (Théories relatives à la constitution de la matière și Théorie mécanique de la chaleur) găsim numele Euler, La-place, Carnot, Biot, Clausius, Helmholtz^a, Herz și alți fizicieni și matematicieni Aici s-a refugiat și Kant, nu ca autor al Criticii rațiunii pure, ci ca creatorul (împreună cu Lapiace) al celebrei ipoteze cosmologice Această ignoranță (ni se pare destul de neintenționată) a filozofiei și metafizicii conferă cărții un interes deosebit; Având în vedere faptul că autorul își construiește viziunea asupra lumii pe astfel de date, pe care le stăpânește perfect, cititorului i se oferă posibilitatea de a judeca cât de competentă este fizica experimentală în rezolvarea întrebării: materialism sau spiritualism? • Pe lângă interesul direct pentru subiect, autorul în cercetarea sa a fost ghidat și de un scop pur "didactic" (p) El ar dori să risipească acel pesimism sumbru la care inevitabil duce teoria mecanică în generalizarea ei la om și la viața sa spirituală Trebuie să rezolvăm odată pentru totdeauna dilema fundamentală: este omul liber sau nu? Mișcările și acțiunile lui depind numai de condițiile fizice și chimice sau există o forță primară specială, autodeterminată, în însăși voința omului? Toată "activitatea noastră activă", toată "moralitatea și psihologia" depind de rezolvarea acestei probleme Dacă nu există nimic în lume decât materie în mișcare,

întrebarea este abolită de la sine Dar este lumea într-adevăr așa cum o înfățișează teoria mecanică? Nons aimons par instinct à faire de la nature morte ( ) Pentru simplitate, ne-am grăbit să expulzăm forța din univers și încercăm să explicăm totul prin împingeri de particule materiale Trebuie să ne ferim de această tendință excesivă pentru simplitate La urma urmei, anticii s-au înșelat forțând planetele să se rotească pe cele mai simple orbite - cercuri! Desigur, teoria push Biblioteca "Runivers" RECENZIE de cărţi (théorie des chocs) sau teoria cinetică este mai simplă decât teoria dinamică, permițând o "forță" puțin înțeleasă Dar care dintre cele două teorii explică cel mai bine realitatea? La această întrebare se poate răspunde doar prin fapte Așadar, rămânând tot timpul pe baza științelor experimentale, "fără a apela nici la metafizică, nici la teologie", să vedem dacă este adevărat că nu există loc pentru forță în univers și dacă "atracția noastră instinctivă față de natura morte" este justificat? Acesta este programul de cercetare conturat de savantul de la Geneva A enumera tot felul de mișcări care există în natură și a stabili cauzele lor înseamnă, cu alte cuvinte, a trece în revistă și a analiza faptele de bază ale unui număr de științe Aceasta este ceea ce face autorul, iar definiția sa largă a "fizicii experimentale" include fizica propriu-zisă, chimia și toată biologia Să trecem acum la prezentarea gândirii lui Pictet Înainte de a căuta cauzele mișcării, este necesar să identificăm ceea ce se mișcă Considerarea consecventă a corpurilor conduce toată diversitatea lor la două tipuri de materie în mișcare: materie grea și eter Primul este imediat disponibil percepției noastre, datorită inerției sale palpabile; inerția eterului este prea mică și, prin urmare, nu poate fi detectată de simțurile noastre Asumarea eterului este o dogmă științifică (dogme scientifique), bazată pe o serie întreagă de observații și silogisme În afară de materia grea (formată din atomi) și eter, analiza nu poate descoperi nicio altă entitate reală (entité réelle) în natură Acum este rândul cauzelor mișcării, "entitățile raționale" (entité logique) Dorința de a le găsi se bazează pe un "instinct intelectual" special inerent minții umane ( ) Observația interioară ne arată că toate acțiunile noastre au o cauză și un scop Transferăm acest fapt al conștiinței de sine în lumea exterioară și stabilim o lege necondiționată a cauzalității Desigur, acesta este cel mai pur antropomorfism; dar faptele o justifică şi o legitimează "Credința în existența reală a unei cauze* este confirmată în fiecare minut cu uimitor Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE evident, și de aceea este necesar să recunoaștem că între organizarea noastră spirituală și lumea exterioară există, parcă, o unitate de plan, un fel de paralelism - Ei bine, ce zici de goluri? Da, ele există! "Dar omul este conștient că nici o singură observație nu este capabilă să ne dea măcar un indiciu al scopurilor urmărite de natură; refuzăm să rezolvăm această problemă, dar în adâncul sufletului rămâne ascunsă o dorință nesatisfăcută "Gândul nostru, întors spre cer, plin de poezie nesfârșită, contemplă acele regiuni necunoscute de unde, dacă credem poeților, ne zboară bucuriile, tristețile, speranțele; iar mintea noastră se apleacă în fața vălului negru care ne ascunde orizontul: nu vom ști niciodată sensul lucrurilor" ( ) Respingând astfel, deși fără tragere de inimă, întrebarea "de ce", să ne întoarcem la mișcarea în natură și să vedem "cum", "din ce motiv" se produce Gravitația universală, gravitația, coeziunea, afinitatea chimică - toate aceste cauze se reduc, în cele din urmă, la atracție Acesta din urmă, în funcție de scară, primește TÔ sau alt nume "Materialismul pur", care a alungat forța din univers, urmărește să explice atracția,

această acțiune "aparentă" la distanță, prin intermediul vibrațiilor unui mediu intermediar Aceasta este binecunoscuta presupunere a lui Lesage În marea dilemă: forța sau imboldul - materialismul se alătură decisiv cu a doua soluție, iar din punctul de vedere al științei exacte declară forța care acționează la distanță "absurd monstruos" Dar, potrivit lui Pictet, toate încercările de a reduce atracția față de mișcarea eterului duc inevitabil la absurd Dacă acceptăm ipoteza lui Lesage, atunci se dovedește că greutatea corpului depinde de forma sa, iar gravitația pământului se modifică periodic, în funcție de locul în care se află pământul pe orbită Capitolele XIII, XIV, XV sunt consacrate unei analize amănunțite a acestei ipoteze "carteziane", care, în final, este recunoscută de autor ca fiind complet insuportabilă Toate calculele referitoare la acest subiect sunt colectate sub forma unei anexe la sfârșitul cărții Așadar, Raoul Pictet, fără nicio ezitare, ia partea "newtonianismului", recunoscând acea atracție (orice ar fi Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE era scara ei) nu este o "aparentă", ci o acțiune reală la distanță Și aceasta este puterea În știința modernă există, de altfel, un astfel de concept care redă în forță dreptul deplin de cetățenie Nenumărate fapte dovedesc existența "potențialului" Când o anumită cantitate de mișcare a dispărut dintr-un sistem dat și nu putem indica locația lui, spunem că a trecut într-un potențial Potențialul se poate transforma din nou în mișcare Nefiind o mișcare, ea reprezintă o posibilitate ascunsă de mișcare Transformarea potențialului în "forță vie" nu este altceva decât crearea unei anumite cantități de mișcare Matematic, ea este exprimată prin diferența dintre forțele vii, dar valoarea sa absolută eludează complet observația Poate fi imaginat ca un rezervor imens (p), a cărui capacitate ne este complet necunoscută În general, trebuie admis că în limbajul științific modern nu există un termen mai ciudat și mai obscur (p o) Deci, potențialul este o astfel de cauză a mișcării, care nu este în sine o mișcare El ne introduce în tărâmul misterios al cauzelor nemateriale; puterea, cauza primara (primus), spiritul - oricare dintre aceste nume poate fi dat potentialului Înființarea sa distruge acea teorie materialistă care încearcă să explice totul prin mișcarea actuală a materiei Suntem forțați să recunoaștem o forță care acționează asupra materiei din regiunea necunoscutului, o forță ca o reflectare a unei alte lumi incognoscibile, pentru a cărei definiție nu avem nici concepte, nici cuvinte (Hipposhtaye) p După ce a terminat cu lumea anorganică și după ce a arătat insuficiența materialismului pur pentru a explica mișcarea materiei moarte, Raoul Pictet trece la mișcarea observată în țesuturile vii ale plantelor și animalelor Se bucură că are ocazia să abordeze marea problemă a vieții, având asigurat un potențial preliminar (p) Se știe că proprietățile compușilor organici se modifică nu numai în funcție de compoziție, ci și de aranjarea reciprocă a particulelor (fenomenul de izomerie) În protoplasma vie, complexitatea compoziției merge mână în mână cu organizarea extrem de complexă Și iată cum rezultă un geometric deosebit Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE apare dispunerea moleculelor, posibilitatea unor noi miscari, functii, apare un nou potential R Pictet îl numește "potențial funcțional" (potentiel fonction el) O celulă, un țesut, un organ, un individ, o rasă - aceasta este "structura", organizația în care se manifestă potențialul funcțional Este cauza funcțiilor fiziologice ale plantelor și animalelor Luarea in considerare a acestor functii si a legilor lor il conduce pe autor la stabilirea urmatoarelor patru potentiale functionale (p): respiratie, digestie, reproducere, ereditate Este

posibil să explici cu ajutorul "potențialului funcțional" acțiunile conștiente ale unei persoane? Dacă da, atunci libertatea nu există, pentru ce libertate există în aranjamentul stereometric al moleculelor! Dar este incontestabil că conștiința este un fapt sui generis, nereductibil la mișcarea materiei Pentru a explica viața mentală este necesar să se admită existența unui "potențial intelectual" special (potentiel intellectuel) Conștiința libertății este trăsătura caracteristică a acestui potențial Faptul de libertate este un dat incontestabil al experienței interioare O persoană are capacitatea de a-și îndrepta atenția în orice direcție El este liber de vastul material factual adunat de memoria sa pentru a alege exact tipul de acțiune care corespunde cel mai bine înclinației, logicii, conștiinței sale de bine și rău În cazul unei lupte între înclinații și cerințe morale, gradul de efort interior care este necesar pentru a suprima motivul de bază și triumful idealului depinde de el însuși Și dacă o persoană dispune liber de atenția sa, atunci este și stăpânul propriei voințe (p) Nesfârșitele dispute despre liberul arbitru pot fi explicate prin faptul că însăși definiția libertății era extrem de confuză și vagă Potrivit lui Pictet, libertatea ar trebui înțeleasă ca o conștiință profundă, puternică și clară că suntem liberi să facem sau să nu facem un anumit act Aceasta este singura definiție corectă a libertății din punctul de vedere al "fizicii experimentale" ( ) Libertatea este putere; este echivalent cu "potențial intelectual" Moralitate, demnitate umană, progres - toate acestea se prăbușesc ca un castel de cărți, dacă Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE în loc de libertate dătătoare de viață, determinism dezolan Să ne amintim că suntem liberi și că, deși "potențialul intelectual" nu este el însuși exprimat în kilograme, ci sub influența sa, "potențialul funcțional" ne afectează nervii și mușchii și poate duce la o cantitate mai mare de muncă Amploarea și direcția acestei lucrări fluctuează foarte mult; aceste fluctuaţii depind de rolul "reglator" al potenţialului intelectual, adică dependentă în întregime de noi (p) Revizuirea cauzelor sau a forțelor care produc mișcarea sa încheiat În lumea anorganică, în lumea vegetală şi animală, în sfârşit, în om - peste tot, forţe, "potenţiale" - cauzele nemateriale ale mişcării, se găsesc Aceasta este filosofia naturală a lui KaoiRya Pictet Și-a îndeplinit autorul sarcina, a salvat moralitatea și psihologia și a risipit negura periculoasă a pesimismului? Să remarcăm, în primul rând, că moralitatea este cu greu amenințată de materialism sau de orice altă viziune teoretică asupra lumii Deși omul este ζώον μεταφυσικόν, dar nu în așa măsură încât o construcție abstractă ar putea avea un impact semnificativ asupra activității sale practice Legea morală, în expresia plină de duh a lui Paulsen, "nu ni se impune în mod tiranic, așa cum la începutul acestui secol sistemul continental era încredințat popoarelor Europei Dimpotrivă, este legea ființei noastre interioare Prin urmare, nicio ipoteză metafizică, ca materialismul, nu o poate submina În ceea ce privește pericolul pentru psihologie, acesta este și mai fictiv Psihologia, ca știință a fenomenelor (fie că luăm psihologie experimentală sau introspectivă), există și se dezvoltă complet independent de ce explicație filosofică este dată lumii fenomenelor în întregime Faptele și interconexiunea lor nu se schimbă câtuși de puțin, fie că recunoaștem ca bază a tot ceea ce există materia în mișcare, "potențialul", sau "ființa unică" a eleaticilor Nici R Pictet nu a rezolvat "dilema radicală" a liberului arbitru El a atribuit omului capacitatea de a dispune arbitrar de atenția sa și, pe baza acestui fapt al conștiinței de sine, afirmă liberul arbitru Dar "libertatea

atenției" în sine Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE vor fi mai multe dovezi Nu este nevoie să se demonstreze că simpla dovadă a experienței interioare este complet insuficientă într-o întrebare pusă în condiții precum problema liberului arbitru La urma urmei, R Pictet însuși a stabilit legea cauzalității ca un fapt incontestabil al conștiinței noastre de sine și crede cu fermitate în ea În imposibilitatea reconcilierii acestor două fapte egale de autoobservare stă dificultatea pur epistemologică a problemei liberului arbitru Dar pentru viața de zi cu zi, pentru morală și viața socială, desigur, această conștiință interioară a libertății este complet suficientă Energia, inițiativa, simțul responsabilității, conștiința noastră depind în mare măsură de asta Subliniind acest lucru deosebit de puternic, Raoul Pictet lasă deoparte fără să vrea o neînțelegere terminologică pe care a făcut-o "Fatalism și determinism" sunt folosite tot timpul de către autor ca sinonime, dar între timp acest lucru, desigur, este departe de a fi cazul Determinismul nu exclude nici inițiativa personală, nici efortul psihic, nici semnificația personalității umane Evident, întreaga polemică a autorului este îndreptată împotriva fatalismului și quietismului cu formula lor: ce va fi, ce va fi, dorința cea mai puternică nu va ajuta la nimic, trebuie să-și încrucișeze mâinile și să se predea curentului fatal Nu există nicio îndoială că această teorie mortală și dăunătoare nu are nimic de-a face cu determinismul, care include doar atât efortul nostru, cât și dorința noastră ca motive condiționante, dar nu le nega deloc puterea În general, trebuie să admitem că a doua parte, pur filozofică, a acestei * cărți, în care autorul își părăsește pământul natal al fizicii în sensul propriu, suferă de erori indubitabile Promisiunea de a adera strict la metoda științifică a fost încălcată din momentul în care au fost create "potențialele funcționale" de mai sus Ca să nu mai vorbim de arbitrariul lor total, ne întrebăm de ce autorul s-a limitat la doar patru De ce să nu permitem potențialul la fel de pur verbal al circulației sângelui, secreției bilei etc ? Probabil pentru că mișcarea sângelui poate fi explicată în întregime prin legile hidrodinamicii Dar, la urma urmei, respirația este redusă la legi fizice și chimice, astfel încât "potențialul funcțional al respirației" este doar un termen abstract pentru a desemna Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE fapt concret Se amintește involuntar: l'opium endormit parce qu'il a une vertu soporifique Degeaba autorul, nedorind să intre în metafizică și teologie, nu a spus prea multe despre potențialele sale Nu este clar dacă aranjarea moleculelor are ca rezultat un "potențial funcțional", sau acesta din urmă aduce moleculele într-o anumită relație între ele pentru a se putea manifesta? Mai departe, "potențialul intelectual", care în sine nu dă kilometri, poate, totuși, să influențeze potențialul funcțional și să dea de lucru ca urmare; este ideea unei scări ierarhice de potențiale, unde potențialele inferioare sunt subordonate celor superioare Și atunci apare ideea unui potențial mondial unic, manifestat în grade diferite, în funcție de clasa de fenomene Acest "energetism", în general amintește de teoria lui Ostwald, dar se deosebește de aceasta din urmă într-un punct esențial Ostwald are mai multă critică și, prin urmare, amploare; pentru el materia cu toate proprietăţile ei este doar o manifestare a necunoscutului energie locală, nu entité réelle Raoul'n Pictet Fizicianul de la Geneva stă din punctul de vedere al atomismului științific; o acceptă dogmatic, fără să pomenească nici măcar de ultimele încercări (Helmholtz, Thomson) de a o înlocui cu alte ipoteze; teoria sa dualistă cu materia inertă supusă acțiunii forțelor

nemateriale nu este altceva decât realism obișnuit tradus în limbaj științific Există erori în carte care produc o impresie foarte neplăcută: "Schopenhauerismul" este identificat cu "materialismul", faimosul "cogito ergo sum" îi este atribuit lui Kant (v) - toate acestea fac să regretăm că dintre toți filozofii, doar Ernest Naville se bucură de favoarea autorului Nu vom atinge prima parte a cărții lui R Pictet, care este dedicată aproape exclusiv astronomiei și fizicii Vom spune doar că multe capitole, atât în conținut, cât și în prezentare genială (stilul lui R Pictet, în general, este frumos) sunt capabile să ofere plăcere mentală și estetică Acesta este credo-ul talentat și profund gândit al newtonianului modern Să spunem în concluzie că cartea Pictet, precum și discursul lui Ost- Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE walda sunt semnele incontestabile ale vremurilor Conștiința se răspândește din ce în ce mai mult printre oamenii de știință a naturii că teoria mecanică nu poate explica totalitatea lucrurilor Rămâne un "rezidu neplăcut, care împiedică puternic teoria", "ghicitoria lumii" a lui Du-Bois-Reymond Nevoia de a include faptul conștiinței în filosofia generală a naturii și a determinat omenirea să creeze în orice moment, alături de natura neschimbătoare morte - foc, νους și acel "Cuvânt" care a fost la început Y Kannabikh Felix Le Dantec Noua teorie a vietii Paris, , p (Biblioteca de Științe Internaționale) Cu greu se poate indica vreun alt subiect din domeniul științelor naturii, care să atragă în prezent mai multă atenție asupra ei decât problemele biologiei generale Aceste întrebări prezintă un interes deosebit în Germania, unde în fiecare an apar mai multe cărți, fie despre analiza diferitelor teorii biologice, fie despre încercările de a-și construi propriile pe ruinele celor vechi Literatura biologică franceză este mai puțin fericită în acest sens, deși au apărut recent lucrări remarcabile de acest gen Aceasta este, de exemplu, lucrarea remarcabilă a lui Delage ("La structure du protoplasma et les théories sur l'heridité et les grands problèmes de la biologie générale", Paris,), care este deosebit de valoroasă pentru expunerea a numeroase teorii biologice și pentru indicaţiile sale bibliografice Cartea Le Dantec aparține numărului de lucrări similare, deși autorul, aparent, nu înseamnă atât analiza teoriilor existente, cât încearcă să-și construiască propria, numind-o cu îndrăzneală "nouă" Cartea luată în considerare constă din trei părți, care sunt precedate de o introducere destul de extinsă Acesta din urmă conține o declarație a opiniilor esențiale ale autorului, care determină aranjarea ulterioară a materialului Autorul avertizează asupra ideii actuale de viață și moarte, conform căreia ambele concepte, folosite fără distincție în aplicarea diferitelor tipuri de ființe, sunt ceva original, precum conceptele de spațiu, timp Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE etc Considerând o astfel de idee neconformă cu realitatea, autorul îi prezice soarta flogistului, căci a atribui corpurilor vii proprietățile speciale ale vieții și morții este același cu a atribui tuturor substanțelor combustibile proprietatea specială a arderii Dezacord cu Kl Bernard, care a considerat de prisos definiția vieții, ca orice definiție a lucrurilor naturale (des choses naturelles), autorul insistă asupra unei definiții precise a conceptului de viață, iar această definiție ar trebui să se schimbe în funcție de diferența de complexitate a structura diferitelor ființe vii În opinia autorului, atunci când se definește conceptul de viață, trebuie să se facă o distincție strictă între ființele unicelulare, sau, în terminologia sa, ființe monoplastidare (monoplasti-daires) și ființe pluricelulare sau poliplastidare (polyplastidares) Viaţa unei

plastide și viața unei ființe poliplastice sunt două lucruri complet diferite Viața unui organism poliplastid este determinată nu atât de viața separată a unei singure plastide, cât de "funcționarea sinergică a plastidelor", "coordonarea acestor activități elementare" (ii-) Prin urmare, atunci când se explică viața unui organism superior, trebuie să se acorde atenție nu atât la viața individuală a fiecărei plastide, cât la conexiunea tuturor acelor numeroase plastide care fac parte din această ființă vie Atribuirea unei activități vitale complexe fiecărei celule individuale în acest caz este la fel de superfluă și ilegală, pe atât de ilegală în procesul de țesut să atribuie toate diferitele funcții fiecărei părți individuale ale mașinii de țesut (io) · Împreună cu problema definirii conceptului de viață, autorul abordează problema relației cercetării în special biologice cu activitatea conștiinței, care se desfășoară la aceleași ființe vii Autorul nu este de acord cu acei cercetători care extind atât de mult conceptul de conștiință încât consideră că este posibil să-l atribuie celor mai joase tipuri de ființe vii Recunoscând, la rândul său, imposibilitatea de a determina cu exactitate granițele conștiinței, autorul tinde să explice majoritatea acțiunilor aparent conștiente ale protiștilor prin cauze pur mecanice, fără nicio participare a factorilor psihici Dar și în raport cu viețile superioare Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE Pentru aceste ființe, cercetarea biologică, în opinia autorului, ar trebui să lase deoparte fenomenele conștiente și să explice procesele biologice în așa fel ca și cum conștiința nu ar exista deloc Este de la sine înțeles că într-o astfel de formulare a materiei, biologul trebuie în primul rând să se înarmeze cu cele mai amănunțite informații din domeniul științelor fizice și chimice Prima parte a lucrării este dedicată studiului vieții ființelor monoplastide, pe care autorul o numește "viață elementară" (la vie élémentaire) Această parte, la rândul ei, este împărțită în trei capitole, în care autorul urcă treptat la elucidarea vieții elementare prin observarea fenomenelor vitale, mai întâi într-o perioadă scurtă de timp (observation de courte durée), apoi pe o perioadă mai lungă (de longue durée) și, în sfârșit, pentru foarte mult timp (de très longue durée) În primul capitol, autorul se oprește în detaliu asupra diferitelor tipuri de mișcare a plastidelor, demonstrează involuntaritatea acestor mișcări, explică importanța chimiotaxiei în fenomene de acest gen, vorbește mult despre procesul de asimilare a substanțelor străine de către plastide și ajunge la concluzia că "între fenomenele observate într-o plastidă vie la un moment dat, nu există unul care să nu se reducă la fizica și chimia cadavrelor" ( ) În capitolul următor, autorul încearcă să clarifice natura esențială a vieții, exprimată în "totalitatea fenomenelor vieții, al căror rezultat este stabilitatea compoziției (a corpului viu), păstrarea tuturor proprietăților unui ființă vie, desemnată prin termenul "asimilare "în sensul etimologic al cuvântului" ( ) Acest proces cel mai caracteristic al vieții poate avea loc numai în prezența unui nucleu, spre deosebire de mișcările indicate anterior, care pot avea loc și într-o protoplasmă fără nucleu Până acum, chimia nu ne-a explicat esența acestui fenomen, dar nimeni nu se îndoiește că pătrunderea destul de posibilă în structura moleculară a substanțelor plastice ne va explica natura acestui proces tipic de viață (i) În plus, autorul atinge întrebări despre natura iritabilității, pe care le reduce "la instabilitatea unui lucru plastic Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE la asimilarea care maschează această instabilitate" ( ), subliniază legătura strânsă dintre morfologia și fiziologia plastidelor, vorbește în detaliu despre evoluția plastidelor și, în

final, atinge problema morții și individualității plastidelor Ambele ultime concepte, în opinia autorului, nu pot fi deloc folosite în raport cu viața elementară în sensul în care le folosim în aplicare la organismele pluricelulare Ultimul capitol al primei părți tratează întrebări despre evoluția filogenetică a plastidelor, vorbește despre adaptarea la mediu, competiția vieții și atinge problema originii vieții Această ultimă problemă este rezolvată de autor în sensul originii temporale a ființelor vii, care ar putea apărea cândva sub formă de moner și se dezvolta treptat prin evoluție chimică ( ) Deci, conchide autorul, "viața elementară trebuie privită ca o proprietate chimică a anumitor corpuri numite plastide" ( ) A doua parte, aproape jumătate din dimensiunea primei, este dedicată studiului fenomenelor de viață la creaturile poliplastide Este împărțit în două capitole, dintre care primul se numește "individ pluricelular", al doilea este "reproducția multicelulară" În primul capitol, autorul subliniază pretutindeni ideea sa principală despre diferența dintre viața elementară și viața organismelor poliplastidice și, prin urmare, încearcă cu o ușurare deosebită să arate importanța diferitelor combinații și interacțiuni ale activităților elementare El își expune în detaliu teoria "plastidelor incomplete", care joacă un rol atât de important în formarea elementelor anatomice, arată importanța mediului intern și a sistemului nervos în procesele biologice și se oprește îndeosebi pe elucidarea legii de "asimilare funcțională", unde se ceartă destul de mult cu Bernard, care în chiar procesul de funcționare a văzut deja fenomenul distrugerii in vivo - În cele din urmă, autorul atinge problema individualității organismelor pluricelulare și ajunge la concluzia că, în raport cu diferite tipuri de ființe vii, conceptele de individualitate sunt foarte diferite - În cele din urmă, autorul atinge Biblioteca "Runivers" DESPRE OP b K N'I'G b ' fenomene de echilibru organic^ îmbătrânirea şi moartea* organismelor pluricelulare Motivul decrepitudinei și moartea care o urmează, este, în opinia autorului, nu în diferențierea celulară, care reduce capacitatea de divizare în continuare, așa cum cred unii, ci în acumularea treptată în organism a substanțelor care împiedică funcţionarea liberă a elementelor anatomice -·,·· În capitolul "despre reproducere" autorul atinge foarte pe scurt probleme atât de importante ale biologiei precum fenomenul partenogenezei, procesul de fertilizare și fenomenul eredității Ultima parte, "Viața psihică", îi apare autorului ca doar șapte pagini Aici autorul își subliniază din nou punctul de vedere epifenomenologic în cercetarea biologică și, în același timp, încearcă să dea o idee despre individualitatea psihică, strâns condiționată de integritatea structurii sistemului nervos În concluzie, autorul spune că scopul principal pe care l-a urmărit în prezentarea cărții sale este acela de a arăta că "observarea ființelor vii nu ne dezvăluie nimic din ceea ce ar fi în afara legilor naturale (fizica și chimia)" ( ) Autorul, poate, spune prea multe, numindu-și teoria "nouă" Nu ne atingem de detalii, dar ideea principală a cărții - de a face o distincție strictă între viața elementară și viața ființelor multicelulare - nu este, desigur, nouă în sine, iar noutatea sa în acest caz poate doar sta în perseverenţa cu care autorul încearcă pretutindeni subliniaţi-o Dar această din urmă calitate poate fi privită cu greu ca o virtute pozitivă, pentru că nu putem decât să vedem o anumită unilateralitate într-un asemenea accent pe gândul de mai sus De fapt, recunoscând marea diferență dintre viața organismelor unicelulare și multicelulare, nu putem decât să fii de acord că esența vieții în sens biologic constă în principal în viața unei singure

celule În timp ce procesele vitale de bază ale plastidelor nu sunt redusă la cauze fizice și chimice (și asta recunoaște însuși autorul referitor la cel mai tipic proces al vieții - asimilarea), interpretarea fenomenelor vieții la animalele superioare nu poate
 fi destul de satisfăcător Această împrejurare, aparent, explică și faptul că marea majoritate a ultimelor cercetări biologice este legată tocmai de viața celulei Da, iar autorul însuși, prin aranjarea materialelor cărții sale, confirmă involuntar același principiu, dedicând aproape de două ori mai mult spațiu studiului vieții elementare decât fenomenelor de viață ale ființelor pluricelulare Cu toate acestea, trebuie spus în general că principalele fenomene biologice ale organismelor pluricelulare sunt interpretate de către autor prea sumar și el dedică foarte puțin spațiu unor probleme atât de importante de biologie generală precum procesul de reproducere și fenomenul eredității Același reproș pentru concizie poate fi repetat în raport cu prezentarea de către autor a activității mentale Adevărat, punctul de vedere epifenomenologic l-a eliberat, aparent, pe autor de o interpretare mai detaliată a acestui subiect, dar totuși este oarecum ciudat să vezi într-un eseu savant un titlu zgomotos: "Viața psihică" deasupra mai multor pagini În cele din urmă, ca un neajuns deosebit al cărții, se poate indica absența unei citări exacte în prezentarea autorului Le Dantec se referă foarte des la lucrările speciale ale diverșilor oameni de știință, numind doar numele acestora din urmă și aproape fără a indica lucrările în sine Acest lucru este cu atât mai incomod cu cât autorul nu are nici măcar o listă separată a lucrărilor cercetătorilor pe care îi menționează Dar, subliniind unele dintre deficiențele cărții, nu ne gândim deloc să-i slăbim calitățile pozitive remarcabile Cartea lui Le Dantec este o lucrare strict științifică, al cărei autor este destul de, la înălțimea cerințelor pentru un biolog modern El este bine înarmat cu vaste cunoștințe fizice și chimice, atât de necesare pentru cercetătorul vieții, aderă la metoda mecanică cu adevărat științifică în explicarea proceselor biologice și este complet străin de acele tendințe vitaliste care apar adesea în unele lucrări individuale ale științei biologice moderne literatură Punctul de vedere adoptat de autorul epifenomenismului conștiinței în procesele biologice poate fi considerat destul de corect, deși, desigur, nu exclude problema relației dintre anumite funcții biologice și psiho- procesele cheskmmi la cele mai înalte ființe vii Dar, oricum ar fi, acest punct de vedere în "cercetarea biologică" este mult mai fructuos decât atribuirea unei singure celule o activitate mentală foarte complexă, așa cum fac unii dintre neovitaliști În general, atitudinea critică față de diverse teorii și natura științifică completă a metodei disting favorabil această carte de numeroase studii biologice recente și, prin urmare, nu putem decât să ne bucurăm că este inclusă în catalogul publicațiilor Bibliotecii Științifice Internaționale N Vinogradov D N Oveyaniko-Kulikovski Schițe despre opera lui Turgheniev Harkov, Munca prof Ovsyaniko-Kulikovskaya este departe de a fi un fenomen obișnuit în literatura noastră critică Aceasta este una dintre acele cărți valoroase care, dacă nu își epuizează subiectul, obligă totuși cititorul să se gândească la multe lucruri care până acum i-au trecut neobservate și să privească multe dintr-un nou punct de vedere Autorul îl consideră pe Turgheniev unul dintre cei mai mari reprezentanți ai creativității obiective, opunându-i lui gr L N Tolstoi, în a cărui operă predomină elementul subiectiv, în sensul reproducerii (în principal) unor astfel de tipuri, personaje

și stări mai mult sau mai puțin legate de personalitatea artistului însuși Sursa acestui obiectivism stă, potrivit autorului, într-un anumit ritm mental, în ritmul contrastelor, obligând oamenii cu o dispoziție spirituală corespunzătoare să caute în afara lor un "complement" al propriei personalități, de dragul de a realiza armonia spiritului Persoanele cu o predispoziție similară "studiul fizionomiei umane, viața altcuiva este mai interesată decât prezentarea propriilor sentimente și gânduri" (cuvintele lui Turgheniev într-o scrisoare către domnul Kign) și, în plus, "fizionomia umană" le atrage atenția asupra ei mai mult cu cât găsesc mai puțin trăsături corespunzătoare în propria personalitate, astfel încât oamenii de tip opus trezesc adesea în ei dragoste adevărată, "atracția este un fel de boală" Dacă o persoană cu * Biblioteca "Runivers" O * B' B O!'R "b ' * k n și g b un asemenea;bekty yym' mentalitate și caracter este, în același timp' Iar artistul / atunci el și în opera sa vor fi inevitabil supuși influenței acelui ritm mental căruia se supune în viața personală; Având acest punct de vedere, autorul își propune "trasarea; cum trăiește Turgheniev în poveștile și romanele sale / în ce tipuri caută adăugiri la sine și unde este acel ritm spiritual special, care este implementat; a căutat în "creativitatea" sa (p) Printre figurile masculine din Turgheniev se numără mai multe dintre cei cărora le tratează cu o simpatie nedisimulata și care, în același timp, într-o măsură mai mare sau mai mică, se dovedesc a fi opusul lui Turgheniev însuși Dintre aceștia, primul loc îi aparține lui Bazarov și Solomin În ceea ce privește primul dintre ei, domnul Ovsyaniko-Kulikovski amintește de cuvintele lui Turgheniev însuși, care a caracterizat procesul de creație într-o scrisoare către Saltykov, al cărei rezultat a fost imaginea lui Bazarov: "Am scris naiv, parcă minunându-mă de faptul că "a ieșit a fost un fel de soartă, ceva" mai puternic decât autorul însuși, ceva independent de el Profitând de această recunoaștere a artistului, autorul identifică această "naivitate" și această "soartă" cu elementul inconștientului, caracteristic oricărei creativități artistice, și le reduce la mișcarea ritmică a sufletului, la dorința de a crea o personalitate suplimentară și obținerea armoniei (p d) Mai mult: creând imaginea lui Bazarov, artistul însuși devine o "imagine generalizantă", un tip, iar în această formă el caută completări la sine în ceea ce creează Serg Turgheniev, iar Turgheniev este un tip și un reprezentant al celor mai buni oameni ai nobilimii anilor și , un occidental, un idealist El, parcă, a adunat în sine în acel moment întreaga sumă de blândețe a nobilimii , estetica sufletului frumos, izolarea de sol etc , și simțit spiritual nevoia este de a vedea și iubi întruchiparea trăsăturilor opuse, a lui Bazarov Dar, alături de aceste trăsături opuse lui Turgheniev însuși, Bazarov are și o trăsătură importantă a spiritului, care îl face să fie înrudit cu artistul care l-a creat și face posibilă combinarea lor armonioasă: Biblioteca Runiverse RECENZIE DE CARTE ·· sentiment, de exemplu, la Pavel Kirsanov, pentru cine; De aceea; Bazarov nu poate servi în niciun caz drept "personalitate suplimentară" Această trăsătură a lui Bazarov nu permite cuiva să-l privească de parcă ar fi; reprezentativ al "nihiliştilor" sau "gânditorilor, realiştilor" anilor ' Potrivit domnului Ovsianik: Kulikovsky, Bazarov se învecinează cu această mișcare într-un mod pur extern Mai mult cu greu se poate numi revoluționar, așa cum a făcut însuși Turgheniev într-o scrisoare privată, pentru că adevărații revoluționari sunt în cea mai mare parte fanatici ai ideii, prin urmare, oamenii nu sunt liberi în interior și sunt complet străini de scepticismul care este caracteristic lui Bazarov Acest scepticism

decurge firesc din acea eternă nemulțumire, din incapacitatea de a-și găsi satisfacție pentru sine, din acea lipsă de echilibru, de spirit, de care suferă Bazarov și care îl fac, atunci când privește viața și activitatea umană, să experimenteze "doar plictiseala și mânia" Din acest punct de vedere refuză să înțeleagă oamenii; care sunt "ocupați și nu sunt îngrijorați de propria lor neînsemnătate, pe care nu o miroase" (Capitolul XXI) Această trăsătură a lui Bazarov, această "indulgență de sine" a lui, îl deosebește puternic, în opinia autorului, de naturile și mințile reale revoluționare, deoarece, din punct de vedere psihologic, nu există oameni mai ocupați, mai echilibrați, străin de scepticism și îndoieli cum anume revoluționarii Dar dacă Bazarov nu este nici un reprezentant al nihilismului anilor , nici o reproducere a tipului revoluționar, atunci ce este el? - Răspunzând la această întrebare, domnul Ovsyaniko-Kulikovski constată, în primul rând, că imaginea lui Bazarov trebuie să fie înțeles mult mai larg decât s-a făcut de regulă, în ea sunt "aplicate" unele trăsături generale umane și se dă o expresie concretă unui anumit mod al spiritului uman Bazarov nu este deloc un tip social, nu este un reprezentant al unui moment istoric dat, el este "ceva ca viziunea unui artist" și, creându-și imaginea, Turgheniev "a căutat să satisfacă o nevoie urgentă și foarte intimă a minții sale și a lui suflet " În acest efort, crede autorul, latura subiectivă este ascunsă în crearea acestei figuri atât de obiective Pentru a izola acest element subiectiv, el apelează la analiza a două lucrări ale lui Turgheniev, alăturate cronologic "Părinți și copii" și explicând Biblioteca "Runivers" Oí s o?b cărți modelând starea de spirit a artistului în această perioadă a vieții sale În "Fantome" și "Destul" această dispoziție, ale cărei semne fuseseră deja obiectivate în trăsăturile corespunzătoare ale lui Bazarov, și-a găsit expresia cea mai vie Oboseala mentală, conștiința nesemnificației universale, o perspectivă dezolantă și pesimistă asupra vieții, naturii și artei - acestea sunt trăsăturile caracteristice ale acelei stări dificile în care se afla Turgheniev Dar toate acestea sunt doar simptome ale dezechilibrului mental; cauza ei trebuie căutată în însăși alcătuirea personalității sale sau, mai precis, în natura gândirii sale Pesimismul "Destul", "Fantome" și locurile corespunzătoare din "Părinți și copii" este originar din cap și provine din proprietățile minții lui Turgheniev, pe care autorul le clasifică drept minți neprofesionale, contemplative, conservatoare din punct de vedere filozofic ale lui "Renan" tip Pentru astfel de minți ideea de dezvoltare, de transformism, este de obicei străină; nu este inclusă ca parte integrantă în cadrul gândirii lor, iar viața și istoria umană le apar ca o "tautologie fără sfârșit" (în fraza lui Potebnya) Conservatorismul metodelor gândirii lor se exprimă în primul rând în că categoria substanţei predomină cu siguranţă în gândirea lor De aici tendința lor de a ipostaza concepte precum natura, frumusețea, arta, personalitatea, care pentru gândirea modernă nu mai sunt substanțe, ci procese (p și urm) Este clar că, considerând aceste substanțe imaginare drept principii autosuficiente și văzând instabilitatea și aleatorietatea existenței lor, "mortalitatea", gândirea umană trebuie să vină inevitabil; în groază în fața puterii nemiloase a distrugerii, absorbind toate viețuitoarele, în fața puterii care și-a găsit întruchiparea în imaginea mitologică a morții "Da, dă-i drumul, încearcă să negi moartea - mă neagă și asta este!" spune Bazarov Dar nu cedează în fața inexorabilului destin, se uită vesel în fața morții, moare la fel cum a trăit Sfârșitul lui este tragic, dar nu pentru că moare în floarea vieții, neavând încă timp să facă nimic, ci

pentru că viața lui a fost tragică Tragedia poziţiei sale constă în faptul că, în ciuda toată puterea de fier a spiritului său, curajul gândirii, capacitatea, libertatea interioară și autodeterminarea, el organic, în consecință Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE E datorită "indulgenței sale de sine", el nu este capabil să aplice această forță puternică a minții și voinței oricărei materie vii "Pute" cu nesemnificația propriei vieți, a propriei personalități, a acestei substanțe autosuficiente, sortită din veșnicie la distrugere Dar chiar și pe moarte, Bazarov păstrează o conștiință mândră a puterii sale Moartea lui Bazarov este apoteoza personalității sale, victoria decisivă a fantomei eului individual asupra fantomei morții ale căror trăsături au fost dezvoltarea extremă a individului într-o direcție egoistă, lipsa de armonie între el și societatea, lupta intereselor opuse - epoci în care, pe baza individualismului unilateral, exaltarea individului, apoteoza lui mergea cot la cot şi alterna cu căderea lui, cu "nesemnificaţia" Ca exponent al spiritului epocii, Turgheniev a dat în Bazarov, "Fantome" și "Destul" o expresie vie a acestei trăsături și a gândurilor și sentimentelor asociate cu ea - o perspectivă a întregii lumi "(p) Ne-am oprit în mod deliberat mai detaliat asupra analizei imaginii lui Bazarov pentru a familiariza cititorul cu punctele de vedere principale ale autorului, cu metodele sale critice și cu sarcina pe care și-a propus-o, folosind un exemplu concret Mărimea notei bibliografice nu ne permite să atingem capitolele rămase ale cărții, dintre care unul este dedicat lui Solomin, iar restul tipurilor feminine ale lui Turgheniev (Zinaida din "Prima dragoste", Vera din "Faust" și Lisa, eroina din "Cuibul nobil") Sarcina autorului este în primul rând psihologică: și-a propus, pe de o parte, elucidarea mecanismului creativității artistice și, pe de altă parte, aplicarea principiilor psihologiei științifice moderne la analiza tipurilor literare Chiar dacă privim ultima expresie ca pe un singularis euphernisticus, atunci nici atunci nu putem decât să fim recunoscători autorului pentru încercarea sa de a pune problema pe un teren mai mult sau mai puțin ferm și de a înlocui acel surogat primitiv al psihologiei, cu care criticii literari au până acum a fost în cea mai mare parte mulțumit, o analiză cu adevărat științifică a imaginilor artistice, bazată pe o atitudine serioasă față de principalele întrebări ale științei spiritului Poți să nu fii de acord cu multe Biblioteca Runiverse ' RECENZIE DE CARTE de către autor, multe dintre afirmațiile sale pot fi găsite false și premature, dar toate acestea nu-l privează deloc de o semnificație necondiționată a cărții, ca indicator al unei noi direcții în critica literară rusă Trebuie doar să regretăm că domnul Ovsyaniko-Kulikovski nu a încercat, pe cât posibil, să îmbrățișeze întreaga sferă a operei lui Turgheniev și, prin urmare, a trecut în tăcere întreaga serie de "oameni de prisos" atât de importanți pentru caracterizarea artistul însuși - cu excepția câtorva remarci dedicate lui Nezhdanov, "însuși de prisos al tuturor oamenilor de prisos din Turgheniev" · V Savodnik, V F Zalsky Puterea și legea Filosofia dreptului obiectiv Kazan Acest eseu apare în cel mai înalt grad în timp, când interesul pentru problemele generale de drept a reînviat; când avocații de toate specialitățile au ajuns în sfârșit la concluzia că studiul unor chestiuni particulare nu poate fi fructuos decât atunci când, mai mult sau mai puțin clar, sunt recunoscute conceptul de drept și relația acestuia cu conceptele adiacente Din păcate, autorul răspunde la această nevoie de conștiință doar parțial; în cartea sa, el se ocupă doar de conceptul de drept obiectiv, fără să atingă deloc dreptul subiectiv și doar în treacăt, în treacăt,

insistând asupra chestiunii raportului dreptului cu statul Întregul eseu este împărțit în trei părți În primul, introductiv, este oferită o schiță destul de detaliată a viziunii despre lume a evoluționismului, în al doilea este oferită o istorie a vederilor asupra esenței și izvorului dreptului din vremea lui Savigny până în zilele noastre, iar în a treia , în final, autorul își expune teoria dreptului În măsura în care acest lucru se poate aprecia din lista lucrărilor puse pe copertă, autorul nu este un specialist în științe juridice, și trebuie să ne gândim că și-a lămurit punctele de vedere asupra dreptului analitic, studiind istoria științei; dar pentru a-i evalua cercetarea este necesar să începem revizuirea ei de la final: este fără îndoială că propriile teorii ale autorului determină punctul de vedere în evaluarea altor teorii, și chiar alegerea lor Abia citind ultimele pagini ale cărții începi să înțelegi de ce a fost necesar așa ceva Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE , o expunere detaliată a teoriilor eredității și darwinismului și care este relația lor cu întreaga a doua parte În concepțiile sale filozofice, domnul Żalsky este un pozitivist convins: în ochii lui, doar faptele contează; orice teorie care își derivă conceptele din viziunea filozofică asupra lumii este "metafizică", iar această definiție rușinoasă este destul de suficientă pentru a condamna irevocabil întreaga teorie (de exemplu, pp , etc) Cât de departe autorul rămâne însă fidel pozitivismului său, vom vedea mai târziu Întregul proces mondial îi apare ca nimic altceva decât "integrarea materiei și dispersarea mișcării" (p); ca urmare a acestei integrări se obțin corpuri, diferite ca complexitate a structurii, iar cele mai complexe dintre ele sunt ființe organice Toate aceste ființe sunt supuse legii generale a luptei pentru existență - contracarând acele șocuri externe care sunt capabile să distrugă o combinație dată de materie Această lege este inevitabilă și pentru "organismul social" (p); dar aici lupta individuală cedează treptat loc luptei colective, luptei pentru însăși viața societății Înlocuirea individualismului cu înclinații sociale are loc prin selecție naturală și moștenirea calităților dobândite, în urma cărora membrii societății dezvoltă treptat "proprietăți mentale" utile lor - regulile moralității, care se diferențiază apoi în modă, obiceiuri, obiceiuri, morală și drept De unde provin acestea și, în general, orice proprietăți mentale, autorul nu explică, vorbește doar despre dezvoltarea lor; după toate probabilităţile, el îşi imaginează naşterea lor ex nihilo *) Pentru domnul Zaleskago Procesul mondial este doar un proces material, iar materia, în uz comun, este caracterizată ca absența oricărui element mental - Dar să lăsăm acest loc întunecat și să ne întoarcem la opiniile etice ale autorului, care în acest sens profesează utilitarismul: ceea ce este moral este ceea ce este util pentru societate Nu mă voi opri asupra opiniilor generale împotriva utilitarismului, în opinia mea, fundamental insuportabile *) Mier p : " când prima scânteie a conștiinței se aprinde în organismele vii, lupta pentru existență își găsește expresia interioară în sentimentul de autoconservare" (italicele mele) Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE telnago, voi sublinia că autorul însuși recunoaște ferp) posibilitatea unor reguli morale dăunătoare societății, care, în ciuda prejudiciului lor, nu își pierd caracterul moral Autorul răspunde probabil la această obiecție spunând că astfel de reguli dispar treptat; dar, în primul rând, acesta este un răspuns prost (dispar "treptat" - deci, există o perioadă în care sunt respectate), iar în al doilea rând, pot fi citate zeci de astfel de porunci, care necesită cea mai înaltă realizare morală, dar care ar distruge însăși viața

societății, dacă toată lumea le-ar îndeplini (cum ar fi, de exemplu, abstinența absolută) - Dacă morala în sensul cel mai larg se bazează pe principiul utilității, atunci între lege și morală în sens restrâns poate exista nicio diferență în esență Și într-adevăr, domnul Zalsky definește legea ca un minim etic - și, mai mult, ca o normă dotată cu o sancțiune mai intensă și mai organizată În aceasta, desigur, sunt luate în considerare principalele obiecții la teoria minimului etic; dar răspunsul la acestea nu este suficient de satisfăcător: până la urmă, legea poate stabili norme diametral opuse moralei predominante - un asemenea drept legal nu poate fi numit minim etic (cf pp și) Rămâne doar să afirmăm că dreptul dat nu este un drept adevărat, dar acest lucru ar fi contrar opiniilor generale ale autorului, care prin lege înseamnă exclusiv drept pozitiv - În plus, stabilind diferența dintre moralitate și drept, autorul indică caracterul coercitiv al acestuia din urmă; totodată, respingând opinia contrară, face o eroare logică vădită: se cere să se dovedească că orice drept poate fi executat, și explică doar de ce unele norme juridice nu au caracter coercitiv (p și urm)*) Dreptul, ca protecție a intereselor (în această privință, domnul Zalsky aproape, acceptă în totalitate învățăturile lui Iering), este împărțit în forma sa în drept cutumiar și drept În același timp, examinând critic trandafirul *) Să remarcăm încă un loc curios: la p autorul spune că norme precum "o soție trebuie să-și iubească soțul *, saakdiya poate fi dată în orice moment de către stat Biblioteca "Runivers" RECENZIE DE CARTE teoria personală a dreptului cutumiar, autorul îi recunoaște trăsăturile esențiale ca aplicarea efectivă și convingerea juridică populară (p) Dar acesta din urmă îl înțelege cumva în felul lui La pagina scrie: "pentru că în mintea poporului nu există norme" "Poporul aplică inconștient normele dreptului cutumiar, practică o anumită ordine a relațiilor reciproce și având conștiința fermă că aceasta este necesar să acţionăm în acest fel, că este bine, corect să faci" etc *) Rezultă că oamenii nu sunt conștienți de norme, dar sunt conștienți că este necesar să se acționeze în acest fel Mărturisesc că întotdeauna am înțeles prin normă o expresie a modului în care ar trebui să acționeze și, prin urmare, întregul loc mi se pare un fel de lapsus linguae de neînțeles Nu există nimic original în doctrina dreptului, așa cum este prezentată în această carte: este recunoscută ca cea mai înaltă formă de drept, față de care obiceiul își pierde treptat locul preeminent Acestea sunt opiniile generale ale domnului Zalsky După cum am spus deja, ele au avut o influență marcată asupra expunerii teoriilor juridice, asupra alegerii și criticării acestora; dar, în general, întreaga parte istorică trebuie recunoscută ca satisfăcătoare Prin urmare, voi semnala numai erori individuale - Astfel, la p , domnul Zolevsky spune: lege pentru ceva imanent, existent în sine, va trebui să lovească teoria dreptului natural " Aparent, autorul nu a clarificat suficient pentru el însuși opera critică a lui Birling și în acest loc nu se poate pune problema vreunei legi naturale Oamenii creează legea; dar școala istorică nu explică cum să se determine limitele teritoriale ale funcționării acestui drept și ce ar trebui să fie înțeles de popor; vechile teorii vorbeau despre popor în ansamblu, trăind în limitele statului - iar aceste limite sunt create chiar de statul cu ajutorul mijloacelor legale (stabilirea granițelor etc) În consecință, crearea dreptului de către popor presupune existența unor norme juridice Asta a fost tot ce a vrut să spună Burling - Vorbind despre Frenzel la p și următoarele, autorul își citează punctul de vedere că prevederile, regulile, *) Mier pp - - Biblioteca "Runivers" •• REVIEW KN ig normele nu constituie esența

dreptului, căci ele există doar în spirit de cunoaștere, - și o infirmă, în primul rând, pentru că această dispoziție este neîntemeiată (?), și, în al doilea rând, și prin alte considerații, și anume: domnul Zalsky în în în acest loc el definește dreptul drept o ordine publică, stabilită fie prin ea însăși, fie prin lege; dar ordine, i e Acțiunile oamenilor, desigur, nu conțin norme (ci doar le respectă) și, prin urmare, din acest punct de vedere, Frenzel are perfectă dreptate În plus, nu pot recunoaște deloc ca neîntemeiată afirmația că un concept abstract (normă) există, în primul rând, în conștiința umană Criticând teoria lui Stintzing, autorul (ya p) spune că un drept dat este un drept nu pentru că îl dorește majoritatea sau puterea de stat; dar, pe de altă parte, statul poate stabili orice standard, iar orice standard stabilit de acesta este npafeo Primul îl contrazice cu siguranță pe al doilea; între timp, această contradicție ar fi putut fi evitată dacă autorul ar fi adoptat aici doctrina determinării formale și materiale a legii Rezumând tot ce s-a spus, nu putem, totuși, să nu repetăm acele cuvinte cu care începe articolul nostru Pentru unicul său scop, cartea domnului Zalessky trebuie acceptată cu deplină simpatie, iar erorile și erorile individuale sunt inevitabile în investigarea unei întrebări atât de vaste V Waldenberg Cărți și broșuri noi primite de editori: Valeri Bryusov Me eum esse Noua carte de poezii Moscova pp - Edward Franklin Buchner Ph D Profesor de Psihologie Descriptivă la Universitatea din New York, Instructor în Pedagogie și Filosofie la Universitatea Jale Un studiu al psihologiei lui Kant cu referire la filozofia critică O teză acceptată de Facultatea de Filosofie a Universității Jale pentru gradul de doctor în filozofie iunie Eliberată și ca Supliment de monografie N , la Psychological Review, ianuarie Lancaster S lVSH - o K Wagner Tânăra generație (Jeunesse) a fost distinsă cu un premiu de către Academia Franceză Tradus din a -a ediție franceză Biblioteca "Runivers" RECENZIA CARTEI IG S & S;-Leontiev Singura traducere; autorizate si aprobate autor^ cu portretul şi facsimilul său C și r Sankt Petersburg pp Zin Vengerov caracteristici literare Mișcarea prerafaelită din Anglia D G Rosetti W Morris O Wilde D Meredith R Browning V Negru Poeți simboliști francezi: P Verlaine, C J Huysmans, G Hauptman, G Ibsen Influența lui Dante asupra modernității Francisc de Assisi ·^ Botticelli Sankt Petersburg pp III-f- C x r k P A Geisman Războiul, sensul său, în viața oamenilor și a statului Ediția tipografiei A A Porokhovshchikov Sankt Petersburg pp C k P A Geisman contele L N Tolstoi și M I Dragomirov Ediţia tipografiei A A Por V P Preobrazhensky, L M Lopatin S-au alăturat membrilor actuali) M I Karinekago: ■ "Subsemnatul are onoarea de a cere o propunere pentru a fi ales membru de onoare al Societății de psihologie din Moscova a lui Mihail Ivanovici Karinekago, binecunoscut tuturor celor implicați în filosofie, astfel încât alegerea sa ca membru de onoare al Societății de psihologie din Moscova să fie fi un act de dreptate Considerăm că nu este de prisos să amintim aici pe scurt lucrarea științifică a lui M I Karinekago Timp de de ani, M I Karinsky a fost profesor la Academia Teologică din Sankt Petersburg; cât de fructuoasă a fost activitatea sa, o dovedește numele elevilor săi, dintre care vom numi V S Serebrenikov Activitatea științifică a lui M I Karinekago a vizat în principal două domenii: istoricul și domeniul teoriei cunoașterii Prima lucrare a lui M I Karinsky "Despre evreii egipteni" a apărut în și toate aceste trăsături sunt vizibile în ea, care a primit o dezvoltare strălucitoare în lucrările sale istorice ulterioare ("Kri Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ recenzie tychesky a ultimei perioade a filozofiei germane S -Pb I ; "Anaximandru infinit" S -Pb și altele),

și anume, erudiție bogată, analiză profundă și, cel mai important, independență de gândire Monografia lui M I Karinsky despre istoria filozofiei grecești este deja de mare importanță, dar mult mai semnificativă decât lucrarea sa despre teoria cunoașterii Nu există nicio îndoială despre că "Clasificarea concluziilor" (Sankt Petersburg °) este un fenomen filozofic major, iar în literatura vest-europeană nu există nicio lucrare în care un principiu să fie realizat cu egală consistență și forță prin toate tipurile de concluzii și a arătat identitate după principiul tuturor acestor concluzii Ultima lucrare a lui M I Karinsky "Despre adevărurile evidente" se distinge prin aceeași forță S -Pb Există toate motivele să credem că o analiză profundă a raționalismului și o analiză a senzaționalismului, care ar trebui să apară, vor avansa în soluționarea întrebărilor teoriei cunoașterii Având în vedere cele de mai sus, avem onoarea să cerem alegerea lui M I Karinsky ca membru de onoare al Societății de Psihologie din Moscova Semnat: E L Radlov, Ya N Kolobovsky, N Ya, Grot, L M Lopatin S-au alăturat: Rev A Eleonsky, V N Ivanovsky, N L Vinogradov, V P Preobrazhensky și Yu P Bartenev) A t Cai "Dorind să-l propunem pe senatorul Anatoly Fedorovich Koni pentru alegerea ca membru de onoare al Societății de Psihologie din Moscova, nu avem nevoie să ne extindem asupra semnificației persoanei propuse și a activităților sale, binecunoscute tuturor oamenilor educați din Rusia și care tocmai a primit cel mai înalt premiu rating din cea principală, am fost judecați shcha meritul mental - Academia Imperială de Științe, care a ales A θ Caii membrilor lor de onoare La aceasta putem adăuga doar o indicație a acelor puncte din activitățile persoanei propuse care sunt cel mai strâns legate de societatea noastră filosofică Renumit pentru performanță *) Începutul acestei analize va apărea în cartea din februarie "Jurnal Min Nar Proev " Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ profesia sa cu darul observației și analizei psihologice subtile, A t În același timp, în toate activitățile sale judiciare și de scris, Koni a aderat ferm și invariabil la cele mai înalte principii etice, astfel încât două volume mari din discursurile și studiile sale sunt exemple reale de etică aplicată, iar autorul lor însuși, așa cum ar fi, personifică legătura internă strânsă dintre drept și morală O astfel de justificare reușită a acestei legături, negata acum din diverse părți, are o importanță deosebită atât pentru viața socială normală, cât și pentru conștiința filozofică Având în vedere toate acestea, noi, subsemnatii, propunem ca membri de onoare ai Societății de Psihologie din cadrul Universității Imperiale din Moscova un membru de onoare al Academiei de Științe și un doctor onorific în drept al Universității din Harkov, senatorul Anatoli Fedorovich Koni Semnat: Vladimir Solovyov, E L Radlov, N Ya Grot, V, A Goltsev S-au alăturat: N A Abrikosov, Yu I Aikhenvald, Ts S S Korsakov, L M Lopatin, V P Preobrazhensky, V P Serbsky) N Ya Grota: "Anul acesta se împlinesc zece ani de când Nikolai Yakovlevich Grot și-a asumat funcțiile de președinte al Societății de Psihologie Muncilor sale, energiei sale organizatorice remarcabile, ea își datorează în principal prosperitatea, activitatea largă și plină de viață - științifică, editorială și literară Talentul său, mintea sa plină de viață, receptivă la toate întrebările morale și filozofice care privesc societatea, i-au adus faima generală și onorabilă Cu toții suntem familiarizați cu meritele lui N Ya în domeniul literaturii filozofice Dar Nikolai Yakovlevici nu s-a putut limita la această operă literară energică Ca scriitor filozofic, el ocupă un loc onorabil în literatura noastră și este celebru nu numai la noi, ci și în străinătate Fiind o

figură care și-a dedicat viața răspândirii filozofiei în Rusia și a trezirii interesului pentru ea în cele mai largi cercuri, nu cunoaște rivali În acest sens, putem spune cu îndrăzneală că activitatea sa exuberante, neobosit, animată doar de iubire unei cauze care stătea mai presus de orice vanitate și interese personale mărunte, activitate care i-a absorbit toată puterea, nu numai Societatea Psihologică, ci și întreaga societate rusă de gândire iluminată, în care a trezit interesul pentru filozofie și a răspândit cunoștințele filozofice îndatorat Ca profesor, editor, editor, scriitor, el a urmărit invariabil același scop - dezvoltarea, trezirea gândirii filozofice ruse Mai mult decât propria sa filozofie și propria sa viziune asupra lumii, el a predicat și a răspândit filosofia în general în diferitele ei forme, învățături și sisteme A creat un organ literar pentru gândirea filozofică rusă, a prezentat publicului nostru cititor clasicii literaturii filozofice antice și moderne În Societate și în jurnal, a putut să adună oameni din cele mai diverse partide și direcții, fiind o verigă între ei Prin urmare, credem că noi toți, indiferent de simpatiile și tendințele noastre în domeniul filosofiei, putem fi de acord în recunoașterea meritelor majore ale lui N Ya - merite pentru literatură, știință și societate Prin urmare, exprimându-ne dorința sinceră ca activitatea fructuoasă a lui Nikolai Yakovlevich să continue mulți, mulți ani, propunem Societății noastre să-l onoreze prin alegerea membrilor săi de onoare Semnat: Prinț S N Trubetskoy, L M Lopatin, V A Goltsev S-au alăturat: A A Abrikosov, N A Abrikosov, Yu I Aikhenvald, Ts II Baltalon, Yu D Vinogradov, V N Ivanovsky, N A Ivantsov, P A Kalenov, M S Korelin, S S Korsakov, gr I A Mamuna, V P Preobrazhensky, S A Sukhanov, A A Tokarsky, N I Shishkin Întâlnirea a fost închisă la ora și seara CLIV Raport despre următoarea întâlnire din februarie Ședința a fost deschisă în holul administrației universității, la ora A seara, sub președinția lui N Ya Grot, cu secretarul V N Ivanovsky, în prezența domnilor membri titulari: N A Abrikosova, Yu I , Aikhenvald, Ts P Balta- lona, A P Basistov, A N Bernstein, N D Vinogradov, S S Korsakov, L M Lopatina, N P Postovsky, G I Rossolimo, θ A Savey-Mogilevich, V P Serbsky, S A Sukhanov, A A Tokarsky, N I Shishkin, gg membri-concurenți: S G Shakh - Nazarov, T A Isakov și publicul exterior În cadrul întâlnirii, de altfel, s-au întâmplat următoarele: N Ya Grot a raportat o telegramă de la A Th Cai și o scrisoare de la M I Karinsky, în care aceste persoane mulțumesc Societății de Psihologie pentru că le-au ales membri de onoare N Ya Grot a raportat o scrisoare prof Universitatea din Kazan A V Vasiliev, anunțând că pentru ruși și pentru slavi în general, abonamentul la noile lucrări complete ale lui Descartes a fost continuat până la ianuarie a anului curent, când a fost reziliat pentru Europa de Vest N Ya Grot a raportat o scrisoare de la S I Starynkevich, care mulțumește pentru editarea lucrării lui Nipga publicată pe cheltuiala sa și anexează un cec de de ruble, în plus față de suma trimisă mai devreme pentru publicare N Ya Grot a comunicat o scrisoare de la W Wundt, care îi mulțumește pentru trimiterea a exemplare din traducerea în limba rusă a lucrării sale "Eseu de psihologie" S-a făcut buletin de vot pentru persoanele propuse la ședința anterioară pentru membri titulari ai Societății Au fost aleși: V G Dekhterev, G A Dzhanshiev (în unanimitate), M V Dukhovskoy, V V Przhevalsky Propuși ca membri cu drepturi depline ai Societății K P Zantsevich (N Ya Grotom, Yu I Aikhenvald, V N Ivanovsky și A P Basistov), psihiatru V I Yakovenko (A N Bernstein , N P Postovsky, G I Rossolimo, T A Savey, V P

Mogilevici Serbsky și A A Tokarsky) și prof Universitatea din Kazan A V Vasiliev (N Ya Grotom, L M Lopatin și V N Ivanovsky) A N Bernstein a citit rezumatul: "Despre percepția iritațiilor constante și variabile" La dezbaterea acestui rezumat au participat, pe lângă vorbitor, A A Tokarsky, N Ya Grot și L M Lopatin Întâlnirea a fost închisă la ora și seara Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ CLV Raport despre următoarea întâlnire din martie Ședința a fost deschisă în holul administrației universității, la ora seara, sub președinția lui N Ya membri actuali: Yu , S S Korsakova, V V Przhevalsky, G A Rachinskaya, θ A Savei-Mogilevici, V P Serbskago, S A Sukhanov, gg membri concurenți: S G Shakh-Nazarov și T A Isakov, vizitatorul exterior P K Engelmeyer și publicul În cadrul întâlnirii, de altfel, s-au întâmplat următoarele: Un vizitator terță parte, P K Engelmeyer, a citit rezumatul "Teoria cunoașterii lui Ernest Mach" N Ya Grot, în numele Societății, și-a exprimat recunoștința domnului Engelmeyer pentru comunicarea interesantă Concurentul membru S G Shakh-Nazarov a citit rezumatul "Învățăturile lui Wundt despre apercepție" S-a decis trimiterea unei telegrame de felicitare lui Kuno Fischer cu ocazia celor cincizeci de ani de profesor Întâlnirea a fost închisă la ora și seara Dezbatere pe rezumatul lui A N Bernstein "Despre percepția iritațiilor constante și variabile" A A Tokarsky Rezumatul tău, Alexander Nikolaevici, nu mi-a clarificat suficient criteriul pe care îl folosești în clasificarea stimulilor în constante și variabile Măsurați variabilele stimulului prin raportul în care acestea intră în constante; dupa parerea ta, pentru a percepe un stimul izolat este necesara existenta unei constante, dar de ce este asa nu imi este clar În analiza dumneavoastră, ați acordat atenție fiziologiei organelor de simț și ați pierdut din vedere punctul psihologic: unde vă este imaginea memoriei? A, N Bernstein Nu insist asupra necesității Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ" stimulare constanta pentru perceperea iritatiilor variabile din prima categorie, dar doar afirmand faptul existentei acesteia nymi sau inervatii succesive -in a doua A Tokarsky Altele, dar există relații de iritații constante între ele, și nu relații de variabile cu constante La urma urmei, unele iritații constante dispar, iar între timp tu încerci să faci criteriul determinant ceea ce dispare la noi În exemplul tău de limbaj, ai confundat momentul gustului cu un fapt fiziologic și nu psihologic În cele din urmă, conform teoriei tale, reproducerile imitative nu pot fi explicate A N Bernstein Despre reproducerea imitativă a obiectelor sonore am vorbit în detaliu în lucrarea mea anterioară Despre faptul analog din restul domeniilor îmi propun să vorbesc pe larg mai târziu * N Ya Grot Mă alătur obiecțiilor lui A A Tokar-sky În plus, mi se pare neclară terminologia ta, Aleksandr Nikolaevici Prin senzație înțelegeți că pentru psihologi există doar iritare a celulelor creierului Vorbești despre senzații care nu sunt percepute - din punct de vedere al psihologiei, asta este o prostie Termenul de percepție este, de asemenea, folosit de dvs nu în sensul obișnuit A N Bernstein Prin senzație înțeleg substratul fiziologic al iritației, iar prin percepție înțeleg o senzație calificată care a ajuns la conștiință și este determinată N Ya Grot Senzațiile inconștiente, în limbajul psihologiei, sunt acelea asupra cărora atenția nu se oprește A N Bernstein Vreau să spun latura subiectivă a senzației, deși într-un sens mai degrabă fiziologic decât psihologic Dacă un moment psihic este necesar pentru percepție, atunci acest lucru nu exclude posibilitatea ca un act fiziologic care se desfășoară sub nivelul conștiinței să servească drept ajutor pentru o calificare exactă N Ya Grot Din punctul tău de

vedere, poți vorbi doar despre senzațiile subiective ale celulelor, și nu despre noastre Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ senzatii Mai departe, vorbiți despre identitatea iritațiilor și a senzațiilor, în timp ce aveți dreptul să vorbiți doar despre o anumită corespondență L, M Lopatin În eseul tău, A N , atingi o întrebare foarte importantă - despre rolul cunoașterii umane, despre posibilitatea de a înțelege sau nu lucrurile așa cum există, și încerci să rezolvi această mare problemă pe baze fiziologice; Încercați să arătați o corespondență internă completă între senzațiile noastre și procesele din lumea reală din jurul nostru Dar istoria filozofiei ne spune că problema epistemologică nu a fost niciodată pusă în acest fel; dimpotrivă, de îndată ce a stat în fața minții umane, a apărut convingerea că senzațiile sunt o sursă slabă pentru cunoașterea realității Și astfel, pentru a-ți justifica punctul de vedere, ești forțat să identifici senzația cu iritația, ceea ce Nikolai Yakovlevich a subliniat pe bună dreptate; între timp, senzațiile și stimulările fiziologice corespunzătoare acestora în organele noastre senzoriale, evident, reprezintă fapte diferite unele de altele Prin urmare, nu ți-ai atins scopul și nu ai stabilit o corespondență între senzația subiectivă și lumea obiectivă care ne afectează Mai departe, împărțiți senzațiile în două categorii, iar la prima vă referiți auditiv, vizual și muscular, iar la a doua, gustativ, olfactiv și general; Susțineți că cele dintâi necesită un anumit fundal cu care comparăm fiecare schimbare a facultății noastre de simțire Cu toate acestea, cu greu se poate vorbi de compararea a ceea ce este recunoscut cu ceea ce nu este recunoscut În general, cred că un astfel de fundal nu este deloc absolut necesar; după părerea mea, simțim întunericul, deși nu există fundal pentru el, iar dacă ni se aduce parfum într-o cameră închisă și fără miros, îl vom simți în continuare A A Tokarsky Acest lucru se datorează iritației interne a organelor în sine A N Bernshtein, Cazurile de senzații din prima categorie, în care un fundal constant ar fi complet absent, sunt cu greu fezabile Întunericul nu este o senzație vizuală: negrul este un fenomen de intensitate, nu de calitate; întunericul este absența senzației: cu ochii închiși nu vedem întuneric, dar nu vedem nimic Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ L M Lopatin În fine, nu pot considera corect chiar criteriul de evaluare a senzațiilor, pe care îl propui tu, A N , adică criteriul muscular Este posibil ca o persoană al cărei gât este paralizat să nu perceapă sunete? A N Bernshtein, Da, într-un anumit sens el nu percepe: nu distinge melodiile *) L M Lopatin, Acest lucru ar trebui dovedit prin fapte pozitive, altfel presupunerea ta pare arbitrară În general, mi se pare că metodei tale i se poate reproșa că acordă prea mult spațiu inconștientului atunci când explici faptele conștiinței A N Bernstein Încerc să cronometrez imaginea rememorarii (termenul) cu memoria inervațiilor (fapt fiziologic); dacă acestea din urmă nu pot servi ca material psihologic, atunci sunt acte fiziologice indubitabil, invariabil inerente organismului Dacă se poate renunța la inervațiile centrifuge pentru determinarea senzațiilor esențiale-variabile pare a fi o întrebare greu accesibilă la rezolvare, mai ales că, așa cum încerc să arăt, psihicul nostru folosește de obicei această metodă TEZE la raportul lui N Ya Grot "Despre sensul conceptului de energie psihică" : Interacțiunea dintre mediul mental și cel fizic este un fapt incontestabil Această interacțiune se reflectă nu numai în acțiunea mediului fizic asupra conștiinței, ci și în acțiunea conștiinței (idei, sentimente, dorințe) asupra acestui mediu, precum și în acțiunea unei conștiințe asupra alteia, prin intermediul mediul fizic, și în interacțiunea constantă

dintre conștiință și mecanism nervos -fiziologic (sau - între subiectul mental și aparatul nervos) Sub presupunerea metafizică a două substanțe - spirituală și materială, precum și a unei substanțe, *) Pentru a evita neînțelegerile, consider necesar să reamintim că vorbim de paralizia congenitală a fonației (Vezi articolul meu "The World of Sounds, etc " Numărul Phil martie P) A B Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ aparând în două feluri de fenomene, interacţiunea amintită este pe bună dreptate recunoscută ca inexplicabilă, întrucât nici substanţele eterogene, nici fenomenele eterogene, constituind doar două laturi ale unuia şi aceluiaşi proces, nu pot "acţiona" una asupra celeilalte Pentru a recunoaște și a înțelege interacțiunea dintre lumea mentală și cea fizică, trebuie să găsim un concept general care să cuprindă toate acțiunile dintr-unul sau altul și să servească drept legătură de legătură între faptele uneia și celeilalte ordini , fără însă a contrazice ideea independenței și originalității lor Cu stadiul actual al cunoștințelor științifice, doar conceptul de energie poate fi recunoscut ca un astfel de concept general, ca capacitatea de a produce muncă, adică mișcare care depășește obstacolele Se poate vorbi despre energia psihică, ca energie specială a naturii, cu același drept, ca și despre energiile luminii, căldurii, electricității etc Transformarea energiei psihice în energia mișcării, căldurii și a altor energii fizice, precum și transformarea inversă a energiilor fizice în energie psihică, este un fapt de experiență, intern și extern, confirmat de toate datele interacțiunii a mediului mental si fizic Energia mentală, ca capacitate de muncă mentală, este supusă acelorași legi ca orice energie din natură: crește și slăbește, adică are măsuri cantitative, este transferată de la un corp la altul, se manifestă în cinetică și forme potențiale, este restabilită procesele nutriționale, adică reprezinta o transformare deosebita a energiilor fizice ale organismului, iar in aceste conditii intra, ca termen cantitativ in schimbare, in suma energiilor organismului si chiar a mediului si a intregii naturi Există limite ale creșterii și scăderii energiei psihice în fiecare ființă vie, iar în aceste limite există un raport constant și definit între energiile psihice "potențiale", așa-numitele "abilități" mentale ascunse de a produce muncă și energii mentale "cinetice" (manifestări ale abilităților mentale în acțiune) Prin urmare, putem vorbi cu deplină încredere despre aplicabilitatea legii conservării energiei în domeniul mental Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ energiile psihice βí> în sensul că orice scădere a energiei mentale cinetice a unui anumit sistem (ființă psihică) este transferul acestuia într-un alt sistem (la o altă ființă) sau o tranziție într-o formă de energie fizică a unui anumit sistem (organism)), sau o tranziție în propria ei formă "potențială" echivalentă (fenomene de somn, memorie etc) Conceptul de energie psihică poate duce la luarea în considerare a tuturor formelor de activitate psihică propriu-zisă, ca diferite forme de transformare a energiei psihice în întregul ei, una în alta În domeniul psihic, precum și în cel fizic, se poate recunoaște existența diferitelor forme de energie, precum: energia gândirii, simțirii, dorinței și, mai precis, imaginația, memoria, creativitatea etc , care ne vom transforma! unul în celălalt, precum și în diferite forme de energie fizică, în interiorul și în afara organismului - Fenomenele sentimentului, iluziile psihice și relațiile în general psihofizice sunt mai bine explicate din punctul de vedere al teoriei energiilor și al legii conservării energiei Yu Teoria energiei psihice poate facilita rezolvarea unor probleme pur biologice, deoarece determină involuntar

dezvoltarea conceptului de "energie vitală sau fiziologică", ca tip special de energie a naturii, și formularea rațională a problemelor " fizică organică" Și Teoria energiilor în general ar trebui să aibă doar o valoare pur empirică, ca ipoteză de lucru convenabilă pentru unificarea tuturor cunoștințelor despre fenomenele anorganice, organice și supraorganice Această teorie (energetică) nu are dreptul să dea conceptului de energie sensul singurului concept care cuprinde eçe real Conceptul de materie ca substrat al energiilor sau mediu de manifestare a acestora ar trebui să rămână în vigoare până când știința va avea capacitatea de a reduce toată materia la un singur set de energii, iar doctrina mecanică și fizică a transferului de energii de la unul corp la altul duce logic la conceptul - " precum si cele datorate acesteia suma de % pe an iob " " Potrivit publicațiilor Societății, semi- cheno de la biroul revistei "Rus Gândul" huidu " - " Cărți vândute " " Restul sumelor destinate la autorii cărţilor furate " " % actual sch I V Junker și Co " " De la S I Starynkevich din Varsha- te afli la editia traducerii cartii lui Girn oo > - " Cu curent conturile lui I V Junker și K " " * R* k- Eliberat: Conform relatărilor Societății Fabricilor de Papetarie G I Pallizen pt str k Conform relatărilor tipografiei Tovarăș- I N Kushnerev și K " " Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ M S Aksenov pentru răpire cărți ; ioo " - " Conform relatărilor publicațiilor Societății: V P Preobrajenski ioo " - " N G Titovsky ioo " - " La biroul redacției revistei "Vo- întrebări de filozofie și psihologie" o " " Pentru curent sch I V Junker și Co " >y " " Bilantul pentru la vistiernic " " Statul de capital al Societății de Psihologie la ianuarie Trezorierul Societății are de ruble k Pe tehnologie sch I V Junker și Co : suma Companiei r k orașul Starynkevici oo " - " GBP " ° " Capital D A Stolypin pentru contribuții la Moscova Contabilitate Banca cu % până la ian " " • - , " " Lista membrilor Societății Psihologice afiliate la Universitatea Imperială din Moscova, până la martie Membrii de onoare: Grot, Nikolai Yakovlevici Karinsky, Mihail Ivanovici - Kozhevnikov, Alexey Yakovlevich (membru fondator) - Kozlov, Alexei Alexandrovici Koni, Anatoly Fedorovich Legonin, Viktor Alekseevici (membru fondator) Solovyov, Vladimir Sergheevici Secenov, Ivan Mihailovici - Tolstoi, c Lev Nikolaevici , Troitsky, Matvey Mikhailovici (membru fondator) Cicherin, Boris Nikolaevici Biblioteca "Runivers" , SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ Ben, Alexander (Anglia) Wundt, Wilhelm (Germania) Hartmann, Eduard (Germania) Paulsen, Friedrich (Germania) Ribault, Thomas (Franţa) Richet, Charles (Franţa) Sedgwick, Henry (Anglia) Spencer, Herbert (Anglia) Fischer, Kuno (Germania) Fullier, Alfred (Franţa) Zeller, Eduard (Germania) Membri fondatori: Anuchin, Dmitri Nikolaevici Bugaev, Nikolai Vasilevici Zvѣrev, Nikolai Andreevici Kovalevsky, Maksym Maksymovich Kolokolov, Gheorghi Evgrafovici Miller, Vsevolod Өedorovych Muromtsev, Serghei Andreevici Storojenko, Nikolai Ilici Fortunatov, Filipp Fedorovich Chuprov, Alexandru Ivanovici Profesor la Universitatea din Moscova profesorul Moscova univers Profesor la Universitatea din Moscova Membri activi: Abrikosov, Alexei Alekseevici Abrikosov, Nikolai Alekseevici Adolf, Andrey Vikentievich, profesor al gimnaziului * Aikhenvald, Iulii Isaevici Henri, Victor Bazhenov, Nikolai Nikolaevici, medic psihiatru Baltalon, Caesar Pavlovich, profesor al gimnaziului Bartenev, Yuri Petrovici Basistov, Alexey Pavlovich, profesor al gimnaziului Bezobrazova, Marya Vladimirovna, doctor în filozofie Bernez univers Bezobrazov, Pavel Vladimirovici Bernstein, Alexander Nikolaevici, medic psihiatru Boborykin, Petr Dmitrievici, scriitor Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ

Bobrov, Evgheni Aleksandrovici, prof Kazan Univ Bogol'pov, Nikolai Pavlovich, tutore Moscova, studii, env Botkin, Yakov Alekseevici, medic psihiatru Brun, Mihail Isakievici, prez întoarce Briuhatov, Lev Dmitrievici Butske, Victor Romanovych, medic psihiatru Bykovskyi, Konstantin Mykhailovych, arhitect academician Belkin, Alexey Sergeevich, asistent-prov Moscova Univ Wagner, Vladimir Alexandrovych, Maestru în zoologie Vasiliev, A V prof Kazan Univ Vvedensky, Alexandru Ivanovici, prof S -Pb Univ Vvedenskyi, Aleksey Ivanovici, conf univ Moscova Spirit Acad Wentzel, Konstantin Nikolaevici Veselovski, Aleksey Nikolaevici, prof Moscova Univ Viktorskyi, Serghei Ivanovici, asistent-prov Moscova Univ Vynogradov, Nikolai Dmitrievici Vynogradov, Pavel Gavrilovici, prof Moscova Univ Wolfert, Anton Karlovych, prof Liceul Demidov Vyrubov, Hryhoriy Nikolaevich, scriitor Gambarov, Iurii Stepanovici, prof Moscova Univ Gerasimov, Osyp Petrovici, profesor, gimnaziu Gerye, Vladimir Ivanovici, prof Moscova Univ Hyatsintov, Vladimir Egorovici, profesor, gimnaziu Gilyarov, Aleksey Nikitich, prof de la Kiev Univ Golitsyn, carte Boris Borisovici, adjunct Acad Ştiinţă Goltsev, Victor Alexandrovici, scriitor Horbov, Mykola Mikhailovici Gorskaya, Zinaida Stepanovna, medic psihiatru Danylevskyi, Vasiliy Yakovlevich, prof Ascultă Univ De-Roberty, Evgeny Valentynovich, scriitor Deryuzhynskyi, Vladimir Өedorovici, prof Iurievsk Univ Dekhterev, Vladimir Havrylovich, medic psihiatru Dzhanshiev, Hryhoriy Avetovych, scriitor Drill, Dmitri Andreevici, doctor în drept penal Durdufy, Hryhoriy Nikolaevich, Ph D Miere Duhovskoi, Mihail Vasilevici, prof Moscova Univ Eleonsky, Mykola Alexandrovici, preot, prof Moscova Univ Efimenko, Alexandra Yakovlevna, scriitoare Jukovski, Mykola Yegorovici, prof Moscova Univ Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ Zantsevici, Konstantin Petrovici, a depus jurământul de încredere Zelenogorski, Fedor Aleksandrovici, prof Harkov Univ Zernov, Dmitri Nikolaevici, prof Moscova Univ Zograf, Nikolai Yurievici, prof Moscova Univ Ivanovski, Vladimir Nikolaevici Ivantsov, Nikolai Aleksandrovici, pr -asoc Moscova Univ Ivaniukov, Ivan Ivanovici, scriitor Kazansky, Alexander Pavlovici, prof Novoros Univ Kalenov, Petr Alexandrovici, profesor, gimnaziu Kamarovsky, gr Leonid Alekseevici, prof Moscova Univ Kapnist, gr Pavel Alekseevici Karev, Nikolay Ivanovici, prof St Petersburg univers Kliucevski, Vasily Osipovich, prof Moscova Univ Kirpichnikov, Alexandru Ivanovici, prof Novoros Univ Kolubovski, Iakov Nikolaevici ioo Konissi, Daniil Pavlovici ιοί Korelin, Mihail Sergheevici, prof Moscova Univ Kornilov, Alexandru Alexandrovici, priv -docent Moscova Univ Korobkin, Fedor Semenovici, profesor, gimnaziu Korsakov, Serghei Sergheevici, prof Moscova Univ Korsh, Өedorъ Evgenievichъ, prof Moscova Univ Lange, Nikolai Nikolaevici, prof Novoross Univ Lann, Ferdinand, profesor, gimnaziu ju Lesevici, Vladimir Viktorovici, scriitor Lopatin, Lev Mikhailovici, prof Moscova Univ dar Liutoslavski, Vyk Franzovich ii Malshin, Alexander Ivanovici, psihiatru Mamuna, sat Ivan Andreevici, doctor Masaryk, Toma Osipovich, prof Univ Cehă în Praga Menzbir, Mihail Alexandrovici, prof Moscova Univ Miliukov, Pavel Nikolaevici Mintslov, Rudolf Rudolfovich Mitrofanov, Pavel Ilici Mihailovski, Nikolai Konstantinovici, scriitor Mihailovski, Viktor Mihailovici, prof univ Moscova Univ Mlodzeevski, Boleslav Kornelievici, prof Moscova Univ Mokievskii, Pavel Vasilevici, dr Miere Morokhovets, Lev Zakharovici, prof Moscova Univ Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ Nekrasov, Pavel Alekseevici, rect Moscova Univ Nemirovici-Danchenko, Vladimir Ivanovici, scriitor Obolensky, Leonid Egorovici, scriitor Ognev, Ivan Florovici, prof Moscova Univ Okhorovici, Yulian, Ph D T

Pavlov, Aleksey Stepanovici, prof Moscova Univ Petrovskyi, Alexandru Hryhorevici, doctor Plevako, Өedorъ Nikyforovychъ, adj district Polyvanov, Lev Ivanovici Pospѣkhov, Dmitri Vasilevici, prof Kiev Spirit Acad Postovsky, Nikolai Pavlovici, medic psihiatru Preobrajenskii, Vasili Petrovici Preobrazhenskyi, Pyotr Vasilyevich, prov -asistent Moscova Univ Przhevalskyi, Vladimir Vladimirovici Radlov, Ernest Lvovici Rachynsky, Hryhoriy Aleksѣevici Rjnhondkovski, Nikolai Ivanovici T Rossolimo, Hryhoriy Ivanovich, Priv -asoc Moscova Univ Roth, Vladimir Karlovych, prof Moscova Univ Ruzskyi, Nikolay Vittovych, Priv -Conf Moscova Univ Rutkovsky, L V , priv conf univ St Petersburg Univ Savei-Mohylevych, Өedorъ Andreevichъ, medic psihiatru Serbskyi, Vladimir Petrovici, prov -asistent Moscova Univ Sergi, Giovanna, prof de antropologie la Roma Sykorsky, I A , prof Kiev Univ Smirnov, Apollo Ivanovici, prof Cazan Univ Smirnov, Өedorъ Aleksandrovichъ, profesor, gimnaziu Sobolevskii, Vasilii Mikhailovici Sokolov, Pavel Petrovici, prof Moscova Spirit Acad Starinkevici, Sokrat Ivanovici Struve, Henry Egorovici, prof Varip Univ Sukhanov, Serghei Alekseevici, psihiatru Tanѣev, Vladimir Ivanovici, a jurat crede Timiryazev, Klementij Arkadievici, prof Moscova Univ Timkovsky, Nikolai Ivanovici, scriitor Tihomirov, Pavel Vasilevici, conf univ Moscova Spirit Acad Tokarsky, Ardalion Ardalionovich, pr -asoc Moscova Univ Trubetskoy, carte Evgheni Nikolaevici, prof Kiev Univ Trubetskoy, carte Serghei Nikolaevici, conf univ Moscova Univ Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ Ulianitskyi, Vladimir Antonovych, prov -asistent Moscova Univ Uspensky, Serghei Nikolaevici, medic psihiatru Umov, Nikolay Alexѣevici, prof Moscova Univ Favorskyi, Andrey Evgrafovych, jurat crede Filippov, Alexander Nikitich, prof Iurievsk Univ Fon-Tesh, Pavel Pavlovich, Ph D medical Fon'-Stein', Stanislav' Өedorovych', Priv -Conf Moscova Univ Cevetaev, Ivan Vladimirovici, prof Moscova Univ Tsertelev, carte Dmitri Nikolaevici, scriitor Tsinger, Vasiliy Yakovlevich, prof Moscova Univ Chelpanov, Georgy Ivanovich, conferențiar Kiev Univ Chizh, Vladimir Edorovici, prof Iuriev Univ Shvarts, Alexandru Nikolaevici, prof Moscova Univ Shervinsky, Vasiliy Dmitrievich, prof Moscova Univ Sișkin, Nikolai Ivanovici, profesor, gimnaziu Shmidt, Yevhenii Alexandrovici Shtein, Vladimir Ivanovici, scriitor Ertel, Alexander Ivanovici, scriitor Yakoby, Pavel Ivanovici, medic psihiatru Yakovenko, Vladimir Ivanovici, medic psihiatru Iarkovski, Ivan Osypovych, tehnolog Membrii concurenti: Abrikosova, Maria Filippovna Abrikosova, Glafira Aleksevna Abrikosov, Alexandru Alekseevici · Alyabiev, Alexandru Alexandrovici Andreeva, Alexandra Aleksevna t Bobrov, A N * Bryukhatov, A Dmitrievici Gannenfeld, Alexander Pavlovici Gliki, Iulia Ivanovna Goldenweiser, Moses Solomonovich Goncharova, Anna Sergheevna ï Dolgintsev, Vasili Fedorovici Drozdov, Alexandru Vasilievici Kandaurov, Dmitri Petrovici Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ Kolobașkin, Nikolai Nikolaevici Lazarev, Ivan Fedorovici Lyubenkova, Iulia Lvovna Lviv, voi D P Mazarovici, Nikolai Ivanovici Malakova, Lidia Filippovna Malinin, Alexandru Alexandrovici Malkovskaya, Sofia Alexandrovna * Mamontov, Mihail Anatolevici Mamontov, Anatoly Ivanovici Novojilov, Ivan Mihailovici Pavlovu, Alexandru Vladimirovici Petrunkevici, A S Pogozheva, Anna Vasilievna și eu Panafidyn, S V Rachynskyi, Mykola Petrovici Remezov, Ivan Dmitrievici Rzhanitsyn, Aleksey Rufovici Rjevskii, Vladimir Alexevici și Saharov, Ivan Nikolaevici Sventitskaya, Maria Khrysanfovna Selivaciov, Өedorъ Dmitrieviciъ Stolpovsky, Petr Adamovici Serikov, Serghei Vladimirovici Ugrimova, Maria Pavlovna Ugrimov, Ivan Alexandrovici Faminskiy, Vasily Neofitovich Khodoley, N Yu Shah-Nazarov, Semen Grigorievici, doctor Shenshin, Vladimir

Vasilevici Yasakov, Timotei Arhipovici Membri corespondenți: Geler von Ravensburg, prez Berlin Psih Tot Max Dessoir, secretar al aceleiaşi Societăţi A Beiersdörfer, prez Munchen Psih Societate Schrenk von Notzing, secretar al aceleiași Societăți Levitsky, I N Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ Deikov, M I Gartwig, Andrey Fedorovich Notă Taxele de membru se acceptă în biroul revistei "Probleme de Filosofie și Psihologie", și în timpul ședințelor din sala de ședințe Membrii din alte orașe sunt rugați să-și adreseze contribuțiile la biroul revistei "Questions of Philosophy and Psychology", la adresa numele Trezorierului Societății, Nikolai Alekseevich Abrikosov Taxa pentru actiune membru p , iar pentru membrii-concurenți io p intr-un an Consiliul Societății atrage atenția domnilor membrii Societății la § din Cartă Biblioteca "Runivers" ANUNTURI ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU ÎN "SOCIETATEA JURIDICĂ Revista este publicată lunar (cu excepția vacanțelor din iulie și august), în valoare de cărți pe an, de la la de file, sub redacția prof V N Latkina În cursul anului , în revistă au fost publicate următoarele articole și note: D Dril "Este oportun exilul modern ca măsură punitivă" Prof V Ivanovsky - "Principii generale în organizarea autorităților provinciale"; V Katkova - "Check"; M Levitsky - "Cu privire la chestiunea legilor privind aprobarea drepturilor de moștenire"; prof A Alexandrenka - "Supravegherea secretă a diplomaților în secolul al XVIII-lea"; I Kashkarova - "Cu privire la problema îmbunătățirii duratei de serviciu a candidaților la funcții judiciare"; P Korobki - "Notele judecătorului de pace"; Prof A Holmsten - "Trei întrebări din dreptul civil lituanian"; A Levenstima-Doctor Gross și proiectul său de îmbunătățire a secției de investigații"; Pergament - "Noi proiecte austriece de legi procesuale civile"; N Vodovozova - "Școala catolică în economie politică"; I Baralevsky - "Despre procedurile judiciare din regiunea Amur"; Y Gorodyskago - "Practica instituțiilor judiciare și administrative"; E Vaskovsky - "Deficiențele Cartei de procedură civilă"; prof V Danevsky - "Despre necesitatea predării medicinii legale avocaților"; Prof V Lebedeva - "Naționalizarea funciară și reforma funciară"; A Timofeeva - "Probațiune"; N Maksimova - "Cu privire la reforma instituțiilor judiciare din regiunile de stepă"; A Longinova - "Deficiențe ale Proiectului de Cod penal"; A Bashmakova - "Dreptul de reprezentare și succesiune generațională"; I Ozerova - "Infracțiune comparativă între sexe"; A Dukmasova - "Cu privire la supravegherea asumării răspunderii"; G Voltke - "Cu privire la cota specificată a soțului văduv"; K Dvorzhitsky - "Vagabonzii și legea"; V Volzhina - "Ordinea procesuală de reducere a pedepselor pe grade"; N Druzhinina - "Țăranii și dreptul civil general"; prof Zagorovsky - "Cu privire la problema revizuirii legii noastre judiciare"; N Poletaeva - "Granița răspunderii penale a bolnavului mintal"; F Klingberg - "Cu privire la problema transformării anchetei preliminare"; V Volzhina - "Legi care pedepsesc încălcările decretelor privind pădurile"; M Levitsky - "Despre articolul din cartea cenzurii"; prof N Suvorova - "Mănăstirile și bisericile ca persoane juridice"; A Longinova - "Deficiențele dispozițiilor legale ^ privind supravegherea instituțiilor judiciare"; M Levitsky - "Despre cariera judiciară"; B Buffal - "Despre drepturile de propinare" M Mysha - "Despre calificările personale pentru participarea la alegerile municipale"; S Sabler - "Despre doctrina suveranităţii în stat"; V Efimova - "Despre ultimul proiect al cartei hotarului"; K Cihaciov - "Despre forța juridică a hotărârilor de casare" și multe altele Preț pentru o publicație anuală: în Sankt

Petersburg fără livrare - ruble Cu livrare-§ freca k Cu redirecționare către alte orașe - p Abonații care doresc să primească în plus "Deciziile Departamentelor de Casație ale Senatului" plătesc pentru jurnal și pentru "Decizii" cu livrare și expediere - ruble Un abonament la "Rezoluții" separat, fără jurnal, costă ruble Este permisă o tranșă a taxei de abonament Candidații la funcții judiciare, precum și studenții, beneficiază de dreptul de a se abona la jumătate din preț, adică ruble copeici pe jurnal și ruble k pentru o revistă cu hotărâri de casare Se acceptă abonamente la sediul revistei (Sankt Petersburg, strada Novo-> Isaakievskaya, , ap) și în toate librăriile Editor prof B N Latkin Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE Ediţia N PODOVOY ABONAREA ESTE DESCHISĂ pe revista lunară științifică, literară și politică "NOVE SLOV" anul de apariție până la de coli tipărite sunt publicate lunar Anul abonamentului de la octombrie Pe lângă sarcinile generale ale jurnalismului, "NOVOE SLOVO" și-a propus să acorde o atenție deosebită solicitărilor și nevoilor provinciei, cu care comunicarea în direct este de dorit viață de aceste tipuri, pe lângă articolele individuale, o recenzie internă și o recenzie a presei provinciale, "scrisori din provincii" vor fi de asemenea plasate în jurnal Pe de altă parte, știind cât de important este să comparăm știința și experiența europeană cu realitatea rusă, dorim să acordăm o atenție deosebită literaturii, științei și vieții europene Colaboratori la revista: Ya V Abramov I A Bunin, V V , M Gorki, P V Zaoodimsky, N H Zlatovratsky, H A Kablukov, C H Krivenko, D Ya-Mamin-Sibiryak, G A Zachtet, N Maksimov, Bao I Nemirovici-Danchenko, Nikolay-on, L E Obolensky, V A Posse, I N Po- Tapenko, A S Prugavnk, N A Rubakin, A M Skabichevsky, K M Staniukovici, V A Timiryazev, prof K Timiryazev, Ant P Cehov, Schepotievs (E S și S A), prof V G Troţki, A I Ertelidr Aplicând la cursul vieții noastre sociale, a cărei nouă perioadă anuală începe în toamnă, considerăm că este oportun, după exemplul multor reviste din Europa de Vest, să începem anul jurnal și din această perioadă Ca urmare a acestui fapt, un abonament anual la "NEW TIN" este acceptat de la octombrie până la octombrie Prețul abonamentului cu livrare pentru un an este de ruble, pentru o jumătate de an ruble, pentru trei luni ruble k , fără expediere timp de un an ruble, cu neresponsabil în străinătate timp de un an R Lipa, care a plătit imediat suma integrală a abonamentului pentru întregul an, se bucură, pe lângă transportul gratuit, de o concesiune de % din toate publicațiile O N Popova, cu excepția lucrărilor Adresa redacției: Sankt Petersburg, str Spasskaya (colțul Nadezhdinskaya), , ap Cherkesov" Moscova: filiala biroului revistei "NEW TIN", librăria "TRUD" Tverskaya, d Spiridonova Librăriile, cu un abonament anual integral, beneficiază de o concesiune de k per exemplar Abonarea pe părți ale anului este permisă numai prin biroul redacției și filialele acesteia După ce a primit în mod repetat declarații de la cititorii provinciali despre dificultățile în alegerea și extragerea cărților, redacția își asumă întocmirea listelor, expulzarea cataloagelor și cărților și va răspunde cu plăcere la toate solicitările cititorului provincial Persoanele care se abonează la publicațiile O N Popova prin intermediul redacției și al filialei acesteia nu plătesc transportul, cu excepția lucrărilor lui N A Dobrolyubov și a publicațiilor prin abonament pentru care transportul se taxează la distanță Un catalog de publicații este trimis gratuit la cerere Noul catalog va fi lansat în septembrie Biblioteca "Runivers" ANUNTURI ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU Revista de știință literară și populară pentru autoeducare ' (de coli lunare tipărite) a VI-a ed Scopul revistei literare și de popularizare "Lumea

lui Dumnezeu" este de a oferi cititorilor săi o lectură educativă publică Ținând cont nu numai de o familie educată, ci și de cititori din diverse categorii sociale care doresc să-și completeze educația cu lectura, editorii se ocupă de selecția eseurilor și articolelor care fac posibilă urmărirea mișcării gândirii moderne și dobândiți cunoștințe sistematice în științele naturale, istorice și sociale În , revista va apărea după același program și cu aceeași componență a redacției și a angajaților, urmând să fie tipărit, printre altele: FILM: "O viață vie, un roman social și cotidian în trei părți II Potapenko; "Școlarii", eseu de V Dmitrieva; "În celula închisorii", studiu psihologic de N Infantiev; eseuri și povești ale colaboratorilor obișnuiți: Yu Bezrodnaya, E Chirikov, Sroshevsky, Savikhin etc "Fractura", un roman social din viața Angliei moderne; "Notele unui filosof", Robert Grant, roman cotidian din viața americană ; povestiri de Wildenbruch, Zeromsky, B Pruss, E Ozheshko, Kipling etc LUCRĂRI ŞI ARTICOLE ŞTIINŢIFICE: Respiraţie şi viaţă", prof Brandt; "Temperaturile scăzute și semnificația lor în știință și tehnologie", V Agafonova; "Societate, stat, cultură în secolul al XVI-lea în Occident", prof Stergator; "Secolul nostru", eseuri culturale și istorice de Pv Ivanov "Shakespeare și Belinsky", prof Storojenko; "Garanții de bază ale justiției conform actelor judiciare ale împăratului Alexandru al II-lea", G Dzhanshieva; "Gleb Uspensky", crit studiul II Ivanova; "Khvoshchinskaya (pseudonim V Krestovsky)", bazat pe materiale inedite și memorii personale ale lui M Tsebrikova; "Factors of Social Development" (pe baza analizei materialismului economic), sociolog eseuri Ludv Krzhivitsky, "Progres și sărăcie", B Ephrusy "Dezvoltarea instituțiilor reprezentative" după Kautsky L Davydova; "Despre predarea materialismului", (răspuns către oponenții mei), Conf conf G Chelpanova; "Despre măsurarea fenomenelor psihice", prof Orsha; "Femeia nouă în literatura modernă", L Gizhitskaya; "Din viața scandinavă", M Luchitskaya; "Un nou tip de universități americane", Tverskoy; "Atitudinea societății franceze față de politică", N V Vodovozova; "Natural Science in Essays and Pictures", de Dr Daneman în traducere Profesor asociat al Universității din Sankt Petersburg M Yu Goldstein și alții În străinătate Cronica științifică Bibliografie Din cultura occidentală Știrile literaturii străine Pret abonament: cu dost si peres p ; fara dost p ; in strainatate ¿ rub Se acceptă abonamente în Sankt Petersburg: în sediul principal al redacției Ligovka, , ap și în toate cărțile cunoscute mitropolit şi provincial magazin Abonamentele în rate nu sunt acceptate prin magazine Magazinele pot reține în beneficiul lor % din suma abonamentului Rată în următoarele condiții: cu un abonament de ruble iar restul p la iulie Nu există abonament semi-anual Nu există nicio concesiune din prețul abonamentului pentru nimeni Editura A Davydova Editor V Ostrsgorsky * Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU jurnal literar-ştiinţific şi politic lunar SVERNY ¡VESTNIK" (ANUL EDIŢIEI XI) În , în Severny Vestnik, printre altele, a fost tipărit: "Cariera lui Strukov" Pov A Ertel -"Despre dezvoltarea economiei naţionale ruse Prof A Isaeva "Trilby" Rom J -du-Maurier -"Din scrisorile lui T N Granovsky" -"Dragoste si gelozie printre copii" de Dr V Yakubovich " Pov Tu Nemirovici-Danchenko" -"Despre direcţiile esteticii moderne" E Radlova -"Quo vadis?" Gen rom Senkevici -"Amintiri ale lui A I Herzen" II Tuchkova'Ogaryova -"Dragoste" Rom O Shapir -"Ereditatea sexului" E Cijova - "În capcană" Povestea lui L Boborykin - "Copilăria și adolescența II I Ceaikovski" M Ceaikovski Două nuvele: a) "Știința iubirii" și b) "Dragostea este mai puternică decât moartea"

de D Merezhkovsky - "Cea mai nouă literatură spaniolă" Prof A Şepelevici -"Oglinzi" Pov Gippius - "Polul Nord" şi "Călătoria lui Nansen" M Venyukov - "Friedrich Nietzsche" Pct L A Salome - "Nevoile de locuinţe ale claselor muncitoare" D Gertsenshtein - "Gogol şi A O Smirnova în - " V Pienrock - "Noua școală franceză de muzică" și "Noua muzică germană" A Koptyaeva - Alexandre Dumas și Noile tendințe în romanul francez Vengerova - "O nouă victorie a științei" de A Gershun - "Zeul teatrului" Razsk Y Kryukovsky -"Ideea Iliadei " N Minskago -"Dezarmarea vamală" V Biryukovych -"Istoria unei crime ideologice", Prof I Orshansky -"Scrisori către M Viardot și G Flaubert", I S Turgheniev - "Artist-publicist polonez" K Ldova - "Turgheney și Tolstoi" prof D Ovsyaniko-Kulikovskaya - "Femeia nouă" și "Divorțul" de P Tverskoy - "Tipurile de femei în tragediile lui Racine" Prof θ Batyushkova -"Metiere agricole sezoniere" V Biriukovici -"Ploskogorie" Rom L Gurevici - "Studentul german de la sfârşitul secolului" Prof A Trachevsky - "Atomism şi energeticism" Prof A Vvedensky - "La competiţie" Razsk A Stern şi alţii Secțiuni permanente în jurnal: I "Întrebări de autoeducare" II "Departamentul regional" III "Departamentul Zemsky" IV "Presa provincială" L Gorev V "Revizuire internă" VI "În afara Rusiei europene" (articole: "În Siberia" "Cine luminează Siberia?", "Zemstvo în Siberia", "Exilul în locuri îndepărtate ale Siberiei", "Școala Zemstvo din Siberia" și alții N Arefieva, "Kavkaz" M P , "Pribaltiysky Krai" P K , "Privislyansky Krai" M P , "Finland Cases" P Kuznetsov) VII "Corespondente din străinătate" " VIII "Din viaţă şi literatură" IX "Critică" X "Bibliografie" XI "Însemnări literare" de A Volynsky (Articole: "Puterea întunericului", "Ficțiune rusă modernă", "Tendințe filozofice în poezia rusă", "Cartea lui Kuno-Fischer lui Schopenhau- • epoca", "Ultimele două romane ale lui Zola", "Prozatorul polonez Sienkiewicz" etc) Prețul abonamentului a fost redus (fără a modifica volumul și compoziția cărților) Planul de rate pentru nerezidenți este adaptat la confortul transferului de bani poștal Condiții de abonament: pentru nerezidenți timp de un an ruble, luni - ruble, luni - ruble, lună p Pentru urban (dost : timp de un an Și rub , luni - ruble k,, luni - ruble k , lună - k Pentru străină: timp de un an ruble , luni - ruble, luni - ruble Abonamentul este acceptat la sediul central, biroul - Sankt Petersburg, Troitskaya , ; în filiala din Moscova la carte mag K Tikhomirova, Kuznetsk Moet; in carte mag Karbasnikov, "Timp nou", Pfchkovskaya și alții Editor-editor L Ya Gurevici Biblioteca "Runivers" ANUNTURI ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU ANUL (EDIȚIA ANUL OPTELEA) la jurnalul pedagogic general pentru școală și familie "ȘCOALA RUSĂ · În cursul anului , Școala Rusă a publicat, printre altele, următoarele articole:) Autobiografie N I Pirogov;) Școala rurală și profesor (Memorii și note) K Barsova;) Materiale pedagogice (Note și observații ale clasei primare) profesor) K Chernetsky;) Din jurnalul unui profesor de școală duminicală, K-oh;) Cum am aranjat academia țărănească M Slobozhanina;) Schiță istorică a instituțiilor pentru educația copiilor până la vârsta școlară Kapterev;) La aniversarea nașterii lui Pestalozzi L N Modzalevsky;) Ushinsky, ca editor al revistei Min People's Proev Ya G Gurevich;) Instituții de învățământ din Anglia și Belgia (Despre observații personale)) Viena, Zurich, Geneva (Note și impresii pedagogice) E Chebysheva-Dmitrieva) Departamentul educațional și pedagogic la expoziția mondială de la Chicago A A Naraseva) Studenți la oboseala mentală despre ultimele cercetări ale medicilor, A S Virinius) Moralitatea la copii şi educaţie morală L E Obolensky;) Pregătirea pedagogică a profesorilor din străinătate și aici D D

Semenova;) Despre formarea cadrelor didactice pentru școlile agricole I I Meshchersky;) Gânduri despre educația modernă A S Simonovich;) Gândurile femeilor și formularea învățământului secundar feminin Cl Farmakovskaya;) Gândurile lui HN Strahov despre învățământul nostru secundar V Afanasiev;) O notă la articolul lui Danevski despre "școala unificată" Contele Pavel Kapnist;) Este posibil și necesar ca noi să avem învățământ obligatoriu? V P Vakhterov;) Lecturi populare ale sale; despre problema învățământului obligatoriu A T Hartwig;) Problema educației universale în dezvoltarea Zemstvo-ului din Moscova D D Lobanova;) Școlile rurale și problema învățământului obligatoriu în Finlanda V K Skalon;) Ce putem învăța de la americani în organizarea școlilor elementare ? V I Farmakovsky;) Ce schimbări ar trebui făcute în cursul școlilor orășenești conform Regulamentului din mai ? A Ramensky;) Școlile noastre duminicale și nevoile lor I V Abramova;) Duminica-repetate școală pentru elevii care absolvă un curs în școlile primare din oraș X Pavlovici;) Despre introducerea programului școlilor primare de agricultură S A Bobrovsky;) Cuvântul viu ca subiect de educație în familie și școală I A Anastasieva;) Pedagogia ca subiect de studiu în gimnaziile pentru femei S Brailovsky;)'! Despre predarea logicii la gimnaziu L Rutkovski;) Metodă comparativă de predare a limbilor ruse și străine în instituțiile de învățământ secundar A A Hoffman;) Subiecte neașteptate Ts P Beltalona;) Despre studiul limbii slavone bisericești în școlile populare elementare IV So-zontiev;) Decrete privind educația publică a adunărilor zemsky din I P Belokonsky Revista este publicată lunar în cărți de cel puțin zece coli tipărite fiecare PREȚ DE ABONAMENT: în Sankt Petersburg cu livrare ruble de copeici, pentru nerezidenți - SAPTE ruble, în străinătate - NOUĂ ruble Profesorii din școlile rurale beneficiază de o concesiune de o rublă Zemstvos care eliberează cel puțin exemplare beneficiază de concesiunea Oi/o Abonamentele sunt acceptate la sediul principal al redacției (Ligovka , Gymnasium Gurevich) și la librăriile din Novaya Vremya · Există exemplare pentru anii precedenți (cu excepția anului) la prețul indicat Editor-editor Ya G Gurevici Biblioteca "Runivers " ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE Abonamentul este deschis pentru la o revistă lunară ilustrată pentru copiii de vârstă școlară DVTSK READING cu anexa "Fișă Pedagogică^* pentru părinți și profesori În anul , "Lectura pentru copii" intră în anul de existență "Lectura pentru copii" este aprobată de Comitetul Academic al Ministerului Învățământului Public pentru bibliotecile studențești ale instituțiilor de învățământ secundar, școlile orășenești și județene și bibliotecile rurale; aprobat de Comitetul Academic al Cancelariei Majestăţii Sale Imperiale pentru aşezările împărătesei Maria şi Direcţia Principală a Instituţiilor Militare de Învăţământ Revista "Lectură pentru copii" conține: a) nuvele, povestiri, legende și basme (original și tradus); b) poezii; c) eseuri istorice și biografii ale unor oameni remarcabili; d) articole științifice populare care prezintă natura și omul; e) călătorii; f) articole mici (în întreaga lume, din cărți și reviste; g) glume, jocuri și activități; h) sarcini, puzzle-uri, șarade etc Revista "Lectură pentru copii" publică "Listok pedagogic", publicat de patru ori pe an în cărți separate de la la file Majoritatea articolelor din Lista Pedagogică sunt dedicate educației la domiciliu, educației primare și întrebărilor despre școala publică Lista Pedagogică conține index periodic al literaturii pentru copii și educaționale, care conține o scurtă descriere și analiză a cărților nou apărute pentru copii, manuale, manuale și manuale pentru părinți, educatori și profesori În , printre multe alte povestiri, revista "Lectura pentru

copii" a publicat povestiri de D R Mamin, K M Staniukovici, G A Machtet, P V Zasodimsky, S T Semenov, K V Lukașevici și alții, povestiri lungi de M N Albov, Po-tapen N de D A Mordovtsev, Iv Iv Ivanov, A K Szova și alții, comedie pentru copii II Nevezhina și multe articole științifice Volumul revistei a crescut semnificativ: cărțile au fost publicate în și foi și, în general, până la treizeci coli tipărite au fost date peste cele promise, ceea ce ar echivala cu două cărți în plus într-un an În revista "Lectura copiilor" din vor participa: Albov M N , Barantsevich K S , Borisov N A , Vagner N P , Vagner Yu N , Velichko V L , Glinsky B B , Goltsev V A , Ermilov V E , V Zachenko, V Zachenko S V , Karazin N N , Koropchevsky D A , Korelin M S , Lavrov V M , Ladyzhensky V I , Lukashevich K V , Mamin-Sibiryak D II , Machtet G A , Mikhalovsky D L , Mikhev V M D M , As Mikhalovski A M ko V Iv , Nemirovici-Danchenko Vl Iv , Ostrogorsky V P , Potapenko I Ya , Rubakin N A , Semenov S T , Sergenko II A , Sizova A K , Skabichevsky A M , Solovyov-Nesmelov • N A Stanyov, Ceukhov • N A An P și alții În departamentele artistice și muzicale: Andreev V I , Guganava I G , Litvinenko P , Pashkin N D , Koreshchenko A , Chichagov K N Pentru , redacția "Lectura pentru copii" are deja două povești mari pentru tipărire: "Satul celest" de Vasily Iv Nemirovici-Danchenko, cu desene de K ППП Chichagova, "Două talente" de I N Potapenko, povestiri de K M Staniukovici, D N Mamin-Sibiryak, G A Machtet, V Cartea din ianuarie va fi publicată înainte de sărbătoarea de Crăciun PREȚ DE ABONAMENT pentru un an: fără livrare la Moscova ruble; cu livrare si peres în toate orașele Rusiei ruble; în străinătate ruble; timp de șase luni ruble; pentru un sfert de gol p k Se acceptă abonament în redacția: Moscova, str Tverskaya - Dm IV Tikhomirov și în toate librăriile cunoscute (alocarea vânzătorilor de cărți a de copeici dintr-un exemplar anual) La editarea depozitului de cărți "Biblioteca de lectură pentru copii", catalogul este trimis gratuit Editura E I Tikhomirova Editor D II Tihomirov Biblioteca "Runivers" ANUNTURI Anul în Anul "Jurnalul MINISTERULUI JUSTITIEI" vor fi publicate lunar, cu excepția lunilor iulie și august, în cărți de aproximativ de file Anul abonamentului începe în ianuarie Programul revistei cuprinde următoarele secțiuni:) Legalizări și ordine ale guvernului) Ordine privind promovarea și premiile din subordinea Ministerului Justiției) Ordine circulare ale ministrului justiției) Informarea cu privire la activitățile celei mai înalte Comisii de revizuire a legislației în justiție) Articole pe probleme de jurisprudență științifică și practică, în principal în domeniul justiției, dreptului penal și proceselor judiciare, dreptului civil și procesului judiciar, dreptului comercial și procedurilor judiciare, precum și al topografiei) Trecerea în revistă a fenomenelor remarcabile din domeniul practicii judiciare Dispoziții extrase din hotărâri ale Senatului de Guvernare) Recenzie literară: a) recenzii critice de cărți și broșuri noi, rusești și străine; b) indexul bibliografic actual al literaturii juridice ruse și străine) Prezentare generală a legislației străine: detalii despre cele mai importante legi, reglementări și proiecte de lege noi din țări străine) Materiale istorice; știri diferite Taxa de abonament ruble intr-un an cu livrare si expediere Se vând cărți separate: fără apendice pentru rublă, cu apendice - pentru ruble Oficialii, atunci când se abonează prin trezorieri, folosesc rate de până la rublă într-o lună cu faptul că întreaga plată ar trebui efectuată în primele luni ale fiecărui an Toți ceilalți abonați, atunci când se abonează exclusiv la sediul principal, beneficiază de un plan de rate de până la r într-o lună cu faptul că întreaga plată ar trebui efectuată în primele patru

luni in fiecare an Candidații pentru posturi în departamentul judiciar, precum și studenții Universităților Imperiale și ai Liceului de Drept Demidov, studenții Școlii Imperiale de Drept și ai Liceului Alexandru și studenții Academiei de Drept Militar plătesc ruble pe an * Librăriile beneficiază de o reducere de % pentru acceptarea abonamentelor Biroul principal: depozitul de cărți al lui M M Stasyulevich, Sankt Petersburg, Insula Vasilyevsky, linia , Anunțurile pentru tipărire în "Jurnal *" sunt acceptate la biroul principal cu o taxă de de cop pe linie și ruble per pagină Redacția Revistei Ministerului Justiției* se află în Sankt Petersburg, pe strada Ekaterinskaya, în clădirea Ministerului Justiției Editor V F Deryuzhinsky Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE Publicat de K L RINKER, în S -Petevburg, Nevsky schyusp ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU (Al doilea an de publicare) "Revista de psihiatrie, neurologie și psihologie experimentală" Jurnalul lunar al NAL publicată sub redacția prof V M BEKHTEREV Director al Clinicii de Boli Mintale și Nervose din Sankt Petersburg Începând cu publicarea revistei noastre în ianuarie , eram ferm convinși de necesitatea pentru publicul medical rus al unui organism lunar de arbitraj în psihiatrie, neurologie și psihologie experimentală Experiența anului trecut a arătat că Revista, pe care o publicăm, a fost primită cu mare simpatie de către publicul medical și în această simpatie vedem dovezi ale validității presupunerilor noastre ale specialității menționate mai sus; fiecare medic are mai multe decât o dată a simțit nevoia unei cunoașteri mai apropiate cu bolile sistemului nervos, care joacă un rol atât de remarcabil în viața societății moderne servicii valoroase în prevenirea și tratamentul tulburărilor nervoase și mentale educația școlară Semnificația practică deosebit de importantă a antropologiei penale și a doctrinei hipnotismului este, de asemenea, incontestabilă, atât în raport cu clarificarea problemelor psihologice generale, cât și în raport cu aspectele de importanță practic ale examinării psihiatrice judiciare Revista este publicată după următorul program: I Articole originale despre psihiatrie, neuropatologie, neurologie, psihologie, hipnotism, antropologie criminală și probleme conexe II Sondaje și rezumate pe subiectele indicate III Rapoarte, scrisori și corespondență IV Articole critice, recenzii, recenzii și bibliografie V Cronica, știri și mix VI Biografii și necrolog VII Anunturi si notificări Articolele (în colete înregistrate) sunt rugate cu umilitate să fie adresate redactorului revistei, directorului clinicii, prof V M Bekhtereva (Sankt Petersburg, partea Vyborg, clinică de boli mintale) Scrisorile privind îmbunătățirea instituțiilor neurologice și psihiatrice și corespondența de natură domestică, ca material pentru cronică, sunt solicitate cu umilință să fie adresate secretarului de redacție, Dr P A Ostankov, (Sankt Petersburg, Vyborgskaya, lateral, Clinica de Boli mintale) Se acceptă abonamente la Sankt Petersburg la librăria K L Rikker (Nevsky,) și în alte orașe, de la toți vânzătorii de cărți cunoscuți Prețul pentru publicația anuală, atât cu expediere în alte orașe, cât și cu livrare în Sankt Petersburg - ruble; timp de șase luni - ruble copeici; timp de luni - • frecții cop Un număr limitat de exemplare ale "Recenziei" rămase pentru poate fi achiziționat de la editor pentru ruble pe an Biblioteca "Runivers" ANUNTURI · SE DESCHISĂ ABONAMENTUL pentru la Ziarul Juridic CU O APLICARE GRATUITĂ Culegere de hotărâri ale Direcțiilor penale și de casație civilă și ale Adunării Generale a Senatului de Guvernare și Adunării de legi și ordine a Guvernului Iese DE DOUA ORI pe saptamana: duminica si joia VEZ CENZURA PRELIMINARĂ Prețul anual de abonament cu

livrare și poștă este de șapte ruble Plata în rate este permisă: la abonare - ruble iar până la aprilie restul de ruble Adresa: Sankt Petersburg, Nevsky Prospekt, d Nr , kk nr Abonații care au plătit taxa anuală integrală pentru ziar pot aplica la oficiul "Yurydicheskaya Gazeta" pentru informații despre cauze, atât judiciare, cât și administrative, precum și pentru soluționarea problemelor juridice privind cauzele legate de proprietatea sau interesele lor personale Departamentele Senatului de Guvernare, dar nu mai mult de ori pe parcursul anului de abonament, se face gratuit Persoanele care doresc să primească prin poștă informații despre cazurile Departamentelor de Casație ale Senatului sunt atașate plătesc câte două ruble pentru fiecare o adeverință pe fiecare caz individual, iar cei care doresc să-l primească prin telegraf trimit, în plus față de două ruble și costul unei telegrame de retur ediția a-a § Referințe și instrucțiuni privind de-tartamentele judiciare și administrative Reguli Senatul, precum și pentru toate, în general, cu excepția Direcțiilor de Casație ale Senatului (a se vedea paragraful de mai sus), instituțiile administrative și judiciare centrale și locale (guvernamentale și publice) ar trebui să se facă în condițiile unui acord preliminar special cu redacţia § Persoanele și instituțiile care solicită informații sunt obligate să raporteze: a) coletul pentru care primesc "Yuridichnaya Gazeta"; b) când și de către cine au fost depuse petiția și plângerea; c) împotriva deciziei cărei birou sau funcționar și d) când și de ce oficiu sau funcționar este trimisă petiția sau plângerea către Senat sau altă agenție guvernamentală § În caz de neplată a cotizației anuale integrale și în cazul neîndeplinirii condițiilor specificate la §§ - de mai sus din acest program, toate cererile, cererile și instrucțiunile sunt lăsate fără mișcare, deoarece instrucțiunile prevăzute la § sunt obligatorii pentru birou dacă abonatul îndeplinește cerințele specificate la § și și instrucțiunile prevăzute la §§ - pot fi considerate obligatorii pentru birou atunci când acesta din urmă își exprimă consimțământul pentru a accepta executarea misiunii care i-a fost atribuită § Biroul redacției "Yuridicheskaya Gazeta" de asemenea presupune indicarea adreselor de încredere pentru a desfășura afaceri Библиотека"Runivers" ВОПРОСЫ ФИЛОСОФІИ И ПСИХОЛОГІИ REVIZIA RECENZIILOR ȘI Revue d'Europe et cL'JLrq eri que La prețul de fr în Franţa şi fr în străinătate (sau prin trimiterea a ruble, florini, mărci sau de lire prin scrisoare), se are un abonament de un an la bogat ilustrată "Revue des Revues" "Cu ea, știm totul, imediat" (AL Dumas fils), pentru că Revue des Revues este extrem de bine realizată și constituie una dintre cele mai interesante, incitante și amuzante lecturi" (Francisque Sarcey); "nimic nu este mai util decât acest rezumat al spiritului uman" (E Zola); "a câștigat o poziție strălucitoare și preponderentă în rândul marilor recenzii franceze și străine" (Les Débats), etc "Revista" apare în zilele de și ale fiecărei luni, publică articole inedite semnate de cele mai mari nume franceze și străine, cele mai bune articole din Reviste din întreaga lume, stc , etc Colecția anuală a Revuei formează o adevărată enciclopedie din volume mari, împodobită cu aproximativ de gravuri și care conține peste de articole, studii, nuvele, romane etc Review oferă MULTE PREMIUM abonaților săi On s'abonne sans frais dans tous les bureaux de poste de la France et de l'étranger, chez tous les principaux libraires du monde entier și în les bureaux de la Revue Editorial și Administrație: , rue de Verneuil, Paris AN ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU va publicată în orașul Stavropol - societate-literatură caucaziană ziar Caucazul de Nord Publicat de două ori pe

săptămână - joia și duminica - și dedicat clarificării nevoilor regiunii, al cărei nume îl poartă ziarul În , "Caucazul de Nord * " va fi publicat după următorul program: Acţiuni şi ordine ale guvernului - Revista străină - Orientări - Ecouri ale presei - Cronici: generale, urbane, regionale și în Caucaz - În Rusia - incidente remarcabile - Corespondență din diferite locuri din Caucazul de Nord, precum și din alte locuri din Rusia - Feuilletons: științific, ficțiune etc - Departamentul bibliografic - Teatru şi muzică -I Cronică judiciară - A rade - Fișă de referință - Telegramele Agenției Telegrafice Ruse PREȚ DE ABONAMENT: fără livrare și expediere timp de un an ruble k , timp de șase luni p k , timp de luni p k Cu livrare si Perez, pe un an: p k , pentru datorie p , timp de luni p k Pentru schimbarea adresei se percep de copeici Cu timbre poștale pot fi trimise sume mai mici de o rublă Se acceptă abonament: în orașul Stavropol, în redacție, str Teatralnaya, d Popova; în biroul tipografiei V V Berk "Sev Kavk ", str Velyaminovskaya, satul Stasenkova Plata în rate este permisă prin acord cu redacția Abonamentul este acceptat de la a fiecărei luni, iar abonamentul anual este acceptat doar de la ianuarie Biblioteca "Runivers" ANUNTURI unsprezece Abonament deschis pentru (ANUL IV DE EDIȚIE) M IESHSHP OESHSHSHSH II Mai științific Ohs Hiifi Nr și șase anexe În , "Revelația științifică va fi lansată conform programelor anterioare, inclusiv departamentul de științe de fizică, natură, antropologie, geografi și etnografi, precum și bibliografiile, cronica științifică, știrile științifice, știința științifică inventată și articolele legate de artiști și articole Xia la istoria științei Revista are angajați și corespondenți în orașele universitare din Rusia, precum și în Paris, Geneva, Napoli, Berlin, München, Heidelberg și alte centre științifice În - următorii autori au postat articole: prof A N Beketov, Academician B B Golitsyn, maestru V A Vagner, prof M Ganin, prof S P Glazenap, profesor asociat M Yu N I Kuznetsov V V Lesevici, prof N A Lyubimov, prof Ir SkvorPov* prof A S Tracevski prof K A Kholodkovsky, prof P A Shiff, P Yu Shmidt și mulți alții altele în și printre "Anexe" au fost date lucrări științifice majore, printre altele, în , volumul I al lucrărilor lui Darwin și în , volumele III și IV și "Schimbarea animalelor și plantelor în stare domestică", au primit și lucrările de Ribot, prof Goyer, Helmholtz, Gaudry și alții În , în anexe vor fi date și lucrări științifice fundamentale, unele dintre cele mai recente lucrări netraduse încă în limba rusă, dintre care unele au o importanță istorică importantă Editorii au seturi pentru (preț ruble pe bandă) și pentru (preț ruble pe bandă) Editorial trimite! de asemenea cărți ale propriei publicații (abonații nu plătesc pentru poștă), inclusiv "Operele lui Darwin" în volume, cu desene originale, prețul este de trei ruble (TI Origin of Species, vol II The Descent of Man, vol Sh Journey to Kor Beagle and Autobiography, vol IV Exprimarea tulburărilor emoționale Total aproximativ pagini) La editare se acceptă o semnătură pe opera lui M Filippov Filosofia realității (Istoria și critica viziunilor științifice și filozofice asupra lumii din antichitate până în zilele noastre) Volum mare (pagini format mare) cu tab orez rns Pret abonament cu peres șase freacă Prima repriză este trimisă imediat Această publicație se va încheia în Prețul abonamentului pentru "Revista științifică" nr și suplimente (Anexele apar în cărți sau albume, în funcție de conținut; nu există termeni definiți) pentru un sfert al anului - ruble Adresa editorială: Sankt Petersburg, Ekaterininskaya, , apt Ed -ed Doctor în filozofie M Filippov Biblioteca "Runivers " ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE De la octombrie va fi publicat la Omsk, ziar politico-social şi literar

dedicat intereselor Siberiei și zonelor adiacente PROGRAM:) Telegramele Agenției Ruse;) Editoriale;) Cronica vieții locale;) Corespondența;) Articole pe diverse probleme legate de acele domenii cărora le este dedicat ziarul;) Comunicări privind treburile administrațiilor publice;) Afaceri de relocare;) Afaceri școlare;) Informații despre activitățile oamenilor de știință și ale societăților caritabile;) Cronică judiciară, fără discutare a hotărârilor;) Departamentul comercial și industrial Știri și informații de referință despre toate tipurile de comerț și industrie Preturile pietei Facturi bursiere) Revizuire interioară) Revizuirea străină;) Feuilleton;) Știri diverse Lucruri mărunte) Anunturi Data lansării DE TREI ori pe săptămână Telegramele Agenției Ruse ZILNIC Prețul abonamentului: șapte ruble pentru un an, patru ruble pentru jumătate de an și două ruble pentru trei luni ABONAMENTUL ESTE ACCEPTAT în Omsk în redacție și în biblioteca publică Editor-editor K P MIKHAILOV Prima revistă din Rusia, ilustrată cu vopsele ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU al X-lea RZTP'JL al X-lea ediție J JJ J Í Л JL ■ JL J ediția h, revistă săptămânală, ilustrată, literară și de artă În , abonații vor primi: de numere ale revistei pe velină, dintre care numere cu desene în culori și tonuri În , un nou roman istoric de gr E A Salias "Al doilea Sărat-Sneeze" Nr al revistei de modă "Paris Fashion", cu multe desene Nr modele, modele, lucrari de ac și monograme pe foi separate Nr al revistei lunare "Economie și menaj" volume ale "Biblioteca Nordului", în care se va oferi colecția de romane de GENRIK SIENKEVICH:) "Foc și sabie", istoric rom la ora ; ') "Potopul", rom istoric la ora ;) "Pan Volodyevsky", istoric rom la ora GRATUIT: premii de artă - tablouri în culori ÎN PLUS, cei care au semnat înainte de ianuarie direct la Biroul Principal al revistei Sever și au plătit integral suma abonamentului, primesc gratuit din următoarele premii:) Pictură (oleografie) de artistul V A Surikov "Cucerirea" al Siberiei", sau) un album de gravuri color - ilustrații pentru basme rusești și un portret (cromo-litografie) al pr Ioan Sergiev din Kronstadt Prețul abonamentului cu toate atașamentele și primele: Fără livrare în Sankt Petersburg ruble, cu livrare și expediere ruble In spate hotar p Rata este permisa p la abonare, p până la iunie Adresa biroului principal al revistei "Sever": Sankt Petersburg, Yekaterininsk, Biblioteca "Runivers" ANUNTURI ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU pe jurnal literar-politic și științific REVISTA RUSĂ (EDIȚIA AN) Publicat la Moscova fără cenzură prealabilă, la data de a fiecărei luni, în cărți de până la de coli tipărite conform aceluiași program și cu participarea acelorași cei mai apropiați colaboratori ca în anii precedenți Conținutul cărților din se va distinge prin bogăția, diversitatea și completitudinea sa obișnuită Pe lângă un bogat stoc de ficțiune (romane, nuvele, nuvele, poezii etc), au dobândit, printre altele, și povestiri inedite despre A S Pușkin A N Ostrovskom memorii ale secretarului său, memorii ale regretatului arhiepiscop Nikanor, articole postume ale lui Yu și K S Aksakov, I S Turgeneva, K N Leontiev, N P Gilyarov-Platonova, N S Kokhanovskaya, A II Herzen, N P Ogareva şi alţii Prețul abonamentului cu transport și livrare: pagodă - ruble, timp de jumătate de an - ruble k , timp de luni - p k , timp de lună - p k În străinătate cu expediere - p Pentru persoanele de rang spiritual, pentru domnii profesori ai instituțiilor de învățământ superior, secundar și inferior, pentru persoanele din clasa militară și pentru studenții din instituțiile de învățământ superior prețul abonamentului: an - ruble, luni - ruble, luni - ruble, lună - p În străinătate p cu redirecționare Instituțiile guvernamentale și publice ale tuturor departamentelor, bibliotecile

regimentare, adunările militare, precum și persoanele aflate în serviciul lor, pot primi un jurnal pe credit, declarând șapte birouri jurnal prin birourile lor N B Abonații anuali ai Russkago Obozreniya, care s-au abonat simultan la ziarul Russkoe Olovo (Idaniya anul -), se bucură de o concesiune semnificativă, plătind doar ruble pentru ambele publicații (revista lunară și cotidianul) (în loc de de ruble) pe an În acest caz, trebuie să aplicați (în persoană sau în scris) exclusiv la birourile noastre:) Moscova "Revista Rusă" (colțul străzii Tverskaya și M Gnѣzdnikovsky, satul Spiridonova)) Moscova "Cuvântul rusesc" (Bulevardul Sfânt, satul Perlova) Se acceptă abonamente în toate cele mai bune librării, dar cu plata în rate, sunt rugați să se adreseze exclusiv biroului revistei Editor-editor Anatoly Aleksandrov Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE Abonament acceptat pe revista Note medicale PENTRU (Anul publicării al patrulea) Revista este publicată de două ori pe lună, cu excepția a trei luni de vară, în cantitate de până la de coli tipărite Revista conține în principal articole originale referitoare la observațiile spitalicești din diferite departamente de medicină În plus, în anul viitor, redacția intenționează, în măsura în care este posibil, să publice rezumate ale literaturii străine și interne actuale și scurte rapoarte despre monografii, disertații și tipărituri individuale primite de redacție Prețul abonamentului cu transport și livrare ruble cop intr-un an Se acceptă abonament:) de la editori-editori - Moscova, spitalul Staro-Ekaterininskaya, strada Meshchanskaya;) în librării: Karbasnikova (Moscova, str Mokhovaya, Universitatea prot) și Kartseva (Moscova, Furkasovsky per),) în biroul de anunțuri Pechkovskaya (Moscova, linii Petrovsky) Editori-Edituri II Şatalov Ѳ Getye ABONAMENT ACCEPTAT PENTRU PE REVISTA COLECȚIA PEDAGOGICĂ publicată pe lângă Direcția Principală a Instituțiilor Militare de Învățământ Programul^ și personalul rămân aceleași În partea neoficială a anului , printre altele, au fost plasate următoarele articole: Pedagogia rusă a secolului al XVIII-lea M I Demkova -Despre problema purităţii limbii ruse Zhytomyr -"Din note despre gramatica rusă", prof A A Potebnya V Yakovleva -Tendințe moderne în metoda limbilor străine P Kniper -Din domeniul aritmeticii superioare decât esența algebrei, prof V Ermakova -Carte educațională de flori A Knyazev -Despre problema desenului de clasă al reversurilor grafice A P Mikhnevich -O notă despre înmulțirea și împărțirea fracțiilor despre cursurile de bâlbâială Dr N V Berlinsky -Descrierea aparate pentru iluminat electric în clasele Corpului de cadeți Alexandru Dr A Smirnov -Recenzie de cărți pentru copii M V Sobolev bibliografie Revista este publicată lunar Prețul abonamentului pentru un an cu livrare și expediere este de ruble În străinătate p k Sat , Sankt Petersburg, colț de Furshtadtnaya și strada Druskenikskago, / , apt Editor Alexey Ostroyursky Biblioteca "Runivers" DESPRE ANUNȚ ANUNȚ DE ABONARE "Saratov Listok" Al treizeci și cincilea Bъ anul publicării PREȚ DE ABONAMENT: Cu livrare în Saratov: timp de un an ruble și și - ruble k , m - p , m - p k , m - p , m - p k , m - p , m - p k , m, - p , m - p k , m - p , m - p Cu expediere în alte orașe: în anul ruble, m - ruble, m - ruble k , m - p , m- p k , m - p , m - p k , m - p , m - p k , m -Z p , m - p k , m - p k Pentru a facilita abonamentul persoanelor insuficiente la ziar, redacția permite plata tarifului de abonament pentru abonații anuali, atât urbani, cât și nerezidenți; primul care contribuie: la abonament ruble, la martie - ruble și mai - p ; nerezidenți: la abonament ruble și mai- p Abonamentul este acceptat de la până la a fiecărei luni și nu mai târziu de sfârșitul anului Se acceptă abonamente la redacția: Saratov, Nemetskaya, casa lui Onesorge

și, de asemenea, în Volsk la Ivan Fiodorovich Volkov Se acceptă anunturi: pe pagina k pe linie minuna; pe si - k Anunturile anuale beneficiaza de o concesiune speciala Anunțurile din străinătate și din toate locurile Imperiului Rus, cu excepția provinciilor Saratov, Tambov, Penza și Volga, sunt acceptate exclusiv la biroul central de anunțuri al celui dintâi, Metzl, din Moscova, pe strada Myasnitskaya, în casa lui Sytov Pentru aceste reclame taxa este: pe pagina k iar dupa text - k pe linie petite Vânzarea cu amănuntul a ziarului la copeici per exemplar Abonamentul pentru este deschis pentru VEDERE EST, ziar științific-literar și politic Al cincisprezecelea an de publicare Vostochnoye Obozrenie este publicat de TREI ori pe săptămână, Buletinele Agenției Telegrafice Ruse sunt publicate în alte zile Il F O G E "A MC TÆ -A ") Tetagrame plasate în textul unui ziar sau în buletine separate) Departamentul oficial - cele mai importante ordine guvernamentale) Articole principale privind viața Rusiei, regiunile sale și interesele populației din periferia estică, precum și problemele politicii ruse în Est și în străinătate) Trecerea în revistă a vieții sociale și provinciale rusești Cronica evenimentelor de la periferie) Știri politice în general și în special referitoare la țările asiatice) Corespondență din Rusia europeană, Siberia, Turkestan, statele asiatice vecine) Departamentul științific - descoperiri și călătorii în Orient, informații despre istorie, statistică și industrie) Recenzie literară - critică și bibliografie, în special a scrierilor despre Asia Extrase și traduceri) Literatură bună Eseuri de uz casnic din viața Orientului și a Siberiei Poezii IO) Feuilleton) Cronică judiciară) Departamentul de schimb - informații despre cursul comerțului rus și asiatic pe piețele europene și asiatice) Anunturi publice si private La ziar se publică colecții periodice sub formă de anexe, cuprinzând articole de amploare literare și științifice Prețul unui ziar: în Rusia pentru un an - ruble, pentru jumătate de an - ruble, timp de trei luni - ruble și timp de o lună - p ; în străinătate: timp de un an - ruble, șase luni - ruble k , trei luni - p k , timp de o lună - p k Ziar cu cereri pentru anul: în Rusia - Jur , în străinătate - p Pentru buletinele zilnice, se plătesc ruble în plus Anunturi pentru k pe linie petit pe pagina a -a si pe prima Adresa: Irkutsk, redacția ziarului "Eastern Review" Editor-editor I I Popov Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE DESPRE EDIȚIA REVISTEI SHMSHIII în Publicarea revistei teologice și filozofice "Credința și rațiunea" va fi continuată în , conform programului anterior Revista, ca și până acum, va consta din trei secțiuni:) Biserică,) Filosofie și) Lista pentru Harkov eparhie Revista este publicată în cărți separate de două ori pe lună, cu nouă sau mai multe coli tipărite în fiecare carte, adică ediția anuală a revistei este formată din de numere cu texte cu conținut teologic și filozofic până la sau mai multe coli tipărite Preț pentru o publicație anuală în Rusia jur iar în străinătate p cu redirecționare Nu este permisă plata în rate a banilor * Se acceptă abonamente: în Harkov: în redacția revistei "Credință și rațiune" de la Seminarul Teologic din Harkov, la magazinul de lumânări al Mănăstirii de mijlocire din Harkov, în biroul din Harkov al "Timpului Nou", în toate celelalte librării din Harkov Harkov și în biroul "Gazetului Provincial Harkov" "; la Moscova: în biroul lui N Pfchkovskaya, linia Petrovsky, în biroul lui V Gilyarovskaya, strada Stoleshnikov, satul Karzinkina; în Sankt Petersburg: în librărie din Tuzov, Sadovaya, casa numărul În alte orașe ale Imperiului, abonament la revista * acceptat în toate librăriile cunoscute și în toate birourile Timpului Nou În redacția revistei Vera și Gazum, puteți primi

copii complete ale publicației sale pentru ultimii ani - inclusiv la un preț redus, și anume ruble pentru fiecare an; ruble pentru și ruble pentru , , și Pentru persoanele care se abonează la jurnal pentru toți anii indicați, jurnalul poate fi atribuit la R cu poștă În plus, redacția vinde următoarele cărți "Cuvânt viu"* Compoziția Rev Ambrozie C k "Sofistag" antic și modern Compoziție de T F Vrentano Tradus din franceză de Yakov Novitsky Pret p k Sunt corecte acuzațiile aduse de contele Lev Tolstoi împotriva Bisericii Ortodoxe în lucrarea sa "Biserica și statul"?opera lui A Rozhdestvin Pret k ^ Papalitatea ca cauză a diviziunii Bisericilor sau Roma în relațiile ei cu Biserica din Boston^ Eseu de doctorat despre Vladimir Goethe Tradus din franceză de K Istomin Harkov Preț rublă cu poștă Biblioteca "Runivers" DESPRE ANUNȚ Deschis vdsha în (ediția - ;' on Orenburg Listok Intrând în cel de-al - lea ( ) an de apariție, Orenburg Listok va continua să adere la caracterul unei cronici locale, sau cronică locală, deoarece redacția, încă de la înființarea ziarului (din), și-a propus sarcina de a păstrarea Orenburg Listok astfel încât să fie un organ de presă "local" nu numai prin nume, ci într-adevăr "Orenburg" în conținut PROGRAMUL ZIARULUI INCLUDE URMĂTOARELE DEPARTAMENTE I Articole și cercetări despre istoria, etnografia, statistica, comerțul și industria regiunii Orenburg II Știri politice generale din ziarele oficiale și din telegramele agențiilor de telegrafie II Cronica sau cronica evenimentelor și fenomenelor din viața locală, precum și ordinele publicate de guvern, direct sau indirect legate de viața orașului Orenburg și a regiunii Orenburg IV Mesaje despre spectacole de teatru și alte spectacole publice cu recenzii despre acestea V feuilleton; această secțiune conține eseuri despre obiceiurile locale și alte articole mici de ficțiune VI Informații de referință privind repertoriul comercial, industrial și feroviar, de teatru, informații poștale și calendaristice, buletin meteorologic etc , precum și anunțuri private VII Aplicație gratuită la "Orenburg Leaflet"- ANUNȚURI LISTON Ziarul "Orenburgsky Listok" este publicat duminica, iar "Leaf of Ads" - în zilele lucrătoare, cu excepția zilelor de după sărbători Prețul abonamentului pentru un an ruble cu livrare, si cu expediere p k Articolele, corespondența și cerințele redacției sunt rugate să fie adresate lui Orenburg, ed "Orenburgsky Listok, str Perovskaya, bld Editor-editor Evfimovsky-Mgrovig^kiy ABONAREA LA REVISTA SĂPTĂMÂNALĂ Anul XVI REBUS, introducerea cititorilor în dezvoltarea științifică modernă a problemelor din domeniul psihic, precum: mediumnitatea (spiritualismul), magnetismul animal, hipnotismul, clarviziunea, viziunea dublă, sugestia mentală, viziunea fantomelor: intravital, aproape de moarte, post-mortem , etc Pe paginile revistei sunt plasate descrieri ale sesiunilor unor medii celebri din Rusia și din străinătate Articole despre astrologie, familiarizarea cu această știință, atât teoretic, cât și practic: alcătuirea horoscoapelor Articole despre ocultism, care conțin învățăturile ocultiștilor antici și moderni Departamentul de ficțiune: romane, nuvele și povestiri Prețul abonamentului pentru : Fără livrare timp de un an ruble, timp de șase luni ruble k Cu livrare timp de un an ruble, timp de șase luni ruble Rata este permisa: la abonament ruble, apoi pe aprilie, iulie si octombrie dar rub Adresa: Tsarskoye Selo (provincia Petersburg), redacția revistei REBUS Biblioteca "Runivers " ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE A fost deschis un abonament pentru la marele ziar social, literar, politic, comercial și industrial KAMSKO-VOLZHSKII KRAI, publicat la Kazan Sarcina principală a publicației este cea mai detaliată dezvoltare a problemelor actuale ale vieții sociale a

regiunii locale și, probabil, o reflectare completă a nevoilor și intereselor sale reale Pentru a atinge scopul propus, "Kama-Volzhsky Krai" se va strădui constant să studieze viața regiunii Volga și a estului Rusiei în relațiile istorice, culturale, economice, interne, industriale și comerciale, având grijă să atragă angajați din printre oamenii care sunt bine familiarizați cu afacerile presei regionale Există corespondenți proprii în toate punctele principale ale regiunii În explicarea unor articole și evenimente din viața publică vor fi plasate din când în când ilustrații în textul ziarului Taxa anuala de abonament: pentru abonatii orasului fara livrare: timp de un an p ;, timp de o jumătate de an - p pe Zmѣs , - p k , timp de lună - k Cu livrare: timp de un an p , lolgida - p , luni - p k lună- k Pentru abonații din alte orașe timp de un an: ruble jumătate de an - p , luni - p k , lună p Pentru abonații anuali este permisă plata în rate a banilor abonamentului Abonamentul se acceptă la sediul principal al redacției (Kazan, Voskresenskaya, Pasajul nr Redacția telefonică nr) Adrese din afara orașului: Kazan, redacția Teritoriului Kama-Volzhsky Pentru redactor Profesorul H P Zagoskin ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU REVISTA LUNARĂ ŞI ŞTIINŢIFICĂ, Averea Rusiei publicat de N V Mikhailovskaya și Vl G Korolenko PREȚ DE ABONAMENT Timp de un an cu livrare și expediere ruble, fără livrare în Sankt Petersburg și Moscova ruble; în străinătate ruble Se acceptă abonamente: în Sankt Petersburg în biroul revistei - str Basseynaya, La Moscova - în filiala biroului - Poarta Nikitsky, d Gagarin Cu contact direct cu biroul sau sucursala, un plan de rate este permis pentru abonații din oraș și nerezidenți cu livrare: atunci când se abonează ruble și până la iulie ruble, sau la abonament ruble, până la aprilie ruble iar la iulie p Alți termeni de rate nu sunt permise Pentru abonații urbani din Sankt Petersburg și Moscova, fără livrare, rate de p pe lună cu plata în avans în decembrie pentru ianuarie / în ianuarie pentru februarie etc până în iulie inclusiv Librăriile care livrează abonamente pot percepe doar de copeici pentru comision și transfer de bani din fiecare exemplar anual Abonamentele în rate de la librării nu sunt acceptate Abonații Russkaya Bogatstvo beneficiază de o concesiune atunci când comandă cărți de la biroul revistei din Sankt Petersburg sau de la filiala din Moscova a biroului Catalogul de cărți este tipărit în fiecare carte a revistei pe primele pagini Editori: P Bykov, S Popov Biblioteca "Runivers" ANUNTURI Anul XVII SE ACCEPTĂ ABONAMENTUL PENTRU Anul XVII și un milion de revistă pentru copiii de vârstă școlară Odihna copiilor "Recreerea copiilor" se aprobă de către Comitetul științific al Ministerului Educației Naționale pentru instituțiile de învățământ secundar, masculin și feminin, școlile publice orășenești și primare; Educational! Comitetul la Sfântul Sinod - pentru bibliotecile • fundamentale ale şcolilor teologice; Comitetul educațional propriu-Noah I V Cancelaria pentru instituții a împărătesei Maria - admisă la patru clase de instituții de învățământ secundar ale departamentului În cursul anului la jurnal au participat: prof P G Vinogradov, A V Doganovici, P V Zasodimsky, A V Kruglov K V Lukashevich, D N Mamiv-Sibiryak, Sergey Orlovsky, I N Potapenko, P A Sergeenko, A V Stern , V M Sysoen și mulți alții etc În departamentul de artă au fost plasate picturi și desene de A M Vasnetsov, V M Vos-netsov, M A Vrubel, , K S Vysotsky, S A Korovin V E Makovsky, I M Pryanishnikov A S Stepanov, V I Surikov, V A Serov, P M Shmelkov, precum și instantanee din operele clasice de artă veche și nouă Datorită consimțământului amabil al majorității foștilor angajați și în speranța de a atrage alții noi pentru a participa la revistă, redacția Children's Recreation

intenționează să ofere cititorilor o serie de povestiri, nuvele, eseuri și poezii în secțiunea literară Dorind să familiarizeze cititorii cu viața oamenilor rurali și muncitori, editorii își propun să plaseze mai multe ilustrații și eseuri despre diverse ramuri ale industriei ruse Suplimentul la acestea ar trebui să servească drept cifre (în vopsea) A M Vasnetsova, A S Stepanova și V A Serova Împreună cu textul, aceste desene vor prezenta, parcă, o imagine a naturii și a vieții native Pe lângă fotografiile din opere de artă ale clasicilor ruși, străini și antici, editorii vor plasa portrete ale scriitorilor, oamenilor de știință și artiștilor ruși în fiecare număr La catedra de jocuri si activitati vor fi introduse descrieri ale vacantelor copiilor si plimbarilor scolare in aer liber La sfârșitul din fiecare număr, părinții și educatorii vor găsi informații scurte despre cărțile nou apărute pentru lectura copiilor Abonații din primul an vor primi o aplicație gratuită POVESTI STRĂINILOR RUSII Colecția ilustrată a lui VN Kharuzina Condiții de abonament pentru : cu dost si peres în toate orașele Rusiei timp de un an r, timp de jumătate de an r k la Moscova p k În străinătate - ruble Se acceptă abonamente: la sediul revistei: Moscova, Leontievsky per , satul Mamontova, magazinul Educația Copiilor* și în toate librăriile din Moscova, Sankt Petersburg și alte orașe Editor Ya L Barskov Editura A I Mamontov * Biblioteca "Runivers " ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU la cel publicat la Rostov-pe-Don ziar cotidian politic, literar și economic "PRIASHSHY KRUG ANUL VII DE EDITARE Portrete și desene legate de evenimente actuale remarcabile sunt plasate în "Regiunea Azov" Condiții de abonament în Rusia: Cu livrare și expediere în oraș și în străinătate semnături Pentru un an p , m p k , m , p , m p , k " m k , m p k , m p , m p k , m p k , Zm p k , m p , m p Fără livrare pentru abonații orașului: Timp de un an p , m p k , m p , m, p k , m p , m p k , m p k , m p k , m p , m p k , m eu p k , lună LO k Pentru trimiterea unui ziar în străinătate se percepe, pe lângă prețul abonamentului, de copeici pe lună Pentru schimbarea adresei k Abonamentul este acceptat exclusiv din prima zi în Rostov-pe-Don - în biroul principal al ziarului "Priazovsky Krai" Italianok, per , nr ; în Novocherkassk - la N V Turkin, strada Komitetskaya, în Ekaterinodar - în comerțul de carte din Kuban P T Galladzhiants, în Mariupol - la P N Falkevacha, la Yeysk - la S Kutseva, la Novorossiysk - la E A Marinaka, la Azov - la V I Zolotarev, la Lugansk - la P E Kochetov, la Aleksandrovsk-Grushev B M Fayvishevich, tipografie, în Pyatigorsk - la A M Manuilov, tipografie; în Grozny - la E P Sadovnikov; în Bakhmut - la I R Grilekhes; în Armavir - la P F Umantseva; în stația Kamenskaya - la tipografia V I Volokitina în satul Konstantinovskaya Oblast V D - la M I Kucherov Editor-editor S Harutyunov Buletinul RIGA în viitorul , intră în al - lea an de existență "Rizhsky Vestnik", ziarul de interese rusești în regiunea baltică, va continua să meargă în aceeași direcție, examinând fenomenele vieții locale din punct de vedere statal și contribuind la unificarea cuprinzătoare a periferiei baltice cu Imperiul Redacția se străduiește constant pentru o posibilă extindere și îmbunătățire a conținutului ziarului Ziarul este publicat zilnic, cu excepția duminicilor și a sărbătorilor legale Prețul abonamentului; Fără expediere și livrare: pentru un an ruble, pentru jumătate de an ruble, timp de luni rub k , timp de lună k Cu poștă și livrare la domiciliu: Pentru un an ruble, pentru jumătate de an ruble, pentru luni ruble, timp de lună p Pentru profesorii școlilor elementare rurale din regiunea baltică, prețul abonamentului este: cinci ruble pentru un an iar timp de șase luni trei ruble Pentru alți termeni, condițiile de

abonament sunt generale pentru toată lumea În străinătate: timp de un an ruble, timp de șase luni ruble, luni p k , lună p k Abonamentele se acceptă exclusiv la redacția din Riga, la colțul Bolyp și Malaya Greshnaya St , satul Lifshits nr / , acolo sunt acceptate și anunțuri de copeici dintr-o linie Editor L N Vitvitsky Biblioteca "Runivers" ANUNTURI ABONAREA LA NOUL REVISTA Viața literară, științifică și politică este DESCHISĂ Revista va fi publicată de la ianuarie la Sankt Petersburg DE TREI ORI pe lună (, și) în cărți de format mare în ° la orele - liste (- pagini fiecare) Programul revistei va cuprinde următoarele secțiuni: I Romane, nuvele, nuvele (în principal de autori ruși), poezii etc II Articole științifice din toate ramurile cunoașterii și artei, într-o prezentare populară III Articole pe probleme publice IV Critică și bibliografie V Viaţa rusească VI Viața străină VII Teatru, muzică, pictură VIII Mix Prețul abonamentului pentru ediția anuală a "LIFE", constând din treizeci și șase de cărți, ruble cu livrare și poștă În străinătate - ruble în aur Când aplicați direct la biroul "LIFE" (Sankt Petersburg, Kovno per , d Nr), sunt permise rate: la abonare, se plătesc ruble, până la aprilie - ruble și până în iulie ύ restul Prin acord special cu biroul, ratele sunt permise în condiții mai favorabile (de la rublă lunar) Redacție: Sankt Petersburg, strada Kovnoskiy, d Nr Editor-editor S V Voyekev ABONAREA SE DESCHIDE pe literatura cotidiană , socio-economică şi politică ziar Cinitiii Bienni PE QQT AN- Iese în fiecare zi, mai puțin după sărbători Sarcina principală a ziarului este dezvoltarea problemelor generale, regionale și locale, acoperind atât aspectele pozitive, cât și negative ale vieții publice rusești și reprezentând nevoile regiunii Pentru aceasta, editorii au corespondenți, pe lângă punctele principale ale regiunii Volga, în orașele județene și satele comerciale din provincia Samara, în toate punctele semnificative de-a lungul liniilor Samara-lat < "Ustovskaya, Orenburg și Siberia de Vest Căile ferate dor și anume: Orenburg ^ Ufa, Zlatoust, Miass, Chelyabinsk, Troitsk, Kochkara, Kurgan, Welsh mineing plants Ziarul este publicat cu participarea strânsă a lui N Garin (N G Mikhailovsky) Componența redacției a fost mărită de noi angajați Prețul abonamentului pentru Samarskiy Vestnik* rămâne același Pentru Samara și districtul Samara (zemstvo postal) timp de un an ruble la metri - ruble, M - ruble k , și - p , m - p k , m -l str m - k Pentru nerezidenți timp de un an ruble, pentru metri - ruble k m - p , m - p k , m - p k , m - p k , m - k Editor-editor N K Reutovsky Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU la noul cotidian Sculpted din regiunea Kaluga-Tula Buletinul Kaluga În noul an , ziarul Kaluzhskiy Vestnik, fără a schimba direcția pe care a luat-o, își va extinde semnificativ unele secțiuni ale programului său - științific, viața publică, feroviară, agricolă și literară Depărtându-se de toate părțile, conturile și interesele personale, Kaluzhsky Vestnik, în măsura în care cititorii noștri sunt convinși de acest lucru, înaintează cu bucurie pe calea adevărului și a culturii Editorii sunt conștienți că numai așa își pot atinge obiectivele: doar spunând adevărul lucruri neplăcute, luminând fenomenele negative ale vieții noastre și putem să oferim slujire pământului nostru natal Motto-ul nostru: "Adevărul este cel mai bun slujitor al țarului" va continua să fie steaua noastră călăuzitoare Din câte arăta perioada scurtă de existență a Kaluzhsky Vestnik, cititorul a apreciat eforturile noastre modeste în editarea ziarelor: acestea din urmă, începând de la jumătatea lunii octombrie, începuseră deja să fie tipărite de exemplare Acest succes al Kaluzhsky Vestnik ne oferă ocazia, de la noiembrie, să creștem componența redacției și să

ridicăm latura tehnică a ziarului Redactorii și-au propus să facă din Kaluzhsky Vestnik* un adevărat ziar de provincie, cu o regie serioasă și cu material literar pur Programul Kaluzhsky Vestnik este format din următoarele de departamente:) Departamentul oficial,) editoriale pe probleme de viață locală,) telegrame,) cronică locală,) articole și corespondență,) patrie: informații și materiale geografice, topografice, statistice, etnografice etc ,) agricole departament,) din trecut,) sectanții noștri,) articole pe probleme de cale ferată, tarif,) feuilleton: științific, viață socială și literară Povești, povestiri, eseuri, repetiții, scene, schițe, note și poezii,) știri interne,) ce se întâmplă în străinătate,) sport și vânătoare,) teatru și muzică,) cronică judiciară,) compartiment bursă ,) amestec,) departament de referință,) anunțuri guvernamentale și private și reclame Ziarul a promis că va participa prof N I Ivazyukov și N I Teodorovici Condiții de abonare la "Buletinul Kaluzhsky": Cu livrare și expediere timp de un an ruble, min - ruble k , m - p k , m - p k , m - p , m - p k , m - p , m -W p k , m -Z p , m - p şi m - r Fără livrare şi expediere: timp de un an p , pentru m - p k , m - p к Í m - p k , m - p , m - p k , m -Zr , m - p k , m - p k , m - p , m p k și m - k gg noii abonați anuali care se abonează în noiembrie și plătesc întreaga sumă a abonamentului vor primi Kaluzhskiy Vestnik* în luna decembrie gratuit * Se acceptă abonament: în orașul Kaluga, în biroul principal al redacției, str Nikolskaya, satul Khalyutina La Moscova: în biroul de reclame al lui Pechkovskaya, •Petrovsky Line, în biroul de reclame al casei comerciale Metzl, Myasnitskaya, satul Spiridonova În Sankt Petersburg: în biroul de reclame al casei comerciale Metzl, Bolshaya Morskaya, În Tula, în librăriile Beloborodova și Puzyrev, precum și în biroul Listei de anunțuri Tula * Editura I N Lashmanova Biblioteca "Runivers " ANUNTURI DESCHIS în Odesa ABONAȚI-VĂ la pentru un cotidian Editați | × şi ed prof H E Cijov Câteva cuvinte de la editor ■ Începând cu a doua jumătate a lunii decembrie a acestui an, apariția unui cotidian politic, științific, literar, comercial, industrial și financiar numit "Revista Sudului", considerăm că este necesar să spunem câteva cuvinte publicului cititor Alături de ziarele apărute la Odesa, nu există, fără îndoială, un loc în care să publicăm publicații Ne-am propus să creăm un organ care să nu fie scump la preț, accesibil public în prezentarea sa literară și să răspundă nevoilor și intereselor patriei și, în special, sudului nostru multitribal Odată cu răspândirea învățământului în țara noastră s-a format o clasă semnificativă a populației, simțind nevoia unei astfel de publicații Ziarul, accesibil unui spectru larg de cititori, este o pârghie puternică în problema influenței mentale și morale asupra maselor și un conducător de concepte sonore și cunoștințe în societate Participarea la "Revista Sudului" a profesorilor universitari, artiștilor și a unor forțe locale, binecunoscute publicului cititor, îl va scuti pe acesta din urmă de generalizări frivole și concluzii pripite atunci când trece în revistă aceste sau alte evenimente ale zilei Toate fenomenele vieții moderne va fi difuzat în ziarul nostru destul de obiectiv, fără scopuri preconcepute Fără a apela la reclame și promisiuni difuzate, observăm doar că editorii Southern Review intenționează, printre altele, să susțină o serie întreagă de articole științifice despre diverse ramuri ale cunoașterii într-o prezentare publică și cu ilustrații PODZHSVLYA D'VNZH-· cu retrans în alte orașe: pentru un an ruble, pentru jumătate de an < ruble de copeici, timp de trei luni ruble, timp de o lună rub ; cu livrare în Odesa: pentru un an ruble, pentru jumătate de an ruble de copeici, timp de trei luni frecați copeici, pentru o lună de cai

'Abonarea la ziarul de la ianuarie ro¿a primi toate numerele pentru decembrie Separate nr kop în Odesa și câte copeici in alte orase Anunțurile și abonamentele la "Southern Review" sunt acceptate la biroul principal din Odesa, la tipografia lui Isakovich (colțul străzilor Gavannaya și Deribasovskaya, casă privată) și în librăriile "New Time" și E P Raspopov) Editor și redactor prof H E-Chizhov Biblioteca "Runivers " ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU la un ziar literar, politic, social și comercial plecând zilnic la Kazan (De la ianuarie, ziarul va fi publicat și luni) Al -lea an de publicare Sarcina principală a ziarului este studiul complet al regiunii locale Kama-Volga și reprezentarea cuprinzătoare a nevoilor și intereselor acesteia La "Buletinul Volzhsky" participă următoarele persoane: prof D V Annalov, A N Akhmerov, tH I Ashmarin, A N Baranov, A P Batuev, E F Beketova, N Berlin, M E Blandova, H N Blinov, V F Borodzich, M P Borodin, prof E t Buddha, prof A V Vasiliev, S I Vasiukov, N G Garin (I G Mihailovski), I A Garkavi, V A Gerken, V A Goltsev, prof A F Gusev, A B Greiman, P I Dobrotvoisky, E O Dubrovina, S S Deev, Diletant (pseudonim), II V Zasodimsky, V E Ilkov, I I Ivanovici, A I Ivanov, prof M Ya Kapustin, S M Kapustina, A Korngold, prof D A Korsakov, K I Kotelov, P S Kukuranov, prof H M Lyubimov, K V Lavrsky, prof I N Lange, D E Lappi, I A Limanom, A G Lyubarsky, prof L B Mandelstam, V K Magnitsky, A I Matov, υροφ N A Mislavsky, H N Morozov, A D Mysovskaya, V N Nazaryev, K P Nazaryeva, B N Nelidov, V K Nikolsky, B P Ongirsky (B Lensky), N A Ostrovskaya , P A Ponomarev, V V Portugalov, I S Pokrovsky, I S Pokrovski S Pchelin, A M Peshkov, N V Remezov, P A Rozhdestvensky, A D Ruzsky, P M Sivkov, prof H P Sluginov, prof N V Sorokin, V N Soloviev, I I Stepanov, N A Smirnov, S M Smirnov, V S Serova, O N Traubenberg-A N Hardin, prof A A Shtukenberg, D P Shostakov, E K Shchepetilnikova, prof E P Yanishevsky, H θ Iuşkov, A M Fe dorov și prieten Prețul abonamentului: pentru abonații urbani cu livrare: timp de un an - ruble, timp de șase luni - ruble, timp de luni - ruble k , timp de lună - k Fără livrare: timp de un an - p k , timp de șase luni- p k , timp de luni - p k , timp de lună - () k Pentru abonații nerezidenți: timp de un an - ruble, timp de șase luni - ruble, timp de luni - ruble k , timp de lună - p Rata este permisă: pentru nerezidenți la abonament ruble, aprilie ruble, iulie ruble, pentru locuitorii orașului - ruble, martie ruble, aprilie ruble, iunie ruble Toți abonații anuali noi care s-au abonat în fără o rată din taxa anuală de abonament primesc ziarul gratuit de la data abonamentului până la ianuarie Abonamentele sunt acceptate la sediul principal al Volzhsky Vestnik, din Kazan, pe strada Pokrovskaya, casa Permyakova Editor Ή Reinhardt Editura L, Reingardt Biblioteca "Runivers " ANUNTURI ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU PE REVISTA (Cu anexa "Manual pentru actorii de scenă") Iese de de ori pe an Fiecare carte conține o piesă, în mare parte din repertoriul modern, simultan cu producția ei pe scena capitalei Fiecare carte este însoțită de portrete ale artiștilor sau dramaturgilor și scriitorilor, pline cu fototip și autotip gg abonații pe parcursul anului primesc de lucrări dramatice și de portrete ale artiștilor, dramaturgilor și compozitorilor În plus, programul revistei cuprinde: a) Articole pe probleme generale ale teatrului; b) Departamentul regie : articole despre machiaj, costume, punerea în scenă a pieselor de teatru (cu desene) etc ; c) Eseuri și povestiri, în principal din viața teatrală; d) Revista modernă - articole critice despre știrile dramei și operei; e) Corespondenta; f) Cronica și g) Bibliografie; h) Note, muzică de pauză Departamentul muzical a fost extins semnificativ Prețul abonamentului: fără livrare

timp de un an - ruble, timp de șase luni - ruble k , timp de luni - p k ; cu expediere timp de un an - ruble, timp de șase luni - ruble, timp de luni - ruble Rata este permisa: la abonament - ruble, apoi dupa fiecare patru carti, rubla până la plata integrală a întregii sume a abonamentului Camere individuale ale Teatralei* copeici Cărțile din anii anteriori se vând numai în cărți sau volume individuale Nr primul vânzător Editura O X Kumanina Pentru editorul L S Sergeev ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU PE REVISTA Traul de ceai Biblioteca căldurii Revista este încă publicată lunar și la același preț de program și abonament, ca și pe vremea când Biblioteca Teatrului* a alcătuit un supliment special la Artistul* "Biblioteca Teatrului" va cuprinde piese noi, precum și piese vechi care continuă să intre în repertoriul modern Prețul abonamentului: fără livrare timp de un an - ruble, pentru jumătate de an - ruble, timp de luni - ruble k ; cu expediere timp de un an - ruble, timp de șase luni - ruble, pentru * luni - ruble Abonamentul la "Biblioteca Teatral*" este acceptat numai de la abonații la "Teatral*" Separați №№ pentru frecare Nr - sunt toate epuizate Redacția și biroul revistei "Teatral * din Moscova, pe bulevardul Strastnoy, d Adelheim Editura O -R Numanin Pentru editorul A S Sergeev Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE ABONAREA ESTE DESCHISĂ pentru PE REVISTA CITITOR Ediția anuală a revistei "Cititorul*" este formată din de volume de la la de pagini fiecare, format */ib D l PREȚ DE ABONAMENT Timp de un an ruble ||¡ Cu redirecționare frecare Jurnalul cuprinde lucrările anilor prof H I Storozhenka, prof I I Ivanov, A V Amfiteatrov, K S Barantsevici, V L Velichko, Prinț M N Volkonsky, П P Gnedich, E P Goslavsky, D N Mamin-Sibiryak, V M Mikheev, Vl I Nemirsvich-D^nchenko, П M Nevezhina, I A Salov, V Ya Svetlov, N S Severin, S I Smirnova, K M Stanyukovici, M K Severnaya, prof K A Timiryazeva, V A Tikhonova, Ant P Cehov, dropie A II Chuprova, N Chyu minoi, V M Shulyatnikova, I L Shcheglov, V R Shcigrov, academicianul I I Yanzhul și alții Scopul revistei este de a oferi intelectualității sărace, în special celor care locuiesc în provincii îndepărtate, posibilitatea de a-și compila propria bibliotecă la un preț extrem de ieftin Programul jurnalului:) Ficțiune (opere originale și traduse);) Critică și bibliografie;) Articole științifice populare: a) despre istorie, b) despre istoria literaturii ruse și străine, c) despre probleme economice, științe naturale și filozofice Într-o secțiune specială, sub titlul "IMM", revista va oferi o privire de ansamblu asupra celor mai importante fenomene ale vieții sociale actuale rusești Din când în când, cărțile vor fi însoțite de portretele autorilor umplut cu autotip Redacția este în Moscova, Bulevardul Strastnoy, satul Adelteima Rata este permisă: la abonament fără livrare, se plătesc ruble, cu expediere ruble și apoi până la februarie, până la martie și până la aprilie la ora Separate nr kop Editura K Kumanina Pentru editorul A S Sergeev Biblioteca "Runivers " ANUNTURI Abonamentul pentru la reviste spirituale și academice este deschis BISERICA VESTNIK Și) "Tserkovny Vestnik" - o revistă săptămânală care servește ca organ al gândirii divine și al vieții bisericești și publice în Rusia și în străinătate) "Lectura creștină" este un jurnal lunar, organ de știință teologică și istorico-bisericească în prezentare publică Notă Din viitorul , pentru a satisface dorința multor abonați, va fi publicat lunar, în cărți de la la printuri, coli Prețul rămâne același, adică ruble pe an, și numai abonații care îl primesc împreună cu Tserkovny Vestnik pentru ruble plătesc rublă pentru poștă pentru șase cărți suplimentare În , al treilea volum va fi publicat în două cărți, care vor cuprinde

interpretări asupra diferitelor locuri ale Sf scrieri, convorbiri cu diverse ocazii, precum și scrisori către diaconesa Olimpiada și tot restul corespondenței Sf Tată Abonații noi care doresc să primească primele două volume au amabilitatea să adauge ruble la prețul abonamentului pentru volum, în legatură engleză elegantă - p Õ k Condiții de abonament: a) Separat pentru "Church Herald" rub , cu adaosul "Crearea Sfântului Ioan Gură de Aur"- r Õ k ; pentru "Lectură creștină" - rub , cu anexa "Crearea Sfântului Ioan Gură de Aur" - b k b) Pentru ambele reviste - ruble, cu anexa "Crearea Sf Ioan Gură de Aur" - ruble cu transport maritim Preț în străinătate: ruble pentru ambele reviste, cu "Lucrarea Sfântului Ioan Gură de Aur" - ruble k , pentru fiecare separat - ani, cu atașamentul "Creat de Sf Ioanna Zlatousta"- ruble Se atașează de copeici pentru legarea elegantă englezească Abonații din afara orașului își scriu cererile astfel: "La redacția lui Tserkovnago Vestnik și Khristian Reading din Sankt Petersburg Editor prof A Lopukhin Este deschis abonamentul pentru la revista ilustrată pentru copii GAME SH EZ K A PENTRU VÂRSTE MAI TINERE (Anul publicării) De-a lungul multor ani, "Jucărie" a atras atenția tinerilor cititori, dintre care mulți au îmbătrânit atât de mult încât o recomandă copiilor lor Fiecare carte conține povești franceze și germane cu o traducere promptă și un index adaptat pentru practică auto-studiul acestor limbi , sub forma unui supliment cadou la "Jucării", vor fi trimise șase volume ilustrate în miniatură dedicate conversațiilor populare despre știința naturii Sub revista "Jucărie" există un departament special "Pentru bebeluși* (până la ani) Articolele acestui departament sunt tipărite cu litere mari, cu multe poze Nu există abonament special la departament" Pentru bebeluși " Abonații "Jucării" cu secțiune "Pentru bebeluși", pe lângă șase cărți, vor primi un supliment special adaptat acestei vârste Prețul abonamentului anual: cu livrare și expediere în Rusia: "Jucărie" - ruble, "Jucărie" cu un departament "Pentru bebeluși" - ruble, "Jucărie" cu publicația pedagogică "Pentru a ajuta mamele" - ruble "cu departamentul" Pentru bebeluși ^, aplicații și cu publicația "Pentru a ajuta mamele" - ruble În străinătate: "Jucărie" - ruble, "Jucărie" cu departamentul "Pentru bebeluși" - ruble, "Jucărie cu o publicație pedagogică" "Pentru a ajuta mamele" - ruble, "Jucărie" cu o secțiune "Pentru bebeluși", aplicații și cu publicația "Pentru a ajuta mamele" - ruble Adresa editorială: Sankt Petersburg, strada Furshtadtskaya, , unde abonaților și vânzătorilor de cărți li se cere să se ocupe exclusiv de cererile lor Editor-editor A N Pshkova-Tomiverova Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE Iese în Krasnoyarsk de trei ori pe săptămână PROGRAM PRESĂ: I Telegrame II Departamentul oficial III Articole de frunte IV Articole și eseuri despre probleme ale Teritoriului Ienisei și provinciilor din Siberia învecinate cu acesta, V Recenzia vieții publice a Siberiei și a Rusiei Cronica orasului Teatru și muzică VI Știri politice VII Corespondenţă VSH Departamentul științific IX Recenzie literară X Feuilleton XI Cronică judiciară XII A rade XIII Departamentul de referință XIV Anunturi PREȚ DE ABONAMENT: cu livrare și expediere pentru un an ruble, pentru jumătate de an ruble, pentru un sfert din an ruble k , timp de o lună frecare Abonamentul este acceptat în Krasnoyarsk, în biroul redacției "Yenisei *, casă proprie, str Voskresenskaya Editor-editor E Kudryavtsev ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU (al -lea an de publicare) Ziarul este public, politic şi literare Ieşi zilnic Programul ziarului: I Acţiuni ale guvernului II Articole orientative pe probleme de politică internă și externă și viața publică III Recenzie de ziare și

reviste IV Telegrame de la corespondenți speciali ai Yuzhny Krai* și ai Agenției Telegrafice Ruse V Ultimele știri (rapoarte de la corespondenții proprii din Sankt Petersburg și știri din alte ziare) VI Cronica locală VII Știința și arta VIII Teatru și muzică IX Ecouri (feuletn mic X Știri din sudul corespondenței "Teritoriului de Sud" și știrile altor ziare XI Din toată Rusia: Corespondența "Teritoriului de Sud" și știrile altor ziare XII Știri externe: viață străină, ultima e-mail XIII Feuilleton viața științifică, literară, artistică și socială Fictiune XIV Cronica judiciară XV Critică și bibliografie XVI A rade XVII Cronica de schimb și departamentul de tranzacționare XVIII Cutie poștală XIX Calendar XX Informații de referință: cauze programate pentru audiere în instituțiile judiciare, informații despre licitații, licitații, concursuri etc Informații despre mărfurile sosite la st Harikov şi alţii XXI Mesaje de la terți XXII Anunturi Redacția are proprii corespondenți în multe orașe și centre comerciale din sudul Rusiei În plus, ziarul primește știri constante din Sankt Petersburg și Moscova În Teritoriul de Sud* există portrete ale Persoanelor Familiei Imperiale, persoane juridice, personalități contemporane marcante și tipuri politice care au legătură cu evenimentele actuale De la sfârșitul actualului "Teritoriul de Sud" va fi tipărit într-un tip nou, mai compact, ceea ce face posibilă creșterea semnificativă a volumului conținutului ziarului PRET ABONAMENT pentru : din banda uneori: la m Ts r:, m p k , min ~ m p k , m p k , m p k , m p , m b p , m p , m p , m p , m p k ; cu dost la Harkov: la m p și m p k, m p , m p k , m p k , m p k , m p , m p k , m p k , m p k , m p k , m p k Plata în rate pentru exemplarul anual este permisă prin acord cu editorii Abonamentul și anunțurile sunt acceptate în Harkov, în biroul principal al ziarului "Teritoriul de Sud", în Piața Nikolaevskaya, în Casa orașului Editor-editor A A Iozefovici Biblioteca "Runivers" ANUNTURI ABONAREA ESTE DESCHISĂ^ Revista literară și ilustrată de familie numeroasă Vedere scenică EDIȚIA DE ANUL ȘAEI ȘAEI DOILEA - Două ediții literare independente) o revistă săptămânală de artă și literatură de familie r|gch a ilustrat numere de literatură fină exclusiv de renumiți scriitori ruși și străini Fiecare |C| Și acest număr este format, în general, din - - x coli K/II/ de format mare, tipărite pe o hârtie albă de lux | I/i magician cu - desene Cu numerele jurnalului, de altfel, în cursul anului se emite: I de numere - "Cronica evenimentelor săptămânii*" -II numere de "Moda modernă de la Paris" cu desene - III tablouri pictate (costume de damă la modă și lucrări de aci) - IV Desene pentru broderie de in, rochii, costume, lână, șireturi, mătase, aur etc - v modele la dimensiune completă -VI Desene pentru tăierea (original) diverse obiecte elegante utile în gospodărie -VII piese muzicale cele mai noi (romanturi, dansuri etc) -VIII Calendar de perete, imprimat cu colorat vopsele și aur ȘTIRI DE ARTĂ LA REVISTA lunar va fi emis un număr al unei reviste cu picturi ale artiștilor celebri ruși și străini, tipărite în mai multe tonuri de vopsele colorate (pe modelul publicațiilor ilustrate străine scumpe)) Supliment literar lunar DOUAȘE VOLUME MARI, care includ: noi romane istorice, etnografice și moderne, povești, povestiri ale scriitorilor ruși și străini, precum și poezii, articole științifice, agricole, râsete și așa mai departe Preț anual abonament timp de un an cu livrare și în întregul imperiu - ruble, timp de jumătate de an - ruble, timp de trei luni - ruble Fără livrare la Sankt Petersburg timp de un an - ruble La Moscova - p k În străinătate - p Este permisă plata în rate a contribuțiilor pentru alte termene, dar cu acordul cu sediul central Sediul principal al revistei: Snb Cerere Nevsky , d Nr - O reclamă

ilustrată și o listă de publicații sunt trimise gratuit Biblioteca "Runivers" treizeci ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE ABONAREA ESTE DESCHISĂ LA NOUL ZIAR MARE ZILNIC din St PETERSBURG World Echoes, , ziar politic, literar, științific, public, financiar și economic, fără cenzură prealabilă Condiții de abonament la "World Echoes* De la ianuarie , World Echoes va fi publicat zilnic în două ediții: prima ediție va fi publicată simultan cu toate celelalte ziare din Petersburg la ora : dimineața, iar a doua, care este o repetare a primei, la ora dimineața aceleiași zile Ediția a II-a va conține toate știrile livrate la redacție noaptea și dimineața, care ar fi trebuit incluse în numărul următor Datorită acestui fapt, abonații nerezidenți care locuiesc de-a lungul căii ferate Nikolaevskaya, la Moscova și în afara Moscovei, de-a lungul autostrăzilor: Kazan, Kursk, Nijni Novgorod și altele, vor primi toate știrile noi cu o zi mai devreme Comunicările guvernamentale importante și știrile publicate în Buletinul Guvernului*, Russkiy Invalid* și în Buletinul Finanțe* și Gazeta Comercială și Industrială publicate de Ministerul Finanțelor vor apărea în a doua ediție chiar în ziua publicării lor A doua ediție este destinată:) abonaților orașului care nu doresc să primească o primă ediție anterioară și) trimiterii către abonații nerezidenți din zona de-a lungul căii ferate Nikolaevskaya și dincolo de aceasta, cu un tren poștal la o ceasul după-amiază Abonaților orașului, cea de-a doua ediție va fi livrată prin poștă municipală după ora În cazul primirii de știri și telegrame importante, se eliberează suplimente speciale la ziar pentru abonații orașului Prețul abonamentului în Rusia fără livrare pentru un an ruble, pentru luni G - ruble, cu livrare prin poștă municipală: pentru un an ruble, timp de luni - ruble Cu un transfer către un nerezident: timp de un an ruble, pentru o lună b - ruble În străinătate: timp de un an - de ruble Rate permise, plata banilor abonamentului; pentru angajați - prin acord cu biroul prin trezorieri acestora, pentru neangajați * - în următoarele condiții: br la abonament, p la sfârşitul lunii martie şi p la sfârșitul lunii august pentru urban, și p la abonare, p la sfârşitul lunii martie şi p la sfârşitul lunii august pentru abonaţii din afara oraşului gg nerezidenții care doresc să se aboneze în condițiile de plată în rate a banilor abonamentului, se dau să indice acest lucru exact în momentul abonării Se acceptă abonamente: în Sankt Petersburg, în biroul principal al redacției "World Echoes", Fontanka (colțul străzii Leshtukov), casa De , precum și în librăriile: Fenu și K°η Nevsky pr , , M M Lederle, Nevsky pr , , și N P Karbasnikova, str Liteinaya, ; la Moscova, în librăria lui N P Karbasnikov, Mokhovaya, casa lui Koch; și la Varșovia, în librăria lui N P Karbasnikov , Svgj nou, Editor-editor K V Trubnikov Biblioteca "Runivers" ANUNTURI An ed Al treilea abonament este deschis Publicație literară lunară ieftină apare în formatul și volumul unor mari reviste lunare literare scumpe sub titlul: Biblioteca de acasă Compoziția cărților include: romane noi, nuvele și nuvele (istorice și moderne) de scriitori ruși și străini Revista este publicată sub redacția celebrului scriitor A Mikhailov (A K Scheller) Pentru cărțile "Bibliotecii de acasă" au fost achiziționate următoarele noi lucrări originale ale unor scriitori ruși cunoscuți și îndrăgiți de public: Mikhailov, A (A K Scheller), "Pădurea Dremkhchiy", un mare roman - Solovyov, Veev Serg (autor al romanelor "Serghey Gorbatov * și prieten), "Steaua decolorată", roman - Polevki, P N , "Anecdotă ciudată", o poveste mare - Yasinsky, II (Maxim Belinsky), "Dimineață senin, mare rom -Slucevsky, K K , "Unchiul meu", poveste - Cehov, A P , "Contrabandişti", Bollyp rom - Golitsyn, D P (Prințul Murav-lin), "Rѣzanovy", rom Volkonsky, -M N , prinț (fost

editor al Niva), "bine", poveste -Sianyukovich, K M poveste - Barantsevich, K S , mare poveste -Tikhanov, V A "), "Afaceri proaste", roman - Shcheglov- LDontievch, I L "Eșec", poveste - Sia-nitsky (A Y Golovacheva), "Favorita", poveste "Principii", poveste -Bazhin, N O , "Ora", iovsiy -Merezhkovsky, D S , "< cetatea sfântă", poveste - Nazareva, K V , "Lumini de mlaștină", rom mare -Ryshkov, V A , "Bătrână Fecioara", pov -Tangiev, E A , Prinț , "Secretul străin", Bol rom -Leb dev, V IL, Arcașul țarului Alexei Mihailovici, istoric pov -Leman, A I , "Feat", Bol Roma, - Fedorov, A M , "În stepă", Bol rom -Yakovleva, IO ,,,Kıó este vinovat?", rom -Chiumina, O I , "Vraja rea", poveste- Krasnov, П II , "Între două incendii", rom -Maksimov, A K , "Deci este destinat", Bollyp rom - Svetlov, V A , "Fantoma Neagră", pov - Zarin, A E , "Vocația", Bol rom -Budischev, A N , "Râul Kalkhaks", poveste - Ezhov, M N , "Random Guests", pov - Menshikov, N , "Jocul destinului", rom - Umanen, * E O , "Pentru ce?", pov - Gerbanovsky, T M , "< olyishko s-a încălzit", raz - "Yakunin-Zakharyin , I N , "Nora", rănită de Leontiev, ¡ B, "Vagabondul", raz - Gippius, N , "Evaziv * , raz - Maykov, M , "Prieteni-rivali", rassk - Izmailov (Smolensky), A A , "În zorii vieții" - Ilovaisky, P L, "Fiica cămătarului", un roman - Svertsov, G T , "Infirmi morali", pov - Kazpbek, Yuri, povești din viața circasienilor înainte de cucerirea lor - Afanasiev, I , "Moștenire rușinoasă", roman și așa mai departe În anexele revistei "Biblioteca de acasă kiw" va tipări, de altfel, un nou mare roman de Jules Verne Prețul abonamentului pentru "Biblioteca de acasă" (< * livrare în tot Imperiul): timp de un an (pentru cărți) - ruble, timp de șase luni (pentru repere ruble pentru o copie Rata contribuțiilor este permisă pentru o rublă, dar în avans timp de două luni În străinătate (timp de un an) - ruble Cu un abonament, vă rugăm să contactați sediul principal: St Petersburg, Nevsky Prospekt, lângă Podul Anichkin, d Nr - Pentru editorul A K Sheller (A Mikhailov) Editura S Dobrodeev Biblioteca "Runivers " ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE Anul publicării th ABONAREA ESTE DESCHISĂ Anul publicării th Ziar politic și literar mare ÎQQ (fără cenzură prealabilă) FIUL patriei copt zilnic la două în clădire Prima ediție este publicată zilnic în foi mari cu anexe ilustrate săptămânal Timp de un an cu livrare Timp de un an cu livrare Înlocuiește complet un zilnic scump Pe lângă numerele zilnice ale ziarului, abonații anuali vor primi:) de numere de suplimente duminicale, tipărite pe hârtie velină smălțuită, sub formă de revistă săptămânală ilustrată, unde sunt așezate romane, nuvele, nuvele, poezii și peste de desene artistice) Douăsprezece numere de Fashion and Needlework, înlocuind Fashion Magazine) Calendarul de perete este trimis ca o completare la primul număr al ziarului Dintre cele de aplicații gratuite, toți abonații anuali ai ziarului "Fiul patriei" (prima ediție), în , vor primi: A Mikhailova - "Păcatele trecutului" Un roman grozav, neinclus în Operele complete PREȚUL DE ABONAMENT pentru prima ediție (cu livrare): pentru un an - ruble, pentru jumătate de an - ruble, timp de trei luni - ruble, pentru o lună - ruble Sunt permise plăți în rate, dar cu acordul cu sediul central A doua ediție a ziarului "Fiul Patriei" Timp de trei luni cu livrare Timp de trei luni cu livrare PREȚUL DE ABONAMENT pentru a doua ediție (cu livrare și expediere în Rusia): timp de un an - ruble, timp de jumătate de an - ruble, timp de trei luni - ruble Sediul central: Sankt Petersburg, Nevsky Prospekt, la podul Anichkin, d Nr - O reclamă ilustrată și o listă de publicații de artă sunt trimise gratuit Abonamentul pentru la cotidianul din Rostov-pe-Don este deschis ediţia celui de-al doilea an Prețul abonamentului: pentru un an ruble, pentru luni rub Taxa pentru

anunturi: pentru linia petit sau spatiul pe care il ocupa: copeici in fata textului, copeici dupa text de fiecare data Pentru aplicații cu ziarul ruble cu de exemplare Anunțurile și abonamentele sunt adresate la Rostov-pe-Don, la biroul ziarului "Southern Telegraph" Editor-editor I Ya Aleksinov Biblioteca "Runivers" ANUNTURI Abonament deschis anul DESPRE REVISTA Probleme de medicină neuro-psihică, publicată sub redacția profesorului ul Sf Vladimir I A Sikorsky, la Kiev Revista, așa cum arată parțial chiar numele său, are ca sarcină - pe lângă studiile speciale de psihiatrie și patologie nervoasă - să contribuie la rezolvarea problemelor comune tuturor departamentelor de medicină, în măsura în care aceste aspecte pot fi acoperite de la din punctul de vedere al psihiatriei şi al patologiei nervoase Revista își stabilește unul dintre obiectivele - convergența diferitelor specialități medicale pe baza problemelor comune și a generalizărilor științifice realizate de neurologie Unificarea medicinei pe baza neurologiei pare dezirabilă și fructuoasă Forța unificatoare este cuprinsă în întrebările de etiologie și patologie a bolilor; acestor întrebări li se va acorda locul potrivit Atenția revistei va fi dedicată și tratamentului bolilor nervoase și igienei neuropsihice, întrucât ambele conțin o serie de date care unesc majoritatea medicinei • Jurnalul se așteaptă să urmărească aspecte și fapte remarcabile din diferite domenii ale medicinei și se va strădui să furnizeze rezumate și recenzii cu privire la conținutul acestor probleme în timp util Dar, indiferent dacă, pentru atingerea cu succes a scopului urmărit, în cartea din ianuarie a fiecărui an vom plasa un raport privind progresul medicinei neuropsihice și cunoștințele aferente din ultimul an Acest raport, într-o formă critică și bibliografică, va conține o trecere în revistă sistematică a tendințelor științifice noi și importante, cu o prezentare a rezultatelor obținute de știință și a aplicațiilor acesteia în practică Revista este publicată în cărți la fiecare trei luni, după următorul program:) Articole originale pe probleme de psihiatrie și patologie nervoasă, precum și despre probleme de anatomie, fiziologie, igiena sistemului nervos și expertize medicale legate de aceste subiecte) Critică și bibliografie pe aceleași probleme) Cronica clinicilor nervoase, clinicilor de psihiatrie, caselor de nebuni, institutiilor de idioti si institutiilor de corectie) Note scurte privind conținutul celor trei secțiuni anterioare Articolele pentru reviste sunt trimise redactorului în scrisori recomandate sau colete la următoarea adresă: Kiev, profesor I A Sikorsky (B -Podvalnaya,) Autorii recenziilor critice primesc o taxă de de ruble pentru foaia tipărită Autorii articolelor primesc de exemplare otd impresie Cărțile și publicațiile trimise la redacție vor fi anunțate într-una din cărțile următoare Prețul abonamentului cu expediere și livrare într-un an ruble; persoanele care se abonează la anul și al revistei plătesc împreună ruble pentru ambii ani Se acceptă abonament: în redacția revistei (Kiev, B -Podvalnaya,), în librăriile Oglobin și Ioganson din Kiev, precum și în librăria lui Karl Rikker din Sankt Petersburg (Nevski, ani) Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE VOLUM I (ANUL) CUPRINS:) De la redactori Dep I Articole originale) prof I A Sikorsky Sinucidere printre medicii ruși) V V Seletsky Tratamentul tabes dorsaalis) prof I A Sikorsky Fizionomie și psihic starea de beţivi) M N Lapinsky cu privire la problema structurii capilarelor cortexului cerebral) A Kuljenko Un caz de Haematomyeliae centralis) Dr Em Ivanov Două cazuri de comoție) Dr M F Kolesnikov Un caz de Pseudorabie isterică) prof I A Sikorsky Curs de simptomatologie generală și terapia bolilor nervoase) P Petrovsky

Despre boli ale sistemului nervos în gută (neuronită toxica)) Dr M Ignatiev Probleme de raportare a instituțiilor psihiatrice) Pref conf univ P Nechay Alcoolismul în relație cu bolile mintale și unele măsuri pentru combaterea acesteia) I K Khmѣ Levski Trei cazuri de psihoză cu simptome de delirií acuti) Dr M Lapinsky Un caz de afazie intercentrală (alexia), cu pierderea a două limbi străine) A Kuljenko Descrierea și studiul experimental al unui caz de eructationis nervosae) M Lapinsky Influența cauzală a suferinței nervilor periferici asupra apariției bolii peretelui vascular și invers: suferința vaselor de sânge, ca factor cauzal în apariția suferinței nervilor periferici alimentați de aceștia) Ya P Gorshkov, Semnificația eredității bolnave în etiologia paraliziei progresive) P V Nikolsky Ulcere cutanate trofoneuristice în leziuni ale căilor caude Dep II Psihologie judiciară și socială, igiena mintală etc) De la editori) Crime alcoolice) prof I A Sikorsky Starea psihică înainte de sinucidere Dep III Cititor psihiatru) De la editori) Note ale pacienților) prof I A Sikorsky Jurnalul unui pacient care a abuzat de gishish și morfină Dep IV Critică și bibliografie Probleme de psihiatrie și patologie nervoasă la cel de-al -lea Congres al medicilor ruși în memoria lui Pirogov de la Kiev, în aprilie Dep V Letopiseț și știri mici Volumul I conține $ tabele de fototip O CARTE NOUA: Colectare în favoarea studenților insuficienti ai Universității din Moscova Reacții Poi V A Gvadeva Cuprins: M Kovalevsky: "Sociologie şi Sociologie* N Karev "Nietzsche asupra excesului de istorie* M Korelin "Ce se poate da pentru lectura populară din istoria lumii* N Ivantsov "Conceptul de organism* Zheromsky (traducere de V Lavrov) "Puternic* Poemul V Ladyzhensky * "Golovanov "Scena din" Faust * M Dukhovskoy "Note despre Curtea Publică" * N Belologovy "Călătorie în Urali" * G Dzhanpgiev "În memoria lui A M Falkovsky* D Mamin "La ceasul al nouălea * V Vakhterov "Din jurnal* K Balmont "Poeme* I Ivanov "Ideea de progres* Ozheshkov "Legături * Hetman este "Lavreat" * Prețul este de rublă Depozite:) Librăria Gândirea Rusă (Bolshaya Nikitskaya, -)) str Nikolo-Yamskaya, satul Shaternikova, lângă A N Shaternikova) str Gorokhovskaya, d seminarului fostului profesor, apt Karinekago gg nerezidenții sunt rugați să aplice exclusiv la magazinul "Gândirea Rusă *" Cei care comandă mai mult de de exemplare din depozit primesc o reducere de % Biblioteca "Runivers" ANUNTURI r REVUE MENSUELLE este " iWMî ii Paris Publicată pentru profesori SEPTIEME ANNÉE, Revista lunară a Școlii de Antropologie din Paris este publicată în data de a fiecărei luni Fiecare număr formează un caiet de două foi în struguri de ° (de pagini) care conține:) O lecție de la unul dintre profesorii Fecole Această lecție, care formează un întreg de la sine, este însoțită de gravuri, dacă este cazul;) Analize și rapoarte de fapte, cărți și recenzii periodice referitoare la antropologie, pentru a ține cititorii la curent cu lucrările societăților antropologice franceze și străine, precum și cu noile publicații;) Sub titlul Varietati sunt adunate note si documente care pot fi utile persoanelor interesate de stiintele antropologice Preț abonament: un an (din ianuarie) pentru toate țările, franci; livrare, fr Ne abonăm gratuit: la Félix Alcan, editura, , bulevardul Saint-Germain, la Paris; la toate librarii din Franta si din strainatate si la toate oficiile postale din Franta si Uniunea Postala REVISTA FILOZOFICĂ DIN FRANȚA ȘI STRĂINATE Regizat de Th BIR T, Profesor la College de France (ani,) Revue Philosophique apare lunar, în numere de mari în- foi, și formează astfel la sfârșitul fiecărui an două volume mari de aproximativ de pagini fiecare Fiecare număr al Revistei conține:) Mai multe articole de referință;) analize și

recenzii ale noilor lucrări filosofice franceze și străine;) o relatare cât mai completă a publicaţiilor periodice din străinătate pentru tot ce ţine de filozofie ;) note, documente, observații, care pot servi ca materiale sau pot da naștere la noi opinii Preț abonament: Un an, pentru Paris, fr -Pentru departamente și străinătate, fr - Livrare fr Anii trecuți se vând separat cu de franci și în seturi de franci Cuprins general cuprins în primii ani (-), de M Bélugou vol în , fr Cuprins general cuprins în anii (-) de domnul J Claviere, vol în- , fr Ne abonăm gratuit: la Félix Alcan, editura, , bulevardul Saint-Germain, la Paris; la toate librarii din Franta si din strainatate si la toate oficiile postale din Franta si Uniunea Postala * Библиотека"Runivers" ВОПРОСЫ ФИЛОСОФИИ И ПСИХОЛОГИИ Revista psihologică Editat de J Mark Baldwin și J Mck fatteli Numerele regulate ale The Psychological Review sunt publicate bilunar în primele zile ale lunilor ianuarie, mai, iulie, septembrie și noiembrie și conțin aproximativ pagini octavo mari Spațiul este împărțit în mod egal între lucrări de reseceli și articole critice, și recenzii și discuții ale literaturii psihologice Abonamentul anual este S (s d); Numere simple, de cenți (sec) Ca parte a Revistei, este publicată anual Indexul psihologic o bibliografie pregătită de Dr Livingston Farrand, de la Columbia College, și de domnul HC Warren, de la Princeton College Indexul pentru anul (conținând de titluri) este acum gata Este trimis gratuit pentru a vă abona la The Review și poate fi achiziționat separat pentru de ct Ca parte a Revistei, este publicată și o serie de Suplimente monografice constând în cercetări sau tratate mai lungi pe care este important să le publice cu promptitudine și ca unități Monografiile sunt după cum urmează: I Despre senzațiile de presiune și impact: Harold Griffing Pp II - de cenți II Asociație: Mary Whiton Calkins pp VII+ centi III Dezvoltarea mentală a unui copil: Kathleen Moore RR IV-(- S IV A Studiul psihologiei lui Kant: Edward Franklin Buchner In presa Abonamentele pot fi redirecționate și pot fi achiziționate numere unice prin agenții germani, Mayer & Muller, Markgrafen Str , , Berlin (M); sau prin agenții francezi, H Welter, Rue Bonoparte, , Paris (Fr) Compania Macmillan Fifth Avenue, New York și Londra Biblioteca "Runivers" ANUNTURI ANUAR De Gvshii g Mtszi Rusia, PUBLICAT DE EDITOR N KRISHTAFOVYCH A (ediția a II-a) PROGRAM: I Articole și note originale -P Recenzii și rezumate de literatură pentru și -III Indice de literatură pentru și actualul - IV Informații despre expediții, excursii, călătorii de afaceri etc -V Informații privind personalul specialiștilor și cercetătorilor autohtoni - VI Informații despre starea și îmbogățirea muzeelor și sălilor de clasă autohtone - VII Publicații despre vânzarea și schimbul colecției și duplicatele individuale Programul Anuarului include: Mineralogie și cristalografie - Petrografie - Paleontologie - Geo-botanica si geo-zoologie - Geologie fizică - Hidrologie - Geologie istorică - Arheologie preistorică (epoca de piatră) - Geologie aplicată și minerale - Ştiinţa solului - Tehnica de izolare - Popularizare și mijloace didactice Anuarul este tipărit în limba rusă și în paralel în franceză sau germană În , Anuarul va fi publicat lunar, excluzând trei luni de vară (numere pe an) Abonamentul pentru este deschis și acceptat în redacția: poz Novo-Alexandria, provincia Lublin , Institutul de Agricultură și Silvicultură, de la editura PREȚ DE ABONAMENT: cu transport și livrare prin poștă - ruble în Rusia, în străinătate - mărci = de franci Plata în rate este permisă prin acord cu editorii Continuă abonamentul pentru (în Anuarul este format din cărți, până la de coli tipărite, cu prețul abonamentului de r: pe an cu poștă) La apariția cărții a IV-a se va vinde Anuarul pentru

în librării pentru ruble k per exemplar Editor-editor N I Krmshtafovich Biblioteca "Runivers " ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE De la decembrie VЪ S -PETERSBURG IEȘI FĂRĂ CENZURĂ PREALABILĂ ZIAR POLITIC ŞI LITERAR COTID OAMENI Redactorii ziarului înțeleg cuvântul "Popor" nu în denumirea restrânsă a clasei țărănești cu acest nume, ci în sensul larg al întregului popor rus, în componența sa deplină, în toate manifestările sale de stat, sociale, intelectuale , viaţa religioasă şi morală, artistică, economică Fiecare nevoie a poporului rus, în ansamblu, fiecare mișcare înainte pe calea dezvoltării istorice pe bazele solide ale statului rus și publicul vor găsi în ziar atât o prezentare factuală, cât și o evaluare imparțială Abținându-ne de a difuza promisiuni, care de multe ori rămân zadarnice din nicio vină a redacției, vom spune doar că ziarul Narod își va folosi toate puterile și mijloacele pentru a purta în mod adecvat numele pe care și-a adoptat-o Se acceptă abonament la ziarul "Oameni" și anunțuri: în Sankt Petersburg, în biroul principal al ziarului (V Morskaya,) și în sediul casei comerciale a lui L și E Metzelya Ks (B Morskaya,); la Moscova de aceeași casă de comerț (Myasnitskaya, satul Sytova) * și la H N Pechkovskaya (Linia Petrovsky) Abonamentul anual cu plata în rate este acceptat exclusiv la sediul principal al ziarului Abonații anuali și semestriali pentru primesc gratuit toate numerele anterioare din decembrie ale ziarului, dacă se abonează înainte de decembrie a anului curent Preț abonament: k În Sankt Petersburg, cu livrare la domiciliu, timp de un an ruble, timp de șase luni ruble, timp de trei luni ruble, timp de o lună ruble k ; pentru nerezidenți cu expediere, timp de un an ruble, timp de șase luni ruble, timp de trei luni ruble, timp de o lună ruble; în străinătate, timp de un an de ruble, pentru o jumătate de an ruble, timp de trei luni ruble, pentru o lună ruble Rată de rate pentru abonații anuali din Sankt Petersburg: prima tranșă (la abonament) ruble, a doua tranșă (în martie) ruble, a treia tranșă (în august) ruble, pentru abonații din alte orașe: prima tranșă (la abonament) ruble, a doua tranșă (în martie) ruble, a treia tranșă (în august) ruble Editor JT I Stechkin Editura A IL Malashinsky Biblioteca "Runivers" ANUNTURI ABONAREA ESTE DESCHISĂ pentru (ANUL AL TREILEA DE EDIȚIE) la singurul ZIAR POLITIC, PUBLIC, DE COMERȚ, INDUSTRIAL ȘI LITERATURĂ ZIULUI din toată Asia Centrală cu suplimente ilustrate lunare Zanasiiysniv Otojíiit Sarcina principală a ziarului este studiul complet al regiunii transcaspice și reprezentarea cuprinzătoare a nevoilor și intereselor acesteia "Trans-Caspian Review" din va fi publicată în același spirit și formă ca în : veridicitate, posibilă completitudine și varietate de știri locale și generale; răspunsuri la evenimentele zilei; o trecere în revistă a vieții regionale și orașului și un feuilleton pentru citire ușoară va fi b sta în prim plan În plus, acestea vor fi emise LUNAR cu ziarul APLICAȚII DE ARTĂ sub formă de numere separate de la una până la patru coli tipărite, iar textul anexelor va fi ilustrat de cei mai buni artiști ruși și străini În aceste anexe, printre altele, vor fi plasate portrete ale unor personalități publice proeminente, precum și tipuri și tipuri de orașe și popoare din Asia Centrală în general și din regiunea transcaspică în special PREȚUL DE ABONAMENT RĂMÂNE ACEȘI, DE asemenea: Timp de un an - ruble; timp de șase luni - ruble; timp de trei luni - p k STRĂINATE-RUB Abonamentul este acceptat în biroul redacției ziarului "Trans-Caspian Review" (Askhabad, strada Annenkovskaya, casa lui K M Fedorov Editor-editor K M Fedorov Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE ABONAREA ESTE DESCHISĂ am pa STEA Publicat pentru al doisprezecelea an Editorul H N Jivotov (Domino roz) Abonații primesc: №

№ mare ziar format, cărți de romane, inclusiv: Romane de N N Jivotov: "Makarka Dushegub^, "Gypsy Yashka", "Leshiy barin", "Fiica unui hangier", "Profile Petersburg", etc , etc Prețul abonamentului pentru un an cu transport și livrare ruble, pentru o jumătate de an ruble, pentru lună de copeici Sediul principal și redacția: Sankt Petersburg, strada Kabinetnaya, casa nr Ortodox! SVDsht în al -lea an va fi publicată după programul precedent, în același spirit strict ortodox și în aceeași direcție științifică, ^ precum s-a publicat până acum, de la ianuarie, lunar, în cărți de la la coli tipărite în fiecare Revista "Interlocutorul ortodox" a fost recomandată de Sfântul Sinod pentru abonament la bibliotecile bisericești, "ca o publicație utilă pentru slujirea pastorală a clerului" (Sinodul, hotărât la septembrie , nr) Prețul pentru ediția anuală completă, cu toate anexele ei, rămâne același: cu poștă în toate locurile Imperiului - ȘAPTE RUBLE Sub revista Orthodox Interlocutor sunt publicate publicat de două ori pe lună, în numere, câte coli tipărite în fiecare, font mic Tipărituri ale Episcopiei Kazanului, care eliberează "Interlocutor ortodox", primesc la același preț și "Izvestia", cu o frecvență suplimentară pentru corespondență Prețul "Izvestiya" pentru locuri și persoane din alte eparhii și alte departamente pentru ambele ediții, împreună cu poșta, este de ZECE RUBLE Abonamentul" este acceptat de redacția lui Pravoslavnago Sobesednik la Academia Teologică din Kazan Biblioteca "Runivers" ANUNTURI ABONAREA ESTE DESCHISĂ PENTRU ANUL LA NOUA REVISTA Jurnalul Internațional Legea de stat Revista este publicată o dată la două luni în St Neterburg fără cenzură prealabilă, sub conducerea Privatdozent al Universității IMPERIAL St Petersburg E K Simson La revista participă aproape toți oamenii de știință remarcabili, ruși și străini, specialiști în drept internațional și de stat Programul revistei:) Hotărâri de Guvern privind departamentul Ministerului Afacerilor Externe;) Articole pe probleme de drept internațional;) Articole pe probleme de drept de stat;) Articole pe alte părți ale jurisprudenței legate de probleme de drept internațional și de stat;) Revizuirea științifică și critică a deciziilor instanțelor străine și interne în cauze legate de probleme de drept internațional sau de stat;) Cronica evenimentelor actuale în relaţiile internaţionale ale statelor;) Textul tratatelor internaționale încheiate de state;) Corespondența externă cu privire la evenimente și probleme de importanță internațională;) Bibliografie Informații mai detaliate despre reviste sunt trimise gratuit de către redacția la cerere Prețul abonamentului pe an: cu livrare în Sankt Petersburg - ruble, cu expediere în Rusia - ruble k , în străinătate - p k , pentru studenți ruble și p k Este permis un plan de rate de patru termene Numerele individuale ale revistei sunt vândute pentru ruble Abonamentul este acceptat la redacție, în librăriile din Novaya Vremya și în librăria G Schmitzdorf (Nevsky,); abonamentul în rate și studenții se acceptă numai în redacție (Stremyannaya,) Abonații nerezidenți sunt încântat să trimită bani de abonament în numele editorului Evald Karlovich Simson, Sankt Petersburg, str Stremyannaya, Pentru comoditatea publicului, redacția, la primirea unei notificări într-o scrisoare deschisă, trimite lucrătorul artel la casă pentru a accepta abonamentul și este situat în Sankt Petersburg, de-a lungul străzii Stremyannaya, Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE ABONAREA ESTE DESCHISĂ , ZIARUL ZILNIC "Sunt GM VizhiG PENTRU SQT AN Conform planurilor Excelenței Sale, guvernatorul Kurskului, contele A D Milyutin, din decembrie , partea neoficială a Gazetei Provinciale Kursk este publicată într-o nouă ediție și conform unui nou program, a cărui

sarcină principală este de a face din Gazeta Provincială un organ al vieții locale, treburilor locale, nevoilor și reflecțiilor În acest scop, "Partea neoficială a Monitorului Provincial" este publicată conform următorului program: I Cronica modernă II Departamentul legal III Departamentul de literatură academică GU Știri politice străine V Feuilleton VI A rade Căsuța poștală VIL VIII, Secțiunea de referință IX Anunturi Ziarul iese zilnic, cu excepția zilelor de luni și a zilelor următoare sărbătorilor În plus, în fiecare zi, sub forma unei adăugări la Nr Nr Vedomosti, sunt date telegrame primite de la Agenția Telegrafică Rusă Prețul anual pentru neoficialul zilnic, împreună cu partea oficială publicată marți și vineri și aplicațiile p pe an cu livrare in alte orase si livrare la domiciliu Abonații obligatorii care au plătit ruble pentru partea oficială, doar ruble pentru partea neoficială cu retrans si livrarea pentru un an Persoanele care doresc să primească doar partea neoficială plătesc cu livrare și expediere: ruble pe an, ruble pe șase luni k , timp de trei luni - p k Abonamentul este acceptat în orașul Kursk: în redacție, în cadrul guvernului provincial, precum și în librării: K I Ivanova, A V Perepletenko, G V Gavrilov (Kashkin) și S A Tretyakov Redacția acceptă anunțuri pentru publicare în ziar, ale căror prețuri sunt reduse * Editor TI Verzhbitsky Biblioteca "Runivers" ANUNTURI ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU Ziarul medical din Rusia de Sud (organul și publicația Societății Medicilor din Odesa) Ziarul va fi publicat în zilnic în - file conform programului anterior Ordine guvernamentale și circulare, deosebit de importante din punct de vedere medical, articole originale din toate ramurile medicinei, rezumate din cele mai importante lucrări rusești și străine din toate ramurile medicinei și științe aplicate medicinei, bibliografie și recenzii critice, rapoarte despre întâlniri iyah predominant de Sud Societăți medicale rusești, corespondență medicală, note practice numai despre medicină, biografii și necrologie ale medicilor, mici știri și anunțuri Cu colaborarea constantă a domnilor profesori: A A Verigo, B F Verigo (Odesa), Kisch (Praga, Marienbad), P I Kovalevsky (Varșovia), A Kh Kuznetsova, N K Kulchitskaya, M M Lomikovskaya, I N Obolensky (Harkov), I I Mechnikov (Paris Obraz), V Kiev) Oser (Viena), A D Pavlovsky (Kiev), Ad Politzer (Viena), G E Reina (Kiev), I R Skvortsova (Harkov), Pp I Mukhina (Varșovia), conferențiar I V Troitsky (Kiev) Abonamentul este acceptat în Odesa:) În redacție (Khersonskaya(r) nr)) În librăria A S Suvorin, Deribasovskaya, nr (tot în Sankt Petersburg, Moscova și Harkov)) În biroul tipografiei lui Isakovich, Gavannaya, nr Și prin toate oficiile poștale din Rusia prin ramburs, dar pentru aceasta din urmă trebuie să plătiți de copeici in mod deosebit Prețul abonamentului pentru un an ruble cu transportul si manipularea Vă puteți abona pentru un an sau șase luni Prețul unui număr separat de de copeici ABONAREA ESTE DESCHISĂ PE B Prețul abonamentului: Fără completări guvernamentale De la vistierie aproximativ pentru un an m luni lună pentru un an m Cu livrare la munte mail p p p k r k r Yur Cu redirecționare non rezident " " " " " - " " " În străinătate " " "-" "-" " " Abonamentul la un ziar cu suplimente guvernamentale este acceptat doar pentru o perioadă anuală și semestrială Adăugările deținute de stat nu sunt disponibile pentru vânzare cu amănuntul Se acceptă abonamente: în Sankt Petersburg, în sediul principal al Vedomosti din Sankt Petersburg, Shpalernaya, , și în librăria Mellier (Nevsky Prospekt, nr), la Moscova, în biroul lui N Pechkovskaya, Petrovsky Linia, nr Adrese din afara orașului: Shpalernaya, Editor-editor Prințul E E Ukhtomsky Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU

PRZZ PENTRU SCRIEREA ŞTIINŢIFIC-RELIGIOS-MORALĂ K !RY și I'íIMIí (A treia aniversare) Din - ianuarie , "CREDINȚA ȘI RATIUNEA" a intrat la a treia aniversare de existență Cititorii noștri, credem, au apreciat dificultatea proporțională cu încurcarea noastră în această problemă destul de semnificativă, precum și cu simpatia și sprijinul lor material ne-au oferit ocazia să continuăm cu îndrăzneală și continuu să îndeplinim sarcina și îmbunătățirea ei, atât în străinătate, cât și în străinătate Pe măsură ce le oferim sincera noastră mulțumire, nu putem decât să ne exprimăm recunoștința față de aceste instituții guvernamentale, ca dragoste pentru poporul nostru și pentru educația lor morală și iluminarea religioasă, în special pentru tinerii care învață, prin aprobarea publicației noastre și abonarea la bibliotecile din subordine Este de la sine înțeles că toate acestea ne obligă să ne continuăm publicarea în viitor, dacă este posibil, subestimându-i înălțimea atinsă Le promitem cititorilor noștri că vom depune toate eforturile posibile pentru ca "VÂNTUL și RATIUNEA" să fie primul în ceea ce privește conținutul religios, moral și științific, să ocupe primul loc printre publicațiile similare În viitor, primul și cel mai important loc de muncă al nostru este la postam articole: serioase, distractive si diverse pe toate subiectele, descoperiri si edificari Acei cuvioși preoți, evlavioși creștini etc , care nu sunt familiarizați cu ediția noastră, considerăm că este necesar să le explicăm că aceasta va conține:) ARTICOLE TEOLOGICE: explicarea dogmelor credinței noastre, a regulilor moralei creștine, explicații a regulilor bisericești și a Slujirii Divine;) ARTICOLE despre FILOZOFIE: clarificări despre psihologie, metafizică, istoria filosofiei, precum și informații biografice despre gânditori de seamă ai lumii vechi și noi, în special lucrările filozofilor păgâni, deoarece aceștia stau pentru a dovedi că învățătura creștină era apropiată de natura umană etc , etc ;) Discursuri, învățături, cuvinte și discursuri ale unor predicatori celebri;) Din jurnalul părintelui Ioan de Kronstadt, făcător de minuni rus contemporan;) Întrebări deschise din practica bisericii;) Eseuri și povestiri din viața străină și străină a ortodocșilor și neortodocșilor din Orient și Occident;) Anunțați-o și observați-o) Cărți și avize Cu un astfel de conținut, "LAȚIUNEA și RATIUNEA" este disponibil tuturor cititorilor care le respectă educația și iluminarea religioasă și morală;-pentru fiecare casă creștină, pentru generația de învățare a ambelor sexe, pentru convietuitori, cazărmi, orfelinate, spitale, apropiate, etc , etc "ÎNȚELEPȚIA și RATIUNEA" va fi publicată în anul următor în formatul său obișnuit și va consta din DOUAȘprezece broșuri sau numere separate, fiecare broșură din DOUĂ mașini și cu un PREMIUM special la sfârșitul anului Prețul anual în Bulgaria este de BGN (pentru studenți și soldați BGN), BGN în străinătate Nu sunt acceptate abonamente semestriale Adresa: redacția "BѣRA și RATIUNEA"*-Plovdiv Editor-editor: Rev M G MINKOV Biblioteca "Runivers ANUNTURI xv an AGBYUR XV O revistă lunară ilustrată pentru copii cu departament pedagogic (c) viii TARAZ viii revistă săptămânală ilustrată pentru lectură în familie În tot Imperiul, singurele periodice ilustrate în limba armeană Romane, nuvele, povestiri, basme Poezii, poezii Articole referitoare la creșterea și instruirea copiilor Voiaj Biografii Critică și bibliografie Știința și arta Foileton Teatru și muzică Sfaturi pedagogice și științifice, proiecte, răspunsuri Gospodărie Modă pariziană, ac, cusut, croiat Stiri diverse A rade Distracție, șah și alte jocuri, puzzle-uri, anecdote Cântece cu note Cutie poștală Anunturi Abonații anuali ai revistelor "Agbyur-Taraz*" primesc prime:)

Portretul lui Mihail Nalbandian, fotograf;) În dormitorul mamei, oleografie;) Fiica haremului, șchiop grațios;) Moda pariziană lunară Abonații revistelor "Agbyur-Taraz" trebuie să plătească rublă pentru trimiterea primei Taxa anuală "Agbyur" ruble (în străinătate ruble), "Taraz* ruble (în străinătate ruble) Adresa: Tiflis, redacția revistelor Agbyur* sau Taraz (Tiflis, Caucase, Rédaction du journrl AgburK ou Taraz* Editor-editor T Ya Naza / ryan , ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU pentru ziarul zilnic politic, literar și social Volyn PREȚUL DE ABONAMENT: Pentru un an ruble, pentru Vs-ul anului p k , timp de luni p k , timp de lună p Pentru abonații anuali care deservesc în instituții de stat și publice, sunt permise următoarele rate: până la ianuarie - ruble, până la iunie - ruble iar până la octombrie - ruble, pentru restul - semestrial cu o taxă de ruble la abonament și p până la iunie Începând cu noul an, departamentul local, Volhynia, va fi extins semnificativ, pentru care sunt invitați corespondenți speciali din toate zonele populate ale Teritoriului de Sud-Vest Editura A M Kogen Editor E A Fidler Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU la un săptămânal literar, științific și politic SUD Λ cu cărți de aplicații "Life of the South" va ieși la Odesa duminica, începând cu ianuarie Pe parcursul anului se vor da cărți de aplicații, cu un volum de până la file fiecare Programul "Viața Sudului":) Acțiuni și ordine ale guvernului;) Articole pe probleme de viață generală rusă, locală și provincială;) Telegrame;) Trecerea în revistă a vieții interne și străine;) Recenzie literară;) Povestiri, povestiri, poezii - originale si traduse;) Articole cu conținut popular științific;) Critică și bibliografie;) Revizuirea provincială;) Corespondenta;) Cronică judiciară;) Feuilleton; } Teatru și artă;) Comert, industrie si schimb;) Amestecați;) Anunturi La "Viața Sudului" vor participa următoarele persoane: S M Abramovici, I K Brusilovsky, M Gorki, V A Goltsev, V I; Dmitrieva, S M Dubnov, L S Zak, A M Evreinova, prof I Y Ivanyukov, G B Yollos M I Kulisher, V V Lesevich, A A Manuilov, G A Machtet, prof I N Milyukov, M G Morgulis, F D Nefedov, prof D N Ovsyaniko-Kulikovskiy, Prof Y G Orshanskiy, M A K W Southern Life va acorda o atenție deosebită problemelor și nevoilor Sudului, fără a pierde din vedere interesele restului lumii SEMNĂTURA Q'YONA: În Odesa timp de an - ruble, timp de luni - ruble, timp de luni - rub de copeici, timp de lună - de copeici Pentru orașe: timp de an - ruble, timp de luni - ruble copeici, timp de luni-L rub de copeici, timp de lună - de copeici Prețul pentru o cameră separată este de copeici Anunţurile se acceptă la următorul tarif: pentru linia petit de pe pagina copeici, pe ultimele copeici Redacția este situată pe strada Elisavetinskaya, d J Biroul este pe strada Gavannaya, la tipografia lui Isakovich Editura I JB Belovodsky Pentru editorul Ya V Belovodsky Biblioteca "Runivers" ANUNTURI Apare în curând L'AMNEE PSYHOLOGIQUE Recueil de memorii originale zEt compte-rendu anual des travaux parus en France et à l'Étranger sur la psychologie et les sciences annexes publicat de H Beaunis & A Binet Secretar de redacţie: V Henri Cu colaborarea lui M Ribot etc Anul vol în °, de pagini, Memorii originale: Th Ribot -Rezumatul în emoții A Binet și J Courtier - Pulsul capilar în diferite momente ale zilei A Binet și J Courtier - Influența muncii intelectuale și a exercițiului fizic asupra inimii, respirației și circulației capilare A Binet și J Courtier -Influența emoțiilor (plăcerea, durerea, frica, diverse emoții, emoțiile estetice, muzica) asupra inimii, respirației și circulației capilare A Binet şi N Vaschide - Procesele psihice care modifică presiunea sângelui V şi C

Henri - Sondaj asupra primelor amintiri din copilărie V Henri - Experienţa lui Aristotel V Henri -Revedere generală a simţului muscular V Henri -Revista generală a muncii mintale și fizice N Vaschide - Localizarea amintirilor A Binet -Paradoxul lui Diderot Flournoy - Experimente asupra memoriei cifrelor TERMENI DE ABONAREA Pentru a vă abona, este suficient să faceți cererea prin simplă carte poștală άM BIŇET, Sorbona, PARIS Administrația Anului Psihologic este responsabilă de recuperarea sumei abonamentului prin poștă pe cheltuiala proprie Pretul abonamentului este: i Paris fr franco Înainte de apariţia volumului <Provincia fr -" Străin fr -" Adxes aspectul volumului: Pentru toate tarile fr franco Volumul apare anual, în primele luni ale anului Библиотека "Runivers" ВОПРОСЫ ФИЛОСОФИИ И ПСИХОЛОГИИ DESCHIS! SEMNATURILE! PENTRU O NOUĂ EDIȚIE RIDUSĂ Fistelsh Logic J St moara Traducere nouă din cea mai recentă ediție în limba engleză, editată și cu note explicative necesare V N Ivanovski Fiecare dintre cele cărți ale eseului va fi o problemă Întreaga lucrare (aproximativ de pagini de format mare și litere mici) va fi publicată în cursul anului Prețul abonamentului este de trei ruble fără poștă și patru ruble cincizeci de copeici cu poștă recomandată, iar cartea va fi publicată în jurul datei de martie La sfârșitul publicării, prețul va fi majorat Este permisă plata în rate a taxei de abonament: la abonare, se plătește rublă; la ieşirea din cărţile a II-a şi a IV-a frecare; Cartea a -a și a -a eliberat gratuit Eseul de dorințe poate fi trimis cu ramburs la livrare gg străinii au plăcerea să contacteze magazinul "BOOK DELO, Moscova, Mokhovaya, satul Benkendorf, de unde puteți comanda și alte ediții ale magazinului:) Sherr, Istoria generală a literaturii, tradusă sub redacţia lui P I Weinberg Două volume mari (- de ediții) cu multe gravuri, picturi, autografe, facsimile și alte anexe Peste de pagini de text Prețul abonamentului fără livrare ruble, cu livrare și trans p) Fustel de Coulanges societate civilă antică Preț ruble) Dante-Alligieri Comedie divină Partea I Iadul Traducere de H N Golovanov, ed prof θ Buslaeva, Ts p k) Dreyfus, K Lumea și evoluția socială C p k) "În memorie bună de la scriitorii ruși * Culegere de articole și pasaje de la cei mai buni scriitori și poeți ruși C p k) Tennyson, A Magdalene Perv în versuri de A M Fedorov, din art I I Ivanova: "Tennyson și poezia lui * și un portret al lui Tennyson C k) Fullier, A Temperament și caracter Pret rub) Mill, D S August Comte și pozitivismul Cu o anexă de articole de Spencer și Ward și un portret al lui O Comte) Mill, D S Autobiografie C k IO) Ward, L Factorii psihici ai civilizaţiei Traducere completă fără lacune și abrevieri C p) Thomas, F Sugestie Semnificația sa în educație C k) Lange Emoții (eseu psiho-fiziologic) C k) Spencer, G Clasificarea științelor Preț ^ k) Legrain Degenerarea socială și alcoolismul C k Biblioteca "Runivers" ANUNTURI ABONAREA ESTE DESCHISĂ la ? pe G A S JB T U Ştiri regionale Kïíβ "yyv & yam veți dezvălui Fixându-și sarcina principală să servească drept un studiu cuprinzător al vastei regiuni Kuban, clarificând diferitele sale nevoi și indicând, dacă este posibil, mijloace mai fiabile pentru a satisface aceste nevoi, redacția părții oficiale a Kuban Regional Vedomosti * oferă multe de diverse articole și mesaje în ziar către numeroșii săi corespondenți care și-au propus un bun scop de a servi în folosul regiunii noastre În același scop, în această parte a ziarului sunt elaborate materiale locale: etnografice, statistice, istorice, geografice, topografice, arheologice etc ; apoi informatii eterogene, utile pentru populatia locala, informatii despre activitatile administratiilor publice orasenesti, stanitsei si rurale, informatii judiciare si informatii despre fenomenele de urgenta si

incidentele din regiune, precum si despre fenomenele b meteorologice; odată cu aceasta, sunt publicate articole și informații despre agricultură, culturi, meșteșuguri, comerț, fabrici, târguri, piețe, transport maritim și circulația trenurilor de pe calea ferată Vladikavkaz dor , despre prețurile de referință ale pieței, despre comerț și alte societăți, despre privilegii acordate pentru invenții, recenzii de cărți, necrologie ale unor oameni celebri din regiune și așa mai departe PREȚ DE ABONAMENT Cu livrare si expediere timp de un an p k ; timp de / an k este taxat pentru schimbarea adresei Abonamentul pentru partea neoficială nu este acceptat separat Abonamentul la ziar este acceptat exclusiv în orașul Ekaterino-Dar, în biroul tipografiei Consiliului Regional Kuban Pe baza permisiunii Consiliului Regional Kuban (nr "Kub Oblast Vd " pentru), banii de abonament pot fi trimiși, pentru a obține ziarul cât mai curând posibil, nu prin trezorerie, ci în numele șefului tipografiei, Eduard Alexandrovich Neiberg Editor al părții neoficiale V Skidan Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE ABONAREA ESTE DESCHISĂ PENTRU TREI EDIȚII: ' Eu știri de zi cu zi Edițiile anului XV Ziar zilnic cu portrete ale personalităților de stat și publice Prețul abonamentului în Moscova și orașe: cu livrare timp de un an - ruble, timp de șase luni - ruble k , timp de trei luni - ruble, pentru rdi ^ lună - p II ȘTIRI DE LITERATURĂ STRĂINĂ sunt publicate în cărți lunare și oferite în traducere rusă cele mai bune lucrări ale scriitorilor străini: franceză, germană, engleză, italiană, suedeză și așa mai departe Prețul abonamentului pentru un an ruble Împreună cu suplimentul literar săptămânal "Familia" timp de un an ruble III Supliment literar ilustrat săptămânal O Ή XÆ El IX iese după următorul program: literatură fină (romane, nuvele, nuvele, eseuri, poezii, opere dramatice - originale și traduse); recenzii științifice, critică literară, teatrală, muzicală și artistică; eseuri și călătorii istorice; biografii; sporturi de toate felurile; invenții, informații de afaceri, modă, mix; sarcini, șarade, puzzle-uri, jocuri, note muzicale; cutie poștală; ilustrații pentru toate departamentele, portrete ale figurilor proeminente, desene, explicații pentru desene, viniete și premii Prețul abonamentului ruble intr-un an Prețul abonamentului pentru toate cele trei ediții este de ruble Pentru această sumă, abonatul primește, așadar:) un exemplar anual al ziarului "Știrile zilei";) revista lunară "Știri de literatură străină";) suplimentul săptămânal ilustrat "Familia" "Știrile zilei" și "Știri de străinătate Literatură" în anul - p "Știrile zilei" și "Familie" - ruble ' Adresa: Moscova, "Știrile zilei" În sediul principal al ziarului Știrile Zilei, albumul CORONAȚII CELEBRAȚII*· (Ediția Știrilor Zilei* și Familiei) este în vânzare Albumul este tipărit pe hârtie bună și închis într-o copertă elegantă, decorată cu un desen în acuarelă de L Pasternak Textul albumului conține o parte istorică și o descriere detaliată a sărbătorilor de încoronare din mai Albumul conține de desene și de portrete și grupuri Prețul albumului este de ruble, cu transportul de ruble cop Biblioteca "Runivers" ANUNTURI ABONAREA LA REVISTA SPIRITUALĂ ESTE DESCHISĂ • Rătăcitor și despre "Monumentele Bisericii Veche Ruse și ale literaturii didactice" publicate sub el în Revista "Rătăcitor" din octombrie , este publicată printr-o nouă ediție, conform noului program aprobat de Sfântul Sinod, și se publică lunar în cărți de la Yuti la sau mai multe file, următorul program: Articole și studii teologice despre diferite ramuri ale istoriei generale a bisericii și ale cunoștințelor istorice și literare, în principal în departamente care sunt strâns legate de viața ortodoxă orientală și rusă Articole, studii

și materiale inedite despre toate departamentele istoriei bisericii ruse Convorbiri, învățături, cuvinte și discursuri ale celor mai cunoscuți predicatori Articole cu conținut filozofic pe probleme ale vieții teologice moderne Articole publicistice despre evenimente marcante ale vieții bisericești Eseuri, povestiri, descrieri, cunoașterea modului și structurii vieții bisericești în general, mărturisiri creștine, în special cu viața ciobanului, și mai ales în rândul slavilor Eseuri casnice, povestiri și caracteristici din domeniul sistemului religios și al relațiilor morale ale clerului, societății și oamenilor obișnuiți Recenzia bisericească internă și cronica vieții diecezane Revista străină: cele mai importante fenomene ale vieții bisericești și religioase actuale a lumii ortodoxe și neortodoxe din Orient și Occident, în special în rândul slavilor Revizuirea revistelor spirituale rusești și a revistelor diecezane Recenzie de reviste, ziare și cărți laice: rapoarte și recenzii ale articolelor plasate acolo care au legătură cu programul revistei Articole bibliografice și critice despre cărți noi rusești cu conținut spiritual, precum și despre cele mai importante lucrări ale literaturii teologice străine Cronica cărții: un index lunar al tuturor cărților rusești cu conținut spiritual nou publicate: scurte recenzii ale cărților noi Letopisețul celor mai importante ordine și decrete administrative bisericești Știri și note fragmentare diverse; corespondență, anunțuri Sub "Rătăcitorul", a început publicarea "Monumente ale literaturii educaționale bisericești vechi ruse" În primul număr al acestuia sunt plasate: Louche-, n ya Luke Zhidyaty, Rev Teodosie al Peșterilor, Mitropolit Illarion și Chiril din Turov, cu note și articole explicative; în al doilea număr: "Prologul învăţăturii bisericeşti slavo-ruse", cu note şi un articol explicativ al prof A I , culegeri din secolele XI-XVI cu articole și note ale profesorilor P V Vladimirov, A I Ponomarev, articol E V Petukhov și note ale profesorului A I Ponomarev Revista este publicată lunar în cărți de la la și mai multe file Taxa de abonament pentru revista în , cu expediere în Rusia și livrare la Sankt Petersburg, ruble, cu apendicele "Pamyatnikov" - ruble (Prețul primului, al doilea și al treilea număr al "În memoria lui Kov" pentru abonați "dar rublă, pentru neabonați - ruble per copie); cu livrare în străinătate - ruble și cu aplicația "Pamyatnikov" - ruble Adresă către redacția revistei "Wanderer", din Sankt Petersburg, Nevsky Prospekt, d Nr) Editor-editor Profesor A Ponomarev * Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE Abonamentul este deschis pentru la o revistă săptămânală ilustrată de călătorii și aventuri pe uscat și pe mare" IN JURUL LUMII (al -lea an de publicare) Pe parcursul anului, abonații vor primi săptămânal de conținut ilustrat, dintre care romane, nuvele, călătorii, articole de divulgare științifică și numeroase desene Gratuit volume, ilustrate de bannere, artiști: Emile Bayard, Neuville, Ryu și alții și care conțin lucrările colectate ale lui Jules Verne Această colecție va consta din volume de format mare și va include următoarele opt romane, traduse din edițiile complete franceze fără modificări și abrevieri:) " mile sub apă" volume) "Copiii căpitanului Grant" volume) "Insula misterioasă" volume) "Dirijabil") "Raza verde") "În jurul lumii în de zile") "Cu susul în jos") "Călătorie în Centrul Pământului" În plus, abonații, cu o plată suplimentară de rub , vor primi premii de lux, constând în tablouri de artă (oleografie) în lățime, realizate în instituția artistică a frații Kaufman din Berlin din originalele artistului Kondratenko) "Coasta de sud a Crimeei" cu vedere la Ialta) "Vedere asupra Niprului de lângă Kiev" Originalele acestor tablouri au fost

comandate special pentru premiul din Prețul abonamentului pentru revistă rămâne același Timp de un an A în colecția Op Jules Verne cu livrare și expediere Jr U "· Rata este permisa: la abonament ruble, pana la aprilie si iulie - rubla Pentru premium - la ultima rată Adresa editorială: Moscova, str Valovaya, d T-va I D Sytvnp În plus, abonamentul este acceptat în toate librăriile din Moscova, Sankt Petersburg și alte orașe rusești Jurnalul este publicat de Highly Approved T-m I D Sytin Abonamentul este deschis pentru la ziarul cotidian politic, social, literar și comercial Orlovsky Vestnik Condiții de abonament: cu livrare acasă în Orel și trimis În altele orașe timp de un an - p , luni - p k , luni - ruble, luni - ruble k , luni - ruble, luni - ruble k , luni - ruble, luni - Zr - k , luni - ruble, luni - ruble k , luni - p k , lună- k , / lună- k Pentru comoditatea abonaților, abonamentul este acceptat și pe un plan de rate, cu o plată de cel puțin rublă pe lună, până când se achită întreaga sumă, iar expedierea ziarului se încheie la data scadenței Pentru cunoștințe Nr ale ziarului sunt trimise gratuit Abonamentele sunt acceptate doar de la a lunii Pentru schimbarea adresei, nerezidenții plătesc de copeici și este necesar să raportați adresa anterioară Kopek-urile pot fi trimise în timbre Taxă publicitară: pentru fiecare rând de petit în de litere, într-o coloană, sau pentru spațiul ocupat de linie, în spatele textului, k pentru prima dată și k pentru următoarea dată pe rând Pe prima pagină, înaintea textului, taxa este de două ori mai scumpă Pentru reclamele tipărite de la la de ori, se face o concesiune de la % la % Pentru reclame, nu mai puțin de - de ori, o concesiune de % Pentru trimiterea de anunțuri separate, cataloage, clopoței de preț și așa mai departe către ziar p cu de exemplare, sau de coli din de exemplare Biblioteca "Runivers" ANUNTURI Abonamentul pentru la revista pedagogică și de știință populară este deschis Sarcini de jurnal:) să promoveze autoeducarea și extinderea cunoștințelor prin familiarizarea în articole și eseuri publice (în principal despre științe sociale, morale și naturale) cu principalele probleme ale cunoașterii în diversele sale domenii, cu ultimele tendințe din literatură și știință ;) raportarea tuturor faptelor demne de atenție din viața și literatura din Rusia și din străinătate, clarificarea semnificației sociale a problemelor educaționale (în principal publice) și legătura lor cu viața și) afirmarea în societate a opiniilor corecte asupra educației și a sarcinilor sale; arătând nevoile sale și mijloacele pentru a le elimina Pe lângă articolele de știință populară și de pedagogie generală (mai mult de pe an), secțiuni lunare: Bibliografie (o atenție deosebită este acordată acestei secțiuni: se oferă recenzii detaliate ale tuturor eseurilor de educație generală și de știință populară demne de remarcat, cărți pentru oameni și pentru copii copii; recenzia revistei note toate cele mai interesante din presa generală) - Scrisori din provincii - În Occident (noile tendințe în literatură și viața în străinătate) - Din domeniul cunoașterii (convorbiri științifice) - Cronica - Statistica educației În , se plănuiește extinderea semnificativă a departamentului de cronică și introducerea de noi departamente: Știri de literatură și știință în străinătate și Revizuirea revistelor străine Revista este publicată lunar (la) în cărți de aproximativ coli tipărite Două anexe au fost date revistei în : Istoria omenirii primitive M Gernes, trad cu el cu nota și prefață N Berezina Съ fig Istoria culturii umane I Gonegger, trad cu el M Chepinskaya Preț pe an cu aplicații ruble cu redirecționare Adresa redacției și biroului: St Petersburg, Baskov per , Editat de Alexander Ostrogorsky ABONAMENTUL ESTE DESCHIS PENTRU

PE REVISTA Educație publică PUBLICAT conform urmatorului program:) Departamentul oficial Ordine guvernamentale) Articole cu caracter general pe probleme de educație, formare și organizare a școlilor) Istoria școlii Cifre remarcabile în învățământul public din Rusia și din străinătate) Situaţia actuală a şcolilor primare din Rusia şi din ţinuturile slave) Eseuri și povești din viața școlară) Critică și bibliografie) Letopisețul vieții parohiale) Note Știri Informații utile pentru viața rurală Răspunsuri editoriale la întrebări) Aplicații: cărți, desene și publicații muzicale Anunturi Revista "Educația Poporului" este publicată, fără cenzură prealabilă, lunar, în cărți, cu dimensiuni cuprinse între și coli tipărite Prețul abonamentului pentru revista pentru anul este de ruble; dar pentru profesorii de drept și profesorii din școlile primare, este redus la ruble intr-un an Abonamentul se adresează: Sankt Petersburg, Comisia de editare a Consiliului Școlar de sub Sfântul Sinod Articole și scrisori despre treburile revistei se adresează: la Sankt Petersburg, redacției revistei "Educația Poporului *", clădirea Sfântului Sinod Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE Abonamentul pentru la o publicație pedagogică este deschis ON YOIOI MAT'ERYAM'ЪТ dedicat problemelor educaţiei (ANUL PUBLICĂRII IV) Scopul publicației este de a veni în ajutorul rusoaicei în cea mai sfântă datorie a ei - creșterea copiilor Începutul acestei îndatoriri grele și îndeplinirea părții ei esențiale se află în familie, constituind vocația unei mame inteligente Publicația "A ajuta mamele" are sarcina de a- și ajuta cititorii cu instrucțiuni bazate pe experiența științifică extrasă din toate domeniile de cunoaștere Igiena corpului și sănătatea spiritului, formarea de bune obiceiuri pentru o viață activă, rezonabilă și demnă - acesta este scopul publicației Programul acesteia include instrucțiuni privind îngrijirea copiilor, creșterea și educația lor, o trecere în revistă a jocurilor, exercițiilor fizice, plimbărilor educative etc , o recenzie a cărților remarcabile despre educație și lectură, rapoarte despre activitățile cercurilor de părinți, creșe, grădinițe etc Textul este furnizat cu desene, desene etc Redacția se bucură de colaborarea unor persoane cunoscute din lumea științifică, pedagogică și literară Apreciind în special sfaturile, remarcile și mesajele mamelor înseși și ale persoanelor apropiate vieții copiilor, editorii acordă un loc larg unui schimb viu de gânduri între ea și cititorii înșiși Publicația "To Help Mothers" apare de ori pe an (cu excepția lunilor de vară) în cărți de la */de la la coli tipărite cu caractere mici PREȚUL DE ABONAMENT: pentru publicația pedagogică "Pentru a ajuta mamele": timp de un an cu livrare și expediere în Rusia - ruble În străinătate - ruble Abonații revistei ilustrate pentru copii "Igrushechka" plătesc ruble în loc de ruble Adresa editorială: St Petersburg, str Furshtadtskaya, , unde abonaților și vânzătorilor de cărți li se cere să se ocupe exclusiv de cererile lor Editor-editor A N Peshkova-Toliverova ZIAR MEDICAL SĂPTĂMÂNAL dedicată tuturor ramurilor medicinei clinice și igienei și tuturor problemelor vieții medicale, va fi publicată în viitor în sub aceeași ediție și după același program ca și în anul care expiră Articolele (în scrisori recomandate) sunt trimise editorului Vyacheslav Avksent'evich Manassein (Petersburg, Simbirskaya, , ap) Prețul pentru o publicație anuală, atât cu livrare în alte orașe, cât și cu livrare în Sankt Petersburg, este de ruble; timp de șase luni p k ; timp de luni p kop Se acceptă abonament de la editorul Olga Alexandrovna Rikker (Petersburg, Nevsky,) De asemenea, ea ar trebui contactată exclusiv pentru toate problemele economice în general (privind expulzarea taxelor, impresii individuale, nr neprimite etc) Biblioteca "Runivers"

ANUNTURI Abonamentul pentru este deschis LA ZIARUL SOCIAL ŞI LITERAR /Pinsk Distok cu aplicație gratuită pentru abonații anuali CALENDAR NECESAR PENTRU , PUBLICAT DE EDITORIALUL ZIARULUI "MINSKIY LISTOK" apare marți și vineri În , intră în anul XII de publicare ABONAMENT ^ XX -fe I A; Cu expediere pe un an p , luni - p luni - p k , luni- p k , luna I- k Fără livrare şi expediere: timp de un an p k", luni p , luni- p , lună- k Abonamentul este acceptat la sediul principal - la munte Minsk Abonamentul este deschis pentru anul (anul XVI de apariție) la o revistă lunară ilustrată pentru copiii de vârstă școlară RODNIK și pliant pedagogic EDUCAȚIE ȘI EDUCAȚIE "Primăvara" din va fi publicată sub aceeași ediție, în același spirit și direcție ca în ultimii ani "Primăvara" apare la prima zi a fiecărei luni în cărți de format mare, cu multe desene în text, portrete și poze separate Împreună cu "Rodnik" puteți primi lunar un pliant pedagogic "Educație și educație" dedicat problemelor educației familiei, școlii la domiciliu și lecturii copiilor "Rodnik" este recomandat, aprobat și aprobat de oamenii de știință și comitetele educaționale: Sfântul Sinod al Cancelariei Majestății Sale Imperiale pentru unitățile împărătesei Maria, conducerea șefă a instituțiilor militare de învățământ și Ministerul Poporului Proev Recunoscut ca fiind necesar pentru descărcare de gestiune în bibliotecile studențești din orașul școlilor și bibliotecile profesorilor din școlile publice pentru toți anii de existență, adică din (vezi Jurnalul Min Nar Proev , august) CONDIȚII DE ABONAMENT pentru sunt aceleași: cu livrare și expediere pentru un "Rodnik" timp de un an ruble; timp de luni ruble cop ; timp de luni p cop Taxă pentru un an ruble; pentru luni ruble; timp de luni rub k În străinătate timp de un an ruble; timp de luni ruble; timp de luni ruble Separat pentru pliant pedagogic "Educație și educație" pentru un an ruble; timp de luni p ; timp de luni k Adresa biroului: Sankt Petersburg, pr Nevsky, , la carte mag N N Moreva Pentru editorul N Morev Editor A Almdingen Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE VYSHEL și DE VANZARE VOL v EDITURA SOCIETĂŢII PSIHOLOGICE DE LA MOSCOVA ESEU DE PSIHOLOGIE Wilhelm Wundt pe D Viktorova, sub redactie, cu prefata si note de prof N i GROTHA Ca introducere, un articol de N Ya Grot Bazele psihologiei experimentale Total ok p (LXVI+) Preț i p k Pentru abonații revistei și studenții universitari ï rub Taxa de livrare la distanta Librării pentru un comision de de copeici concesii, la cumpărarea a de copeici cu copie CARTE NOUĂ: CORESPONDENȚA LUI ODMSHIK Al treilea (ultimul) volum a fost publicat sub redacția lui prof K Ya Grota, Sankt Petersburg , preț ruble Toate cele trei volume (I-a cu portrete ale lui Grot și Pletnev) ruble Depozitul principal din librăria I Glazunov De asemenea, vândut de Stasyulevich, Suvorin, într-o librărie Rusă, Gânduri etc Biblioteca "Runivers" ANUNTURI De la redactorul ziarului Pÿccrçiü Tr \) db Douăzeci de activități literare sunt suficiente pentru a da numelui scriitorului un sens definit Prin urmare, fostul colaborator al lui I S Aksakov și redactorul Russkaya Delo nu are nevoie să facă o mărturisire politică sau să se recomande publicului După o tăcere involuntară de opt ani, sau rătăcire prin diferite organe străine, am primit din nou dreptul de a vorbi, iar la ianuarie am găsit la Sankt Petersburg un săptămânal, Russkiy Trud*, fără cenzură prealabilă, cu un program destul de amplu Prietenii noștri, colaboratorii și cititorii obișnuiți ai Russkiye Del* vor înțelege și împărtăși bucuria noastră de o nouă întâlnire cu ei, iar pentru noii cititori, credem, primul număr va fi suficient pentru a aprecia direcția, metodele și sarcinile noastre literare Acest număr este eliberat într-un număr semnificativ de exemplare și va fi trimis

gratuit tuturor celor care doresc Deschidem un abonament și, cu conștiința liniștită, privind înapoi la drumul pe care l-am parcurs, ne considerăm îndreptățiți să așteptăm de la poporul rus același sprijin sincer și cald și aceeași încredere pe care a avut-o primul nostru organ Pret abonament: pe an cu livrare si peres ruble, șase luni ruble, trei luni ruble Rata prin acord Redacție și birou din Sankt Petersburg, Ertelev per , Editor-editor Sergey Sharapov Abonamentul la ziar din continuă VYATSKIY ZCZPJAÏt Iese în zilele de marți, joi și sâmbătă după următorul program:) Ordine guvernamentale) Telegrame) Revizuirea ziarelor și revistelor) Cele mai recente știri) Articole pe probleme socio-economice, generale și locale) Letopisețul: viața la oraș și la țară, școală, medicină, teatru) Știri din regiunea Vyatka-Kama (telegrame și corespondență de la corespondenții noștri)) Din toate capetele Rusiei (corespondență și știri din ziar)) Informații despre viața străină) Feuilleton - științific, literar, fictional, teatral și muzical) Critică și bibliografie) Mix (note despre diverse ramuri ale științei, artei și cunoștințelor aplicate)) Cronică judiciară fără discuție a hotărârilor judecătorești) Cutia poștală) Departamentul de referință (cursul rublei, prețurile la alimente locale etc)) Anunturi Ziarul este dedicat studierii nevoilor regiunii Vyatka-Kama, indicând măsuri de îmbunătățire a bunăstării acesteia și, eventual, acoperirii complete a acelor probleme generale, a căror formulare și rezolvare corectă sunt strâns legate de interesele locale viața publică și a oamenilor Prețul pentru anul (numai din ianuarie până în ianuarie) cu livrare și expediere este de ruble, timp de șase luni - ruble, timp de trei luni - ruble k , timp de două luni - p , timp de o lună - de cai Abonamentul la ziar este acceptat la redacția Regiunii Vyatka, în librăriile P G Tikhonov din orașul Vyatka și N Platunov din orașul Slobodskoy, anunțurile sunt acceptate la redacția Regiunii Vyatka * Editorul A P Dashkevici Editura Ya I Poskrebyshev Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE IMPERIAL Universitatea Kazan pentru În "Notele științifice" se plasează: În catedra de științe: cercetarea științifică a profesorilor și cadrelor didactice; mesaje și observații; prelegeri și discursuri publice; rapoarte despre călătoriile științifice de afaceri și extrase din acestea; lucrări științifice ale studenților, precum și lucrări ale persoanelor din afară recomandate de facultăți II În departamentul de critică și bibliografie: recenzii profesorale ale tezelor de master și doctorat depuse la Universitatea din Kazan și lucrări ale studenților depuse pentru premii; articole critice despre cărți și eseuri nou apărute în Rusia și în străinătate în toate ramurile cunoașterii; recenzii și note bibliografice III Cronica universitară: extrase din procesele-verbale ale ședințelor consiliului, rapoarte despre dispute, articole despre revizuirea colecțiilor și starea instituțiilor de învățământ și auxiliare din universitate, eseuri bibliografice și necrologele profesorilor și altor persoane care au fost apropiate de Universitatea Kazan, recenzii a profesorilor niya, distribuirea de prelegeri, raportul de act și așa mai departe IV Aplicații: cursuri universitare pentru profesori și profesori; monumente istorice și literare cu comentarii științifice și monumente care au cunoștințe științifice și nu au fost încă făcute publice "Note științifice" sunt publicate lunar în cărți în dimensiunea de cel puțin file, fără a lua în calcul extrase din protocoale și aplicații speciale Prețul abonamentului pe an cu toate aplicațiile este de ruble, cu expediere - ruble Cărțile individuale pot fi obținute de la editori pentru frecare Abonamentul este acceptat de Consiliul Universității Editorul J Mișcenko O CARTE

NOUA DOCTRINA FILOZOFICĂ DESPRE CUNOAȘTERE FIABILITATE* CONOSCĂBIL € Strahova, ' Ediția a II-a, preț copeici Depozitul de publicații în magazinele Timpului Nou ^ Biblioteca "Runivers" ANUNTURI DE LA CONsiliu Societatea Vzashago Realizarea rangului pedagogic Societatea pentru Asistența Persoanelor de Grad Pedagogic din Moscova, împreună cu organizarea în interesul clasei pedagogice a "Casierului auxiliar", apropo, cu mulți ani în urmă, și-a propus sarcina de a ajuta văduvele și orfanii de profesori și, cu ajutorul simpatic al bunilor creatori luminați, a alcătuit deja un capital deosebit, din dobânda din care se acordă ajutor unor astfel de văduve și orfani Din capitalul "văduvelor și orfanilor" nu se pot emite alocații pentru acei profesori care au căzut accidental în nevoie; totuși, nevoia de astfel de beneficii există și este adesea creată de aceste condiții sau de alte condiții de viață Așadar, a apărut ideea de a forma un fond cu un nou scop - capital pentru a ajuta profesorii care au suferit accidente Dar mijloacele societății sunt atât de nesemnificative, prind informații despre nevoile sale; Aparent, sunt atât de puțin distribuite încât casieria societății pentru fondul menționat pentru un an întreg nu primește aproape niciodată câteva zeci, rareori sute de ruble, iar acum unui om sărac nu i se poate da mai mult de - de ruble în timpul anului pentru cele mai urgente nevoi Moscova este punctul central în care oamenii se adună din toate părțile în căutarea ajutorului Prin urmare, implementarea unui fond auxiliar pentru toată Rusia tocmai la Moscova ni se pare deosebit de dezirabilă, în același mod în care s-a pus deja aici o bază solidă pentru un astfel de fond integral rusesc pentru a ajuta văduvele și orfanii persoanelor dintr-un rang pedagogic În primul rând, ne îndreptăm către toți profesorii Imperiului Rus cu o cerere - să aloce cel puțin cele mai modeste donații bănești cauzei desemnate și putem sublinia faptul că chiar și contribuții de cinci copeici, venind, din păcate, departe de pretutindeni, a pus bazele existente în prezent în valoare de peste de ruble capitala de vaduve si orfani Consiliul de administrație al societății solicită cu umilință tuturor angajaților din instituțiile de învățământ de stat și private să organizeze culegeri periodice pentru educație și să majoreze fondul pentru a ajuta profesorii care au căzut în nevoie Este de dorit ca în fiecare instituție de învățământ să existe o persoană care să-și dea osteneala să încaseze astfel de contribuții de la colegii săi și să le trimită la un moment dat la casieria "Societății de Ajutor Reciproc al Persoanelor de rang Pedagogic" la următoarea adresă: Moscova, str Donskaya, clădirea Școlii pentru Surzi și Muți, către trezorierul societății D K Organov În plus, atât contribuțiile menționate, cât și orice donații în scopuri caritabile ale societății pot fi transferate următorilor reprezentanți ai acesteia: Tovarășului președinte K A Kaznacheev (Moscova, str Dolgorukskaya, casă proprie) Membrii Consiliului de administrație: K R Vernander (Moscova, Maroseyka, Şcoala Petru şi Pavel) A K Viktorov (Moscova, Kaluga ud, la biroul fraților Bromley) II I Fidler (Moscova, str Myasnitskaya, școală adevărată, satul Muzeului Industrial) K I Tikhomirov (Moscova, Kuznetsky Most, librărie) Notă Dacă doriți să vă familiarizați cu statutul societății, acesta din urmă va fi trimis imediat, la prima cerere Biblioteca "Runivers " ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE Suieram shii si And t, (muta gtsy la ziar Sub conducerea profesorului Yuryev University Step Mich Vasiliev Publicația, dedicată tuturor ramurilor medicinei clinice și igienei, este publicată în volum de file (în vara foii I) de patru ori pe lună conform programului anterior:) Articole independente, prelegeri și rapoarte preliminare ale Autori ruși și articole traduse și prelegeri

de autori străini din toate ramurile medicinei clinice, toate departamentele de igienă publică și privată, epidemiologie, medicină legală și hidrologie, precum și patologie generală, farmacologie, anatomie, fiziologie și anatomie patologică În secțiunea de articole originale vor fi tipărite printre altele: Tratamentul bolilor de inimă - prof S M Vasil'eva Tratamentul bolilor stomacului și intestinelor - prof S M Vasil'eva Dezavantajele nutriției moderne - prof S M Vasil'eva În departamentul de traduceri, redactorii au conturat deja o serie întreagă de lucrări care vor fi publicate de la începutul anului : Prof Dr Despre Rosenbach-Heart Therapy Prof Dr Leyden - Boli ale sistemului circulator Dr I Boas - Diagnosticul și terapia bolilor stomacului (tradus din a -a ediție nou corectată cu multe desene) Prof Dr Kraepelin - Sănătatea ocupațională Dr Klemperer- Guta si pietrele urinare, Prof Dr Patologia Limbeck și Gr a sângelui; Prelegeri clinice susținute de medici terapeuți cunoscuți: prof Potain, Grasset, Grancher irabcoudra Tratamentul bolilor de rinichi, prof Ziemssen) Recenzii generale asupra diferitelor probleme medicale) Articole despre istoria medicinei) Știri medicale din literatura rusă și străină) Articole și note despre medicina populară, în special rusă) Critica și bibliografia cărților de medicină, articolelor, rapoartelor spitalicești și publicațiilor care pot fi de interes pentru medici) Rapoarte despre întrunirile societăților științifice și despre susținerea disertațiilor) Compartimentul terapeutic În această secțiune, în , va fi publicat ghidul G Wothe-terapeutic, semnificativ completat și corectat conform celor mai recente lucrări ale autorilor ruși și străini (cu includerea doctrinei apelor minerale, nămolului, scăldării în mare, estuarelor, climatului) stații, lapte, chefir și koumiss , analiza urinei și metoda clinică de cercetare a pacienților de către prof G A Zakharyin)) Corespondență științifică, cronică și mici știri despre cercetări și descoperiri științifice, zvonuri și fragmente din ziare care au un interes exclusiv științific, precum și ordine guvernamentale care pot prezenta interes pentru medici) Anunțuri și publicații private, cu excepția reclamelor, despre cărți de medicină nou apărute La ziar participă următoarele persoane: Prof univ G M Gertsenshtein, prof H θ Golubov, prof A P Gubarev, prof G A Zakharyin, prof Kovalevsky, prof Kurcinsky, prof Mukhin, prof IGatenko, prof Undercut, prof Postuniversitar, priv -asoc D D Popov, prof P M Popov, dr Rudnev, prof Skvortsov, prof Snegirev, prof Tarnovsky, pr -conf θ K Trapeznikov, prof Shiltov, prof Yasinsky, prov A V Yakobson, Dr S S Yakovlev, prof VV Chirkov și prieten Abonamentul este acceptat în Sankt Petersburg Redacție: Gorokhovaya, d nr Prețul abonamentului pentru publicația anuală este de ruble cu livrare si transfer Pentru elevi - p cu retrans Articolele sunt trimise la redacția ziarului "Medicina": St Petersburg, Gorokhovaya, d Jtë Exemplarele rămase pentru și sunt vândute la redacție pentru ruble, iar pentru și - pentru ruble peres Lucrări publicate în ediția noastră periodică, la finalul acestora, va intra în vânzare în cărți separate; mai mult, abonații la "Medicina" vor primi toate edițiile redacției cu concesiune (%) la declararea la timp a acesteia la abonare, din cauza numărului limitat de exemplare tipărite Biblioteca "Runivers" ANUNTURI A fost publicată cartea din februarie a revistei pedagogice BULETIN DE EDUCAȚIE CONȚINUT:) Articole originale și traduse Științe naturale și școală (după Kollbach) (Articolul doi) L D S - Care este diferența dintre școala americană și cea rusă? (Articolul patru) E Yanzhul - Despre predarea eticii în școlile primare franceze F Evellena (tradusă din franceză) -Aplicarea sugestiilor hipnotice la corectarea copiilor

vicioși Ya Botkina -Școala de Științe Sociale E L - Pe problema gramaticii G Parisa (tradus din franceză) -Școala primară a orașului Moscova -Signs of the Times N Skvortsova -Influența școlii și a editorialului asupra dezvoltării talentului natural D D Semenova -) Critică şi bibliografie Reviste noastre pedagogice pentru a doua jumătate a anului (Skoda rusă) - Curajul, ca ideal al unei vieți active K Wagner - Povești pentru copii mai mari E Grigorova -Fericirea, o poveste pentru tineret A Kruglova - Printre marinari, povestiri de K Staniukovici - Aventurile unui rătăcitor (Zăpadă și cartofi), poveste de M Albov - Fetelor Amintiri din viața institutului E Lukhmanova - Conversații despre principalele nevoi ale vieții corporale S Bobrovsky - Ne tratăm prea mult copiii? E Drenteln -Cum să cunoaștem caracterul unei persoane? G F-ta -) Rezumate și mesaje mici Prevederi pedagogice ale lui Adolf Diesterweg -Din prelegerea introductivă a lui F Buisson, profesor de pedagogie la Sorbona -Chestionar pentru culegerea de informații despre lectura copiilor -Un nou tip de universitate americană Guvernatorul Vyatka privind supravegherea bibliotecilor populare și școlare -Ce se poate preda în școlile duminicale?-Școala industrială numită după FV Chizhov - Din raportul comisiei de experți la cel de-al doilea congres al personalităților ruse privind învățământul tehnic și profesional - Sensul memoriei A B -Societatea engleză pentru protecția copiilor împotriva cruzimii -Jocuri în aer liber într-o serie de exerciții fizice -Ce eforturi depun copiii pentru a învăța să cânte la pian -Educația inițială a copiilor surzi în familie și la școală - Răspândirea generală a sughițului în rândul elevilor școlii publice) Cronica Școală, literatură și viață Educația publică în orașe; insuficiența datelor exacte despre starea învățământului public din orașe; întârzierea orașelor în materie de educație publică și cauzele acesteia; dezvoltarea școlilor urbane în ultimul sfert de secol; şcolile judeţene şi orăşeneşti conform regulamentelor din ; instituţii pentru educaţia extraşcolară a poporului -Cu ocazia împlinirii a de ani de activitate pedagogică a lui V P Vakhterov S R V - La aniversarea profesorului național V Ya Avramov, V Vakhterov) Anunturi Abonament deschis pentru Revista este aprobată de Comitetul științific al Min Nar Proev, pentru bibliotecile fundamentale ale instituțiilor de învățământ secundar, atât pentru bărbați, cât și pentru femei PREȚ DE ABONAMENT: pentru un an fără livrare ruble, cu livrare și transport ruble, în străinătate timp de un an ruble k ; pentru studenți și persoane insuficiente, taxa se reduce cu p Se acceptă abonamente: în redacție (Moscova, Arbat, Staro-Konyushenny Lane, Mikhailova) și în toate cele mai bune librării gg nerezidenții sunt rugați să contacteze direct redacția revistei Pentru redactor, Dr H F Mihailov Pentru editor, moștenitorii lui E A Pokrovsky Biblioteca "Runivers" • ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE A fost publicată cartea martie ( ) a publicației lunare literare și politice CUPRINS: T Prometeu eliberat Dramă lirică în patru acte Percy Bysshe Shelley Traducere din engleză K D Balmont A continuat II Colțul Colhidei A continuat V Ya Svetlova III Alexandru Nikolaevici Ostrovski (După amintirile mele) A continuat S V Maksimova IV Cruciați Istoric rom Henryk Sienkiewicz Transl din poloneză V M L Continuare V Muncitor senior Eseu Dmitri Abeldyaev VI Pe malul limpede Povestea Genr Senkevici Transl din poloneză V M L Continuare VII The Beast in Man (Dure Rein) (Din cronica familiei) Român Jonas Lee Transl din daneză A şi P Ganzen A continuat VIII Poem Mich Gerbanovsky IX Codul civil pentru Imperiul German în legătură cu tendințele științifice și sociale din Germania modernă, End M I Bruna X Printre noii coloniști (De la

Barnaul la Kostin Log) HX XI Instituțiile de credit din Caucaz în A N Sazonova XII comunitatea Anamskaya M I Venyukova XIII Sociologie și drept I G XIV Din istoria literaturii georgiane (cartea R D Eristov) A S Khahanova XV Organizarea muncii ca formă de caritate la Paris Margareta Sabashnikova XVI Industria noastră petrolieră N I Tumsky XVII Regele Richard al III-lea (performanța benefică a lui Yuzhin) IV Ivanova XVIII Eseuri despre viața de provincie I I Ivanyukova XIX Scrisoare catre editor V P Vaterov XX Vedere interioara XXI Recenzie străină V A G XXII Artă contemporană: cronică muzicală Alexandra Barsova XXIII Imagini ale moravurilor moderne K M Staniukovici XXIV Departamentul bibliografic XXV Anunturi Abonamentul continuă pentru , al optsprezecelea an de publicare Preț cu d (c) st si peres în toate orașele Rusiei: timp de un an p , pentru m p , pentru m p , pentru m p , pentru I m p ; în străinătate: timp de un an ruble, pentru metri p k , pentru m p , pentru m p k Pentru abonații anuali, rata este permisă: la abonare, până la aprilie, iulie și octombrie, câte ruble fiecare Abonamentul este acceptat la Moscova, în biroul revistei: Ugol Leontievsky per și str Nikitskaya, numărul casei - La Petersburg - în carte Magazine Fenu și K , Nevsky La Kiev, în librăria lui L Idzikovski La redacție a fost deschis un magazin de cărți rusești și străine cu abonament la toate revistele și ziarele Librăria acceptă publicații străine la comision și trimite, la cerere, toate cărțile și partiturile care sunt în vânzare, se angajează, de asemenea, la compilarea bibliotecilor populare și de altă natură pentru orice sumă și oferă informațiile necesare cu privire la compilarea de folcloric și școlar biblioteci și depozite pentru vânzarea de cărți Redactor-editor B, IVI Lavrov LUMEA Ecouri ZIARUL ZILNIC Abonament pentru nouă luni de la aprilie până la decembrie Preț abonament pentru luni cu livrare la domiciliu ruble, cu expediere nerezident - p cu Biblioteca "Runivers " ANUNTURI A fost publicată a treia carte din martie a revistei ilustrate Lectură pentru copii CONȚINUTUL ESTEULUI: Imagine Vine primavara! Poezie de V A, desen de artistul H N Olshansky (Pe o foaie separată) Cântec despre carte L M Medvedev Cu un desen al artistului V Andreev Ziua proastă a lui Vasily Ivanych Poveste D N Mamin-Sibiryak Cu un desen al artistului P E Litvinenko Sat ceresc Povestea istorică din vechile versuri caucaziene Ch VIII-XI (Continuare) Tu IV Nemirovici-Danchenko Cu două desene ale artistului K N Chichagov Marea Polară Poem V A Gilyarovsky Cu trei desene Wee și Willie Winkie Povestea lui Rudyard Kipling Din engleză A R Pentru examene Miniatură Viktor Lipiagin În memoria mamei Bazat pe Petofi Poem I A Belousova Mireasa iepurașului Basm A A Fedorova-Davydova Cu trei desene Despre ce vorbea "cărți Povestea lui N Vvedensky Comedianți Poveste Tradus din franceză de E N Krasnogorskaya penny Avdyushkina Motive de primăvară N A Solov eva-Nesmi-lova Copilărie fără griji, ani fericiți Vers E Nechaeva Copiii țarului și mentorii lor I Petru I şi locuitorii Cartierului German* Ch VI-X (Sfârşit) B B Glinsky Cu șase desene Fiu de armurier (Al treizecilea an conform PX) O Stoddard Ch I-IV Din engleză de A N Rozhdestvenskaya Cu patru desene Profesor al adulților și prieten al copiilor Ch IV-VII (Continuare) IV IV Ivanova Orașe misterioase Schițe geografice Oraș comercial al marelui deșert D A Koropchevsky Cu cincisprezece desene Istoria unei bucăți de hârtie W În lumea largă Pomors Bun obicei al nordicilor Ospitalitatea străinilor A T Rebusuri, șarade și ghicitori Deciziile Conținutul primelor trei cărți din "Lectură pentru copii"* Anunturi Se acceptă abonament: Moscova, str Tverskaya, Girshman, apt nr Preț pentru un an cu transport maritim b r , ruble fără livrare, ruble timp de șase luni, p k pentru un sfert al

anului Editor D I Tihomirov Editura E N Tikhomirova Cărți noi ale ediției Biblioteca de lectură pentru copii Albov, M N , "Povestea unui rătăcitor* (Zăpadă și cartofi), c frecare Mamin-Sibiryak, D N , "Poveștile lui Alyonushka*, c k Proprii "Străini*", c k Povești și basme proprii Prima colecție pentru vârste mai mici A doua ediție revizuită , c k Stanyukovich, K M , "Printre marinari *, c k Mordovtsev, D L , "Distrugerea Ierusalimului"*, c k Pospelov, M , "Bunicul Ambasador", ts k Tikhomirov, Dm Iv , "Note despre cursurile pedagogice în Tver *, ts rub Propul său" Lăstari de primăvară *, o carte pentru clasă citire, conversații, exerciții orale și scrise la școală și acasă, anul unu, ed a III-a, c k ; anul II, ed III, c k pentru utilizare în școlile inferioare Cartea a treia "Primăvara lăstari *, c k Manual pentru profesor, c k Aprobat de Comisia Academică M II Proceedings in biblioteca profesorului Tipărit și va fi publicat în martie: How to live by Lebbock Din engleză de D A Koropchevsky, culoare k Biblioteca "Runivers" ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE ȘI PSIHOLOGIE Abonamentul semestrial (de la aprilie până la octombrie) este deschis la jurnalul lunar științific-literar și politic Lume noua A șasea carte, martie, a apărut CUPRINS: Pentru abonați N Popova Konovalov Eseu M Gorki Alexander Ivanovici Herzen și Natalya Alexandrovna Zakharyina (Corespondentele lor) *** Poem θ Kocherov Vitalism Articol de prof Max Fervorny (Traducere din manuscris) : Într-un cuib ciudat Roman XXIII-XXIX K Eltsova De-a lungul pășunilor Buriaților Trans-Baikal II-III M Krol Depozitul mirelui Povestea lui Eduard Vilde (Din estonă) Pământul Făgăduinței Român Carte III Heinrich Pontopidan (Din daneză) Pe diferite teme I Utopiştii noştri Novus Dieta finlandeză Scrisoare de la Helsingfors R-on Ivan Franko (scriitor gallec) Eugen Degena Cărți noi La problema influenței prețurilor scăzute la cereale M Tugan-Baranovsky Trecere în revistă a vieții interioare I Școli și biblioteci din închisori Gr Dubovenko II Congresul Reprezentanților Societăților de Ajutor Reciproc D D Presa provincială Presa periodică din Caucaz Scrisori din provincie Din Kirillov (provincia Novgorod) A Klm - Din Novocherkassk (Viața cazacilor moderni) X - Tver (Pagina prezentului) S An Ch-go -Din provincia Tula (Închiriere de iarnă pentru muncă de câmp) Privire de ansamblu asupra vieții străine VP Probleme actuale ale vieții interioare P B Ot Imper academiei medicale militare Cărți noi, atașate redacției în februarie Anunturi Anexă: Istoria poporului englez în literatura sa op J Jusserand Abonamentul anual la "Cuvântul Nou" (de la la de coli tipărite) este acceptat de la octombrie până la octombrie Prețul abonamentului: cu expediere pentru un an ruble, pentru jumătate de an ruble, timp de trei luni ruble k ; fără expediere timp de un an ruble, în străinătate timp de un an ruble; la acelasi pret te poti abona la revista pentru anul , de la octombrie pana la octombrie Redacție: Sankt Petersburg str Spasskaya (colțul Nadezhdinskaya), , ap I Departamentul biroului: Sankt Petersburg, pr Nevski, , Biblioteca Cerkesov * La Moscova: Filiala biroului revistei "New Word" *, librăria "Trud" *, Tverskaya, satul Spiridonova Abonamentul pentru o jumătate de an și luni este permis doar prin biroul redacției și filialele acesteia Persoanele care plătesc deodată suma integrală a abonamentului pentru întregul an, beneficiază, pe lângă transportul gratuit, de o concesiune de % din toate publicațiile O N Popova, excluzând lucrările lui N A Dobrolyubov și publicațiile publicate prin abonament Persoanele care se abonează la publicațiile lui P Popova nu plătesc poșta prin oficiul redacției și filiala acesteia din Sankt Petersburg, cu excepția lucrărilor lui N A Dobrolyubov și a publicațiilor publicate prin

abonament Catalogul publicațiilor este trimis gratuit la cerere Editor A N Popov Editura M N Semenov Biblioteca "Runivers"